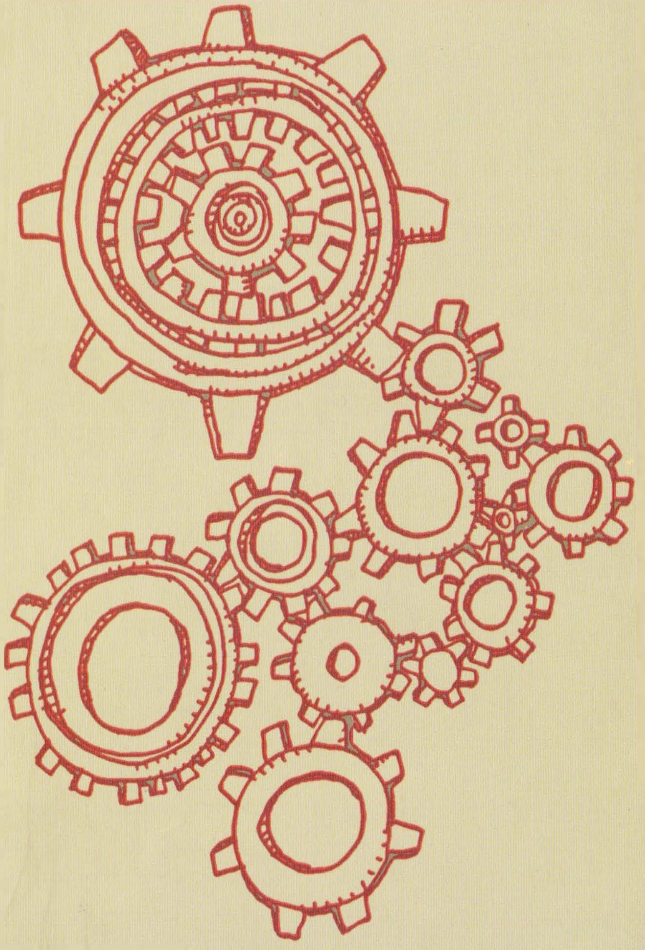
Viktor Pelevin

Mavi Fener

Çeviren: Savaş Kılıç

TÜRKİYE İŞ BANKASI Kültür Yayınları

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Genel Yayın: 536
Edebiyat Dizisi: 165

Özgün Adı The Blue Lantern
Copyright © Victor Pelevin, 1994
Onk Ajans aracılığıyla alınmıştır.

© Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

Yayına Hazırlayan Mürşit Balabanlılar

Kapak Tasarımı Mehmet Ulusel
Düzelti Okşan Özferendeci
Sayfa Düzeni Tipograf (0212) 249 01 01
Birinci Basım Şubat 2002
ISBN 975-458-292-0
OTM 11016501
Basımevi Şefik Matbaası (0212) 551 55 87
İstanbul

TÜRKİYE İŞ BANKASI Kültür Yayınları

mavi fener

Viktor Pelevin

Çeviren Savaş Kılıç

Öykü

İÇİNDEKİLER

NEPAL'DEN HABERLER
7

MÜNZEVİ İLE ALTIPARMAK
28

KRİSTAL DÜNYA
70

NIKA
97

OYUNUN ORTASI
112

KULÜBE NO XII'NİN HAYATI VE MACERALARI
144

MAVİ FENER
156

YUKARI DÜNYANIN TEFİ
168

NEPAL'DEN HABERLER

GÖRÜNMEZ bir gücün Lyuboçka'yı sıkıştırdığı kapı nihayet açılınca, tramvayın hareket halinde olduğu meydana çıktı ve Lyuboçka dosdoğru bir su birikintisinin içine atlamak zorunda kaldı. Atladı atlamasına ama beceriksizce bir atlayıştı bu, mantosunun eteklerine sulu çamur sıçrattı, çizmelerinin ne hale geldiğine bakmasına gerek bile yoktu. Daracık bir alanda, iki şeridi birbirinden ayıran bariyeri aşmaya çabalarken kendisini iki dev kamyonun arasında buldu; kükreyerek, çamur, kum ve kardan oluşan bir karışım püskürterek geçtiler. Trafik ışığı yoktu, çünkü geçilecek bir yer yoktu; gelişigüzel kaynak yapılmış kaburgaları ve dökülen boyasıyla metal ve tarif edilemeyecek kadar ürkütücü görünümüyle ahşap kamyon gövdelerinin oluşturduğu yekpare duvarda bir gedik açılmasını beklemesi gerekiyordu. Yanından aralıksız geçip giden kamyonların görüntüsü öylesine sinir bozucuydu ki, oralarına buralarına yağ sıçramış bu korkutucu varlıkların, bütün şehri kaplayan kurşuni kasım sisinin içindeki bu faaliyetinin hangi duygusuz, hangi zalim irade tarafından örgütlenmiş olabileceği konusunda fikir yürütmek imkansızdı. Bu durumdan insanların sorumlu olduğuna inanmak güçtü.

Nihayet kamyonların oluşturduğu yekpare duvarda boşluklar görünmeye başladı. Lyuboçka torbasını göğsüne bastırıp büyük bir zarafetle yola adımını attı, ayaklarını buz

tutan çamurun arasındaki asfalt lekelerine denk getirmeye çalıştı. Yolun öbür tarafında yüksek siyah kapılarıyla tramvay parkının sarı çitini gördü. Kapılar genelde sekiz buçukta kilitlenirdi, oysa bugün hâlâ açıktı; Lyuboçka açık kapıdan süzülüverdi.

"Nereye gittiğini sanıyorsun sen?" diye bağırdı turuncu bir yelek giymiş, elinde bir kol demiriyle kapının yanında duran küstah bir kadın. "Geciktiğinde bekçi kulübesine gitmen gerektiğini bilmiyor musun? Müdürün emri budur."

"Elimi çabuk tutarım," diye geveledi Lyuboçka, kadının yanından geçip gitmeye çalıştı.

"Seni bırakamam," dedi kadın tam karşısına dikilip gülümseyerek. "Olmaz. Bundan sonra zamanında gelmeye çalış."

Lyuboçka başını kaldırıp, karşısında dikilen kadına baktı. Asfalta dayadığı kol demirine yaslanıyordu, tombul ellerini karnı üzerinde kavuşturmuştu. Başparmakları görünmez bir ipi sarıyormuş gibi birbirlerinin etrafında dönüyordu. Sovyet halkına altmışlı yıllarda öğretilen şekilde, her şeyin yoluna gireceğini ima ederek gülümsüyordu, ama yolu layıkıyla kapamıştı. Sağında görsel propaganda amaçlı kontrplak panolu kulübe vardı, arka planda bir Avrasya haritası ve haritanın önünde birbirini kucaklayan üç figür gösteriyordu pano: Tuhaf görünüşlü bir silah taşıyan, başında siyah bir miğfer olan bir adam; beyaz önlüklü ve kepli, dostane görünmeyen gözlerle, soğuk bir ifadeyle bakan bir bilim adamı; çizgili Asya kostümüyle yerini yadırgamış bir kız. Panonun yukarısına ince uzun bir kontrplak parçası çivilenmişti, üzerinde şöyle yazıyordu:

DİKKAT! ÜSTÜNÜZÜ ÇIKARIN,
SANAYİ BÖLGESİNE GİRİYORSUNUZ!
ÖNLÜKLERİNİZİ GİYMEYİ UNUTMAYIN!

Lyuboçka dönüp kulübeye doğru yürümeye başladı. Büyük, yüksek bir binanın (ilk üç katının boyalı pencereleri bir tür gizli örgüte ev sahipliği yaptığını düşündürüyordu)

köşesini dönmesi ve üzerinde "UPTM", "ASUS" ve kahverengi zeminde siyah harflerle başka bir şey yazan, gizemli kısaltmalar taşıyan tabelalarla süslü tuğladan yapılma gri bir binaya giden çitlerin yanından yürümesi gerekti.

İçeride, koridorun kollarından birinden aşağıda, veznenin küçük penceresinin yanında, şoförler yoğun duman bulutları içinde kıkır kıkır gülüyorlardı. Lyuboçka bir başka kapıdan parkın büyük avlusuna çıktı, tenha avlu terk edilmiş bir havaalanına benziyordu. Çalışma bölgelerinin kâgir binalarıyla Lyuboçka'nın üç dakika önce geçmeye yeltendiği kapılar arasındaki boşlukta çıkık, geniş elmacık kemikleri olan uzun boylu, kırmızı önlüklü bir adamdan başka kimsecikler yoktu. Posterdeki bu adam Lyuboçka'nın üzerine üzerine geliyordu sanki, kızaran kaslı ellerinde "DEMOKRASİYİ GÜÇLENDİRİN!" yazan bir döviz vardı – yakından bakınca, etrafındaki renk cümbüşünün, aralarında birkaç zenci de bulunan sayısız işçiden oluşan bir ordu olduğunu anlıyordunuz. Çalışma yerlerinden biri üzerine asılı bu poster, geçen bahar resim atölyesinde üretilmişti ve Lyuboçka onu her sabah selamlamaya alışalı epey olmuştu. Posterin tasarımı kurnazcaydı, öyle ki iki kancaya yeni bir dövizin asılmasıyla emir metni değiştirilebilirdi. Emir ilk önce "ÇALIŞMA DİSİPLİNİNİ GÜÇLENDİRİN"di, ardından politik belirsizlik dönemi boyunca "ÇALIŞMA ONURUNU GÜÇLENDİRİN!" oldu. Fakat şimdi, tam da tatil arifesinde, Lyuboçka'nın daha önce hiç görmediği bir slogan asıyorlardı.

Yönetim binasının kapısına ulaştı ve merdivenleri çıkıp, iki yıldır bir "akılcılaştırma mühendisi" olarak çalışmakta olduğu teknik departmana gitti.

Koridorda, Onur Tablosu'yla, vaktini mola istasyonunda geçiren işçilerin fotoğraflarının durduğu raf arasında bir ayna asılıydı ve Lyuboçka kendisine şöyle bir bakmak için durdu.

Ufak tefekti, üzerinde yapay bir kürk manto ve başında kırmızı zikzak desenli mavi bir örgü şapka vardı. Doğuştan bir korku ifadesine sahip olan yüzü hafiften maymunu an-

dırıyordu ve gülümseyince, bunun için ne kadar çaba harcadığını görebiliyordunuz, sanki gülümsemiyordu da, gülümseme denen şeye en yakın şeyi yapmaya çalışıyordu.

Mantosunun düğmelerini açarak (içine göğüs kısmında geniş, siyah bir şerit olan beyaz bir bluz giymişti) ve kabarık ceketli iki işçiye yol vermek için aynaya yapışarak, göz çevresinde belirgin kırışıkların bulunduğu pudralı yüzüne yakından baktı. Ne de olsa yirmi sekiz yaş, yirmi sekiz yaştı. Artık canlanan bir kauçuk bitkisi gibi gerine gerine gezemiyordu koridorlarda, erkeklerin büyük metal nesnelerden bıkıp usanmış gözlerine teselli olduğu zamanlar geride kalmıştı.

Aynaya bir kez daha gülümsedi ve "Tek. Depart." yazan kapıyı çekerek açtı. Masası köşede, minik delikleri olan resim tahtasının yanındaydı. Şu anda masada oturan ve dosdoğru gözlerinin içine bakan kişiyse parkın müdürü Şuşpanov'du; posterdeki işçinin şişman, daha yaşlı bir versiyonu. Lyuboçka'nın kurşun ve tükenmez kalemlerini koyduğu eski Çin vazosundan almış olduğu ufak, parlak renkli bayrağı tutuyordu elinde. Lyuboçka bayrağı bütün teknik departmanın egzotik bir devlet başkanını karşılamak üzere işyerinden alınıp götürüldüğü gün almıştı. Herkese bayraklar verilmişti, arabalar göründüğünde sallamaları söylenmişti. Lyuboçka kendisininkini hatıra olarak saklamıştı, çünkü özel, iyimserlik uyandıran türden, parlak bir ucu vardı. İçeri girdiğinde, Şuşpanov onun bu uğurunu parmaklarının arasında öyle hızlı çevirmişti ki, elinin üzerindeki iki üçgen, bulanık bir kızıl buluta dönüşmüştü.

"Günaydın Lyubov Grigorievna," dedi resmi, kibar ama itici bir ses tonuyla. "Erteledin demek?"

Yanıt olarak metro ve tramvaya dair bir şeyler geveleyecek oldu, ama Şuşpanov sözünü kesti.

"Sana geciktin demedim. Sadece ertelediğini söyledim. Anlıyorum. Yapılacak işler vardı. Kuaför, tuhafiye dükkânı..."

Adam güzel şeyler söylüyormuş gibi davranıyordu, ama

Lyuboçka'yı asıl korkutan şey, adamın ona gayet resmi bir biçimde, Lyubov Grigorievna diye hitap etmesiydi. Bu yüzden söylediği her şey havada kalıyordu, çünkü Lyuboçka'nın gecikmesi başka bir şeydi, Akılcılaştırma Mühendisi Lyubov Grigorievna'nın gecikmesi başka bir şey.

"Nasıl gidiyor işler?" diye sordu Şuşpanov.

"İyi."

"Ben işten söz ediyorum. Kaç tane akılcılaştırma önerisi var?"

"Hiç," diye yanıtladı Lyuboçka, sonra kaşlarını çattı, alnı kırıştı ve "Hayır, yanlış söyledim. Kalay atölyesinden Kolemasov, bir yenilik akıl etmiş. Büyük demir makaslarıyla ilgili. Kalay tabakalarını kesmek için. Evraklarla işim bitmedi."

"Anlıyorum. Ya geçen ay kaç taneydi?"

"İki tane vardı. Paraları ödendi."

"Ya."

Müdür ufak bayrağı bıraktı, parmaklarını uçları göğsünün önünde birbirlerine değecek biçimde açtı, dudaklarını yalayarak, aklından bir toplama yapıyormuş gibi gözlerini yuvarladı.

"Yirmi ruble. Ee, biz sana ne kadar para veriyoruz?"

Kendi sorusunu kendi cevapladı: "Yüz yetmiş. Yirmi çıkar, geriye yüz elli kalır. Ne demek istediğimi anlıyor musun?"

Müdürün demek istediğini anlamıştı Lyuboçka. Anlamakla kalmamış, onun muhtemelen aklının ucundan geçirmediği başka pek çok şeyin de farkına varmıştı. Müdürün, teknik bölüm şefi Şuvalov'un (yan tarafta, ofise çevirdiği küçük odadan bakmaktaydı) ve geri kalan tüm çalışanların bakışlarını, spot ışıkları gibi üzerinde hissetti. İş arkadaşlarının sadistçe merakının odağında donup kalmamak için, döndü, torbasını askıya astı ve yavaş yavaş kürk mantosunu çıkarmaya başladı.

"Bu nedenle," dedi müdür, "bugün bütün atölyeleri dolaşacak ve yarın ne kadar iş çıkardığını bana söyleyeceksin. Ben sana daha iyi iş çıkarman için öğütlerde bulunurum."

Masanın arkasından kalktı, Lyuboçka'nın, palto askılığının yanında duran hareketsiz gövdesinin yanından yürüdü, ağır ve yayvan hareketlerle, bir ZiU-9 tramvayının köşede asılı duran renkli fotoğrafı önünden geçip giderek odadan çıktı.

Lyuboçka kimseye bakmadan, müdürün ısıttığı koltuğa oturdu (müdür herhalde bir on dakika kadar beklemişti) ve elini masanın en alt çekmecesine attı. Odadaki hiç kimse tek kelime etmedi; duydukları zevki açık etmemeye çabalayarak, yüzünü çekmecelerin arkasına saklayan Lyuboçka'ya baktılar. Aslında yüzlerindeki ifadede bambaşka bir duygu; medeni sorumluluk duygusuyla karışık belli belirsiz bir sempati vardı.

"Şimdi ilginç bir şey var elimizde!" dedi Mark İvanoviç Mennizinger, ezici sessizliği bozmaya kararlıydı.

"İlginç olan nedir?" dedi Tolik Purigin çiziminden başını kaldırarak.

"Supabı bu sabah getirdik, bu yüzden tozlu olmaması gerek, ben de şöyle bir fikre kapıldım..."

Mark Mennizinger konuşmayı kesti, Tolik adamın, nasıl bir fikri olduğunun sorulmasını beklediğini fark etti.

"Nasıl bir fikre, Mark İvanoviç?"

"Bakın ne diyorum, elektrik akımı havadan geçemez, değil mi?"

"Geçemez."

"Ama akım taşıyan bir teli koparırsanız, ne elde edersiniz?"

"Kıvılcım. Ya da bir atlama. İndüktansa bağlıdır."

"Doğru. Demek ki elektrik akımı bir şekilde havadan geçebiliyor, değil mi?"

"Yani?" diye sordu Tolik sabırla.

"Mesele şu ki, akım önce hiçbir şey değişmemiş gibi davranır. Hâlâ telde aktığını sanır, her şeye rağmen havanın... hiç..."

"Akım taşıma gücü yoktur," diye yüreklendirdi onu Tolik.

"Evet. Öyle. Öyleyse tel koptuğunda..."

"Öncelikle," dedi Şuvalov, odasından çıkarken, "elektrik

akımı düşünmez. Bu onun doğasına aykırıdır. İkinci olarak, akım gaz içinden geçerken, iyonlaşma olur ve elektrik yüklü parçacıklar oluşur. Bu kadarını biliyorum."

Duvar radyosunu açtı, sesini ayarladı ve ofisine geri döndü. Kalabalık bir görünmez balalaykacılar grubu odaya doluşup; burada, teknik departmanda oturanlar için, bir balalayka orkestrasının derin ve gerçekten özgün, ulusal eserlere sahip olup olamayacağı konusundaki her türlü kuşkuyu anında dağıtacak biçimde bangır bangır çalmaya başladı.

Bu arada, Lyuboçka nihayet kendini yüz kaslarını kontrol altına alabileceğine inandırmıştı. Masasında birkaç kez gülümsedi, sonra kafasını kaldırdı, etrafa baktı, başvuru dosyalarını çıkardı ve önerilen yeniliği incelemeye koyuldu: "... *metal kesme makaslarının demirlerini değişken ağırlıklarla donatmaktan ibarettir, böylece metale uygulanacak makas hareketini basit bir işlemle ayarlamak mümkün olur...*"

Bir şeyi anlamadığında her zaman yaptığı gibi, bir saniyeliğine gözlerini ovuşturdu ve kalay atölyesine gidip buluşa yerinde bakması gerektiğine karar verdi. Yine kimseye bakmadan, ayağa kalktı, dolabı açtı, cebinden katlanmış bir kâğıt taşan yepyeni bir kabarık ceket alarak koridora çıktı.

Dışarısı her zamankinden daha karışıktı. Kar iri tanelerle yağmaya başlamıştı. Asfalta temas ettiğinde suyu emiyor, ama tamamen erimiyordu, bu yüzden bahçe çabucak soğuk, yarı saydam bir sulu kar tabakasıyla kaplanmış, hava balalaykaların sabrı zorlayan, insanı çılgına çeviren uğultusu yüzünden ağırlaşmıştı. Lyuboçka bir saçağın altında durarak, ceketi omuzlarına attı (kendini işçilerden ayırmak için, asla kollarını geçirmezdi), işe yakışır ciddi bir yüz ifadesi takındı ve avlunun üzerinde dikilen kırmızılı adama doğru yürümeye başladı.

Çalışma yerlerinden yirmi metre kadar uzakta duran iki adam vardı. Lyuboçka önce, onlardan birinin kafeteryadan olduğunu düşündü, fakat biraz yaklaşıp da yakından bakınca, donakaldı. Beyaz mutfak üniformaları sandığı kıya-

fetler aslında beyaz pijamalardı ve erkeklerin üzerinde başka bir şey yoktu. Adamlardan biri kısa ve şişmandı, orta yaşlarını geçmişti, diğeriyse saçlarını kazıtmış genç biriydi. Bir yandan el sıkışıyor, diğer yandan posteri inceliyorlardı.

"Dikkatini çekerim," diye söze başladı tıknaz olan, ağzından buhar çıkıyordu, "ne kadar karmaşık bir fikir! Ne kadar da gizemli değil mi; poster taşıyan bir adamın posteri! Eğer bu fikri mantıksal sonucuna vardıracak olursak ve kırmızılı adamın ellerine, üzerinde aynı posteri taşıyan bir adamın resmi bulunan bir döviz tutuşturursak nereye ulaşırız sence?"

Genç adam soruyu cevaplamadı. Etrafa bakınırken gözü Lyuboçka'ya takılmıştı. "Tamam, kadın sorun olmaz," dedi tıknaz adam, sonra da Lyuboçka'ya göz kırptı; böylece ona beklenmedik bir umut bağışlamıştı.

"Evrenin bir modeline ulaşırız, besbelli ki," diye cevapladı genç adam.

"Abartma," dedi tıknaz olan ve tekrar Lyuboçka'ya göz kırptı. "Bence varacağımız yer, iki aynanın arasındaki koridor gibi bir şeydir, yok yere girer çıkar dursun. Şu anda nerede olduğuna dair bir fikrin var mı?"

Genç adam titreyip etrafına baktı.

"Hatırlıyor musun? Pekâlâ, öyleyse, buraya nasıl geldin?"

"Hatırlıyorum," dedi genç adam suçluluk ifade eden bir ses tonuyla, "ben ölümün anlamını öğrenmek istiyordum."

Yoldaş kaşlarını çattı. "Kaç kere söylemem gerekecek sana: Kendini kaptırma! Ama madem buradasın, işe biraz açıklık getirelim. Her bir poster silsilesinin ayrı bir dünyaya denk düştüğünü düşün, tıpkı bunun gibi. Ve her birinde tıpkı bunun gibi bir avlu olsun ve bu... mamut ahırları... Genç bayan, acaba ne deniyordu onlara?"

"Çalışma bölgeleri," dedi Lyuboçka. "Üşümediniz mi?"

"Yok canım. Tüm bunlar onun düş gücünün ürünü. Doğru o zaman, çalışma bölgeleri, ayrıca her birinin önünde duran birileri var. Öyleyse şu anda durduğumuz yer olsa olsa bahsi geçen dünyalardan biri ve gördüğümüz –"

"Gördüğümüz... gördüğümüz... Aman Tanrım!"

Genç adam haykırdı, ellerini sağa sola savura savura çalışma bölgelerinden birine kaçtı. Arkadaşı küfredip peşinden seğirtti, Lyuboçka'dan özür dilemek istercesine kollarını iki yana açmıştı. İkisi köşede gözden kayboldular.

"Hay çatlaklar," diye homurdanan Lyuboçka yoluna devam etti. Çalışma bölgesinin devasa kapısına giden üstü kapalı koridora yaklaştığında, onlarla ilgili her şeyi çoktan unutmuştu.

Yüksek tavanlı küçük bir yer olan kalay atölyesi, sakin ve loştu. Orta yerde yükselen şeyse, rengârenk metal parçaları taşıyan, üstü kalay bir masaydı. Üç adam duvarın yanında, dik açı oluşturacak biçimde yerleştirilmiş iki bankta oturuyordu. Domino oynuyor ve pek konuşmuyorlardı, tutuk, hesaplı hareketlerle dominolarını masaya yerleştiriyor, ara sıra en son hamle üzerinde yorum yapıyorlardı. Masanın üstünde, domino kutusunun yanında, bir paket Gürcistan çayı, birkaç kutu kesme şeker ve sarı çeperlerine çay yaprakları yapışmış kafatasından yapılma üç kupa duruyordu. Lyuboçka oyunculara doğru gidip sevinç dolu bir sesle, "Merhaba, Yoldaş Kolemasov! Gelip sizi bir göreyim istedim," dedi.

"Selam," diye yanıtladı adam buruş buruş bir suratla, en uçta oturuyordu. "Gençlerin hayatları nasıl gidiyor bugünlerde?"

"Çok kötü değil, teşekkür ederim," dedi Lyuboçka. "İş için geldim. Şu akılcılaştırma önerisi hakkında."

"Ne o, parayı mı getirdin yoksa?" diye sordu Kolemasov ve dirseğini yanındaki adamın kaburgalarına geçirdi; adam gülüyordu.

"Para için çok erken," dedi Lyuboçka. "Önce evrakları halletmemiz gerek."

"Öyleyse gidip hallet. Bir dakika... Önce sizin işinizi görelim..."

Kolemasov masanın üstüne bir domino taşı koydu ve oyunu bitirdi. Arkadaşları oturdukları yerde kıpırdanıp iç geçirdiler, sonra da ellerinde tuttukları domino taşlarını attı-

lar. Kolemasov kalkıp tezgâha doğru gitti, onu takip etmesi için başıyla Lyuboçka'ya bir işaret yaptı.

"Bak," dedi, "diyelim ki bir parça duralüminum kesmemiz gerekiyor." Kesik yığınından, gümüş rengi bir üçgen çekip makasın açık ağzına koydu. "Bir dene."

Lyuboçka defterini masanın üzerine koydu, makasın tutacaklarına kaynak yapılmış bir metre uzunluğundaki boruyu tutup aşağı çekti. Ama duralüminum çok kalın olmalı ki, tutacak bir gıdım aşağı kayıp durdu. "Daha fazla gitmez," dedi Lyuboçka.

"Doğru. Pekâlâ, bizim yaptığımız şu." Kolemasov yerden on beş kiloluk bir ağırlık aldı ve makasın üzerine taşıdı, yüzü kıpkırmızı olmuştu; sonra ağırlığı göğüs hizasına kaldırıp tutacağa astı.

"Şimdi bastırmayı dene."

Lyuboçka boruya var gücüyle bastırdı. Makas biraz inip yeniden durdu.

"Daha sıkı bastırman gerek," dedi Kolemasov ve tutacağı kendi bastırdı. Tutacak ağır ağır indi ve duralüminum tabakası ani bir çatırtıyla ikiye ayrıldı, derken tutacak adamın elinden kaydı ve ağırlık kurtulup olanca hacmiyle, Lyuboçka'nın çizmesinin hemen soluna, fayans kaplı zemine düştü.

"Geliştirme bu," dedi Kolemasov.

Domino arkadaşları olup biteni büyük bir ilgiyle takip etmişti.

"Anlıyorum," dedi Lyuboçka. "Ama burada değiştirilebilir bir dizi ağırlığınızın olduğu söyleniyor."

"Henüz yok," diye cevapladı Kolemasov. "Ama düşünce basit. Pek çok ağırlığınız olması gerek. Her defasında birini, ikisini veya üçünü asıyorsunuz."

Lyuboçka zekice bir soru bulmak için düşünmeye başladı.

"Ekonomik etkisinin," diye başladı en sonunda, "ne olması beklenebilir, bana söyleyebilir misiniz acaba?"

"Bunu ben bilemem. Hiç kafa yormadım bu konuda."

"Bir fikriniz olmalı. Ekonomik etkisine dair bir hesap

ya da etkisiz olmadığına dair bir ifade – faydalı olduğunu belirten bir rapor, bir sertifikaya ihtiyacımız olacak..."

"Eh, o zaman gidip bir tane yazıver," diye cevapladı Kolemasov. "Bütün bunlar senin yetkin dahilinde." Dönüp arkadaşlarına doğru yürüdü. Birisi masanın üzerindeki domino taşlarını karıştırmaya başlamıştı bile.

"Sizin için başvuruyu kim yazdı?" diye sordu Lyuboçka.

"Seryoga Karyaev. Bu fikri birlikte bulduk. Bak ne diyeceğim, metal işleme atölyesine bir uğra, şu anda orada bir şeyler yapıyor. Onunla bir konuş bakalım."

Kolemasov oturup domino taşlarını kendisine doğru çekti.

Lyuboçka bir dakika sonra metal işleme atölyesinin girişine vardı. Karyaev'i görmeye çalışıyordu. Sonunda adamın kemik çerçeveli gözlüğüyle ufak, yağ bulaşmış yüzünü köşede gördü. Karyaev elindeki kerpetenle, paslı bir demir kazanın dibine dayadığı uzun iskarpelayı tutarken, başka bir adam balyozuyla, iskarpelaya var gücüyle vuruyordu. Lyuboçka defterini onlara doğru sallamaya çalıştı, ama genç kadını fark edemeyecek kadar meşguldüler. Lyuboçka yanlarına gitmeye karar verdi.

"Çok basit," dedi Karyaev, Lyuboçka'nın sorusuna yanıt olarak. "Ekonomik etki, metal bölümlerinde verimliliğin yükselmesinden ileri gelir. Bunu hesap etmen gerekecek."

"Nasıl?"

"Sanki bilmezmiş gibi! Değiştirilebilir ağırlıklarla ne kadar zaman kazanıldığını hesapla ve bunu tramvay parklarının sayısıyla çarp. Park başına makas sayısını da hesaba katman gerekecek. Sonra ağırlıkların maliyetini düş. Sadece ana hatlarını veriyorum, tamam mı?"

Karyaev her balyoz darbesiyle birlikte, sanki iskarpelaya değil de kafasına vuruluyormuş gibi, yüzünü ekşitiyordu. Gürültü Lyuboçka'nın kulaklarını sağır etmişti, Karyaev'in çok zekice şeyler söylediğini zannetti. Karyaev'in arkadaşı bir vuruşu ıska geçince balyoz kazana çarptı, Lyuboçka kendisini devcileyin bir çanın içindeymiş gibi hissetti. Karyaev doğrulup kulağını kaşıdı.

"Dinle," dedi, "sana yarın bir öneri daha yazacağım. Şu iskarpelayı görüyor musun? Tutacak olarak ona bir çubuğu kaynak yapacağım. Sonra onu da kaydettirebilirsiniz. Ekonomik etki aynı şekilde hesaplanır, sadece bu kez kaynak yapma masrafını düşeceksin."

"Onu nasıl bulacağım?" diye sordu Lyuboçka.

"Ne demek nasıl... Aç kitaba bak. Onu da beceremezsen kaynak enstitüsünü ara."

Karyaev Lyuboçka'yı kolundan tutup aşağı çekti. İkisi birden kafalarını eğdi ve iri bir köpek büyüklüğündeki koyu renkli bir şey vız diye başlarının üzerinden geçti.

Lyuboçka doğruldu, tavanın biraz altında uçan, kalın bir zarla kaplı yaratığa gözlerini kısarak baktı ve Karyaev kerpetenden düşen iskarpelayı kaldırdı, kerpetenle yeniden tutarak kazana dayadı.

"Devam et, Fyodor."

Fyodor boğazını temizleyip balyozu salladı. Lyuboçka saatine baktı ve şaşkınlık içinde derin bir nefes aldı: Öğle yemeği saatini on dakika geçirmişti. Kafeteryaya koştu.

Çok geç kalmıştı elbette ki. Kuyruk, kasadan kapıya kadar uzanıyordu. Lyuboçka kuyruğun sonunda durup beklemeye koyuldu. Buğday tarlası üzerinde, bir UFO gibi havada asılı duran dev bir yuvarlak somun ekmeği gösteren duvar resmini inceleyerek biraz vakit geçirdi, ardından kabarık ceketinin cebinden sarkan katlanmış kâğıdı fark etti. Çıkarıp açtı.

KATMANDU: ÇEHRELER ÜLKESİ diye okudu. Başlığın altında ince yazıyla "Kullanım Kılavuzu" yazılıydı. Lyuboçka duvara yaslanıp okumaya başladı:

Küçük Nepal devletinin başkenti olan Katmandu şehri, Himalayalar'ın pitoresk eteklerine kurulmuştur. Tepelere aşağıdaki vadilerden bakınca, tıpkı yerde yatan bir ejderin sırtına benzer. İşte bu nedenle, Nepal'in şimdiki sakinlerinin ataları, bu yere Ejder Tepeleri demişler.

Şehir yaklaşık üç bin yıllık. Pek çok eski tarihte Kat-

mandu'dan önemli bir kültürel ve dinsel merkez olarak söz edilir. Çin'in Han hanedanlığında şehir "Kanto" adıyla anılıyor, efsanevi Güney Krallığı'nın başkenti olarak biliniyordu.

MS ikinci ve üçüncü yüzyıllarda Budizm Katmandu'ya ulaştı ve kısa zamanda yerel ataerkil tarikatlarla büyülü bir ortakyaşam kurdu. Hıristiyanlık da şehre aynı zamanda ulaştı, ama şehirli üst sınıflar arasında yayılamadı ve güneydeki geniş ovalarda, küçük çoban topluluklarıyla sınırlı kaldı. Bölgenin Hıristiyanları Roma Katoliğidir, ama son dönemde Katmandu Kilisesi özerklik elde etmeye çalışmaktadır.

Lyuboçka arkasında birinin bir şarkı mırıldandığını duydu. Dönünce, sıranın sonunda, Ekonomi ve Planlama Grubu'ndan üç işçi gördü. Kafaları ve kolları için delikler açılmış uzun çuvallar giymişler, bellerine gri kuşaklar bağlamışlardı ve ellerinde kalın parafin mumları yanıyordu. Çuvalların üstüne birtakım rakamlar, siyah şemsiyeler ve "KANCA KULLANMAYIN" yazısı basılıydı. Lyuboçka okumaya devam etti.

Geçtiğimiz yüzyılın sonunda Rus Dukhobor tarikatı buraya taşındı, şehirden pek uzakta olmayan bölgelerde köyler kurdu. Yaşam biçimleri 19. yüzyıl Rus köylüsünün çizgisini titizlikle sürdürmektedir. Örneğin, kulübelerin duvarları İmparator III. Alexander ve ailesinin Niva *dergisinden kesilmiş portreleriyle süslüdür.*

Tek bir şehir devletinin sınırları içinde harmanlanan çok sayıda kültür ve dinsel gelenek, Katmandu'yu mimari bakımdan eşsiz bir yere dönüştürmüştür. Budist pagodaları, Hindu Şiva tapınaklarıyla, Hıristiyan kiliseleri ve sinagoglarla yan yana durur. Katmandu'da dinsel yapıların oranı dünyadaki çoğu şehirden yüksektir. Ancak, bu demek değil ki, bölgede yaşayanlar aşırı dindar insanlar – tam tersine, hayata karşı epikürcü bir tutum benimseme eğilimindedirler. Katmandu'da takvimdeki hemen her gün bir tür kutsal gün-

dür: Bazıları Avrupa bayramlarıdır ki yüksek kademeden devlet memurları veya temsilciler bunlara katılırlar. Böyle zamanlarda sokaklara düzen hâkim olur ve dinsel törenler yapılır; ulusal muhafızların, Bağımsızlık Günü'nde şehrin ana caddesinde fil sırtında yaptığı geçit töreni bunlardan biri. KENARDAN BAKMA GÜNÜ *bayramındaysa ayinde, geleneksel olarak, psikotropik bitkiler kullanılır ve Katmandu bir süre için kuşatma altındaki bir şehre benzer. Zırhlı resmi arabalar megafonlarla şehrin sokaklarında devriye gezer, meydanlarda toplanan sessiz ve korkmuş insanlara dağılmaları çağrısında bulunurlar.*

Katmandu'da en yaygın inanç, İMAN ARAYANLAR *tarikatınınkidir. İnananları, şehrin sokaklarında sımsıkı düğmelenmiş mavi cüppeleriyle sadaka toplamak için sepetler taşırken görülebilirler. İnançları gereği, insan hayatını gerçekte olduğu şekliyle anlayabilmek için kendilerini çileciliğe teslim ederler. Çilecilerden bazıları bu hedefe ulaşır ve onlar "inanmışlar" olarak bilinir. Sürekli vahşi çığlıklar attıklarından, kolayca tanınırlar. "İnanmış" bir üstat hemen* İNANMIŞLARIN YUVASI *denilen özel bir manastıra kapanır, kalan günlerini burada geçirir, fakat yiyecek almak için çığlık atma alışkanlığını bırakır. Ölüme yaklaştıklarında "inanmışlar" bilhassa yüksek sesle, gırtlaklarını parçalarcasına bağırırlar, bunun üzerine genç üstatlar onları son nefeslerini verecekleri basit avlıya götürür. Bu törende bulunanların çoğu hemen "inanmış" olur ve duvarları yosun kaplı odalara kapatılır, hayatlarının geri kalanını burada geçirirler. Onlara* YUVADAKİ İNANMIŞLAR *denir ve yeşil boncuklar takma hakkına sahiptirler. Bir ziyaretçinin homurdanan domuzlar arasında çamur içinde ölmenin korkunç olduğu yolunda yorum yapmasına cevaben, "inanmışlar"dan birinin bağırmayı bırakıp, "Ailesinin ve sevdiklerinin refakatinde, rahat bir yatakta ölmenin daha kolay olduğunu düşünen birinin, ölümün ne olduğu hakkında hiçbir fikri olamaz," dediği söylenir.*

Katmandu yalnızca asırlar öncesine dayanan gelenekleriyle bir kültür merkezi değildir, aynı zamanda bir sanayi

merkezidir. Sovyet uzmanları en son buraya bir ampul fabrikası kurulmasına yardım ettiler, şu anda fabrikanın ürünleri dünya pazarında revaçta. Tarihin en eski zamanlarından bu yana Katmandu'nun kumlu sahilleri dünyanın dört bir yanından turist çekmiştir ve Katmandu'nun eğlence sanayii dünyada bir numara. Nepal'in aynı zamanda genç bir Komünist Partisi var, bu küçük pitoresk ülkedeki işçilerin daha iyi koşullarda yaşaması için verilen mücadelede başı çekiyor.

Lyuboçka ufak tepsisine domates salatası, domuz yahnisi ve bir kadeh İtalyan şarabı koydu. Bir an tereddüt etti ve sonra yahniyi geri koydu; onun yerine lahanalı uskumru alıp parasını ödedi ve muhasebe bürosundan kızların ona el salladığını görerek, daveti kabul etti, köşedeki masaya doğru gitti.

"Broşürü okudun mu?" diye sordu Nastya Bykova adlı kız, çirkin yüzü kalın bir pudra tabakasıyla kaplıydı.

"Evet," diye yanıtladı otururken, "okudum."

"Oralar sıcaktır herhalde," dedi Nastya hayallere dalarak. "Bütün sene sıcaktır. Bir sürü erkek, her türden meyve... Bizimse burada yaşamamız gerekiyor, hiçbir şey görmeden. Ölene kadar böyle sürüp gider herhalde, böyle gelmiş böyle gider, öyle değil mi, Olya?"

Olya çorbasına bakarak düşündü.

Lyuboçka yemeğini herkesten önce bitirdi, tepsiyi ve tabakları siyah taşıma bandına koydu, başıyla bir işaret yapıp arkadaşlarına veda ederek teknik departmana döndü.

"Aptalın biriyim," diye düşündü merdivenleri çıkarken. "Vaska Balalikin'le evlenmeli ve onunla birlikte orduya girmeliydim. Garnizon kütüphanesinde bir yerlerde oturmuş kitap dağıtıyor olacaktım şimdi..."

Koridorda, tam da komite toplantısından çıkan Müdür Şuşpanov'a tosladı. Gerçek bir korku duymaya bile vakti olmadı: Şuşpanov fır döndü, onu kolundan yakaladı ve cebinden bir içki şişesinin ucu çıkan pis, ufak tefek bir siluete sert hatlı şapkalarının altından tiksinti ve öfke dolu gözler-

le bakan üç devasa yüzün resmedildiği bir postere doğru sürükledi.

"Şu anda ne yapıyorsun?"

"Ben mi? metal atölyesindeydim – iki akılcılaştırma önerisinin evraklarını tamamlayacağım. Ama ekonomik –"

"Bırak onları da," diye fısıldadı Şuşpanov, sanki büyü yapıyormuş gibi, "bir koşu kütüphaneye in. Duvar gazetesini bir an önce bitirmemiz gerekiyor. Aşağıda şu anda iki kişi çalışıyor, onlara yardım et. Tamam mı?"

"Ben resim yapamam."

"Önemli değil, bir şeylerin boyanması gerek. Toz ol kızım, fırla, ok gibi!" Şuşpanov bu son sözleri, Lyuboçka'yı inanılmaz bir sevince boğan önerisinin belli belirsiz kabalıklarını affettirmiş olduğu düşüncesiyle söyledi.

Lyuboçka gülümsemek için dudaklarını gerip cevap verdi: "Fırladım bile. Sadece defterimi koyacağım."

"Ok gibi fırla!" diye tekrarladı Şuşpanov yürürken ve çarçabuk, adamların bulunduğu odaya geri döndü, Lyuboçka'yı koridorun sonundaki posterin tiksinti dolu öfkesiyle baş başa bıraktı.

Lyuboçka da geri döndü. Şuşpanov onu fazladan bir otuz metre sürüklemişti. Teknik departmana girdi, defterini her zamanki yerine koydu ve kabarık ceketini aynı dolapta duran mavi iş kıyafetiyle değiştirdi. Meslektaşları pencerenin önünde toplanmış, alçaktaki bulutların arasından bir çıkıp bir kaybolan iki semavi atlıyı seyrediyordu. Mark Mennizinger ona dönerek dedi ki:

"Lyuboçka, Vasily Balalikin'i ara."

"Biliyorum," dedi Lyuboçka, "teşekkür ederim."

Hat meşguldü, Lyuboçka beş dakika sonra kütüphaneye inmişti. Parkın ressamı Kostya ve kütüphaneci Elena Pavlova duvar gazetesinin serildiği, yan yana konmuş iki masanın üstüne eğilmişlerdi, gazete birbirine yapıştırılmış kasap kâğıtlarından oluşuyordu. Karakalem çizimler daha yeni bitmişti, sadece suluboyayla boyama işi kalmıştı geriye. Kostya, Lyuboçka'ya sapı kırık, ufak bir fırça verdi, fırçayı yerde

duran yirmi litrelik damacanadaki bulanık suda bir temiz yıkamasını söyledi.

"Dikkat et, içine düşürme," dedi ürkek bir sesle, "sonra dibine batar."

Lyuboçka kendisine güven duyulmamasına alındı. Fırçayı bir güzel yıkadı. Boyaması gereken çizim, buğdayın devasa boyutlarda, kıvrımlı bir kulağıydı. Gerçek olsaydı, koca bir orduyu doyurmaya yeterdi. Lyuboçka sarı tabakadaki boyayı özenle resme uygulamaya başladı ve tam ne kadar iyi gittiğine sevinmeye başlamışken, Kostya onu omzundan sarstı.

"Ne yapıyorsun?" diye sordu. "Üçüncü boyutu katman gerek. Beni izle."

Fırçayı beyaz boyaya daldırdı ve Lyuboçka'nın yaptığını düzeltmeye koyuldu. Henüz bir üçüncü boyut yoktu, ama buğdayın kulağı bronzdan yapılmış gibi görünmeye başlamıştı. "Anladın mı?"

"Evet." Parmaklarını şakaklarına götürdü ve hiç beklenmedik bir şekilde sordu, "Demir ekmekler yedikleri masalını duydun mu, hatırlıyor musun?" Sorduğu soru kendisini de şaşırtmıştı.

"Demir ekmek mi?" dedi Kostya şaşkınlık içinde, "Tanrı bilir."

Dışarıda hava kararmıştı ve sokak lambaları soğuk, mor bir ışık yayıyordu. İnsanlar içeri girerken, iş neredeyse bitmiş, gülümseyen ay ve havacı subaydan başka boyanacak bir şey kalmamıştı, subayın başında balık beslenen kavanozları andıran bir miğfer vardı.

Neredeyse tüm yönetim kadrosu oradaydı ve sabahleyin Lyuboçka'yı tramvay parkına sokmayan turuncu yelekli kadın da bir nedenle gelmişti. Şuşpanov masaya yaklaştı, duvar gazetesine baktı, övgüler düzdü ve kısa bir toplantı olacağını, ondan sonra işlerine devam edebileceklerini söyledi.

Herkes yerine geçti. Şuşpanov, Şuvalov ve turuncu yelekli kadından oluşan küçük daimi encümen toplandı ve her zaman olduğu gibi gençler olabildiğince uzakta, kitaplıkların yanında oturdular. Toplantı başladı.

Şuşpanov ayağa kalktı, ellerini ovuşturdu, tam bir şey söyleyecekti ki kapı açıldı, yağ bulaşmış ufacık yüzüyle Karyaev göründü. Uzun bir tutacak kaynatılmış iskarpela vardı elinde. "Radyoyu açmamız gerek," dedi.

Şuşpanov ona soğuk bir ifadeyle, anlayışsızca baktı, ardından yüzü birdenbire aydınlandı.

"Doğru, radyoyu açmamız gerek," dedi.

Masanın arkasından çıktı, duvara doğru yürüdü ve Olimyita amblemiyle süslü ufak radyonun siyah düğmesini çevirdi.

"... *Nepal'deki muhabirimiz...*" Arka plan sesleri duyuldu: Araba kornaları, rüzgâr, uzakta kahkahalar atan bir adam.

"*Burada,*" diye konuşmaya başladı bir ses bangır bangır, "*modern Nepal'in geniş yollarında dururken, insan bu hayret verici ülkenin doğasındaki çeşitliliğe şaşıyor gerçekten. Daha birkaç saat önce güneş parlıyordu, göğe yükselen uzun palmiyeler ve gül ağaçları vardı, mavi guguk kuşları ve kırmızı papağanlar harikulade sesleriyle şakıyordu. Sonsuza dek sürecek gibi geliyordu, ama doğal dünyanın kendi yasaları vardır ve artık daha yükseklere, dağ eteklerinin ince havasına çıkıyoruz. Ne kadar sakin buralar böyle! Nasıl da kederle bakıyor gökyüzü yere! Vadidekilerin burada insanların demir ekmek yediğini söylemelerine şaşmamak gerek. Bu dağlar amansız. Fakat vadiden bu ıssız karlı doruklara gelirken kaç iklim bölgesinden geçtiğinizi görmek ilginç oluyor. Yolun kenarında huş ağacı korularının yetiştiğini görüyorsunuz; derken az ileride üvez ve ıhlamur ağaçları olduğunu fark ediyorsunuz, sanki her an ağaçların arasından, bir çitin arkasında otlayan bir çift inek ve tabii ki, ahşap kilisenin çatısıyla, gösterişsiz bir Rus köyünün alçakgönüllü evleri çıkacak gibi. Akla gelen ikinci şeyse bir çanın uzaklardan gelen sesi, sonra kubbelerin üstünde desenli haçlar, içeride haçın karşısında hürmetle başlarını eğen ve Tanrı'ya hüzün kokan incecik bir mum yakmak için telaş eden yaşlı kadınların oluşturduğu kalabalıklar... bir anı di-*

ğerini kovalıyor ve kısa sürede Nepal'in doğal çeşitliliğini değil, Ortodoks dogmanın Hava Çileleri dediği şeyi düşündüğünüzü fark ediyorsunuz. Dinleyicilerimize, geleneksel yoruma göre, ruhların günahla kirlenmiş bilinci paramparça eden çeşitli şeytanlarla dolu bölgelerden geçtiği kırk günlük süreç içinde olduğumuzu hatırlatayım. Modern bilim, günahın özünün Tanrı'yı unutmak olduğunu bulmuştur ve Hava Çileleri'nin özüyse, gerçek ölüme yaklaştıkça, gitgide daralan bir sarmalda sonsuz bir harekettir. Ölmek bazı insanlara göründüğü kadar basit değildir... Kendinize bakın, sözgelimi. Ölümün her şeyin sonu olduğuna inanıyorsunuz, değil mi?"

"Evet!" diye yanıtladı salondaki pek çok ses. Lyuboçka önce onları duydu, sonra kendisinin de diğerleriyle birlikte cevap verdiğini fark etti.

"Ve elektrik akımının havadan geçmediğine inanıyorsunuz, değil mi?"

"Evet..."

"Hayır. Yanılıyorsunuz." Bu noktada ses, yer yer alaycı bir ses tonuyla konuşmaya başladı. *"Fakat sizin Ekim tatilinizi anlamsız bir tartışmayla bozmaya hiç niyetim yok. Zaten size bunu kendi başınıza sınamanız için harika bir fırsat verildi. Dostlarım, Hava Çileleri'nin ilk gününü geride bırakmak üzeresiniz. Yüce geleneğimize göre, bu ilk gün yeryüzünde geçirilir."*

Salonda biri sessiz bir çığlık attı. Bir başkası inlemeye başladı. Lyuboçka inleyenin kim olduğunu görmek için kendi etrafında döndü, sonra birden her şeyi hatırladı ve o da inlemeye başladı. Kendini avazı çıktığı kadar bağırmaktan alıkoymak için tüm gücünü harcaması gerekti. Başka bir şey yaparak dikkatini dağıtması gerekiyordu, bu yüzden, iki elini birden kullanarak, ezilmiş göğsünün üstünden sarkan beyaz bluzundeki araba lastiği izini ovalayarak çıkarmaya girişti. Anlaşılan herkes aynı şeyi yaşıyordu: Şuşpanov şakağındaki kurşun deliğini kaleminin tepesiyle kapatmaya çalışıyor, Karyaev ezilen kafatasının kemiklerini

güçlendirmeye uğraşıyor, Şuvalov kâküllerini yıldırımın bıraktığı mavi izi kapatacak biçimde tarıyor, Kostya, boğulma vakalarıyla ilgili bilgiler veren ilkyardım broşüründen bir şeyler anımsıyor olacak ki, kendi kendine suni teneffüs yapıyordu.

Bu arada radyo söylevine devam ediyordu:

"Ah, Hava Çileleri'nin sürüklediği ruhların kendilerini hiçbir şey olmadığına inandırma çabaları ne kadar da hazin! Başlarına bir şey geldiğini gösteren ilk işareti, radyodaki aptalca bir gevezeliğe yoracaklardır! Ah, Sovyet ölümünün dehşeti! Ölürken ne garip oyunlar oynuyor insanlar! Hayattan başka hiçbir şey bilmediklerinden, ölümü de hayat zannediyorlar. Iegova Ergaşev'in yönettiği balalayka orkestrası uyandırsın sizi sabahleyin. Günleriniz hep bugünkü gibi olsun, ta ki Saratov Eyaleti'ne ait bir türkünün, "Ey rüzgârlar" türküsünün hüzünlü ezgisi, bazılarınızın kolektif çiftlik, bazılarınızın denizaltı, bazılarınızın tramvay parkı sandığı şeyi sarıncaya dek. Ama şimdilik size Vologda'nın "Tarlada Birden Çok mu Yol Var?" türküsünü sunayım, ardından hemen Hava Çileleri'nizin ikinci günü başlayacak, çünkü burada gece diye bir şey yok. Daha doğrusu, gündüz diye bir şey yok, yani gündüzün olmadığı yerde gece de yoktur..."

Bu son sözler, yeryüzüne ait olmayan o balalaykaların uluyan kreşendosu içinde boğuldu. Ses öylesine dayanılmazdı ki, salondaki insanlar hepbir ağızdan ve hiçbir sınır tanımadan, avazları çıktığı kadar bağırmaya başlamışlardı.

Lyuboçka bir an, buradan nasıl kaçabileceğini düşündü. Bir şey, ayağa kalkıp koridora koştuğu takdirde, bütün bunların sona ereceği düşüncesini uyandırdı zihninde. Diğerleri de aynı fikre kapılmış olmalı. Şuşpanov pencereye doğru koşarken sendeledi, turuncu yelekli kadın masanın altına süründü, kafası hızlı çalışan Karayev radyoyu kapatırsa bir şeyler olabileceğini umut ederek siyah düğmeye uzandı ve Lyuboçka büyük güçlükle, sendeleye sendeleye yürüyerek kapıya doğru ilerledi. Aniden ışıklar söndü, Lyu-

boçka el yordamıyla kapının tokmağını ararken, onunla aynı umuda kapılan başka bir sürü kişi kapıya akın edip onu sıkıştırdı. Görünmez bir gücün Lyuboçka'yı sıkıştırdığı kapı nihayet açılınca, tramvayın hareket halinde olduğu meydana çıktı ve Lyuboçka dosdoğru bir su birikintisinin içine atlamak zorunda kaldı.

MÜNZEVİ İLE ALTIPARMAK

I

"Kaybol!"

"Ne?"

"Kaybol, dedim. Önümden çekil, seyretmeye çalışıyorum."

"Neyi seyrediyorsun?"

"Tanrım, amma da aptal... Güneşi tabii ki..."

Altıparmak gözlerini toprağın yiyecek, talaş ve toz halindeki turbayla örtülü kara sathından kaldırdı, ovuşturarak gökyüzüne çevirdi.

"Evvet... yaşıyoruz, ama tüm bunlar ne için? Çağlar boyunca çözülememiş bir sır bu. Göğün ışıklarının telkâri inceliğindeki özünü bugüne dek hakkıyla kim anlayabildi?"

Yabancı kafasını çevirip, yüzünde tuhaf bir tiksinti ifadesiyle, ona uzun uzun baktı.

"Altıparmak," dedi hemen Altıparmak kendisini tanıtmak için.

"Ben de Münzevi," diye yanıtladı yabancı. "Burada, sizin toplulukta böyle mi konuşuyorlar? *Telkâri inceliğindeki öz falan?*"

"Artık benim topluluğum değil," diye cevapladı Altıparmak, sonra aniden bir ıslık çaldı: "Hey, şuna baksana!"

"Neye?" diye sordu Münzevi kuşkuyla.

"Bak, yukarıda! Bir tane daha göründü!"

"Yani?"·

"Dünyanın ortasında bu asla olmaz. Aynı anda üç güneş birden."

Münzevi kıs kıs güldü küçümsercesine. "Ben bir keresinde on bir tane görmüştüm. Biri tam tepede, beşer tane de iki yanda. Tabii burada değil."

"Nerede gördün?" diye sordu Altıparmak.

Münzevi cevap vermedi. Döndü ve yürüdü, ayağıyla yerden ufak bir yiyecek parçası kaldırdı, yemeye başladı. Ilık, hoş bir rüzgâr esiyor ve iki güneş uzak ufkun gri-yeşil düzlüklerini aydınlatıyordu. Bu dingin ve hüzünlü manzara karşısında Münzevi öyle derin düşüncelere dalmıştı ki, Altıparmak'ı tekrar karşısında görünce şaşkınlık içinde irkildi. "Gene mi sen! Eee, ne istiyorsun?"

"Hiçbir şey. Sadece konuşmak istemiştim."

"Bana pek zeki görünmüyorsun. İyisi mi sen topluluğuna geri dön. Fazla açılmışsın. Hadi, geldiğin yere kış kış..." Uzaklarda titreşip kıvranan kirli sarı, ince bir çizgiye doğru elini salladı. Büyük, başıboş kalabalığın buradan böyle göründüğüne inanmak güçtü.

"Geri dönmek isterdim ama," dedi Altıparmak, "beni kovdular."

"Gerçekten mi? Niçin? Siyasi mi?"

Altıparmak başıyla onayladı, bir ayağıyla diğer ayağını kaşıdı. Münzevi de ayaklarına bakıp başıyla onayladı.

"Gerçek mi?"

"Başka ne olabilir? Bana dediler ki, Tam biz burada Karar Aşaması'na geliyoruz, sen altı parmaklı ayaklarınla karşımıza çıkıyorsun... Gerçekten iyi zamanlama..."

"Neyin 'Karar Aşaması' bu?"

"Bilmem. Asık suratlarla etrafta dolaşıyorlar, hele şu Yakın Yirmili yok mu, hiçbir şey anlamıyorum! Bağıra çağıra hepbirden koşuşup duruyorlar."

"Hmmm," dedi Münzevi, "anlıyorum. Saatler ilerledik-

çe daha bir belirginleşiyor olmalı, öyle değil mi? Gitgide gözle görülür bir şekil ve biçim alıyor, değil mi?"

"Doğru," dedi Altıparmak, şaşkınlık içinde. "Nereden bildin?"

"Bu Karar Aşamalarından ben beş tane gördüm. Yalnızca adları farklıydı."

"Ama nasıl olur bu?" dedi Altıparmak. "Ben bunun bir ilk olduğunu çok iyi biliyorum."

"Elbette bir ilk. İkincisinde ne olacağını görmek hayli ilginç olacak... Ama o zaman biz az çok farklı şeyler konuşuyor olacağız." Münzevi kıs kıs gülerek, uzaktaki topluluğa doğru bir iki adım attı, arkasını döndü ve ayağını yere sürtmeye başladı. Çok geçmeden arkasında talaş, turba ve yiyecek kırıntılarından bir bulut şekillendi. Etrafa bakmayı sürdürdü, kollarını havada sallayıp kendi kendine homurdandı. Altıparmak biraz korktuğunu hissetti.

"Ne yapıyordun?" diye sordu Münzevi, soluk soluğa geri geldiğinde.

"Buna jest derler," diye cevapladı. "Bir sanat. Bir şiir okur ve ona uygun hareketler yaparsın."

"Hangi şiiri okudun?"

"Şunu," dedi Münzevi:

Geride bıraktıklarıma bakınca
Bazen hüzünleniyorum.
Bazen de gülüyorum,
Sonra aramıza
O sarı pus giriyor.

"Bu şiir değil ki," dedi Altıparmak. "Ben bütün şiirleri biliyorum, Tanrı'ya şükür. Ezbere değil, tabii ki, ama yirmi beş şiirin yirmi beşini de duydum. Bu kesinlikle o şiirlerden değil."

Münzevi şaşkın şaşkın baktı ona, sonra anlamış göründü.

"Hiç değilse birini hatırlıyorsundur," dedi. "Benim için birini oku."

"Bir saniye. İkizler... İkizler... evet, şey, kısa kesecek olursak, bir şey söyleyip başka bir şey kastediyoruz. Sonra bir şey söyleyip yine başka bir şey kastediyoruz, yalnız bu kez tam tersi şekilde. Hepsi çok güzel. Sonunda duvara bakıyor, tüm şüphe ve tereddütlerimize son veren bir yüz görüyoruz..."

"Yeter!" diye araya girdi Münzevi.

Sessizlik oldu.

Sessizliği bozan Altıparmak'tı: "Yani, seni de mi kovdular?"

"Hayır, ben onları kovdum."

"O nasıl oldu?"

"Her şey olabilir," dedi Münzevi. Gök cisimlerinden birine bakarak, gevezelikten ciddi konuşmaya geçişi sezdiren bir tonla devam etti: "Birazdan hava kararacak."

"Ah, evet. Doğru," diye yanıtladı. "Ama kimse ne zaman kararacağını bilmiyor."

"Biliyorum. Huzur içinde uyumak istiyorsan, benim yaptığımı yap."

Ayaklarının altındaki talaş, turba ve çöpleri bir araya toplamaya koyuldu. Seçtiği alanı, yaklaşık kendi boyunda bir duvarla çevirdi, böylece dış dünyadan ayrı, küçük bir boşluk oluştu içeride. İnşaat bitince, Münzevi bir adım geri çekilip eserine sevgiyle bakarak, "İşte. Ben buna Ruhun Sığınağı adını veriyorum," dedi.

"Neden?" dedi Altıparmak.

"Kulağa hoş geliyor da ondan. Sen de bir tane inşa edecek misin?"

Altıparmak kazınıp eşelenmeye başladı, ama işin nasıl yapıldığını anlayamamıştı. Duvarı hep yıkılıyordu. Doğruyu söylemek gerekirse, pek de gayret etmemişti, çünkü Münzevi havanın kararacağını söylediğinde, ona inanmamıştı, bu yüzden göğün ışıkları pır pır edip birer birer sönmeye başladığında ve uzaktaki topluluk hep bir ağızdan, samanlar arasında uğuldayan rüzgârı andıran, korku dolu bir çığlık koyverdiğinde, aynı anda iki güçlü duyguya birden kaptırdı kendini: Karanlığın ani ilerleyişi karşısında anlaşılır bir kor-

ku ve dünya hakkında daha fazla şey bilen birine duyulan alışılmadık hayranlık.

"Ne yapalım, öyle olsun," dedi Münzevi. "Sen içeri zıpla, ben bir tane daha inşa edeyim."

"Ben zıplamayı bilmem ki," diye cevapladı Altıparmak sakin bir ses tonuyla.

"Öyleyse hoşça kal," dedi Münzevi. Birden var gücüyle sıçradı, havada süzüldü ve duvarının arkasında gözden kayboldu. Ardından tüm yapı üzerine çöktü, onu ince bir talaş ve turba tabakasıyla örttü. Bu şekilde oluşan tepecik bir süre daha sallanmaya devam etti ve ardından yan tarafında ufak bir delik belirdi. Altıparmak, her yeri karanlık kaplamadan önce, yığının içinde Münzevi'nin gözlerinin ışıltısını gördü.

Altıparmak kendini bildi bileli, gece hakkında sahip olması gereken tüm bilgiye sahipti. "Bu doğal bir süreç," demişti biri. "İşimize devam etmemiz gerek," demişti diğerleri, yani çoğunluk. Pek çok görüşün ince ayrımları savunulmuş, ama istisnasız herkese aynı şey olmuştu. Görünürde bir neden olmaksızın ışık ortalıktan çekilince, kısa bir süre, çaresizlik içinde, onları felce uğratan dehşetle mücadele etmiş, sonra hepsi birden cansız kalmış ve kendilerine geldiklerinde –yani ışıklar yeniden parıldamaya başladığında– neredeyse hiçbir şey hatırlayamamışlardı. Altıparmak topluluk içinde yaşadığı sıralarda, aynı şey onun da başına gelmişti, ama şimdi, yalnızlık korkusu karanlık korkusuna baskın çıktığından olsa gerek, kendinden geçip adeta komaya girmekten ibaret o bilindik kurtuluş ondan uzak durmuştu. Uzaklarda topluluk sessizliğe gömüldü, ama Altıparmak sağlam bir bilinçle, tepeciğin yanında iki büklüm, ağlamayı sürdürdü. Etrafında hiçbir şey göremiyordu, Münzevi'nin sesi karanlığı deldiğinde, o kadar korkmuştu ki, oracıkta altına kaçırıverdi.

"Hey, zıplamasana be adam, yerinde duramıyor musun?" diye yakındı Münzevi. "Uyuyamıyorum."

"Zıplamıyorum," diye cevap verdi Altıparmak. "Kalbim güm güm atıyor. Benimle biraz olsun konuşamaz mısın?"

"Ne hakkında konuşacakmışız?" diye sordu Münzevi.

"Ne istersen, mümkün olduğunca uzun olsun yeter."

"Korkunun doğası hakkında konuşmaya ne dersin?"

"Yo yo, hayır, o olmasın," diye bastı feryadı.

"Sessiz ol!" diye fısıldadı Münzevi. "Yoksa bütün sıçanları o saniyede buraya çekmiş oluruz."

"Sıçan mı? O da neyin nesi?" diye sordu Altıparmak buz gibi bir sesle.

"Gece yaratıkları. Aslına bakarsan aynı zamanda gündüzün de yaratıkları."

"Ah kör talih bana neler etti," diye fısıldadı Altıparmak. "Benim de normal sayıda ayak parmağım olsaydı, diğerleriyle birlikte uyuyor olurdum şimdi. Tanrım, çok korkuyorum... Sıçanlar..."

"Bana bak," dedi Münzevi, "Tanrı tanrı deyip duruyorsun sabahtan beri – oralarda hâlâ Tanrı'ya inanıyorlar mı yoksa?"

"Bilmem ki. Bir şey var, bu kesin, ama nasıl bir varlık olduğunu kimse bilmiyor. Örneğin, hava neden kararıyor? İstesen doğal nedenlerle açıklayabilirsin tabii. Kendini Tanrı'yı düşünmeye kaptırırsan, bu hayatta hiçbir şey yapamazsın..."

"İyi hoş da, zaten sen bu hayatta ne yapabilirsin ki?"

"Ne soru ama! Neden böyle aptalca sorular soruyorsun, sanki cevapları bilmiyormuşsun gibi? Herkes oluğa ulaşmak için çabalayıp duruyor, yuvarlanıp gitmek için işte. Hayatın yasası bu."

"Peki. O zaman tüm bunlar niye?"

"Tüm ne?"

"Bilirsin işte, evren, gökyüzü, yeryüzü, güneşler, hepsi."

"Ne demek niye? Dünya böyledir."

"Nasıl yani?" diye sordu Münzevi meraklı bir ifadeyle.

"İşte böyle. Biz zaman ve mekân içinde deviniriz. Hayatın yasalarına uygun biçimde."

"Nereye doğru?"

"Ben nereden bileyim? Bu çağlar boyunca çözülememiş bir sır. Senin karşında kim olsa çileden çıkar."

"Asıl senin karşında kim olsa çileden çıkar. Neden söz edersek edelim, ya hayatın yasası diyorsun ya da çağlar boyunca çözülememiş bir sır."

"Beğenemediysen," dedi Altıparmak gücenerek, "konuşma öyleyse."

"Sen karanlıktan korkmasan ben ağzımı bile açmazdım."

Altıparmak korkusunu büsbütün unutmuştu. Bir an hislerine odaklandı, derken artık korkmadığını fark etti. Ama bu onu öylesine korkuttu ki, aniden ayağa sıçradı ve karanlığın içinde körü körüne koşmaya başladı. Kafasını görünmez Dünya Duvarı'na çarpıncaya dek hız kesmedi.

Altıparmak uzakta Münzevi'nin kıkır kıkır güldüğünü duyabiliyordu. Ayak hesabı yapar gibi, etrafını saran nüfuz edilemez karanlığın içindeki tek sese doğru adım adım ilerlemeye başladı. Münzevi'nin yattığı yere vardığında, tek söz etmeden tepeciğin yanına uzandı ve soğuğu umursamadan, uyumaya çalıştı. Az sonra kendinden geçti ve uyuyakaldı.

II

"Bugün Dünya Duvarı'na tırmanacağız, tamam mı?" dedi Münzevi.

Altıparmak kendi Ruh Sığınağı'nı yapma konusunda bayağı bir yol almıştı. Yaptığı şey sonunda Münzevi'ninkine benzemişti, gelgelelim ancak uzun bir koşudan sonra üstünden zıplayabiliyordu, bu yüzden alıştırma yapıyordu. Münzevi'nin sözlerinin anlamını, tam da yerden havalandığı anda idrak etti ve sonuçta, sarsak bir şekilde yapıya tosladı; turbayla talaş vücudunun üstüne düzgün, yumuşak bir tabaka olarak yayılmak yerine, düzensiz bir yığın oluşturarak kafasının üstünde toplanırken, ayakları da çaresizlik içinde havaya dikildi. Münzevi Altıparmak'ın doğrulmasına yardımcı olduktan sonra, sözlerini yineledi:

"Bugün Dünya Duvarı'na tırmanacağız."

Son birkaç gündür Altıparmak Münzevi'den o kadar

inanılmaz şeyler duymuştu ki, kafasında sürekli uğultulu bir kargaşa oluyordu ve topluluk içindeki eski hayatı ona hoş bir hayalden –ya da bayağı bir kâbustan, henüz karar verememişti– ibaretmiş gibi geliyordu. Bu kadarı da fazlaydı doğrusu.

Münzevi devam etti: "Karar Aşaması her yetmiş tutulmadan sonra gelir. Dünkü altmış dokuzdu. Dünyayı sayılar yönetir." Dünya Duvarı'nın dibinden çıkan, deste deste samanlardan oluşan uzun bir zinciri gösterdi.

"Ama eğer orası Dünya Duvarı'ysa, biz Dünya Duvarı'na nasıl tırmanırız? Adından belli... yani öbür tarafta bir şey yok..."

Altıparmak bu fikir karşısında öyle büyük bir şaşkınlığa uğramıştı ki, Münzevi'nin o karanlık, mistik açıklamalarının tek kelimesini bile duymadı; zaten duysa ne olurdu ki, belki biraz daha kızardı, hepsi o kadar. "N'olacak bir şey yoksa?" diye karşılık verdi Münzevi. "Buna memnun olmamız gerekir."

"İyi ama orada ne yapacağız?"

"Yaşayacağız."

"Buranın nesi var?"

"Burada yakında 'burası' diye bir şey kalmayacak, seni budala."

"O zaman orada ne olacak?"

"Sen burada bekle dur. Görürsün gününü. Hiçbir şey kalmayacak geriye."

Altıparmak karşı gelecek gücünün kalmadığının farkındaydı.

"Neden beni hep böyle korkutuyorsun?"

"Gevezelik etmeyi keser misin?" diye homurdandı Münzevi, gökteki bir noktaya bakıyordu kaygı içinde. "Dünya Duvarı'nın öbür tarafında her şey yolunda. Buradan çok daha iyi olduğunu söyleyebilirim."

Altıparmak'ın inşa ettiği sığınağın kalıntılarına doğru yürüdü ve ayağıyla onları dört bir yana saçmaya başladı.

"Neden yapıyorsun bunu?" diye sordu Altıparmak.

"Bir dünyadan ayrılmadan önce, varoluş tecrübeni özetlemen ve varlığının tüm izlerini yok etmen gerekir."

"Bunu da kim çıkardı?"

"Beğenemedin mi? Pekâlâ, ben çıkardım. Buralarda böyle şeyler yapacak başka kimse yok ki. Dolayısıyla..."

Münzevi derin düşünceler içinde, emeğinin sonucuna baktı uzun uzun. Yıkılan yapının bulunduğu yer şimdi dümdüz, etraftaki çöl yüzeyinden ayırt edilemez haldeydi.

"Bu iş bu kadar," dedi. "İzleri yok ettim. Şimdi tecrübemizi özetlememiz gerekiyor. Sıra sende. Şu tümseğin üstüne çık da bana bunu anlat."

En zor iş, kavranması en güç olan iş kendisine yıkılıyormuş gibi bir hisse kapıldı Altıparmak, ama tutulmayla birlikte olanlardan sonra, en iyisinin Münzevi'nin her dediğini yapmak olduğuna karar vermişti. Omuz silkerek, yakında topluluktan kimse olmadığından emin olmak için etrafına şöyle bir bakındı ve tümseğin üstüne çıktı.

"Neden bahsedeyim?"

"Dünya hakkında bildiğin her şeyden."

"Öyleyse, epey bir süre burada kalacağız demektir," dedi Altıparmak bir ıslıkla.

"Ben kuşkuluyum," diye yanıtladı Münzevi soğuk bir tavırla.

"Pekâlâ öyleyse. Dünyamız... Bak, senin bu tören çok aptalca..."

"Sen devam et."

"Dünyamız, uzayda çizgisel bir rotada düzenli hızda ilerleyen nizami bir sekizgendir. Burada biz kendimizi Karar Aşaması'na, hayatımızın taç giyme törenine hazırlıyoruz. En azından resmi ifade böyle. Dünyanın çevresinde Dünya Duvarı vardır, o da hayatın yasalarının nesnel sonucudur. Dünyanın merkezindeyse bitişik inşa edilmiş iki oluk, beslenme oluğu ve içecek oluğu vardır ki, uygarlığımız zamanın başlangıcından bu yana onun etrafında toplanmıştır. Topluluk üyesinin oluklara göre konumu, sosyal mevki ve meziyetleriyle belirlenir..."

"Bu kısmı daha önce hiç duymamıştım," diye araya girdi Münzevi. "Nedir bu meziyetler, sosyal mevki falan?"

"Bak... Nasıl desem, kişi oluğa gerçekten ulaştığı zaman anlar bunu."

"Kim ulaşır peki?"

"Dedim ya, en büyük meziyetlere sahip olanlar. Beni ele alalım mesela, benim ortalama meziyetlerim vardı, ama artık yok. Yani sen evrenin halk modelini bilmiyor musun?"

"Hayır, bilmiyorum," dedi Münzevi.

"Hadi, yapma... O zaman nasıl Karar Aşaması için hazırlanıyordun?"

"Sonra anlatırım. Şimdi sen devam et."

"Aşağı yukarı hepsi bu kadar. Başka neler var? Topluluğun alanının ötesinde büyük çöl uzanır ve her şey Dünya Duvarı'nda son bulur. Bizim gibi başıbozuklar duvara sığınır."

"Başıbozuklar. Anlaşıldı. Ya nasıl olacaktı başımız? Bozuksa nerede tamirci?"

"Gene başladın... Yakın Yirmili bile bunu sana söyleyemez. Bu çağlar boyunca çözülememiş bir sır."

"Pekâlâ. Öyleyse çağlar boyunca çözülememiş olan sır dediğin nedir senin?"

"Hayatın yasası," diye cevapladı Altıparmak, sesini kısmaya çalışarak. Münzevi'nin ses tonundaki bir şey onu tedirgin etmişti.

"Pekâlâ. Ya hayatın yasası nedir?"

"Çağlar boyunca çözülememiş bir sır."

"Çağlar boyunca çözülememiş *sır*," diye tekrarladı Münzevi tuhaf, ince bir sesle ve ağır adımlarla, Altıparmak'ın etrafında daireler çizmeye başladı.

"Kes şunu!" diye bağırdı Altıparmak korkudan. "Seni de senin törenini de!.."

Münzevi çoktan çekidüzen vermişti kendine.

"Pekâlâ," dedi. "İn aşağı."

Altıparmak tümseğin üstünden indi ve Münzevi onun yerini almak için çıktı, yüzünde dikkatini toplamaya çalıştığını anlatan, ciddi bir ifade vardı. Sanki başka bir şeye kulak ver-

miş gibi, bir süre sessiz kaldı; ardından başını kaldırıp konuşmaya başladı.

"Ben buraya başka bir dünyadan geldim," dedi, "sen o zamanlar daha ufacıktın. O başka dünyaya da üçüncü bir dünyadan gelmiştim; bu böyle devam edip gidiyor. Toplam beş dünyada bulundum. Hepsi tıpkı bunun gibi, birini diğerinden ayırt edecek hemen hiçbir şey yok. Kendimizi içinde bulduğumuz bu evren, kuşatılmış, engin bir uzaydan oluşmaktadır. Tanrıların dilinde buna 'Lunaçarski Piliç Kombinesi' denir, ama ne anlama geldiğini onlar bile bilmez."

"Sen tanrıların dilini biliyor musun?" diye sordu Altıparmak şaşkınlık içinde.

"Biraz. Sözümü kesme. Evrende toplam yetmiş dünya var. Şimdi biz bunlardan birinin içinde bulunuyoruz. Usul usul daireler çizen sonsuz uzunluktaki siyah bir kayışa bağlıdır bu dünyalar. Onun üstünde, gökyüzünün yüzeyinde, yüzlerce özdeş güneş vardır. Onlar bizim üstümüzde dönmüyorlar, biz onların altında dönüyoruz. Kafanda canlandırmaya çalış."

Altıparmak gözlerini kapadı, yüzüne bir zorlanma ifadesi yayıldı.

"Hayır, kafamda canlandıramıyorum," dedi en sonunda.

"Pekâlâ," dedi Münzevi. "Dinle. Evrendeki yetmiş dünyanın tamamına Dünyalar Zinciri denir. En azından, denilebilir. Bu dünyaların her birinde hayat vardır, sürekli var olmaz, döngüler içinde bir görünür bir kaybolur. Sırayla tüm dünyalar evrenin merkezinden geçer ve Karar Aşaması burada olur. Tanrıların dilinde buna Atölye No Bir denir. Şu anda bizim dünyamız bu kapının eşiğine yerleşmiştir. Karar Aşaması sona erdirilip dünya Atölye No Bir'in öbür ucundan yenilenmiş olarak çıktığında, her şey en baştan başlar. Hayat belirir, döngüye girer ve kararlaştırılan zamanda yeniden Atölye No Bir'e tıkılır."

"Bütün bunları sen nereden biliyorsun?" diye sordu Altıparmak fısıltıyla.

"Çok gezdim gördüm," dedi Münzevi, "her bilgi kırıntısını topladım. Bir dünyada bunu biliyorlar, bir diğerinde şunu."

"Belki nereden geldiğimizi de biliyorsundur, ha?"

"Evet, biliyorum. Senin dünyanda ne diyorlar bu konuda?"

"Diyorlar ki, hayat bize verilmiş bir amaçtır – hayatın yasası."

"Anlıyorum. Bana evrenin en derin sırlarından birini soruyorsun ve ben sana güvenebileceğimden emin değilim. Ama etrafta kimsecikler olmadığından, sanırım bir şekilde söyleyebilirim. Biz bu beyaz kürelerden çıkarak dünyaya geliriz. Aslında küre değiller, biraz uzayıp eğrilmişler, bir ucu diğerinden dardır, ama şu anda bunun önemi yok."

"Küreler. Beyaz küreler," diye tekrarladı Altıparmak ve der demez tökezleyip yere çakıldı. Edindiği bilginin yükü üstüne fiziksel bir ağırlık gibi çökmüş ve zavallı bir an için öleceğini düşünmüştü. Münzevi tümsekten atladı ve olanca kuvvetiyle onu sarsmaya başladı. Altıparmak'ın zihnindeki fırtına yavaş yavaş duruldu.

"Neyin var senin?" diye sordu Münzevi, korku içinde.

"Ah, tamam, hatırladım. Şöyle olmuştu. Çok sıcak ve nemli bir yerde, uzun raflarda duran beyaz kürelerdik. Sonra biz içerden küreleri kırıp açmaya başladık ve... dünyamız aşağımızdaki bir yerlerden çıkageldi ve sonra biz onun içindeydik... ama neden kimse bunları hatırlamıyor?"

"Hatırlayanların olduğu dünyalar da var," dedi Münzevi. "Yalnızca beşinci ve altıncı doğum öncesi matris. Aslında o kadar derin değil, hem bu, gerçeğin yalnızca bir kısmı. Böyle olduğu halde, hatırlayanları tecrit ediyorlar, böylece hatırlayanlar Karar Aşaması'nın, ya da adı neyse artık, o şeyin hazırlıklarına katılamıyor. Her dünyada farklı bir adı var tabii. Sözgelimi, benim dünyamda Yapımın Tamamlanması denir, gerçi kimsenin bir şey yaptığı yoktur."

Münzevi eski dünyasının hatırası karşısında duyduğu üzüntüye yenik düşerek sessizleşti.

"Baksana," dedi Altıparmak bir süre sonra, "beyaz küreler nereden geliyor?"

Münzevi aferin dercesine baktı berikine.

"Benim bu soruyu soracak olgunluğa ulaşmam," dedi, "çok daha fazla vakit aldı. Ama işlerin sarpasardığı yer de burası. Çok eski bir efsane bu yumurtaların bizden çıktığını söylüyor, ama bu bir metafor olsa gerek."

"İçimizden mi? Anlayamıyorum. Nereden duydun bunu?"

"Kendim uydurdum. Burada kimden ne duyabilirsin ki?" dedi Münzevi bıkkın bir sesle.

"Ama çok eski bir efsane demiştin."

"Doğru. Ben onu eski bir efsane olarak uydurdum."

"Ne demek istiyo'sun? Derdin neydi ki?"

"Bak, çok eski zamanlarda bir bilge, istersen peygamber diyelim" – bu defa Altıparmak kimin kastedildiğini anladı – "önemli olan ne söylendiği değil, kimin söylediği demiş. Sana anlatmaya çalıştığım şey, şöyle özetlenebilir: Sözlerim eski bir efsane işlevi görür. Ama senden anlamanı nasıl bek..." Münzevi gökyüzüne baktı ve düşünce akışını yarıda kesti: "Bu kadar yeter. Gitme zamanı geldi."

"Nereye gidiyoruz?"

"Topluluğa."

Altıparmak boş gözlerle baktı ona. "Hani Dünya Duvarı'nın öbür tarafına geçecektik? Topluluğu ne yapacağız?"

"Topluluğun ne işe yaradığını bilmiyor musun?" diye sordu Münzevi. "Topluluk, temelde, Dünya Duvarı'na tırmanmak için kullanılması gereken bir araçtır."

III

Çölde arkasına saklanılacak hiçbir şey yoktuysa da, Altıparmak saklanmaya çalışarak ilerledi ve topluluğa yaklaştıkça, yürüyüşü suçlularınkine daha fazla benzedi. Uzaktan, kıvranan tek bir yaratığı andıran büyük kalabalık, gitgide ayrı gövdelere bölündü; az sonra, onların yaklaştığını fark eden yüzlerde, şaşkınlık ve öfkeyle çatılan kaşları bile seçebiliyorlardı.

"Önemli olan," diye fısıldadı Münzevi, son talimatını tekrarlarken, "küstah olmak, ama gereğinden fazla değil.

Onları çıldırtmamız gerek, ama bizi paramparça etmelerine sebep olacak kadar değil. Bir kulağın hep bende olsun."

"Hey, Altıparmak geri gelmiş!" diye bağırdı karşılarına çıkan biri sevinçle. "Seni piç kurusu! Hey, Altıparmak, yanındaki de kim?"

Bu aptalca hakareti duyan Altıparmak, kim bilir hangi bilinmez sebeple, nostalji yüklü çocukluk anılarının akınına uğradı. Hemen arkasından yürüyen Münzevi bunu sezmiş olacak ki, Altıparmak'ı arkadan dürtükledi. Topluluk içinde en uçtaki bireyler diğerlerinden kolayca ayrılıyordu. Burası sakatlarla düşüncelilerin, yani kalabalık yapmaktan hoşlanmayanların yaşadığı yerdi; onların arasından geçmek kolaydı. Fakat ilerledikçe kalabalık yoğunlaşmaya başladı ve Münzevi'yle Altıparmak kendilerini dayanılmaz bir curcunanın içinde buldular. İlerlemek için komşularla ağız dalaşına girmek gerekiyordu. Öndekilerin kafalarının üzerinde, olukların sarsılan çatısı göründüğünde, ileri doğru bir adım atmak artık mümkün değildi.

"Şaşmadan edemiyorum," dedi Münzevi Altıparmak'a sessizce, "burada her şey ne kadar akıllıca düzenlenmiş. Oluklara en yakın duranlar, kendilerinin yerinde olmayı isteyen diğerlerini düşünüp durduklarından, mutlular. Bir ömür boyu, öndeki gövdeler arasında bir aralık belirmesi için bekleyenler, bir umutları olduğu için mutlular. İşte buna uyum ve birlik denir."

"Bunda yanlış bir şey mi var?" diye sordu bir ses yan taraftan.

"Evet, benim hoşuma gitmiyor," diye cevapladı Münzevi.

"Hoşuna gitmeyen nedir tam olarak?"

"Burada hiçbir şey hoşuma gitmiyor benim." Münzevi elini kaldırıp kendi etrafında dönerek, kalabalığa, olukların görkemli kubbesine, gökte parlayan sarı ışığa ve uzakta güç bela seçilen Dünya Duvarı'na baktı küçümseyen gözlerle.

"Anlıyorum. Peki bundan iyisini nerede bulacağız?"

"Hiçbir yerde, acı olan da bu ya!" diye haykırdı Münzevi, kutsal dava uğruna ölmeyi göze aldığını düşündüren gür

bir sesle, "İşte bütün mesele bu! Daha iyi bir yer olsaydı, burada seninle hayatı tartışarak vakit kaybeder miydim?"

"Ya arkadaşın, o da senin bu görüşlerini paylaşıyor mu?" diye sordu ses. "Neden yere bakıyor?"

Altıparmak başını kaldırdı –o ana dek ayaklarına bakmıştı, çünkü bu tartışmaya burnunu sokmak istemiyordu– ve sesin sahibini gördü. Tombul, sarkık bir yüzü vardı; konuştukça gırtlağının anatomik ayrıntıları açık seçik görünüyordu. Altıparmak anında Yakın Yirmili'den biriyle, çağın yaşayan vicdanıyla karşı karşıya olduğunu anladı.

"Böyle acınacak durumda olmanızın nedeni, dostlarım," dedi, beklenmedik ölçüde dost canlısı bir ses tonuyla, "diğerlerinin aksine Karar Aşaması'na hazırlanmıyor olmanız. Hazırlanıyor olsaydınız, böyle düşüncelere harcayacak vaktiniz olmazdı. Bazen benim bile bu tür düşüncelerim oluyor... bilirsiniz, tek kurtuluşumuz çalışmaktadır." Ardından, aynı ses tonuyla sözlerini bağladı: "Alın şunları."

Kalabalıkta bir kıpırdanma oldu ve Münzevi'yle Altıparmak birden kendilerini dört bir yandan kuşatılmış halde buldular.

"Umrumuzda değil," dedi Münzevi aynı derecede dost canlısı bir sesle. "Bizi nereye götüreceksiniz? Bizi götürebileceğiniz bir yer yok. Bütün yapabileceğiniz bizi yeniden sürgüne göndermek. O eski atasözünde denildiği gibi, 'Dünya Duvarı'ndan öbür tarafa atamazsınız ya'."

Bu noktada Münzevi'nin yüzünde, şaşkınlıkla karışık bir kaygı ifadesi belirdi. Sarkık Surat birey kaşlarını kaldırdı ve Münzevi'yle berikinin gözleri buluştu.

"Bak, işte bu ilginç bir fikir. Daha önce hiç denememiştik. Doğru, öyle bir atasözü var, ama halkın iradesi daha güçlüdür."

Fikir onu çok heyecanlandırmıştı. Arkasına dönüp emirler yağdırmaya başladı.

"Dikkat! Herkes sıraya! Planlamadığımız bir şey yapacağız."

Sarkık Surat'ın verdiği emirler üzerine, çok geçmeden,

Münzevi'yle Altıparmak'ı ortalarına alıp, Dünya Duvarı'na doğru yola koyulmak için bir tören alayı oluşturdular.

Etkileyici bir alaydı. Sarkık Surat başı çekiyordu, arkasında gözyaşları, yas ve inlemeler arasında Münzevi'yle Altıparmak'a küfürler savuran, özel olarak atanmış iki Yaşlı Anne vardı (Sarkık Surat dahil kimse onların unvanının ne anlama geldiğini bilmiyordu – bu sadece bir gelenekti). Onların arkasından da kalabalık ve iki suçlu geliyordu.

"Ve işte," dedi Sarkık Surat alay durunca, "infaz anı gelip çattı. Eminim, dostlarım, bu iki başıbozuk hiçliğe karıştığında gözyaşlarımızı tutmak için kendimizle mücadele edeceğiz, öyle değil mi? Ne yazık ki, korkunun ecele faydası yok. O nedenle bu olay, tüm topluluk için ibret olsun... Daha yüksek sesle ağlayın, Anneler!"

Yaşlı Anneler yerlere yıkılıp, öyle iç parçalayıcı feryatlara boğuldular ki, orada bulunan herkes, arkasını dönüp yutkunmaya başladı. Yerde kıvranan, gözyaşlarıyla toprağı sulayan Anneler ara sıra doğrulup, alev saçan gözlerle, Münzevi ve Altıparmak'a korkunç suçlamalarda bulunuyor ve ağıza alınmaz hakaretler savuruyorlar, sonra yeniden yerlere yıkılıyorlardı.

"Pekâlâ, pişman mısınız?" diye sordu Sarkık Surat bir süre sonra, "Anneler'in gözyaşları sizi utandırdı mı?"

"Galiba," diye cevapladı Münzevi, keskin gözlerini tören alayından gök cisimlerine ve sonra tekrar tören alayına çevirerek. "Bizi nasıl atacaksınız öbür tarafa?"

Sarkık Surat bu soru üstüne uzun uzun düşündü. Yaşlı Anneler de sustu, sonra içlerinden biri yerden kalktı, silkelenip "Belki bir rampayla?" dedi.

"Rampa," dedi Münzevi. "Bu beş tutulma alır. Bizse gizleyemediğimiz utancımızı boşluğa gömmek için sabırsızlanıyoruz."

Sarkık Surat gözlerini iyice kısıp Münzevi'ye baktı ve başını onaylarcasına salladı.

"Anladılar," dedi halkından birine, "rol yapıyorlar. Sor bakalım, son dilekleri neymiş."

Birkaç dakika sonra etten kemikten bir piramit neredeyse Dünya Duvarı'nın tepesine kadar ulaştı. En üsttekiler öte yana, her şeyin sonuna bakmamak için gözlerini kıstılar ve yüzlerini sakladılar.

"Yukarı!" diye bağırdı biri Münzevi ve Altıparmak'a; onlar da pek de sağlam görünmeyen merdivenin sırt ve omuzlardan ibaret basamaklarını tırmanmaya başladılar; başlarının üstünde, gözle görülemeyecek kadar uzakta olan duvar tepesine doğru ilerlerken, birbirlerine destek oldular.

Olup biteni uzaktan, ama çıt çıkarmadan büyük bir dikkatle seyreden topluluğu kuş bakışı görebiliyor ve gökyüzünün daha önceden görülmemiş kimi ayrıntılarını seçebiliyorlardı. Sonsuzluktan gelip oluklara giden kalın hortumu fark ettiler – yerden göründüğü kadar muhteşem görünmüyordu buradan. Ufak bir tümseğe çıkıyormuş gibi kaygısız, Dünya Duvarı'nın üstüne sıçradıktan sonra Münzevi, Altıparmak'ın hemen yanına bir yere oturmasına yardım etti ve "Her şey yolunda!" diye bağırdı.

Münzevi'nin sesi piramittekilerden birinin dengesini kaybetmesine sebep oldu; bir o yana bir bu yana sallanıp yalpaladıktan sonra devrildi. Piramitteki herkes duvarın dibine yığıldı.

Altıparmak soğuk metal levhayı kavrayarak, aşağıdan ona bakan ufacık yüzlere ve yurdunun kasvetli, boz-kahverengi topraklarına şöyle bir göz gezdirdi. Yurdunun, Dünya Duvarı'nın tepesinden büyük yeşil bir benek gibi görünen bir köşesine baktı, çocukluğunu orada geçirmişti. "Bunların hiçbirini bir daha göremeyeceğim," diye düşündü ve istediği tam da bu olduğu halde, boğazının düğümlendiğini hissetti. Cebine, içine saman katılmış biraz toprak sıkıştırdı ve hayatındaki her şeyin ne kadar hızlı, ne kadar acımasızca değiştiğini düşündü acı acı.

Önce yere doğru eğilerek ve ardından onlara ağır turba parçaları fırlatarak, "Hoşça kalın, oğullarımız," diye bağırdı Yaşlı Anneler aşağıdan.

Münzevi parmak uçlarının üzerinde yükselip avazı çıktığı kadar bağırdı:

"Hep biliyordum
Bu kalpsiz dünyadan
Bir gün çıkıp gideceğimi –"

Tam bu anda, büyük bir turba parçası hedefini buldu, Münzevi duvarın arka tarafına doğru sendeledi. Altıparmak geride bıraktığı şeylere son bir kez baktı ve uzaklarda kalan kalabalıktan birinin ona el salladığını fark etti. O da ona el salladı. Sonra, gözlerini sımsıkı kapayarak, geriye doğru bir adım attı.

Birkaç saniye boş uzayda debelendi, sonra aniden, acı veren bir darbeyle sert bir şeye çarparak gözlerini açtı. Tanımadığı bir maddeden yapılmış parlak siyah bir yüzey üstünde yatıyordu. Önünde yükselen şeyse Dünya Duvarı'ydı, tıpkı öbür tarafta göründüğü gibi görünüyordu. Altıparmak'ın hemen yanında, kolunu duvara doğru uzatan Münzevi duruyordu. Şiirinin son mısralarını okudu:

"– Ama bu şekilde olacağı
Hiç aklıma gelmemişti..."

IV

Altıparmak devasa siyah kayışın üzerinde yürüdüğüne göre, Münzevi doğru söylemiş olmalıydı, Altıparmak sonunda bunu anladı. Kayış ve biraz önce terk ettikleri dünya, gerçekten de uzaya (ki Altıparmak onun doğası hakkında herhangi bir fikir yürütemiyordu) sabitlenmiş diğer kozmik cisimlerle bağlantılı olarak, usul usul hareket ediyordu ve güneşler hareketsizdi – bunu, siyah kayıştan dışarı adımını atar atmaz anlamıştı Altıparmak.

Geride bıraktıkları dünya şimdi yavaş yavaş, altından siyah kayışın geçtiği çift kanatlı yeşil bir kapıya doğru çekili-

yordu. Münzevi oranın Atölye No Bir'in girişi olduğunu söyledi. Altıparmak, tuhaf ama, evreni dolduran nesnelerin büyüklükleri karşısında hiç hayrete düşmemiş; yalnızca biraz öfkelendiğini hissetmişti. "Hepsi bu kadar mı?" diye düşündü, belli belirsiz bir tiksintiyle. Uzaklarda, az önce terk ettiklerine benzeyen iki dünya daha vardı. Onlar da siyah kayışın üstünde ilerliyor ve buradan pek sefil görünüyorlardı. Altıparmak önce, Münzevi'yle birlikte başka bir dünyaya doğru yol aldığını düşündü, ama Münzevi karanlık, dipsiz bir yarığa doğru ilerlerken yarı yolda, kayışın hareketsiz kenarından atlamasını söyledi Altıparmak'a.

"Burası yumuşak," dedi ona, ama Altıparmak kafasını iki yana sallayarak bir adım geriye çekildi. Münzevi tek söz daha etmeden, kendisi atladı ve böylece Altıparmak'a, yoldaşının peşinden atlamak dışında herhangi bir seçenek kalmadı.

Bu kez az kalsın kahverengi taşların sert, soğuk yüzeyindeki bir şeyi kırıyordu. Bu taşlar ufka kadar uzanıyordu ve Altıparmak hayatında ilk defa "sonsuzluk" kelimesinin anlamını kavrıyordu.

"Bu da ne?" diye sordu Altıparmak.

"Fayans," diye cevapladı Münzevi beriki için bir anlam ifade etmeyen bir sözcükle, sonra da konuyu değiştirdi. "Birazdan gece olacak, ama bizim bir şekilde oraya varmamız gerek. Yolun yarısını karanlıkta gideceğiz."

Münzevi'nin kafasını meşgul eden bir şey vardı sanki. Altıparmak uzaklara baktı, sarı, küp şeklinde kayalar görüyordu – Münzevi onlara "kutu" dendiğini söyledi. Çok vardı onlardan, aralarındaki boşluklara açık renk talaş serpilmiş olduğunu fark etti. Tüm bunlar uzaktan, hayal meyal hatırlanan bir çocukluk rüyasından bir sahneye benziyordu.

"Gidelim," dedi yerinde duramayan Münzevi.

"Dur bir dakika," dedi Altıparmak. Münzevi'nin yanında yürürken, fayans kaplı zeminde kayarak, "Gece olacağını nasıl biliyorsun?" diye sordu.

"Saatten," diye cevapladı Münzevi. "Saat gök cisimlerin-

den biridir. Şu anda yukarımızda sağda, üzerinde siyah şekiller olan şu yuvarlak yüzey."

Altıparmak gökkubbenin bu bilindik ayrıntısına baktı, bugüne kadar ona özel ilgi göstermemişti.

"Şu siyah çizgilerden biri belli bir konuma – hangi konum olduğunu sana sonra anlatırım – ulaştığında ışıklar söner," dedi Münzevi. "Artık sönmeleri an meselesi. Ona kadar say."

"Bir, iki..." diye başladı Altıparmak ve birden karanlık çöktü.

"Geride kalma," dedi Münzevi, "yoksa kaybolursun."

Söylemesine gerek yoktu aslında, Altıparmak bir kuyruk gibi peşindeydi dostunun. Evrende kalan tek ışık kaynağı, Atölye No Bir'in yeşil kapısının arkasından sızan sarı ışık demetiydi. Münzevi'yle Altıparmak'ın gittikleri yer kapıya çok yakındı, ama Münzevi onu, en güvenli yerin orası olduğuna ikna etti.

Şimdi tüm görebildikleri, uzaktaki kapının altında duran sarı kuşakla, etraftaki birkaç fayanstı. Altıparmak kendini bir tuhaf hissetmeye başladı, sanki karanlık, tıpkı ellerinden az önce kurtuldukları o kalabalık gibi, sıkıştırıyordu onları. Tehlike her yerdeydi, Altıparmak bir an dört bir yandan soğuk bir rüzgâr esiyormuş, soğuk hava üzerine üzerine geliyormuş gibi hissetti. Korkusu, yola devam etmesine engel olacak kadar artınca, bakışlarını fayanslardan kapının altındaki sarı kuşağa kaldırdı ve kuşak ona topluluğu hatırlattı, uzaktan bakıldığında neredeyse aynı şekilde görünürdü. Ateş ruhlarıyla dolu bir ülkeye giriyormuş gibi bir hisse kapıldı; Münzevi aniden durup kolunu kaldırdığında, ona tam da bundan söz etmek üzereydi.

"Sessiz ol," dedi. "Sıçanlar. Sağımızdalar."

Kaçacak bir yer yoktu. Fayans kaplı alan dört yönde uzanıyordu ve ışık kuşağı hâlâ çok uzaktaydı. Münzevi sağa döndü ve tuhaf bir poz vererek durdu, Altıparmak'a tam arkasında durmasını söyledi. Altıparmak dünden razıydı, hiç vakit kaybetmeden yaptı söyleneni.

Önce hiçbir şey fark etmedi, sonra karanlığın içinde bü-

yük, çevik bir gövdenin hızla hareket ettiğini gördü; aslında görmekten çok sezinledi. Gövde Altıparmağın görüş alanına girdi ve duruverdi.

"Bekliyor," dedi Münzevi usulca, "yola devam etmemizi bekliyor. Üzerimize atlaması için tek bir adım yeterli."

"İşte atlıyorum, pekâlâ," dedi sıçan, karanlıktan çıkarak. "Bir kötülük ve nefret tohumu; tıpkı gerçekten karanlıktan doğmuş bir yaratık gibi."

"Oh," diye derin bir nefes aldı Münzevi, "Tekgöz. Bir an gerçekten belaya çattığımızı sandım. Dur, sizi tanıştırayım."

Altıparmak uzun bıyıkları ve göz niyetine iki yuvarlak boncuğu olan koni şeklindeki zeki yüze, biraz da kuşkuyla baktı.

"Tekgöz," dedi sıçan kendini tanıtmak için ve görgüsüzce, çıplak kuyruğunu salladı.

"Altıparmak," dedi Altıparmak karşılık olarak ve sordu: "Sana neden Tekgöz diyorlar, senin iki gözün var?"

"Üçüncü gözüm açıldığı için," diye cevapladı Tekgöz, "bir üçüncü gözüm var. Üçüncü gözü açılmış olan herkes bir anlamda tek gözlüdür."

"Ne..." diye söze girecek oldu Altıparmak, ama Münzevi sözünü kesti.

"Neden şöyle kutulara doğru bir yürüyüşe çıkmıyoruz?" diye kibarca önerdi. "Yol arkadaşı olmayınca gece yolculuğu usandırıcı olur."

Altıparmak içten içe kırılmıştı.

"Çok doğru," diye onayladı Tekgöz, Altıparmak'a (şu anda bu kocaman, kaslı gövdeyi açık seçik görebiliyordu karşısında) sırtını döndü; ileri doğru bir adım attı, Münzevi'nin ona yetişmek için çok hızlı yürümesi gerekiyordu. Altıparmak Tekgöz'ün ayaklarına ve derisinin altında dalgalanan kaslara bakarak; bu sıçan Münzevi'nin tanıdığı olmasaydı karşılaşmalarının nasıl sonuçlanmış olabileceği konusunda kaygı duyarak ve sıçanın kuyruğuna basmamaya çok ama çok özen göstererek, arkadan koşturdu. Çok geçme-

den, konuşma yarım kalmış bir tartışmanın devamı gibi gelişmeye başladı; demek bu ikisi eski dosttu.

"Özgürlük! Tanrım, özgürlük bu mu?" diye sordu Tekgöz gülerek. "Şaşkın ve yapayalnız, bıçaktan onuncu ya da kim bilir, yüzüncü kez kurtulduktan sonra bu muydu istediğin? Hep kaçıyorsun. Özgürlük bu mu yani?"

"Yine her şeyi birbirine karıştırıyorsun," diye karşılık verdi Münzevi. "Özgürlük arayışından başka bir şey değil bu. O şeytani tabloyu –senin inandığın dünyayı– asla kabul etmeyeceğim. Hepsi, bizim için yaratılan bu evrende, kendini bir yabancı gibi hissettiğin için."

"Sıçanlar evrenin bizim için yaratıldığına inanabilir – onlarla hemfikir olduğum için söylemiyorum. Tabii ki haklısın, ama tam olarak değil – asıl konuda bir yanılgı içinde olduğunu söylemeliyim. Bu evrenin senin için mi yaratıldığını söylüyordun? Hayır, senin için değil, senin yüzünden yaratıldı. Anlıyor musun?"

Münzevi başını önüne eğip sessizce yürüdü.

"İyi öyleyse," dedi Tekgöz, "veda etme zamanım geldi. Senin biraz daha geç döneceğini sanıyordum, ama bir şekilde rastlaştık işte. Ben yarın gidiyorum."

"Nereye?"

"Sözü edilebilecek şeylerin sınırlarının çok ama çok ötesine. Eski yuvalardan biri beni boş bir tünele götürdü; tünel o kadar uzağa gidiyor ki, o uzaklığı hayal bile edemiyorum. Orada bazı sıçanlara rastladım, tünelin çoook derinlere gittiğini söylüyorlar, aşağıda başka bir evrene çıkıyormuş. Orada sadece erkek tanrılar varmış ve onlar hep aynı yeşil giysiyi giyiyorlarmış. Dev çukurların içinde koca putların çevresinde karmaşık ayinler yapıyorlarmış."

Tekgöz adımlarını yavaşlattı.

"Ben buradan dönüyorum," dedi. "Oradaki yiyeceklerin tarif edilemeyecek kadar lezzetli olduğunu söylüyorlar. Bu evrenin tamamı, aşağıda tek bir çukura sığarmış. Neden sen de benimle gelmiyorsun?"

"Hayır," diye yanıtladı Münzevi, "bizim yolumuz aşağı doğru değil."

Tekgöz, konuşmanın başlangıcından bu yana ilk kez, Altıparmak'ın varlığını anımsadı.

"Şu durumda," dedi Tekgöz, "size iyi yolculuklar dilerim, yolunuz açık olsun; artık sizi nereye götürürse. Elveda."

Tekgöz başıyla Altıparmak'ı selamlayıp, içinden çıktığı karanlıkta, birdenbire gözden kayboldu.

Münzevi ve Altıparmak yolun geri kalanını sessizlik içinde katetti. Kutulara yaklaştıkça, talaş yığınları arasında yollarını bulmaları güçleşiyordu. Sonunda hedeflerine vardılar: Talaşlar arasında, içinde yumuşak kumaş ve bez parçalarından bir yığın bulunan ve Atölye No Bir'in kapıları altından sızan ışıkla biraz da olsa aydınlanan bir çukur. Duvarın dibinde, Münzevi'nin bir keresinde, yaydığı yüksek ısı sebebiyle yanına bile yaklaşamadığını söylediği kocaman kaburgaları olan bir yapı duruyordu. Gece boyunca rahat etmek için paçavralar arasında eşeleniyor, kendine rahat bir yer hazırlıyordu; artık iyice uykusu gelen Altıparmak, sorularıyla onu kızdırmak istemediğine karar verdi. Paçavralar arasına gömüldü, unutuşun koynunda derin bir uykuya daldı.

Altıparmak uzaklardan gelen, ahşaba sürtünen çeliğin sesine benzeyen bir kazıma sesiyle uyanıp çaresizlik içinde bir feryat koyverdi; sonra hemen Münzevi'ye koştu: "Bu da ne?"

"Senin dünyan Karar Aşaması'ndan geçiyor," diye cevapladı Münzevi.

"Ne?"

"Ölüm gelip çattı," dedi Münzevi renksiz bir sesle. Arkasını döndü, üzerine bir paçavra çekip uykuya daldı.

V

Münzevi uyandığında, köşede tir tir titreyen, gözleri ağlamaktan kıpkırmızı olan Altıparmak'ı gördü karşısında, sonra boğazını temizleyip paçavralar arasında eşelendi. Az

sonra, altı köşeli kalın bir borudan kesilmişe benzeyen, aynı boyda on demir parçası çıkardı.

"Şunlara bir bak," dedi Altıparmak'a.

"Nedir onlar?" diye sordu Altıparmak.

"Tanrılar somun diyor."

Altıparmak başka bir soru soracak gibi oldu, ama sormak yerine elini salladı ve yeniden gözyaşlarına boğuldu.

"Ne oldu?" diye sordu Münzevi.

"Hepsi öldü," diye geveledi Altıparmak. "Hepsi, hepsi öldü..."

"Öldülerse öldüler," dedi Münzevi. "Sen de öleceksin. Bundan emin olabilirsin, hem sen de en az onlar kadar uzun süre ölü kalacaksın."

"Evet, ama ben onlar için üzülüyorum."

"Kimler için? Yaşlı Anneler mi?"

"Bizi duvardan nasıl attıklarını hatırlıyor musun?" diye sordu Altıparmak. "Herkesin gözlerini kapatmasının emredildiği anı? Onlara el salladım ve birisi bana karşılık verdi; onun da öldüğünü düşününce... Ona bunu yaptıran her neydiyse, onunla birlikte o da öldü..."

"Evet," dedi Münzevi, "bu gerçekten üzücü."

Sustular, Altıparmak'ın eski yurdunun kayıp geçtiği demir kapıların arkasından gelen o mekanik sesler sessizliği bozuyordu.

"Baksana," diye söze girdi Altıparmak, ağlamaktan sesi kısılmıştı, "biz öldükten sonra ne oluyor?"

"Bunu cevaplamak güç," diye karşılık verdi Münzevi. "Bu konuda pek çok rüya gördüm, ama onlara ne kadar güvenebileceğimi bilmiyorum."

"Bana anlatır mısın?"

"Kural olarak, öldükten sonra Cehennem'e atılırız. Cehennemin ne olduğuna dair en az elli hikâye biliyorum. Bazen cesetler bölünür ve büyük kızartma tavalarında pişirilir. Bazen demir duvarlı, cam kapılı, kükreyen mavi alevlerin veya yoğun ısı yayan metal sütunların bulunduğu bir odada bütün halinde pişirilirler. Bazen çeşitli renklerde koca koca

kazanlarda haşlanır ve bazen de, tam tersi, buzlar arasında dondururuz. Hangisi olursa olsun, pek de huzur verici bir manzara değil karşımızdaki."

"Peki ama tüm bunları yapan kim?"

"Kim mi? Tabii ki tanrılar."

"Ama neden?"

"Çok basit, biz onların besiniyiz."

Altıparmak sarsılmıştı; titreyen dizlerine bakakaldı, dalıp gitti.

"En çok butları severler," diye tespitte bulundu Münzevi. "Kolları da. Seninle kolların hakkında konuşmak istiyordum. Kaldır bakayım."

Altıparmak kollarını kaldırdı, çok cılızdı, bir deri bir kemik kalmıştı, acınası bir manzara...

"Bir zamanlar onları uçmak için kullanıyorduk," dedi Münzevi, "fakat sonra her şey değişti."

"'Uçmak' ne demek?"

"Kimse tam olarak bilmiyor. Tek bildiğimiz uçabilmek için güçlü kollara ihtiyaç duyduğumuz. Seninkilerden, hatta benimkilerden bile çok daha güçlü olmalılar. Şimdi yapmak istediğim şey, sana bir egzersiz öğretmek. Şu somunlardan ikisini al."

Altıparmak o korkunç ağırlıktaki nesnelerden ikisini Münzevi'nin ayakucuna çekmek için çok uğraştı.

"Tamam. Şimdi kollarını deliklerden geçir."

Altıparmak söyleneni yaptı.

"Şimdi kaldır somunları; bir aşağı bir yukarı, bir aşağı bir yukarı... Aynen böyle."

Altıparmak egzersize başladığı dakikanın sonunda öylesine yorgun düştü ki, kendini ne kadar zorlarsa zorlasın artık somunları kaldıramıyordu.

"Olmuyor," dedi, kollarını serbest bırakarak, somunlar da düşüp yere çarptı.

"Bak ben nasıl yapıyorum," dedi Münzevi, kollarının ucuna beşer somun takarken. Birkaç dakika süreyle kollarını açıp kapadı; hiç yorulmuşa benzemiyordu.

"Eee, buna ne diyorsun?"

"Harika," diye iç geçirdi Altıparmak, "ama neden onları öyle hareketsiz tutuyorsun?"

"Bu egzersizde belli bir noktadan sonra güçlük başgösterir. İlerde ne demek istediğimi daha iyi anlayacaksın."

"Bu şekilde uçmayı öğrenebileceğinden emin misin?"

"Hayır, emin değilim. Aksine, anlamsız olduğundan kuşkulanıyorum."

"Öyleyse ne işe yarıyor yaptığın? Madem çok anlamsız olduğundan kuşkulanıyorsun, neden devam ediyorsun?"

"Nasıl diyeyim? Bunun dışında her şeyi bilirim, iyi bildiğim şeylerden biri de şu ki, eğer karanlıktaysan ve küçücük de olsa bir ışık pırıltısı görüyorsan, peşinden gitmelisin. Bir anlamı olup olmadığını düşünmek için duramazsın. Belki gerçekten anlamsızdır. Ama karanlıkta öylece oturmanın da kesinlikle bir anlamı yoktur. Anlıyor musun?"

Altıparmak cevap vermedi.

"Biz ancak umut ettiğimiz sürece yaşarız," dedi Münzevi. "Eğer umudunu kaybedersen, bunu görmezden gelmek zorundasın. O zaman bir şeyler değişebilir. Ama tabii ki buna bel bağlamamalısın."

Altıparmak kızmıştı: "Hepsi çok güzel, ama ne anlama geliyor?"

"Senin için şu anlama geliyor: Benim yaptığımı yapana kadar her gün şu somunlarla egzersiz yapacaksın."

"Yapabileceğim tek şey bu mu?"

"Başka seçenekler de var; örneğin, Karar Aşaması'na hazırlanabilirsin. Ama onu tek başına yapman gerekecek."

VI

"Dinle, Münzevi, sen bilinecek ne varsa biliyorsun. Bana sevginin ne olduğunu anlat."

"Tuhaf, o kelimeyi nereden duydun?"

"Beni topluluğun dışına sürdüklerinde, bana sevilmesi

gereken şeyleri sevip sevmediğimi sormuşlardı. Ben de bilmediğimi söylemiştim."

"Sana açıklayabileceğimden emin değilim. Belki bir örnekle öğrenebilirsin. Suya düştüğünü ve boğulmak üzere olduğunu hayal et. Hayal edebiliyor musun?"

"Hıhı!"

"Şimdi bir an için başını suyun üstüne çıkardığını, ışığı gördüğünü, soluklandığını ve ellerinle bir şeye dokunduğunu, onu hissettiğini ve ona tutunduğunu, ona sarıldığını hayal et. Hayatın boyunca boğulduğunu, yani hayat denen şeyin bundan ibaret olduğunu hayal edebiliyorsan –ki aslında bu, gerçeğin ta kendisi–, sevgi başını suyun üstünde tutmana yardımcı olan şeydir."

"Sevilmesi gereken şeylerin sevgisini mi kastediyorsun?"

"Bunun önemi yok. Genel olarak konuşacak olursak, sevilmesi gereken şeyleri suyun altına girdiğinde de sevebilirsin. Aslında her şeyi sevebilirsin. Seni suyun üstünde tuttuktan sonra, neye sarıldığının ne önemi var? En kötüsü, tutunduğun şeyin başka birisi olmasıdır – her an ellerini çekip seni bırakabilir. Basitleştirecek olursak, sevgi herkesin, nerede duruyorsa orada olmasının nedenidir. Belki ölüler hariç... gerçi..."

"Ben kimseyi sevdiğimi zannetmiyorum," diye araya girdi Altıparmak.

"Hayır, senin de başına geldi. Bizi duvarın öbür tarafına atarlarken birine el sallamıştın, o da sana el sallamıştı hani, onu düşünürken nasıl da hüngür hüngür ağladığını hatırlamıyor musun? İşte o sevgiydi. Onun neden el salladığını bilmiyorsun. Belki de sadece ince bir alaydı onunkisi, belki de seninle alay ederken diğerlerinden daha ince olma gereği duymuştu – işte hepsi bu. Bu senin çok aptalca, ama kesinlikle doğru davrandığın anlamına gelir. Sevgi, yaptığımız şeye, gerçekte bir anlamı olmasa bile, anlam verir."

"Yani sevginin bizi aldattığını mı söylemek istiyorsun? Sevgi düş gibi bir şey mi?"

"Hayır. Sevgi sevgi gibi bir şeydir, düşse düştür. Ne yap-

san, sırf sevgiden yaparsın. Yoksa yere oturur, dehşet ya da tiksintiyle ulur durursun."

"Ama bir sürü canlı, öyle sebeplerle öyle şeyler yapıyor ki, sevgiyle hiç ilgisi yok."

"Saçma. Onlar hiçbir şey yapmıyor."

"Senin sevdiğin bir şey var mı, Münzevi?"

"Evet."

"Ne?"

"Bilmiyorum. Bazen bana gelen bir şey. Bazen bir tür düşünce, bazen somunlar, bazen bir düş. Önemli olan şey şu: Hangi kılığa bürünürse bürünsün, onu hemen tanıyorum ve elimden geldiğince hoş karşılıyorum."

"Nasıl?"

"Sakin olarak."

"Bu senin geri kalan tüm zamanlarda endişeli olduğun anlamına mı geliyor?"

"Hayır, ben her zaman sakinimdir. Sadece bendeki en iyi şey bu sakinlik ve sevdiğim şey geldiğinde ona bunu sunuyorum."

"Benim için neyin en iyi olduğunu düşünüyorsun?"

"Senin için mi? Şu köşede sessiz sedasız oturmaya ne dersin?"

"Gerçekten mi?"

"Bilmiyorum. Eğer gerçekten istiyorsan, sevgi hissettiğinde sunduğun şeyin ne olduğunu düşünerek bulabilirsin senin için en iyi olan şeyi. Sana el sallayan kişiyi düşünürken ne hissettin?"

"Üzüntü."

"Bu demek oluyor ki, sendeki en iyi şey üzüntü ve sevdiğin şeyleri böyle karşılayacaksın."

Münzevi etrafına bakındı, kulak kabarttı.

"Tanrıları görmek ister misin?" diye sordu birdenbire.

"Şimdi olmasın lütfen," diye cevapladı Altıparmak telaş içinde .

"Korkma. Çok aptallar – hiç öyle korkutucu filan değiller. Şöyle bir bakıver. İşte oradalar, bak."

İki koca yaratık taşıma bandının yanından hızla yürüyordu, o kadar büyüklerdi ki, başları tavanın altındaki yarı karanlıkta gözden kayboluyordu. Onların arkasından, onlara benzer bir başka karaltı geldi, biraz daha kısa ve şişmandı, ucu kesilmiş koniyi andıran bir tekne taşıyordu, dar tarafı yere dönük bir tekne. İlk ikisi Münzevi'yle Altıparmak'ın oturduğu yerden az uzakta durup kısık sesle birtakım homurtular çıkarmaya başladı –Altıparmak onların konuştuğunu düşündü– ve üçüncü varlık duvara doğru gitti, tekneyi yere koydu, üzerinde kıllar olan bir sopayı tekneye sokup sonra da çıkardı, kıllı tarafını kirli gri duvarda, açık gri bir çizgi bırakacak biçimde gezdirdi. Tuhaf bir kokusu vardı.

"Baksana," dedi Altıparmak zar zor duyulabilen bir fısıltıyla, "onların dilini bildiğini söylemiştin. Ne diyorlar?"

"Bu ikisi mi? Bir saniye. Birincisi diyor ki, 'Avuçlamak istiyorum.' Diğeri de diyor ki, 'Bundan sonra Maşa'dan uzak dur'."

"Maşa da ne?"

"Dünya üzerinde bir bölge."

"Ya... Peki birinci neyi avuçlamak istiyor?"

"Maşa'yı, herhalde," diye cevapladı Münzevi bir süre düşündükten sonra.

"Dünyanın koca bir bölgesini nasıl avuçlayabilir ki?"

"Eee, ne de olsa tanrı bunlar."

"Peki ya şu, şişman olan, o ne diyor?"

"O bir şey demiyor, şarkı söylüyor. Öldüğünde bir söğüt ağacı olmayı ne kadar çok istediğine dair bir şarkı. Aslında tanrıların şarkıları içinde bu benim en sevdiğim – ne yazık ki söğüt ağacının ne olduğunu bilmiyorum."

"Tanrılar ölüyor mu yani?"

"Ölüyorlar tabii. Hatta çoğu zaman bununla meşgul oluyorlar."

İki devasa varlık yürümeye devam etti. "Ne muhteşem!" diye düşündü Altıparmak hayret içinde. Tanrıların ağır adımları ve kısık sesleri kayboldu, bir sessizlik oldu. Fayans kaplı zeminde bir esinti toz kaldırdı ve Altıparmak kendini,

akla hayale sığmayacak kadar yüksek bir dağın doruğundan, milyonlarca yıldır aynı şeylerin tekrar edip durduğu, tuhaf, kayalık bir çöle bakıyormuş gibi hissetti: Boş alanda esen rüzgâr, bir zamanlar birilerine ait olan hayatların kalıntılarını peşi sıra sürüklüyordu; uzaktan bakınca saman, kâğıt parçası ya da talaşa benziyordu bu kalıntılar. "Gün gelecek," diye düşündü Altıparmak, "birisi buradan aşağı bakacak ve beni düşünecek, benim hakkımda düşündüğünü bile bilmeden. Tıpkı benim, benim gibi hisseden birini düşünmem gibi. Tanrı bilir ne zamandı bu. Her günde, onu geçmişe ve geleceğe bağlayan bir an vardır. Ne hüzünlü bir yerdir bu dünya..."

"Yine de onda öyle bir şey var ki, en hazin hayatı bile gerekçelendiriyor," dedi hemen Münzevi.

"Ölüp bir söğüt ağacı olmak," diye mırıldanıyordu şişman tanrıça boya kovasının yanı başında. Altıparmak hüzünlendi, boynunu büktü, ama Münzevi, boşluğu seyredek, binlerce görünmez başın üzerinden bakıyormuş gibi daldı gitti, sakin görünümünü korudu.

VII

Altıparmak somunlarla egzersiz yaparak vakit geçirirken, düzinelerce dünya Atölye No Bir'e girdi. Orada bir şeyler oluyor, yeşil kapıların arkasından ciyaklamalarla patırtılar geliyordu. Altıparmak kapının arkasında neler olduğunu düşününce soğuk terler dökmeye, tir tir titremeye başlıyordu; ama bu ona güç verdi. Kolları gözle görülür biçimde uzayıp güçlenmiş, Münzevi'nin kolları gibi olmuştu. Ama o ana kadar başka bir sonuç da ortaya çıkmamıştı. Münzevi'nin bildiği tek şey, uçmak için kollarınızı kullandığınızdı, ama "uçma"nın ne anlama geldiği belli değildi. Münzevi bunun uzayda anlık yer değiştirmeler için kullanılan özel bir yöntem olduğuna inanıyordu: Gitmek istediğiniz yeri hayal etmeniz gerekiyordu, sonra zihninizle, kollarınıza, bütün vücudunuzu oraya götürmelerini emrediyordunuz. Ayakla-

rını yere mümkün olduğunca az basarak günlerini meditasyonla geçirdi, ama bir gelişme olmadı.

"Belki de," dedi Altıparmak, "kollarımız henüz yeterince güçlü değil. Egzersiz yapmaya devam etmemiz gerek."

Bir gün, Münzevi'yle Altıparmak kutular arasındaki paçavra yığınının üstünde otururken, hiç de hoş olmayan bir şey gerçekleşti. Aniden karanlık çöktü ve Altıparmak gözlerini açtığında karşısında, tanrılardan birinin tıraşsız yüzünü gördü.

"Vay, bak nereye gelmişler!" dedi tanrı, sonra koca bir çift kirli el Münzevi'yle Altıparmak'ı tutup kutuların arasından çekti, inanılmaz bir hızla devasa boşluğun üstünden geçirdi ve Atölye No Bir yakınlarında bir dünyaya attı. Önce Münzevi'yle Altıparmak bunu çok sakin karşıladı, hatta ağlanacak hallerine gülmek bile geldi içlerinden. Dünya Duvarı'nın dibine yerleşip ruh sığınaklarını yapmaya başladılar, derken tanrı beklenmedik bir şekilde geri döndü, Altıparmak'ı sürükleyip çıkardı ve ona dudaklarını şapırdatarak, dikkatle baktı. Altıparmak'ın bacağına yapışkan, mavi bir kurdele bağlayıp onu geri attı. Bir iki dakika sonra tanrılardan birkaçı birlikte geldi. Sırayla Altıparmak'ı kaldırıp yüzlerinde memnun bir ifadeyle baktılar ona.

"Bundan hoşlanmadım," dedi Münzevi, tanrılar gözden kaybolduktan sonra. "Durum kötü gibi."

"Bana da öyle geliyor," dedi Altıparmak, korkudan ödü patlamıştı. "Yoksa şu pis şeyi çıkarsam mı?"

Bacağına sarılmış mavi kurdeleyi gösterdi.

"İyisi mi şimdilik çıkarma," dedi Münzevi.

Bunaltıcı bir sessizlik oldu, sonra Altıparmak dedi ki, "Hepsi benim altı parmaklı olmam yüzünden. Hemen uzaklaşalım buralardan, bizi yine bulacaklar. Kutuları biliyorlar, saklanabileceğimiz başka bir yer olmalı, var değil mi?"

Münzevi derin düşüncelere daldı ve soruyu cevaplamak yerine, biraz rahatlamak için bu bölgenin topluluğuna doğru bir yürüyüşe çıkmayı önerdi. Fakat bu sırada, ikiz olukların bulunduğu taraftan bir temsilci heyetinin onlara doğ-

ru geldiğini fark ettiler. Temsilcilerin, daha yirmi adım ötedeyken yere çöküp dizleri üstünde sürünmesi, niyetlerinin ciddi olduğunu gösteriyordu. Münzevi Altıparmak'a, meselenin ne olduğunu anlamak için ileri çıkacağını söyledi ve onun geride durmasını istedi. Döndüğünde dedi ki:

"Daha önce hiç böyle bir şey görmemiştim. Anlaşılan bunlar çok dindar. Seni tanrılarla ilişki içinde görmüşler ve senin Mesih, benim de senin havarin olduğumu falan düşünmüşler."

"Peki şimdi ne olacak? Ne istiyorlar?"

"Onları ziyaret etmemizi istiyorlar. Yollardan birinin düzeltildiğini, bir şeylerin sıkıca bağlandığını falan söylüyorlar. En önemlisi de, kutsal kitaplarında tüm bunların aynen böyle yazıyor olması. Ben hiçbir şey anlamadım, ama gitsek iyi olacak sanırım."

"Gidelim, öyleyse," dedi Altıparmak kayıtsızca omuz silkerek. İçinde kötü bir his vardı.

Münzevi yol boyunca, Altıparmak'ı omuzda taşımaya yönelik ısrarlı girişimleri geri çevirmek için çok çaba harcadı. Yaklaşmak bir yana, kimse başını kaldırıp Altıparmak'a bakmaya cesaret edemedi; Altıparmak geniş, boş bir çemberin merkezinde yürüdü.

Vardıklarında, Altıparmak'ı yüksek bir saman yığınının üstüne oturttular, Münzevi ayakta kaldı ve şişman, sarkık yüzleri sayesinde diğerlerinden kolayca ayırt edilen yirmi kadar yerel ruhani liderle sohbete başladı. Sonra Münzevi onları kutsadı ve saman yığınının üstüne, Altıparmak'ın yanına tırmandı; Altıparmak kendini o kadar kötü hissediyordu ki, Münzevi'nin töresel selamına bile karşılık vermedi, ama her nedense, herkes bunu çok doğal karşıladı.

Zamanla anlaşıldı ki uzun süredir Mesih'in gelişini bekliyorlarmış, çünkü Karar Aşaması'nın – ki burada Çeşni Günü deniyordu, bu da bu bölgede yaşayanların ne kadar gelişkin bir kavrayışı olduğunun açık bir göstergesiydi – yaklaşması, çağlardır kafalarını meşgul ediyormuş, bu arada yerel ruhani liderler o kadar semirmiş ve tembelleşmişti ki,

önlerine konan her soruyu kaşlarını yukarı doğru kaldırarak cevaplamaya başlamışlardı. Bu nedenle Altıparmak ve havari, tam vaktinde ortaya çıkmıştı.

"Bir vaaz bekliyorlar," dedi Münzevi.

"Pekâlâ, öyleyse uydur onlara bir hikâye," diye yumurtladı Altıparmak. "Benim koca bir aptal olduğumu bilirsin."

Aptal derken sesi titredi ve herkes onun ağlamak üzere olduğunu anladı.

"Beni yiyecek şu tanrılar," dedi, "bunu hissediyorum."

"Yapma, sakin ol," dedi Münzevi. Saman yığınının çevresindeki kalabalığa döndü, yüzünü göğe çevirdi ve kollarını dua etmeye hazırlanır gibi yukarı kaldırarak: "Siz aşağıdakiler!" diye bağırdı. "Yakında Cehennem'e gideceksiniz. Orada hepiniz kavrulacak ve en günahkâr olanlarınız önce sirkeye daldırılacak!"

Kalabalığı saran havada bir korku rüzgârı esti.

"Ama ben, tanrıların ve onların elçisinin, efendimin isteğiyle size kendinizi nasıl kurtaracağınızı öğretmek arzusundayım. Bunu yapmak için nefsinizi teslim almanız gerek – siz günah nedir bilir misiniz?"

Cevap sessizlik oldu.

"Günah aşırı kilodur. Sizin vücudunuz günah dolu, bunun içindir ki, tanrılar sizi helak ediyor. Neden Karar Aşaması... Yargı Günü hızla yaklaşıyor zannediyorsunuz? Çünkü şişmanlıyorsunuz. Zayıflar kurtulacak, ama şişmanlar helak olacaktır. Tanrı hakkı için size diyorum ki: Sıska ve mavi olan biriniz bile ateşe atılmayacak, fakat şişman ve pembe olanlarınızın hepsi ateşte kavrulacak. Ancak kim bugünden Yargı Günü'ne dek oruç tutarsa, yeniden doğacaktır. Tanrım! Şimdi doğrulun ve bir daha günah işlemeyin!"

Fakat hiç kimse ayağa kalkmadı, hepsi oldukları yerde öylece durdu; sessizlik içinde bakıyor, Münzevi'ye ya da tavanın yarığına el sallıyorlardı. Çoğu ağladı. Münzevi'nin konuşmasından etkilenmeyen yalnızca yüce rahiplerdi.

"Neden böyle konuştun?" diye fısıldadı Altıparmak,

Münzevi yanı başındaki samanın üstüne çöktüğünde. "Sana inandılar!"

"Eee, yalan mı söylüyorum?" diye cevapladı Münzevi. "Çok kilo verirlerse, ikinci bir beslenme devresine gönderilirler, sonra belki bir üçüncüsüne. Artık onlarla kaybedecek vaktimiz yok, kendi işimize bakalım."

VIII

Münzevi sık sık toplulukla konuşuyor, onlara kendilerini nasıl iştah kaçırıcı yapacaklarını öğretiyordu; bu arada Altıparmak, zamanının çoğunu saman dağının tepesinde oturup, uçmanın doğası üzerine düşünerek geçiriyordu. Tartışmalara neredeyse hiç katılmadı, ara sıra, sürünerek yanına yaklaşan halkı dalgın bir şekilde kutsama lûtfunda bulunuyordu. Aç kalmaya hiç niyeti olmayan eski yüce rahipler, ona nefret dolu gözlerle baktılar, ama yapabilecekleri bir şey yoktu, çünkü dünyalarına değişik tanrılar geliyor, Altıparmak'ı tutup kaldırmaya, ona yakından bakmaya, onu birbirlerine göstermeye devam ediyorlardı. Hatta bir keresinde, diğer tanrıların inanılmaz saygı gösterdiği, kır saçlı, yaşlı bir tanrı büyük bir kortej eşliğinde dünyalarını ziyarete geldi. Yaşlı tanrı onu havaya kaldırdığında, Altıparmak tanrının soğuk, titreyen avucuna sıçtı; hem de bile bile. Ardından bir hayli sert bir biçimde yerine geri bırakıldı.

Altıparmak'la Münzevi çılgınca bir azimle kollarını çalıştırmaya devam ettiler, geceleri herkes uyuduktan sonra egzersiz e başlıyorlardı; bir sonuç vereceğine inançları azaldıkça, gösterdikleri çaba arttı. Kolları o kadar büyümüştü ki, Münzevi yiyecek ve içecek oluklarını parçalara ayırdığında –ki o bunu yaparken, bir deri bir kemik kalan topluluk üyeleri hâlâ oruç tutuyordu– çıkardığı demir kütleleriyle artık egzersiz yapmaları mümkün değildi, çünkü kollarını sallamaya başladıklarında, ayakları yerden kesiliyordu ve doğal olarak ellerindekileri bırakmaları gerekiyordu. Münzevi vaktiyle Altıparmak'ı bu konuda uyarmıştı aslında. Birlikte

bu sorunu da aştılar. Münzevi kaslarını durağan egzersizlerle nasıl güçlendirebileceğini biliyordu, bunu Altıparmak'a da öğretti. Dünya Duvarı'nın ötesinde yeşil bir kapı görülebiliyordu ve Münzevi, Yargı Günü'ne topu topu on tutulma kaldığını hesaplamıştı. Tanrılar artık Altıparmak'ı o kadar korkutmuyordu; üzerine titremelerine de alışmıştı artık, kibirle karışık bir uysallıkla kabullenmişti olup biteni. Daha sağlıklı düşünmeye başlamıştı ve eğlence olsun diye, cemaatini tir tir titreten, neredeyse anlaşılmaz, iç karartıcı vaazlar veriyordu. Bir ara Tekgöz'ün anlattığı yeraltı evreni hikâyesini hatırladı ve aldığı ilhamla kendinden geçerek, yeşil üniformalı yüz altmış şeytan için çorba hazırlanışını son derece ayrıntılı bir biçimde betimledi; sonuçta kendi sözleri onu ölesiye korkuttu. Hatta Münzevi'nin bile kalbine dehşet salmıştı. Cemaatin pek çok üyesi vaazı ezberledi ve zaman içinde bu vaaz, "Mavi Kurdele'nin Vahyi" diye bilinir oldu; Mavi Kurdele, Altıparmak'ın kutsal unvanıydı. Olup bitenin ardından eski yüce rahipler bile yemek yemeyi bırakıp saatlerini hasar gören oluklar etrafında koşarak, ümitsizlik içinde yağlarını eritmeye çalışarak geçirdiler.

Münzevi'yle Altıparmak, ikişer kişilik yemek yiyorlardı. Münzevi'nin özel bir "şaşmaz hatasızlık dogması" icat etmesi gerekti; böylece, kulaktan kulağa yayılan muhalif görüşlerin önünü kesivermişti.

Yaşadıkları şoktan sonraki süreç içinde Altıparmak çabucak toparlanmıştı, Münzevi'deyse bir şeyler ters gibiydi. Sanki Altıparmak'ın üzüntüsü ona geçmiş gibi, geçen her saatle birlikte daha bir durgunlaştı, münzevileşti.

Bir keresinde Altıparmak'a dedi ki: "Biliyorsun, bu işin üstesinden gelmek zorundayız, yoksa diğerleriyle birlikte Atölye No Bir'e giderim!"

Altıparmak tam itiraz etmek için ağzını açıyordu ki, Münzevi onu susturdu: "Beceremeyeceğimiz kesin olduğuna göre, bunu kaçınılmaz sayabiliriz."

Altıparmak o an, söylemek üzere olduğu şeyin çok anlamsız olduğunu fark etti. Bir başkasının fikrini değiştire-

mezdi, tek yapabileceği Münzevi'ye, ona duyduğu sevgiyi ifade etmekti; bu nedenle ne derse desin, sözleri aynı anlama gelecekti. Önceleri gevezelik etmeden duramıyor olabilirdi, fakat zamanla içinde bir şeyler değişmişti. Tüm yaptığı, başıyla bir işaret yapıp Münzevi'nin dediklerini onaylamak oldu, ağır ağır uzaklaştı ve kendini derin düşüncelere bıraktı. Kısa bir süre sonra geri dönüp "Seninle geleceğim," dedi.

"Hayır," dedi Münzevi, "ne olursa olsun, gelmemelisin. Artık yaptığım hemen her şeyi biliyorsun, senin canlı kalıp kendine bir havari bulman gerek. Kim bilir, belki o uçmayı öğrenme yolunda bir ilerleme kaydedebilir."

"Beni yalnız mı bırakacaksın?" diye sordu Altıparmak öfkeyle. "Beni sürünün içinde bir başıma mı koyacaksın?"

Peygamberlerinin konuşmaya başlamasıyla birlikte yerlere serilen cemaati gösterdi; tir tir titreyen cılız gövdeler, göz alabildiğine uzanıyordu önlerinde.

Münzevi kıs kıs gülerek arkadaşının ayaklarına baktı. "Baksana, biz karşılaşmadan önce nasıl biri olduğunu hatırlıyor musun?"

Altıparmak bir an düşünüp utandı. "Hayır," dedi, "hatırlamıyorum. Gerçekten, hatırlamıyorum."

"Pekâlâ," dedi Münzevi, "en iyisi olduğunu sandığın şeyi yapıyorsun."

Konuşma bu cümleyle sona erdi.

Sayılı günler çabuk geçti, son geldi çattı. Bir sabah, yeni uyanan cemaat üyeleri gözlerini ovuştururken, Münzevi'yle Altıparmak daha dün çok uzak görünen yeşil kapının Dünya Duvarı'nın hemen öbür tarafında yükseldiğini fark ettiler. Birbirlerine baktılar ve Münzevi dedi ki: "Bugün son kez şansımızı deneyeceğiz. Son kez, çünkü yarına ne şans kalacak ne de şansını deneyebilecek kimse. Bu kalabalık dikkatimizi dağıtmasın diye Dünya Duvarı'nın üzerine gideceğiz ve oradan olukların çatısına geçmeye çalışacağız. Beceremezsek, o zaman dünyaya veda edebiliriz."

"O nasıl yapılıyor?" diye sordu Altıparmak alışkanlıktan.

Münzevi ona şaşkınlık içinde baktı.

"Nasıl yapıldığını ben nereden bileyim?" dedi.

Diğerlerine peygamberlerin tanrılarla bir araya geleceği söylendi. Kısa bir süre sonra Münzevi'yle Altıparmak kendilerini Dünya Duvarı'nın yanında buldular ve sırtlarını duvara yaslayıp oturdular.

"Unutma," dedi Münzevi, "gitmek istediğin yerde olduğunu hayal edeceksin ve sonra..."

Altıparmak gözlerini yumdu, tüm dikkatini kollarında toplayıp olukların çatısından sarkan boruları düşünmeye başladı. Derken kendinden geçti ve boru ona çok yakındaymış gibi geldi, sanki elini uzatsa dokunabilecekti. Altıparmak daha önceki denemelerde gözünü açmakta hep acele etmiş, bir türlü yerinden kımıldayamamıştı. Ama bu defa yeni bir şey denemeye karar vermişti. "Eğer kollarımı boruyu saracak biçimde yavaşça bir araya getirirsem," diye düşündü, "ne olur o zaman?" Temkinli bir şekilde, borunun hemen yanı başında olduğuna duyduğu inancı korumaya çalışarak, kollarını birbirine doğru hareket ettirmeye başladı. Kolları boru üzerinde, yani biraz önce sadece boşluğun bulunduğu yerde kavuştuklarında, "Başardım! Başardım!" diye çığlıklar attı.

Gözlerini açtı.

"Sessiz ol, seni budala," dedi onun hemen önünde duran Münzevi, Altıparmak kollarını onun bacağına dolamıştı. "Bak."

Altıparmak ayağa fırlayıp etrafına bakındı. Önlerinde Atölye No Bir'in ardına kadar açık duran kapısı yükseliyordu; yavaş yavaş geçtiler kapıdan.

"Geldik. Geri dönelim."

Geri dönerken tek kelime etmediler. Taşıma bandı, Münzevi ve Altıparmak'la aynı hızda, ama ters yönde ilerliyordu, bu nedenle Atölye No Bir'in girişi her zaman orada, yanı başlarındaydı. Olukların yanındaki yerlerine ulaştıkları sırada, giriş üstlerinden geçti.

Münzevi, cemaatten birini çağırdı.

"Dinle," dedi, "sakin ol. Gidip diğerlerine Yargı Gü-

nü'nün geldiğini söyle. Gökyüzünün nasıl da karardığını görüyor musun?"

"Peki ne yapacağız şimdi?" diye söylendi beriki.

"Herkesin oturup şunu yapması gerekiyor," dedi Münzevi, sonra da elleriyle gözlerini kapattı. "Parmaklarınızın arasından bakmaya çalışmayın, yoksa olacaklardan ben sorumlu değilim. Bir de mutlaka sessiz olun."

Münzevi'nin uyarısına rağmen, önce büyük bir patırtı koptu, ancak kısa sürede sona erdi ve herkes Münzevi'nin dediğini yapıp yere oturdu.

"Pekâlâ," dedi Altıparmak, "dünyaya veda edelim mi?"

"Evet," diye cevapladı Münzevi. "Önce sen."

Altıparmak ayağa kalkıp etrafına baktı, bir iç geçirdikten sonra yerine oturdu.

"Bu kadar mı?" diye sordu.

Altıparmak başıyla onayladı.

"Şimdi sıra bende," dedi Münzevi, ayağa kalkarken. Kafasını arkaya atarak avazı çıktığı kadar bağırdı: "Elveda dünya!"

IX

"Şuna bak nasıl da gıdaklıyor," dedi gökgürültüsü gibi bir ses. "Hangisiydi o? Şurada gıdaklayan mı?"

"Hayır," dedi değişik bir ses, "onun yanındaki."

Dünya Duvarı'nın üzerinde kocaman iki yüz belirdi. Tanrılardı bunlar.

"Ne boktan bir durum," dedi birinci yüz hayal kırıklığıyla. "N'apacağız bu grubu bilmiyorum. Hepsi ölü gibi."

Kan sıçramış beyaz bir yenle birlikte dev gibi bir kol müthiş bir hızla dünyanın üzerinden uzanıp ikiz oluğa dokundu.

"Semyon, Allah belanı versin, kör müsün? Yem borusu kırılmış!"

"Daha önce baktığımda sapasağlamdı," diye yanıtladı derinden gelen tok bir ses. "Aybaşında hepsini kontrol etmiştim. N'olacak şimdi, hepsini kesecek miyiz?"

"Hayır. Taşıma bandını aç, başka bir konteyner getir ve şu yem sistemini yarın mutlaka tamir ettir. Hepsinin mortu çekmemesi bir mucize..."

"Tamam, tamam."

"Ya şu n'olacak, altı parmaklı olan, iki ayağını da istiyor musun?"

"Evet, ikisini de kes."

"Birini ben istiyorum."

Münzevi dikkatle dinleyen, ama konuşulanları pek anlamayan Altıparmak'a döndü.

"Dinle," dedi, "anlaşılan senin..."

Tam o anda gökyüzündeki beyaz kol bir kez daha hızla atıldı ve Altıparmak'ı tuttu.

Altıparmak Münzevi'nin söylemeye çalıştığı şeyi duyamadı. Koca el onu yakalayıp ayaklarını yerden kesti. Önce cebinde bir dolma kalem duran geniş bir göğüs, sonra bir gömlek yakası gördü ve son olarak ona dik dik bakan bir çift pörtlek gözün karşısında buldu kendisini.

"Hey, şunun kanatlarına bak. Kartal gibi," dedi sapsarı ve çarpık dişleriyle dev bir ağız.

Altıparmak tanrıların onu tutmasına alışalı çok olmuştu, ama bu defa onu tutan eller garip, korkutucu bir titreşim veriyordu. Onun kolları veya ayakları hakkında konuşulduğunu anlıyor, ama söylenenleri takip edemiyordu. Sonra Münzevi'nin çılgınlar gibi bağırdığını duydu.

"Altıparmak, canını seviyorsan kaç. Yüzünü gagala!"

Karşılaştıkları günden bu yana ilk kez, Münzevi'nin sesinin ümitsiz olduğunu hissetti, Altıparmak korktu, o kadar korktu ki kendini kaybetti, deli gibi çırpınmaya başladı. Var gücüyle pörtlek gözleri gagalıyor, aynı anda akıl almaz hızda hareket ederek tanrının yüzüne sağlı sollu yumruklar indiriyordu.

Öyle büyük bir gürültü koptu ki, Altıparmak onu bir ses gibi değil de, vücudunun her yanını saran bir basınç dalgası gibi algıladı. Tanrının parmakları gevşedi ve hemen ardından Altıparmak tavanın az aşağısında, hiçbir destek olma-

dan havada asılı durduğunu fark etti. Önce ne olduğunu anlayamadı, sonra, kendini kaybettiğinden hâlâ kollarını öne arkaya hareket ettirdiğini, onu havada tutan şeyin bu olduğunu anladı. Buradan Atölye No Bir'in gerçek şeklini görebiliyordu: Tüyler, temiz plastik torbalar, kırmızı ve kahverengi lekelerle kaplı bir masanın yanından geçen taşıma bandına ait bir kısımdı burası; burada taşıma bandının her iki tarafında duvarlar vardı. Münzevi'nin içinde olduğu dünya, minik, hareketsiz gövdelerle dolu sekizgen bir konteynerden ibaretti. Altıparmak Münzevi'yi göremiyordu, ama Münzevi'nin onu görebildiğinden emindi.

"Hey," diye bağırdı, tavanın hemen altında daireler çizerek uçarken. "Münzevi! Buraya gel, çabuk! Kollarını olabildiğince hızlı çırp!"

Aşağıda bir kıpırdanma oldu ve Münzevi'nin şekli yaklaştıkça büyüdü, sonunda yanı başında belirdi. Altıparmak'ın peşinde birkaç daire çizip "Şuraya konalım!" diye bağırdı.

Altıparmak, ince bir haçla kesintiye uğrayan, bulanık, loş ışıktan oluşan kareye doğru kanat çırparken, Münzevi pencere pervazına oturmuştu bile.

"Duvar," dedi Altıparmak Münzevi'nin yanına konduğunda, "duvar parlıyor."

Münzevi dışarıdan sakin görünüyordu, ama Altıparmak, olup bitenin ardından epey bir sarsıldığını fark edecek kadar iyi tanıyordu onu. Altıparmak da aynı duyguları paylaşıyordu. Nasıl bir iş başardığını düşününce şaşkına döndü. "Dinle," diye bağırdı, "uçmak buydu! Uçuyorduk!"

Münzevi başıyla onayladı. "Ben de fark ettim," dedi. "Gerçek o kadar basitmiş ki, ağlayasın geliyor."

Bu arada aşağıdaki gövdelerin telaşı az çok yatışmıştı ve beyaz önlüklü iki tanrının, elleriyle yüzünü örten diğerini sakinleştirmeye çalıştığını görebiliyorlardı.

"Piç kurusu! Gözümü çıkardı!" diye haykırıyordu üçüncü tanrı. "Piç kurusu!"

"Piç kurusu ne demek?" diye sordu Altıparmak.

"Temel güçlerden birini çağırmanın bir yolu bu," diye cevapladı Münzevi. "Sözcüğün kendine ait gerçek bir anlamı yok."

"Hangi temel gücü çağırıyor?" diye sordu Altıparmak.

"Yakında göreceğiz," dedi Münzevi.

Münzevi konuşurken, tanrı silkinerek diğerlerinin ellerinden kurtuldu, duvara koştu, kırmızı yangın söndürücüyü kaptığı gibi, bizimkilerin tünediği pencereye fırlattı. Bunu o kadar hızlı yaptı ki, hiç kimse onu durduramadı ve Münzevi'yle Altıparmak, aksi yönlere doğru havalanarak, kıl payı kurtuldular.

Önce bir çınlama, ardından şangırtı duyuldu. Yangın söndürücü pencereyi kırıp gözden kaybolmuştu; temiz hava yanlarından geçip içeri doldu ve daha önce içeride ne kadar pis bir koku olduğunu açığa çıkardı. Keskin, parlak bir ışık içeri doluştu.

"Oraya uç," diye ciyakladı Münzevi, ağırbaşlılığını kaybederek. "Kaldır kıçını! Hadi!"

Pencereden kaçıp hız kazanarak arkasını döndü, kanatlarını katladı; rüzgârla ve yeni, alışılmadık seslerle birlikte, boyalı camdaki delikten içeri akan sıcak sarı ışık demetinin ötesinde gözden kayboldu.

Altıparmak hız kazanarak daireler çizdi. Aşağıdaki sekizgen konteynerin, kan gölü masanın ve el kol hareketleri yapan tanrıların son bir görüntüsünü yakaladı; sonra kanatlarını katlayıp penceredeki gedikten süzülüp gitti.

Parlak ışık yüzünden bir an kör olduğunu sandı, sonra gözleri günışığına alıştı. İleride, yükseklerde, gözucuyla bile bakamayacağı kadar parlak, sarı-beyaz bir ışık dairesi gözüne çarptı. Gökyüzünde ondan daha yüksekte bir kara leke vardı ki, bu da aslında Münzevi'ydi. Altıparmak yetişebilsin diye, bir daire çizdi; ve işte şimdi yan yana uçuyorlardı.

Altıparmak etrafına baktı. Aşağıda birkaç boyalı penceresi olan kocaman, çirkin, gri bir bina vardı. Pencerelerden biri kırıktı. Etrafındaki her şeyin rengi öylesine saf ve par-

laktı ki, Altıparmak'ın o dalıp gitmelere bir son vermek için gözlerini yukarı çevirmesi gerekti.

Uçmak çok kolaydı; yürümekten daha fazla çaba gerektirmiyordu. Yukarılara, daha yukarılara tırmandılar; çok geçmeden aşağıdaki her şey renkli kareler ve türlü şekillerden oluşan bir desene dönüştü.

Altıparmak, Münzevi'ye bakmak için kafasını çevirdi.

"Nereye gidiyoruz?" diye bağırdı.

"Güneye," diye yanıtladı Münzevi.

"O da ne?" diye sordu Altıparmak.

"Bilmem," diye cevapladı Münzevi, "ama bu yönde olduğunu biliyorum."

Kanadıyla, ışıldayan o koca daireyi gösterdi; renginden başka hiçbir şeyi, bir zamanlar "göğün ışıkları" dedikleri şeye benzemiyordu.

KRİSTAL DÜNYA

İşte yoldaki üçüncü.
Ah, sevgili dostum, sen misin
Şu teneke gözleri taçlandıran
Buruşuk şapkanın altındaki?

– Alexander Blok

ST. PETERSBURG'UN ISSIZ ve insan sıcaklığından yoksun sokaklarında 24 Ekim 1917'de kokain çeken herkes, insanın, yaratılmışların sultanı olmadığını bilir. Yaratılmışların sultanı, başparmağının tırnağındaki minik fırlatma rampasını nemli rüzgârdan korumak için elini bir Hindu mudrası gibi kıvırmazdı. Yaratılmışların sultanı öbür elini gözlerinin üstüne düşmeye kararlı kukuletasını itelemek için kullanmazdı. Ve en önemlisi yaratılmışların sultanı, Merejkovski'nin çok önceden tüm eylemlerin en kabası olarak tanımladığı şeyi yapmak ve dişlerini, her saniye kendisini tehdit etmekte olan aptal Rus atının iğrenç kokulu deri dizginlerine geçirmek için eğilip kamburunu çıkarmazdı.

"Sen hiç bıkmaz mısın, Yuri? O şeyi bugün beşinci kez burnuna çekiyorsun," dedi Nikolay buruk bir şekilde; yoldaşının bu kez de ikramda bulunmayacağını anlamıştı.

Yuri küçük sedef kutuyu paltosunun cebine sakladı, bir saniye kadar düşündü ve ani bir hareketle çizmelerini atının böğrüne sertçe vurdu.

"H-h-h-ha! Bronz atlı onun peşisıra gitti," diye gürledi ve karanlık, boş Şpalernaya Sokağı'nda toynakların tok şakırtıları eşliğinde yola koyuldu. Sonra, artık her nasılsa, atını durmaya ve geri dönmeye ikna ederek, dörtnala Nikolay'a doğru harekete geçti. Yolunun üstünde bir eczane tabelasına hayali bir palayla vurdu. Atını şaha kaldırmaya bile çalıştı, ama atın tek tepkisi, son derece ciddi hareketlerle, yere çökmek oldu ve ardından karşı sokağa, vitrininde sarı renkte, her biri birbirinin aynı dizi dizi limonata posterleri olan bir şekerci dükkânına kadar yerde süründü: Posterde, göğsünde Aziz George nişanı bulunan bıyıklı bir kahraman, az evvel gökyüzünde patlamış olan topçu mermisinden gelen şarapnelden korunmak için hafif öne eğilerek, hatları belli belirsiz çizilmiş iki güzel hemşirenin bakışları altında, uzun bir kadehten içeceğini yudumlamaktaydı. Nikolay vaktiyle, şehrin her tarafında, Sosyal Devrimcilerin ve Bolşeviklerin afişleriyle yan yana asılan bu budala işi posterin bayağılığı üzerine tartışmıştı birileriyle. Şimdiyse, kim bilir hangi sebeple, ona Pyotr Uspenski'nin adi gazete kâğıdına basılan, dördüncü boyut hakkında bilgiler içeren broşürünü hatırlattı; bir atın hiçlikten çıkan kıçının, yorgun savaşçının elindeki limonatayı devirdiğini hayal etti.

Yuri sonunda atını kontrol altına aldı, sokağın ortasında bir iki piruetten sonra, Nikolay'a doğru sürdü.

"Hem dikkat et," dedi, yarım kalan sohbete devam etmek için, "her kültür, ilk bakışta mantıksal bağlantısı olmayan birtakım şeylerin paradoksal birliğidir. Kuşkusuz paralellikler var: Sözgelimi, eski bir şehri çevreleyen surlar ve bir madeni paranın etrafındaki halka, ya da trenler, otobüsler ve telgraf yardımıyla hız kazanma ve uzun mesafelere meydan okuma vs. Ama en önemlisi, kuşkusuz, çok daha farklı bir şey; her defasında, aşırı yalınlığına karşın kendi içinde formüle edilemeyen belli bir ilkenin, çözünmeyen bir birliğin vücuda gelişidir..."

"Bu konuyu konuşmuştuk," dedi Nikolay soğuk soğuk,

"bir kültürün her fenomenine aynı şekilde yansıyan tanımlanamaz ilke."

"Aynen öyle. Dahası bu kültür ilkesinin belli bir varoluş dönemi var, yaklaşık bin yıl. Bu süreç içinde, bir insanın geçtiği tüm aşamalardan geçer. Kültür genç olabilir, yaşlanabilir, hatta ölebilir. Bizim şu an bulunduğumuz aşama ölüm. Durum özellikle Rusya'da oldukça belirgin. Tüm bunlar" – Yuri iki sokak lambası arasına gerilmiş, "YAŞASIN KURUCU MECLİS" yazılı kırmızı patiskadan bayrağı işaret etti – "son nefesleri. Hatta vücudunun çürümesinin başlangıcı."

Bir süre konuşmadan sürdüler atlarını. Nikolay arada bir sağa sola hızlı bakışlar fırlattı: Sokakta adeta hayat sona ermişti, lambası yanan bir iki pencere olmasa, eski kültürü cisimlendiren herkesin, o kültürle birlikte çoktan ölüp gittiğine inanabilirdi. Nöbeti devralalı bir saatten fazla olmuştu, hâlâ sokakta tek bir kişi görünmüş değildi, bu da Yüzbaşı Prihodov'un emirlerini yerine getirmeyi bir hayli zorlaştırıyor, hatta imkânsız kılıyordu.

"Lenin'in, ayaklanmanın başına geçmek için Smolni'ye gideceği yayılıyor kulaktan kulağa. Bu yüzden, lanet olası tek bir sivil piçin bile Şpalernaya'dan Smolni yönüne gitmesine izin vermeyeceksiniz," demişti yüzbaşı nöbetçileri görevlendirirken, bir de manalı manalı bakmıştı Yuri'ye. "Anlaşıldı mı?"

"Bu emri nasıl değerlendirelim, yüzbaşı," diye sormuştu Yuri, "bire bir anlamıyla mı?"

"Olası her anlamıyla, Kadet Popoviç, olası her anlamıyla..."

"İyi ama bu Lenin neye benziyor?"

"Ne bileyim."

Gelgelelim, Şpalernaya'dan Smolni tarafına geçmek isteyenleri durdurabilmeleri için, bu iki kadetin yanı sıra, o yönde ilerlemeye çalışan bir üçüncü kişinin olması gerekirdi. Fakat kimse yoktu ve o ana kadar zamanlarının büyük bir kısmını, Yuri'nin bir Almana ait müsvetteye dair yaptığı oldukça karı-

şık birtakım açıklamalara ayırmışlardı; Nikolay doğru dürüst Almanca bilmediğinden, okumamayı tercih etmişti.

"Neydi adı ya? Spuller mi?"

"Spengler," diye tekrarladı Yuri.

"Kitabın adı ne?"

"Kimse bilmiyor. Dedim ya, henüz basılmadı. İlk bir iki bölümün daktiloya çekilmiş bir kopyası. İsviçre'den getirmişler."

"Bunu bir daha unutmamalıyım," diye homurdandı Nikolay ve daha sözünü bitirmeden, Almanın soyadını bir kez daha unutuverdi; ancak, o anlamsız sözcük, "Spuller", zihnine bir daha silinmemecesine kazındı. Bu tür şeyler hep gelirdi başına. Ne zaman bir şeyi hafızasına almak istese, hatırlamaya çalıştığı şey buhar olup uçar ve kafasında kalansa, asıl şeyi aklında tutmak için ürettiği çeşitli yardımcı unsurlar olurdu ve bunlar hiç silinmemecesine yerleşirdi kafasına. Eserleriyle Nikolay'ın henüz bir öğrenci olan kız kardeşini derinden etkileyen bu sakallı Alman anarşistinin adını hatırlamaya yönelik girişimleri, Marcus Aurelius'un anıtını getirmişti Nikolay'ın aklına. Bir keresinde bir evin adresini aklında tutmak istemiş, ya bir konyak şişesinin etiketinden ya da bir teozofi dergisinden (hangisi olduğundan emin değildi), üzerinde 1825 tarihiyle birlikte beş de insan profili bulunan bir parça kağıt koparmıştı. Almanın adını hatırlamaya çalıştı bir kez daha: Bu defa "Spuller"in ardından "Singer" sözcüğü, onun ardından da "parabellum" geldi. Üçüncü sözcük büsbütün saçmaydı, ikincisiyse onun ihtiyaç duyduğu sözcüğün aynısı olamazdı, çünkü "ş" sesiyle başlamıyordu. Sonra Nikolay kurnazlığa başvurmaya karar verdi. "Spuller"i ezberlemeyi deneyecek, unuttuğu o sözcüğü, "Spuller"i hatırlamasına yardımcı olacak bir sözcük diye hafızasına yazacaktı; böylece "Spuller" unutulacak, gerçek isim onun yerini alacaktı.

Nikolay tam yoldaşına bir kez daha soracaktı ki, Liteini Alanı tarafından gelen bir karartının, duvar dibinden ilerlemekte olduğunu fark etti; Yuri'nin bileğine sarıldı. İrkilen Yuri etrafına bakındı. Karartıyı gördü ve ıslık çalmak iste-

di. Çıkan ses tam olarak bir ıslık değildi, ama hiç kuşkusuz bir uyarı gibi çıkmıştı.

Yabancı, ki bir beyefendiydi, fark edildiğini anlayarak duvardan uzaklaştı ve sokak lambasının dibinde, aydınlık bir yere geçerek, büsbütün görünür oldu. İlk bakışta elli-elli beş yaşlarında gibi göründü onlara; kadife yakalı koyu renk bir palto giymiş, başına bir melon şapka takmıştı. İki ayrı yöndeki iki ayrı kişiye apayrı nedenlerle göz kırpalı çok olmamış gibi bir izlenim veren, yuvalarından oynayan gözlerindeki kurnaz ifade bir tarafa bırakılacak olursa, Çehovvari sakalı ve geniş elmacık kemikleriyle yüzü, hayli sıradan sayılırdı. Sağ elinde bir baston tutuyordu; sadece yürüdüğünü, kendi işine baktığını, kimseye bir zarar vermediğini; kısacası, bütün bu dehşet verici olaylar hakkında hiçbir şey bilmediğini anlatırcasına, bastonu ileri geri salladı. Nikolay'ın eğretilemeye yatkın düşünme biçimiyle bu adam, uzmanlık alanı paha biçilmez safkanlar olan bir at hırsızına benziyordu.

"Selam çocuklağ," dedi teklifsiz, hatta biraz küstahça bir edayla, "oğduda hayat nasıl?"

"Hayrola, nereye böyle bu saatte, beyefendi?" diye sordu Nikolay soğuk bir edayla.

"Ben mi? Hiç, sadece yüğüyüşe çıkmıştım. Etğafta dolaşıyoğum. Biliğsiniz, bütün gün kahve içip duğuyoğum, akşam da kalbimde şu koğkunç ağğı peydah oldu, en iyisi dedim biğaz hava alayım..."

"Demek yürüyüşe çıkmıştınız?" diye sordu Nikolay.

"Evet... Yoksa yasak mı?"

"Hayır, tabii ki değil. Ama sizden başka bir tarafa yürümenizi rica etmek durumundayım. Nerede hava aldığınızın önemi yoktur, değil mi?"

"Öyle, öyle," diye onayladı adam ve sonra birden kaşlarını çattı. "Demek ki bu geğçekten biğ ayaklanma. Ben heğ zaman Şpaleğnaya'ya gideğ geliğim..." Bastonunu ileri geri salladı.

Yuri eyerinin üzerinden hafifçe eğildi, adam dikkatini

ona yöneltti, bunun üzerine Yuri, bir şeyler söyleme ihtiyacı hissetti.

"Lanet olası tek bir sivil piçin bile," dedi, "Smolni yönüne gitmesine izin vermemiz emredildi."

Adam bu söz üzerine gücendi ve kısa sakalını çekiştirmeye başladı.

"Siz nasıl? Nasıl... Bakın, sizi gazetelerde teşhir edeceğim, *Yeni Zaman*..." diye gevelemeye başladı. Böylece, basından herhangi biriyle ilişkisi vardıysa bile, *Yeni Zaman*'la arasında hiçbir bağ olmadığı açık seçik ortaya çıktı. "Bu ne küstahlık. Siz kiminle konuştuğunuzu biliyoğ musunuz?"

Aydınlıktan kaçmak, karanlığın içinde gözden kaybolmak üzere gerisin geriye attığı adımlarla, saldırgan ses tonu çelişiyordu. Sözleri, uzun ve ciddi bir tartışmaya başlamak üzere olduğu izlenimini veriyordu ama, hareketleri sadece geri adım atmaya değil, tabanları yağlamaya da hazır olduğunu belli ediyordu.

"Şehirde olağanüstü bir durum var," diye bağırdı arkasından Nikolay, "temiz havayı pencerenden alıver birkaç gün!"

Adam sessiz ve hızlı adımlarla karanlığın içinde gözden kayboldu.

"Adi herif," dedi Nikolay, "üçkağıtçının biri. Şu kaypak gözler..."

Dalıp giden Yuri başıyla onayladı bu sözleri. İki kadet atlarını Liteini Alanı'nın köşesine kadar sürüp sonra da geri döndüler, bu manevra Yuri'yi biraz yordu. Atını yönetirken deneyimli bir bisikletçinin tüm hünerlerini sergilemişti, dizginleri gidon gibi ayrı tutmuş ve durması gerektiğinde, üzengideki ayaklarını Dunlop marka bir yarış bisikletinde geri pedal çevirircesine çekmişti.

İnceden, kasvetli bir çisenti başladı ve Nikolay pelerininin kapişonunu başına geçirdi, böylece ikisini ayırt etmek olanaksız oldu.

"Ne dersin, Yuri," diye sordu Nikolay bir süre sonra, "Kerenski daha ne kadar tutunur?"

"Bana ne Kerenski'den," diye cevapladı Yuri. "Hem ne

fark eder? Biri gider biri gelir. Bunca şeyin içinde sen neler düşünüyorsun, onu söyle bana."

"Ne demek istiyorsun?" Nikolay bir an için, Yuri'nin askeri üniformayı kastettiğini düşündü.

"Bana bak şimdi," dedi Yuri, önlerindeki bir şeyi işaret etmek için, tohum saçar gibi savurdu elini, "orada bir yerde bir savaş var ve insanlar ölüyor. Çarı devirdiler, her şeyi tepetaklak ettiler. Her köşe başında kıs kıs gülen, çekirdek çıtlayan Bolşevikler, kızıl pazıbentli aşçılar, sarhoş denizciler var. Sanki bentler yıkılmış, her şey sulara kapılmış. Bir de sen varsın, Nikolay Muromtsev, bütün bu keşmekeşin tam ortasında, moralinin doruğundasın. Sen kendinin ne olduğunu nasıl anlıyorsun?"

"Bunu ifade etmeyi gerçekten hiç denemedim. Sadece yaşamaya çalışıyorum, hepsi bu."

"Peki bir misyonun var mı?"

Biraz da utanarak, "Ne demek istiyo'sun? Misyon ha?" diye karşılık verdi Nikolay. "Yüce Tanrım, bir dahaki sefere neyle çıkacaksın karşıma?"

Yuri silahını düzeltmek için omzundaki kayışı çekti; sırtındaki karabinanın dipçiği havaya kalktı. Böylece dipçik, konuşmayı dikkatle dinleyen ufak bir çelik hindinin kafasına benzedi.

"Herkesin bir misyonu vardır," dedi Yuri, "bu sözcüğü o kadar ciddiye alma. Sözgelimi XII. Charles yaşamı süresince, bize ve başkalarına karşı dört savaşa girdi, bütün madalyaları kendi onuruna bastırdı, gemiler yaptırdı, kadınları baştan çıkardı. Avlanmayı ve içmeyi severdi. Bu arada bir Rus köyünde, diyelim ki bir çoban çocuk büyüyordu ve en çılgınca düşü huş ağacından yapılma yeni bir çift sandaletti. Çoban tabii ki bir misyonu olabileceğini hiç düşünmemiştir, hatta böyle bir sözcük olduğunu bile bilmiyordur. Sonra diyelim ki askere alındı, eline bir silah verildi ve az çok ateş etmeyi öğrendi. Belki de gerçekte nasıl ateş edeceğini bile öğrenemedi, yalnızca silahını doğrultup tetiği çekmeyi öğrendi. Bir gün, tüfeğini doğrultup tetiği çekti, tam da haş-

metmeap XII. Charles, şahane atıyla tüfeğin önünden geçerken. Onu tam tacından vurdu..."

Yuri ölen İsveç Kralı'nın, dörtnala koşan atından düşüşünü göstermek için kolunu kaldırdı.

"Asıl ilginç olan," diye devam etti, "kişi genellikle misyonunun ne olduğunu hiç bilmez, uğruna yeryüzüne geldiği eylemi gerçekleştireceği ana dek bilemeyecektir zaten. Diyelim ki besteci olduğuna inanmaktadır ve işi şarkı bestelemektir, ama aslında varoluşunun tek amacı günün birinde konservatuara giderken bir arabanın altında ezilmektir."

"Ne için?"

"Diyelim ki, arabada giden bir hanımefendi düşük yapsın ve insanlık yeni bir Cengiz Han'dan kurtulsun diye. Ya da camdan bakan birinin aklına yeni bir fikir gelsin diye. Her şey olabilir."

"Yani, başka türlü ifade edecek olursak," dedi Nikolay, "herkesin mutlaka bir misyonu var. Ancak, bu misyonun ne olduğunu bilmek imkânsız."

"Hayır, bilmenin yolları vardır," deyip sustu Yuri.

"Ne gibi yollar?"

"Şey, İsviçre'de Doktor Steiner diye biri var... Neyse, boş ver," diyen Yuri, elini bir şeyleri savuştururcasına salladı ve Nikolay o an en iyisinin, soru sormaya bir son vermek, arkadaşını rahat bırakmak olduğunu anladı.

Şpalernaya Sokağı karanlık ve gizemliydi; en az Yuri'nin Alman doktor hakkında söylediği sözler kadar karanlık ve gizemli. Sis her şeyi örtmüştü, Nikolay'ın uykusu geldi, başı düşüyordu. Toynak sesleri arasındaki kısa süreli sessizliklerde uykuya yenik düşüyor ve sonra hemen uyanıyor, her defasında kısa bir düş görüyordu. İlk başta düşler anlamsız, karmakarışıktı: Tanımadığı yüzler karanlıktan çıkıp geliyor, gözlerini kısarak ona şaşkın şaşkın bakıp gözden kayboluyorlardı; karla kaplı dağ doruklarında karanlık pagodalar görüyordu; Nikolay bunun bir manastır olduğunu hatırladı, orası hakkında bildiği bir şey var gibiydi, sonra görüntü kayboldu. Ardından Yuri'yle birlikte bir ırmağın yukarı kı-

yısında at sürdüklerini, batıdan ağır ağır gelen, çoktan gökyüzünün yarısını kaplamış olan kara bir buluta baktığını gördü, ama gerçekte o iki adam Yuri'yle kendisi değil, başka iki askerdi, Nikolay bunu düşünürken, önemli bir şeyi kavramak üzere olduğunu sandı, derken uyanıverdi, işte yine Şpalernaya'nın göbeğindeydi.

Civardaki evlerde, yalnızca beş veya altı pencerede ışık görünüyordu, o evler ki, yaşlı şaire inanacak olursak, ötesinde Cehennem'in kapısı bulunan o derin ve karanlık yarığın duvarları gibi yükseliyorlardı. "Ne kasvetli bir şehir," diye düşündü Nikolay, su borularında uğuldayan rüzgârı dinlerken, "insanlar burada çocuk sahibi olmayı, birbirlerine çiçek vermeyi ve gülmeyi nasıl sürdürebiliyor... Ama ben de burada yaşamıyor muyum..." Bu düşünce onu şaşkına çevirdi. Çisenti durmuştu, ama bu, Nikolay'ın Şpalernaya Sokağı'nın ortasında kendisini daha rahat hissetmesine yetmedi. Yine at üstünde uyuklamaya başladı, bu kez hiç rüya görmedi.

Karanlıktan gelen müzikle uyandı. Önce melodi pek belirgin değildi, ama sonra, kadetler kaynağa (bir küpidonun kapı üzerinde korno çaldığı üç katlı kahverengi bir binanın zemin katındaki ışıklı bir pencereye) yaklaştıkça, üflemeli çalgılar için düzenlenmiş olan "Mançurya Tepelerinde" isimli valsi ayırt edebildiler.

"Kaoliang'ın hışırtısı eşliğinde, gecenin sessizliği..."

Gramofondan gelen tatlı, yalın ezgiyi bastıran güçlü bir erkek sesinin şarkı söylediğini duydular. Sesin sahibinin keskin hatlı gölgesi pencerenin boyalı camına düştü. Sivri uçlu kasketten anlaşıldığı kadarıyla bir subaydı. Bir elindeki tabağı dikey biçimde dengede tutuyor, bu arada diğer elindeki çatalı müziğin ritmine göre sallıyordu.

"Huzur içinde uyuyun, arkadaşlarım, ülkeniz sizi unutmaz..."

Nikolay arkadaşlarını düşündü.

On metre kadar ilerlediler ve müzik durdu, Nikolay yeniden, Yuri'nin tuhaf sözlerini düşünmeye başladı.

"Ne gibi yollar var?" diye sordu.

"Neden bahsediyorsun?"

"Demin söz ettiğin şeylerden. Kişinin misyonunu anlamasının yolları."

"Haaa, hepsi saçmalık," dedi Yuri ve bir kez daha, elini bir şeyleri savuşturucasına salladı. Atını durdurdu, dizginleri dikkatle dişleri arasında sıkıştırarak küçük sedef kutuyu cebinden çıkardı. Nikolay atını biraz daha sürdü, sonra durup soran gözlerle arkadaşına baktı.

Yuri elleriyle yüzünü kapadı, burnunu çekip dalgın dalgın Nikolay'ı seyretti. Nikolay güldü, gözlerini göğe çevirdi, "Yoksa bu domuz ikramda mı bulunacak bu kez?" diye düşündü.

"Biraz kokain ister miydin?" diye sordu Yuri nihayet.

"Vallahi, bilmem ki," diye cevapladı uyuşuk uyuşuk. "Mal iyi mi?"

"İyi ya."

"Yüzbaşı Prihodov'dan mı aldın?"

"Cık," diye karşılık verdi Yuri, öbür burun deliğini doldururken, "bu Sosyal Devrimciler'den geldi. Teröristlerin bomba atmadan veya birini vurmadan önce çektikleri şey bu."

"Yapma ya! Ne kadar ilginç."

Nikolay paltosundan, isminin baş harfleriyle süslü ufak bir gümüş kaşık çıkardı ve Yuri'ye uzattı, Yuri kaşığı ucundan tuttu ve sap kısmının yassı yüzeyiyle sedef kokain kutusunu kanırttı.

Bir pala darbesi indirmeye hazırlanıyormuş gibi atının üstünden eğilip, sol burun deliğini arkadaşının titreyen parmaklarına uzatırken, "Zavallı," diye düşündü Nikolay; Yuri kaşığı başparmağıyla diğer parmakları arasında, sanki küçük ama zehirli bir yılanın ince boynunu sıkarmış gibi tutuyordu. Kokain, her zamanki gibi, Nikolay'ın boğazını yaktı. Alelade mallardan farklı gelmemişti ona, ama minnet duygusu yüzünü şekilden şekile sokmasına, abartılı tepkiler vermesine sebep oldu. Sağ burun deliğinin de hatırlanacağını ümit ederek hemen doğrulmadı, ama Yuri kutuyu alelacele kapatıp cebine koydu ve başıyla Liteini Alanı'nı işaret etti.

Nikolay eyerinde doğruldu. Alan yönünden birisi onlara doğru yürüyordu, ama bu mesafeden kim olduğunu çıkaramadı. Nikolay fısıltıyla, İngilizce bir küfür savurdu ve karaltıya doğru dörtnala sürdü atını. Koyu renk bir peçesi olan bir şapka takan yaşlı kadın kaldırımda, sanki bir şeyleri ezmekten korkuyormuş gibi, ihtiyatlı ve yavaş adımlarla yürüyordu. Nikolay neredeyse kadını yere yıkıyordu, ama bir mucize eseri, son anda atını diğer yana çevirebildi. Şaşkın kadın, bir binanın duvarına yaslanıp, öylesine boyun eğer bir tavırla feryat etti ki, Nikolay büyükannesini hatırladı ve vicdan azabıyla bir an sarsıldı.

"Madam," diye kükredi, palasını çekip onu selamlarken, "Burada ne işiniz var? Şehirde savaş olduğunun farkında değil misiniz?"

"Ben mi?" diye vırakladı kadın, boğuk bir sesle. "Akıl etmeliydim!"

"Çıldırdınız mı yoksa? Öldürülebilir veya soyulabilirsiniz. Plehanov'un zırhlı arabasının altında ezilebilirsiniz, inanın sizi yolda görse bir an bile tereddüt etmez."

"Bakalım kim kimi eziyormuş," diye homurdandı kadın beklenmeyen bir aksilikle, iri yumruklarını sıktı.

"Madam," dedi Nikolay, gevşeyip palasını bir yana bırakarak, "cesaretiniz övgüye değer, ama hemen eve, kocanıza ve çocuklarınıza dönmelisiniz. Şöminenin yanına oturup eğlenceli bir şeyler okuyun, isterseniz kendinize bir bardak şarap doldurun. Ama rica ederim sokağa çıkmayın."

"Benim şu tarafa gitmem gerek," dedi kadın; el çantasıyla kararlı bir şekilde, cehenneme açılan karanlık yarığı gösteriyordu, ki o cehennem denen yer şu an kesinkes Şpalernaya'nın öbür ucundaydı.

"Niçin oraya gitmek istiyorsunuz?"

"Ağkadaşım beni oğda bekliyoğ. Yoldaşım."

"Öyleyse birbirinizi bu işler bittikten sonra görürsünüz," dedi Yuri, atını kadının üstüne sürerken. "Size açık ve net biçimde söylendi, o tarafa gidemezsiniz. Geri dönebilirsiniz, ama daha ileri gidemezsiniz."

Kadın başını sağa sola salladı. Koyu renkli peçe yüz hatlarını gizliyordu, hangi yöne baktığını söylemek imkânsızdı.

"Kımıldayın hadi," dedi Nikolay kibarca, "saat neredeyse on ve birazdan sokaklar gerçekten çok tehlikeli olacak."

"Donnerwetter!" diye homurdandı kadın.

Yakınlarda bir köpek ulumaya başladı. Uluması öylesine acı ve nefret doluydu ki, Nikolay eyerde kıvrandı, birden her şeyin nasıl da iğrenç derecede rutubetli olduğunu fark etti. Kadın sokak lambasının altında tuhaf tuhaf gezinmeye başladı. Nikolay atını çevirip, şaşkın şaşkın Yuri'ye baktı.

"Ee?" dedi Yuri.

"Emin değilim. Bir şey anlayamadım ki, çok az aldım. Sıradan bir mala benziyor."

"Yok, onu demiyorum," dedi Yuri, "kadını kastettim. Tuhaf bir havası vardı, hali hiç hoşuma gitmedi."

"Benim de," dedi Nikolay, yaşlı kadının onları duyup duyamayacağını anlamak için dönüp arkasına bakarken, ama kadından eser yoktu.

"İkisinin de 'r'leri söyleyemediğine dikkatini çekerim. Ne ilk gelen o adam ne de bu kadın 'r' diyebiliyor."

"Ee, ne yani? Birçokları 'r'yi Fransızlar gibi söyler. Fransızlarınki bir gariptir, galiba Almanlarınki de öyleydi. Gerçi tam aynı değil."

"Steiner, bir olay birçok kez tekrarlanırsa bunun yüce güçlerin bir işareti olduğunu söyler."

"Steiner de kim? Kültürler hakkındaki kitabı yazan doktor mu?"

"Hayır, o kitap Spengler'in. Steiner tarihçi, doktor değil. Doktor Steiner'i İsviçre'de gördüm. Derslerine gittim. Dikkate değer bir adam. Bana misyondan söz eden adam oydu..."

Yuri iç geçirdi.

Kadetler atlarını yavaş yavaş Şpalernaya'dan Smolni'ye doğru sürdüler. Uzunca bir süre sokak ölü gibiydi, geçen her dakikayla birlikte, kara pencerelerin arkasında veya kaygan kaldırımların üzerinde canlı birilerinin olduğunu hayal etmek güçleşti. Diğer bir açıdan bakıldığındaysa, in-

san olmayan bu varlık, sokak, gitgide canlanıyordu. Gündüz büsbütün dikkatten kaçan karyatidlerin durgunluğu şimdi artık bir "mış gibi yapma"dan ibaretti, resmedilmiş gözleriyle, iki arkadaşın atlarını sürüp geçmelerini dikkatle seyrettiler. Revaklardaki kartallar her an havalanmaya ve iki atlıya doğru dalışa geçmeye hazırdı ve alçı kartuşlarda savaşçıların sakallı yüzleri gülümsüyor, öbür tarafa bakmak için dönüyorlardı. Sokakta hiç rüzgâr esmediği halde su borularındaki uluma yeniden başladı. Yukarıda, gündüz geniş bir gökyüzü kuşağını gördükleri yerde, ne bulut ne de yıldız görebiliyorlardı: İki çatı sırasının arasına soğuk, rutubetli bir kasvet çöktü ve sis demetleri duvarlardan aşağı sürüne sürüne indi. Neden bilinmez, ışıldayan az sayıdaki sokak lambasından iki üçü söndü; subayın biraz da trajik, güzel bir vals söylediği birinci kat penceresi de artık aydınlık değildi.

"Hadi be Yuri, bana biraz kokain ver," diye talepte bulundu artık sabrı kalmayan Nikolay. Aynı tedirginliği yaşadığı her halinden belli olan Yuri, sanki Nikolay çok derin bir mevzuya değinmiş gibi ağır ağır başını salladı, dostunun sözlerini onayarak elini cebine attı.

Yuri bu kez daha az cimriydi. Nikolay başını kaldırdığında, şaşkınlık içinde, tüm o sıkkınlığının ortadan kalktığını gözlemledi. Sıradan bir gecede alelade bir sokaktı, belki biraz da karanlık, hatta kasvetli, yoğun bir sisin ardındaydı; yine de evlerin duvarlarına asılı üç beş tanıdık süs eşyası, pır pır eden o bulanık sokak lambalarıyla bu sokak, Nikolay'ın çocukluğunu ve gençliğini geçirdiği sokaklardan biriydi.

Uzakta, Liteini Alanı'nda bir el tüfek sesi duyuldu, ardından bir el daha; hemen sonrasında yaklaşan toynak seslerini ve at üstündeki süvarilerin sert haykırışlarını duydu. Nikolay karabinasını omzundan çekti: Nöbet esnasında, elinde tüfeği ve ağzında kan tadıyla ölme fikri ona güzel geldi. Yuri sakindi.

"Bizimkiler," dedi.

Haklıydı, sis içinden çıkan atlılar Yuri ve Nikolay'la aynı üniformayı taşıyorlardı. Bir saniye sonra, adamların yüzlerini seçebildiler.

Önde, genç bir beyaz kısrağın üstünde Yüzbaşı Prihodov geliyordu, kara bıyıklarının uçları kalkık, cesaret dolu gözleri ışıl ışıldı; elinde tutuğu Kafkas palasından yansıyan donuk ışık göz alıyordu. On iki kadet onun hemen arkasında, bitişik nizamda dörtnala geliyordu.

"Ee? Her şey yolunda mı?"

Eyerleri üstünde doğrulan Yuri ve Nikolay ağız birliği ederek, "Her şey yolunda, yüzbaşı!" diye cevapladı.

"Liteini'de haydutlar var," dedi yüzbaşı düşünceli düşünceli, "bakın..." Uzun bir zincire bağlı yuvarlak, donuk madeni bir cisim Nikolay'ın avucuna çarptı. Bu bir saatti. Tırnağıyla saatin kapağını açtı ve harflerin derince işlendiği Gotik yazıya baktı. Anlayamadığı için saati Yuri'ye verdi.

Küçücük harfleri yarı karanlıkta güçlükle okuyarak, sözcüğü Almancadan "Genel... Genelkurmay'dan," diye çevirdi Yuri. "Bir ödül olduğu açık, madalya gibi. Fakat garip olan, yüzbaşı, bu zincir. Çelikten. Bununla bir kapıyı bile zincirleyebilirsiniz."

"Birini boğabilirsin," dedi yüzbaşı. "Liteini'de üç ceset var. İkisi tam köşede, birisi sakat, diğeri bir hemşire, boğulmuşlar ve elbiseleri çıkarılmış. Ya oraya bırakılmışlar, ya da gerçekten orada... Büyük olasılıkla oraya bırakılmışlar, hemşire bacakları olmayan bir adamı taşıyor olamazdı... Ne barbarlık be! Cephede bile böyle bir şey görmedim. Belli ki sakat adamın saatini aldılar, saatin zincirini kullandılar... Büyük bir kan birikintisi var..."

Bu arada kadetlerden biri gruptan ayrılarak atını Yuri'ye doğru sürdü. Bu giden, at yarışları ve topçuluğa çok meraklı olan Vaska Zivers'ti. Aşırı ukalalığı ve zayıf Rusçasından ötürü okulda pek sevilmezdi, ama Almancayı güzel konuşan Yuri'yle arası iyiydi.

"... Buradan yüz metre ötede," diyordu yüzbaşı, palasını yan yan çizmesine vururken, "bir bahçe kapısı önünde

üçüncü bir ceset. Bir kadın, yine neredeyse çırılçıplak... ve zincir izleri..."

Vaska Yuri'nin omzuna dokundu ve Yuri gözlerini yüzbaşıdan ayırmadan, başıyla onaylayıp, açık avucunu uzattı, Vaska kaşla göz arasında o avuca küçük bir paket koydu. Bütün bunlar Yuri'nin arkasında olup bitti, yine de yüzbaşının dikkatinden kaçmadı.

"O da ne, Kadet Zivers?" dedi monoloğunu keserek. "Ne yapıyorsunuz orada?"

Vaska selam durarak, "Yüzbaşı! Dört dakika içinde Nikolaevski İstasyonu'nda nöbetçi değiştirmemiz gerekiyor," diye karşılık verdi.

"Tırıs adımla ileri marş!" diye gürledi yüzbaşı. "Geriye dön! İstikamet Liteini! Smolni'yle işimiz çabuk bitmeyecek."

Kadetler kendi etraflarında dönüp sisin içinde kayboldular. Yüzbaşı Prihodov kasıla kasıla yürüyen kısrağını dizginleyip Yuri ile Nikolay'a seslendi:

"Birbirinizden ayrılmayın! İzinsiz kimse geçmesin. Liteini'ye gitmeyin yoksa soluğu Smolni'de alırsınız! Anlaşıldı mı? Nöbet değişimi on buçukta!"

Kadetlerin arkasında gözden kayboldu. Toynak seslerini bir iki saniye daha duyabildiler, sonra her şey sessizliğe gömüldü; bu rutubetli, karanlık sokaktan o kadar çok insanın geçmiş olduğuna inanmak imkânsız bir hal aldı.

"Genelkurmay'dan," diye homurdandı Nikolay, yuvarlak gümüşümsü nesneyi avucunda sallarken. Yüzbaşı o telaş içinde, bulduğu tuhaf şeyi unutmuştu.

Saat küçük bir deniz kabuğuna benzeyecek biçimde şekillendirilmişti. Ön yüzünde üç ibre ve yan tarafında kurmak için üç küçük topuz vardı. Nikolay dikkatle en üsttekine bastırdı, müzik – yani görkemli bir Alman ezgisinin ilk birkaç notası– çalmaya başlayınca şaşkınlıktan neredeyse yere düşürüyordu saati. Nikolay ezgiyi hemen tanıdı, ama adını bilmiyordu.

"*Appassionata*," dedi Yuri. "Ludwig van Beethoven.

Kardeşim bana Almanların bunu saldırıdan önce ağız armonikasıyla marş yerine çaldıklarını söylemişti."

Vaska'nın verdiği küçük paketi açtı, anlaşılan kat kat kâğıt sarılmıştı. İçinde boyunları düzgün kaynatılmamış beş ampul vardı. Yuri omuz silkti.

"Şu Prihodov adam olmaya başladı," dedi, "artık bize iyi bakıyor. İyi hoş da, şırınga olmadan bunlar ne işe yarar? İyi çocuk Vaska. Kokain alıp efedrin veriyor. Yanında şırınga var mı?"

"Elbette," diye cevapladı Nikolay bezgin bir sesle. Efedrin istemiyordu. Ellerini paltosunun cebinden çıkarmadan kışlaya geri dönmek, yatağına uzanmak ve gözlerini tavandaki o bildik şekle dikmek istiyordu. Uykuyla uyanıklık arasındayken, bir şehrin haritasına ya da açgözlü, sakallı bir Moğol'un yüzüne veya baş aşağı dönmüş kafasız bir kartala dönüşüyordu şekil. Nikolay rüyalarından, belli belirsiz yansımalar dışında hiçbir şey hatırlamazdı. Yüzbaşı Prihodov'un ayrılmasıyla birlikte, sokak yeniden ucu cehenneme çıkan bir yarık halini almıştı. Garip şeyler olmaya başladı. Evlerden birinin bahçe kapısında, birisi bir asma kilit takmayı başardı; parlak sarı etiketleri olan birkaç boş şişe şimdi yolun ortasında duruyordu; dev bir poster göze çarptı, şekerci dükkânının penceresindeki ilanların üstünde çarpık bir şekilde duruyor, üstündeki yazının satır başında, iri harfler ve çok sayıda ünlem işaretiyle "Yoldaşlar" yazıyordu. Sokak lambalarının çoğu sönmüştü – yalnızca karşı karşıya duran ikisi hâlâ yanıyordu. Nikolay, meyhaneden gelen ve artık hiçbir şeyi olduğu gibi algılayamayan kör kütük sarhoş bir dekadanın, lambaların aydınlattığı yeri; mistik bir aydınlığı olan, her an karanlığın içinden fırlayıp dünyayı yutabilecek korkunç birtakım yaratıklar tarafından korunan bir geçit olarak algılayabileceğini düşündü.

"Yoldaşlar," dedi kendi kendine, posterin ilk satırında yazanı tekrarlıyordu.

Bir yerlerde köpekler yeniden havlamaya başladı ve Nikolay kendisini yapayalnız hissetti. Sert bir rüzgâr esti, çatı-

ları çatırdattı ve sonra arkasında tuhaf, nahoş bir ses bırakarak yine telaşla uzaklaştı; Liteini tarafında uzak bir yerlerde, kulak tırmalayıcı bir sürtünme sesi... Ses bir kaybolup bir duyulmaya devam etti, sürekli yaklaşıyordu, sanki Şpalernaya Sokağı kalın bir cam tabakasıyla kaplıydı ve kocaman bir çivi, geriye kalan son iki ışığa yaklaştıkça, bir durup bir harekete geçiyor, yavaşça cama sürtülüyordu.

"Bu da ne?" diye sordu Nikolay sersem bir sesle.

Sarmallar çizerek yaklaşan kara sis bulutuna bakarken, "Bilmem," diye cevap verdi Yuri.

"Birazdan anlarız."

Sürtünme kısa bir süre için durdu, sonra sesi yeniden duydular, artık çok yakındaydı ve bulut içinde diğerlerinden daha yoğun ve karanlık olan bir sis demeti evlerin arasına çöken karanlıktan ayrıldı. Yaklaştıkça, garip bir varlığın şeklini aldı: Üst kısmı, omuzlara kadar, insandı, ama alt kısım kımıldadıkça kıvrılıp bükülen acayip, heybetli bir şeydi. O iğrenç sürtünme sesine neden olan alt kısımdı. Garip yaratık, iki farklı sesle, inleyen bir erkek ve onu teselli eden bir kadın sesiyle usulca kendi kendine mırıldanıyordu. Kadının sesi üst kısımdan, erkeğin sesi alttan geliyordu. İki sesli varlık gırtlağını temizledi, aydınlığa doğru hareket etti, durdu ve Nikolay'a soracak olursak, ancak ondan sonra nihai şeklini aldı.

Kadetlerin önünde duran şey, tekerlekli sandalyede bir adamdı. Her yanına bandajlar sarılmıştı, madalyalar takmıştı. Yüzü bile bandajlıydı. Sargı bezlerinin arasından yalnızca açık, çıkık alnıyla kan oturmuş, ışıldayan, pörtlek tek gözü görünüyordu. Rengârenk ipek kurdelelerle bezenmiş, eski görünümlü bir gitar tutuyordu.

Tekerlekli sandalyenin arkasında durup tombul parmaklarla sandalyeyi tutansa, üstünde lime lime olmuş kürklü bir ceket bulunan kır saçlı, orta yaşlı bir kadındı. Tam anlamıyla şişman değildi, tahıl dolu bir çuval gibi şişkindi. Gözleri fır dönüyordu; anlaşılan Şpalernaya Sokağı'nı değil, ne olduğu tahmin bile edilemeyecek başka bir şeyi görüyordu baktığı yerde. Kırmızı kurdeleli küçük bir başlık, kafasına

eğri bir şekilde tünemişti. Muhtemelen iğneyle tutturulmuştu, çünkü fizik yasalarına göre, çoktan düşmüş olması gerekirdi.

Birkaç saniye sessizlik içinde geçti, sonra Yuri kupkuru dudaklarını yalayarak "İzniniz," dedi.

Sakat adam sandalyesinde kıpırdanıp hemşireye baktı ve kaygıyla bir şeyler homurdandı. Hemşire sandalyenin arkasından çıktı, kadetlere doğru eğildi ve ellerini dizlerine koydu. Nikolay kadının mavi eteğinin altında yamalı asker postallarını görünce şaşırdı.

"Hiç utanmıyor musunuz?" dedi cılız bir sesle, delip geçen bakışlarını Yuri'ye dikerek. "Başından yaralı o, sizin için savaşırken yaralandı. Ne diye izin alacakmış?"

"Başından yaralı mı dedin?" dedi düşüncelere dalan Yuri. "Ama anlaşılan artık iyileşmiş. İzniniz."

Kadın şaşkın şaşkın etrafa baktı.

Tekerlekli sandalyedeki sakat adam gitarın tellerini tıngırdattı, usulca titreşen bir ses sokağı doldurdu. Bu hareket hemşireyi yeniden harekete geçirdi ve kadın yine öne eğilerek konuştu:

"Hemen sinirlenme, evladım... Yanlış bir şey söyledim diye hemen sinirlenme, bizim geçmemiz gerek. Keşke şurada oturan adamı tanısaydın. O bir kahraman. Preobrajenski Alayı'ndan Teğmen Krivotikin. Brusilov kolundan bir kahraman. Muharebeden bir arkadaşı yarın cepheye gidiyor ve geri dönmeyebilir. Bırak da geçelim, birbirlerini görmeleri gerek. Anlıyorsun değil mi?"

"Preobrajenski Alayı mı dedin?"

Sakat adam başıyla onayladı, gitarı göğsüne bastırıp çalmaya başladı. Sanki çalgı kor kesilmiş gibi, tellere ihtiyatla dokunup hemen ardından parmaklarını çabucak geri çekerek, garip bir şekilde çalıyordu, ama Nikolay ezgiyi tanıdı. Preobrajenski alay marşıydı bu. Bir diğer gariplik de ses deliğindeydi, gitarlarda hep yuvarlak olan delik, bunda beşgen biçimindeydi. Kalbi titreten tiz sesin nedeni bu olmalıydı.

Sakat adam gitar çalmaya son verdiğinde, Yuri düz, ifa-

desiz bir ses tonuyla şöyle dedi: "Ama Preobrajenski Alayı, Brusilov koluna dahil değildi."

Sakat adam gitarıyla hemşireyi işaret ederek bir şeyler homurdandı. Kadın yüzünü ona çevirdi, adamın ne istediğini anlamaya çalışıyordu. Sakat adam çalgısından o tiz sesi bir kez daha çıkarıncaya dek anlamadı, ancak bundan sonra adamın aklından geçeni kavradı.

"Neden ona inanmıyorsun, oğlum? Teğmen cepheye gönderilmeyi istedi, Süvari taburu Üçüncü Amur Bölüğü'nde görev yaptı..."

Tekerlekli sandalyedeki adam, kadını onaylamak amacıyla, yüzünde bir tatmin ifadesi, başını salladı.

"Yirmi mürettebatlı bir Avusturya bataryasını teslim aldı. Büyük Başkumandan'ın emirleri var onda," dedi hemşire kadetleri azarlayarak ve sakat adama döndü. "Göster ona, teğmen..."

Sakat adam, elini paltosunun cebine atıp bir şey çıkardı, hemşireye verdi. Kadın kâğıt parçasını Yuri'ye uzattı, o da okumadan Nikolay'a geçirdi. Nikolay kâğıdı açıp yüksek sesle okudu:

Teğmen Krivotikin,
4. Tabur, 3. Amur Bölüğü.
Sana Onut Köyü'nden kuzeydeki yol ayrımına kadar uzanan düşman cephesine taarruz etmeni, asıl darbeyi, 236 rakımlı mandıra ve kuzeyindeki 265 rakımlı tepeye indirerek Onut ve Çernı Potok köylerini ele geçirmeni emrediyorum.
İmza, Kolordu Komutanı Topçu General Barantsev.

"Bana başka ne gösterebilirsin?" diye sordu Yuri.

Sakat adam elini cebine atıp bir saat çıkardı ve Nikolay bir an afalladı kaldı. Hemşire saati Yuri'ye verdi, o da baktıktan sonra Nikolay'a uzattı. "Böyle devam ederse, bir kuyumcu açabilirim," diye düşündü Nikolay, saatin altın kapağını açarken. "Bir saat içinde iki tane saat." Kapağın içinde şöyle yazılıydı:

"Cesur bir akın için, Teğmen Krivotikin'e. General Barantsev."

Sakat adam gitarıyla Preobrajenski marşını tıngırdatmaya başladı ve gözlerini kısarak uzaklarda bir şeylere baktı, savaştaki arkadaşlarını düşündüğü aşikârdı.

"İyi bir saat. Ama size daha iyisini gösterebiliriz," dedi Yuri.

Gümüş deniz kabuğunu cebinden çıkardı, zincirinden tutarak ileri geri salladı ve küçük topuzuna bastı.

Saat ezgisini çalmaya başladı.

Nikolay o güne dek müziğin, dehanın müziğinin bile, bir insan üzerinde böyle güçlü ve ani bir etki uyandırdığını görmemişti. Sakat adam, sanki böyle bir müziğin insan tarafından bestelenmiş olabileceğine inanmıyormuş gibi, bir an yüzünü elleriyle örttü, ardından çok garip bir şey yaptı. Tekerlekli sandalyesinden sıçrayarak Liteini Alanı yönüne kaçtı. Hemşire asker postallarını rap rap yere vurarak onun peşinden gitti. Nikolay karabinasını omzundan alıp emniyeti açarak havaya ateş etti.

"Durun!" diye bağırdı.

Hemşire koşarken arkasını dönüp bir tabancayla onlara birkaç el ateş etti. Sekerek vınlayan kurşunlar, biraz önce bir kızın şaşkın bakışlarla dışarıyı seyrettiği, *art nouveau* tarzı altın rengi boyanmış kuaför penceresinin kırık camlarını yola saçtı. Nikolay tüfeğinin namlusunu indirip pusun içine iki el rasgele ateş etti. Kaçaklar gözden kaybolmuştu.

"Neden hepsinin mutlaka ama mutlaka Smolni'ye gitmesi gerekiyor?" diye sordu Yuri, sakin görünmeye çalışarak. Kurşunlar ona isabet etmemişti ve saati hâlâ elinde tutuyordu.

"Bilmem," dedi Nikolay. "Herhalde Bolşeviklere ulaşmaya çalışıyorlar, orada ucuza alkol ve kokain bulabilirler."

"Sen hiç satın aldın mı onlardan?"

"Hayır," diye cevapladı Nikolay, karabinasını yeniden omzunda sallandırırken. "Sadece duydum. Boş ver şimdi. Bana misyonundan söz edecektin, Doktor Spuller..."

"Steiner," diye düzeltti Yuri. Güçlü duygular onu konuşkan yapmıştı. "Onda görme gücü vardı. Dornach'tayken onun konferanslarına giderdim. Olabildiğince yakın otururdum, hatta not tutardım. Her konferanstan sonra birileri hemen etrafını sarar, sürükleyip götürürdü onu, onunla konuşma şansım olmazdı. Neyse, pek istediğim de yoktu zaten. Sonra konferansları sırasında bana bakmaya başladı. Yine konuşup duruyor, ama bana bakıyordu. Ne düşüneceğimi bilemiyordum. Sonra bir gün benim yanıma gelip dedi ki: 'Seninle konuşmamız gerek, genç adam.' Bir lokantaya gidip masaya oturduk. Bana Kıyamet hakkında, görünmez dünya vs. hakkında çok garip şeyler anlatmaya başladı. Sonra benim özel bir işaret taşıdığımı ve tarihte çok büyük bir rol oynayacağımı söyledi. Ne yaparsam yapayım, manevi anlamda, bir tür nöbetçilik yapıyormuşum, dünyayı daha önce savaştığım eski bir şeytana karşı savunuyormuşum."

"Ne zaman savaşmışsın ki?" diye sordu Nikolay.

"Önceki hayatlarımda. Şeytana yalnızca benim karşı koyabileceğimi, ama ona engel olmakta başarılı olup olamayacağımı kimsenin bilemeyeceğini söyledi. Doktor Steiner bile bilmiyormuş. Eski bir kitaptan, içinde benim de olduğumu söylediği bir gravür bile gösterdi bana. Uzun saçlı iki adam vardı, ikisi de, bir elde kılıç diğerinde kum saati tutuyordu, tepeden tırnağa zırh içindeydiler; onlardan biri benmişim."

"Bütün bunlara inanıyor musun?"

"Belli mi olur," diyerek güldü Yuri. "Şimdiye kadar tüm yaptığım hemşirelere ateş açmak. Hatta onu bile ben yapmadım, sen yaptın. Ee, damardan almanın zamanı gelmedi mi?"

"Neden olmasın," diye onayladı Nikolay ve paltosunun altındaki üniforma ceketinin, küçük şırıngayı nikel kaplamalı kutusu içinde sakladığı göğüs cebine uzandı.

Sokak mutlak bir sessizlik içindeydi. Rüzgâr artık su borularında ulumuyordu. Aç köpekler anlaşılan bahçe kapılarından çıkıp terk etmişti buraları. Şpalernaya'ya huzur

çöktü. Şişelerin cam boyunlarının kırılması dahi açık seçik duyulabiliyordu.

"İki gram," diye fısıldadı bir ses.

"Tabii ki," diye fısıldadı bir başka ses cevap olarak.

"Paltonu aç," diye fısıldadı beriki. "İğneyi yamultacaksın."

"Saçmalama," diye fısıldadı ikincisi.

"Sen delisin," diye fısıldadı beriki, "atını düşün..."

"Sorun yok, o alışkın."

Nikolay başını kaldırıp etrafa baktı. Sonbaharda bir St. Peteresburg sokağının bu kadar güzel olabileceğine inanmak güçtü. Bir çiçekçinin camında, meşe saksılarda yetişen üç çam vardı. Sokak gittikçe dik bir yokuşa dönüşüyor, genişliyordu. Evlerin üst katlarının pencereleri, biraz önce binalar arasındaki boşlukta beliren ayın ışıklarını yansıtıyordu. İşte bunların hepsi Rusya'ydı, o kadar güzeldi ki, Nikolay'ın gözleri doldu.

"Seni savunacağız, kristal dünya," diye fısıldadı, elini palasının kabzası üstüne koyarken. Yuri sol omzundaki karabinasının askısını sımsıkı kavramış, karanlık bir bulutun pürüzlü kenarından içeri dalan aya bakıyordu. Ay gözden ırak düşünce, ilhamla dolu yüzünü arkadaşına çevirdi.

"Efedrin harika bir şey," dedi.

Nikolay cevap vermedi. Söyleyecek ne vardı ki? Şimdi hava ciğerlerine bambaşka bir şekilde girip çıkıyordu, çevresindeki her şey farklıydı, hatta o rahatsız edici çisenti yanaklarını okşadı. Yakın zamana kadar kafasını karıştıran irili ufaklı binlerce çözümsüz sorun artık yok gibiydi. Hayatının yerçekimi merkezi artık bambaşka bir noktadaydı – ama ne zaman bu bambaşka nokta kendisini açığa vurmuştu, işte bu belirsizdi. O nokta her günün her dakikası oradaydı, ama gözle görülmüyordu, tıpkı uzun zaman duvarda asılı kalan bir resmin göze görünmemesi gibi.

"Koltuk değneğimi acınası bir elle kavrıyorum," diye ezberden okumaya başladı Yuri. "Ayın büyüsüne kapılmış arkadaşım, yanılsamalarla yaşıyor. İşte yoldaki üçüncü..."

Nikolay artık arkadaşını duymuyordu. Ertesi gün hayatına nasıl bir yön vereceğini düşünüyordu. Düşünceleri tutarsız ve bazen düpedüz aptalca, ama çok hoştu. Sabah beş buçukta kalkıp soğuk bir duş almakla başlaması gerekiyordu, sonra onu bekleyen öylesine bol çeşitli bir seçenekler yığını vardı ki, belli bir şeyde karar kılması çok güçtü, Nikolay farkında olmadan yüksek sesle konuşarak, heyecanla yumruklarını sıkarak kendisini seçim yapmaya zorladı.

"Çitler tabutlara benziyor. Her tarafı pislik bürümüş, her şey bu lanetli harabeye gömülmüş!" diye ezberden okudu Yuri, paltosunun yeniyle alnında birikmeye başlayan boncuk boncuk terleri silerken.

Bir süre sessizlik içinde at sürdüler, sonra Yuri bir şarkı mırıldanır gibi oldu, Nikolay da uyku ile uyanıklık arası o tuhaf hale girdi. Tuhaftı, çünkü insan birkaç fincan koyu kahve içtikten sonra, uykuya ne kadar yakın olursa, Nikolay da ancak o kadar yakındı, ama rüyayı andıran görüntüler eksik olmuyordu gözlerinin önünde. Nikolay'ın çocukluğunun yolları Şpalernaya Sokağı'na serildi; hazırlık sınıfını okuduğu okul ve pencerenin önündeki elma ağacı; şehrin üzerindeki gökkuşağı; karanlıkta ışıldayan buz, az ileride parlak elektrik ışığının aydınlığında geçip giden kayakçılar; sıra sütunlarla süslü bir yapının önünde birleşen, iki sıra halindeki yapraksız, asırlık limon ağaçları. Sonra tanıdık gelen, ama aslında hiç görmemiş olduğu resimler görünmeye başladı. Kristal bir kürenin içinde asılı duruyormuş gibi görünen binlerce altın kilise kubbesiyle taçlanmış engin, beyaz bir şehir gördü, Nikolay bu şehrin bütün Rusya olduğundan emindi ve kendisiyle Yuri, ki rüyasında tam olarak Yuri değildi, dışarıdaydılar, canavarla karşılaşmak için aygırlarının üstünde, sarmallar çizen sisin içinde hızla yol alıyorlardı – canavarın en korkutucu yanı şekil ve büyüklük bakımından mutlak belirsizliğiydi, buz gibi bir soğuk yayan, sarmallar çizen bir şekilsiz boşluktu.

Nikolay titreyerek gözlerini açtı. Mutluluğunun çelik zırhında minik bir çatlak belirmiş, içeriye birkaç damla belir-

sizlikle acı sızmıştı. Çatlak büyüyordu, kısa süre sonra, yarın sabah (tam beş buçukta) tüm hayatının nasıl, hangi olayla değişeceğini düşünmek zevk vermez oldu. Bir iki dakika sonra, sokağın her iki yakasında pır pır eden lambaları görebilecek duruma geldiğinde, bu düşünce derin ıstırabın belirgin kaynağı haline geldi.

Nikolay en sonunda, "Mahmurluk," diye itiraf etmek zorunda kaldı kendine. Bu yargının açıklığının, ruhundaki bölünmeyi nasıl kapattığı gariptir, içindeki ıstırabın oranı artık artmıyordu. Ama şimdi düşüncelerini büyük dikkatle takip etmesi gerekiyordu, çünkü içlerinden herhangi biri, ebedi ıstırap diyarının sınırını gösteriyor olabilirdi, ki Nikolay, onun hâlâ çok uzaklarda olduğuna inanmak istiyordu ama, efedrin hizmetlerinin karşılığı olarak eninde sonunda o sınırı talep ederdi. Aynı şey Yuri'ye de oluyordu sanki, çünkü Nikolay'a dönüp yüksek olmayan bir sesle, ama hızlı hızlı, sanki ciğerlerinden kaçan havayı korumaya çalışıyormuş gibi konuştu.

"Bağırsaktan alsak daha iyi olurdu."

"Yeteri kadar yoktu," diye cevap verdi Nikolay az ve öz konuşarak, onu konuşturduğu için arkadaşından nefret ediyordu.

Atların toynakları tok, mide bulandırıcı bir çıtırtı çıkarıyordu. Ses, tabanca kurşunlarının sekmesiyle kırılan dükkân penceresinin cam kırıkları yüzünden böyle çıkıyordu.

"Kr-r-ristal dünya," diye düşündü Nikolay, kendisinden ve dünyadaki diğer her şeyden tiksinerek. Gözünün önüne gelen son sahneler, birden o kadar saçma ve utanç verici oldu ki, cam çıtırtısını, aynı sesi çıkarmak için dişlerini gıcırdatarak cevaplamaya çalıştığını fark etti.

Onları bekleyen şeyin ne olduğu artık besbelliydi. Mahmurluk. Önce sokak lambalarının yakınlarında bir yere sindi, sonra sokak lambaları iyice yaklaşınca, Liteini Alanı'na kıvrılan kavşakta sisin içine çekildi ve vaktin gelmesini bekledi. Dünya üzerinde bu soğuk, ıslak ve çamurlu Şpalernaya Sokağı'ndan başka bir yer olmadığına artık şüphe yoktu ve sokaktan bekleyebilecekleri tek şey sonsuz kasvet ve sıkıntıydı.

Hangi cinsten olduğu belirsiz küçük siyah bir köpek kuyruğunu dikip sokakta bir uçtan öbürüne koştu, eyerlerin üstüne çökmüş iki boz maymuna havladı, bir bahçe kapısından içeri daldı ve ardından mahmurluk Liteini yakınlarında gözle görülür bir şekil alıp onlara doğru ilerlemeye başladı. Şekil, pırıl pırıl çizmeleri, başında deri kepiyle bıyıklı, orta yaşlı bir adamdı. Sınıf bilincine sahip tipik bir proleter. Proleter yan taraflarında LİMONATA yazan, büyük, sarı bir el arabası itiyordu, arabanın ön tarafında Nikolay'ı keyfi yerindeyken bile kızdıran o reklam afişi vardı; şimdi ona öyle geliyordu ki, dünyada çirkin ne varsa tek bir kâğıt parçası üzerinde toplanmıştı.

"İzniniz," dedi Yuri, acı bir çabayla, sözcükleri ağzında eziştirip büzüştürmüştü.

"Buyrun," dedi adam ciddi bir tavırla, Yuri'ye ikiye katlanmış bir kâğıt uzattı.

"Bakayım. Eino Raikhya... İzinli... Komutan... Arabada ne var?"

"Nöbetçiler için limonata. İster miydiniz?"

Zehirli sarı etiketleriyle iki şişe, proleterin ellerinde parladı. Yuri zayıf bir hareketle elini salladı ve izni düşürdü, ama proleter büyük bir hünerle, kâğıdı çamur deryasına düşmeden yakaladı.

"Limonata mı?" diye sordu Nikolay, sersem bir sesle. "Nereye? Niçin?"

"Bilirsiniz," diye yanıtladı proleter, "ben Karl Liebknecht ve Oğulları için çalışıyorum, St. Petersburg'daki tüm nöbet yerlerine limonata sağlamak üzere bir anlaşmamız var. Parasını Genelkurmay ödedi."

"Nikolay," dedi Yuri, neredeyse fısıltıyla. "Bana bir iyilik yap da arabada ne olduğuna bir bak."

"Kendin bak!"

"Limonata var!" dedi proleter neşeyle ve parlayan çizmesiyle arabaya bir tekme attı. Şişeler peltek bir sesle şıngırdadı. Araba hareket ederek elektrik direklerinin ötesine geçti.

"Nedir bu Genelkurmay hikâyesi? Her neyse, bir sürü

zırva. Yürü, git de nöbetçilere limonatalarını ver. Yalnız çabuk ol, seni sadist, hadi yürü!"

"Endişelenmeyin, beyler! Bütün Rusya'ya limonatasını vereceğiz."

"Yürüü," diye uludu Nikolay, eyerinde doğrulurken.

"Yürüü," diye vırakladı Yuri, boz bir keçe yumağı gibi kıvrılırken.

Proleter iznini cebine koydu, kollarını kavradığı arabasını uzaklara doğru itmeye başladı. Kısa zamanda sisin içinde çözülerek kayboldu, tekerleklerin altında camların çıtır çıtır ettiğini duydular, sonra sessizlik çöktü. Bir saniye daha geçti ve uzaklarda bir saat 'on'u vurmaya başladı. Yedinciyle sekizinci vuruş arasında bir yerde, umut beyaz bir martı gibi, Nikolay'ın ıstırap içindeki beynine süzüldü:

"Yuri, Yuri... Hiç kokainin kaldı mı?"

Ceplerini yoklarken, "Tanrım," diye homurdandı Yuri bir rahatlamayla. "Aferin, Nikolay... Tamamen unutmuşum... Al."

"Bir kaşık dolusu... Söz, sana geri vereceğim."

"Neyse. Dizginleri tut... Dikkatli ol, mankafa, hepsini dökeceksin. Tamam. Mankafa dediğim için özür dilerim."

"Kabul edildi. Şapkanla ört, yoksa rüzgâr hepsini dağıtacak."

Şpalernaya Sokağı eski haline döndü, siyah pencereleri ve bahçe kapılarıyla dilsiz, yolun tam orta yerinde gerçekleşen yüksek sesli konuşmayı dinledi.

"Strindberg'i önemli yapan, sözde demokratik ruhu değil, hatta sanatı, dehası bile değil," diyordu Yuri, boş elini sağa sola sallayıp enerji fazlasını atarken.

"Önemli olan, onun yeni bir insan tipi sunması. Mevcut kültür yok olmanın eşiğinde ve ölen her varlık gibi, yaşamaya devam etmek için umutsuz girişimlerde bulunuyor, ruhun simya laboratuvarlarında garip insancıklar üretiyor. Üst-insan, Nietzsche'nin üst-insanına hiç benzemiyor. Doğanın kendisi de onu henüz tanımıyor, doğa erillikle dişilliği birbirine katarak binlerce deney yapıyor. Sadece erillikle dişilliği

de değil, dikkatini çekerim. Strindberg, nasıl diyelim, yalnızca bir basamak, yoldaki bir aşama. Bu da bizi yeniden Spengler'e getiriyor..."

"Kahretsin," diye düşündü Nikolay, "şunu bir hatırlayabilsem!" Ama aslında başka bir şey talep ediyordu.

"Dinle, okuduğun şiiri hatırlıyor musun? Son dizeler neydi?"

Konuşmaya başlamadan önce Yuri bir saniyeliğine alnını kırıştırdı:

"İşte yola devam ediyoruz. Akşamın ışıkları arasında
Gecenin ilk çırpınmalarını görüyoruz."

NIKA

VERDİĞİ son nefes dünyaya –bu bulutlu gökyüzüne, bu soğuk bahar rüzgârına– karışıp yok olmuştu ve kucağımda Bunin'in kitabı ağır bir tuğla gibi duruyordu. Şans eseri duvarda asılı kalmış olan fotoğrafına bakmak için ara sıra gözlerimi sayfadan kaldırmaktan başka bir şey gelmiyordu elimden.

Benden çok daha gençti. Bizi kaderin cilvesi bir araya getirmişti, bana bağlılığının olumlu niteliklerime bir tür karşılık olduğunu hiç düşünmedim. Daha doğrusu, fizyolojiden bir terim ödünç alacak olursam, ben onun için, bazı yansıma tepkileri üreten "tahriş edici" bir maddeydim, benim yerimi Duma'nın ahlaksız bir üyesi veya bir tür araştırmacı doktor alsaydı bile, bu tepkiler aynı kalırdı; eski yurdundan çok uzakta, garip bir yanlış anlama sonucu doğduğu bu kıraç kuzey ülkesinde var olmasının yükünü hafifletecek ve esmer güneyli güzelliğini takdir edecek biri olması yeterdi. Başını göğsüme gömdüğünde, parmaklarımı usulca boynundan aşağı kaydırır ve bir başka elin – solgun, ince parmaklı, küçük bir kafatasıyla süslü bir yüksük taşıyan bir elin, ya da mavi çapalar ve tarihler kazınmış kaba, kıllı bir elin – o zarif kıvrım üstünde, boynundan aşağı usulca kaydığını hayal ederdim ve değişikliğin kalbini hiç etkilemeyeceğini düşünürdüm. Ona hiçbir zaman tam adıyla hitap etmedim. Benim için "Veronica"* bir

* Yavşanotu, çiçekleri mavi ve beyaz bir bitki. – ç.n.

botanik terimiydi; çok gerilerde kalan çocukluğumu, içimi ısıtan kokularıyla beyaz çiçeklerin açtığı bir çiçek tarhına ilişkin anıları çağrıştırırdı. İsminin sadece son iki hecesini kullanırdım ki, bu onun için en ufak bir rahatsızlık doğurmazdı. Sözcüğün musikisine karşı hiç duyarlı değildi ve neredeyse adaşı olan, başsız, kanatlı zafer tanrıçasını da hiç duymamıştı.*

Arkadaşlarım ondan hiç mi hiç hoşlanmadılar. Onu aralarına alma gibi bir yüce gönüllülük gösterdiklerini görmezden geldiğimi söyleyeceklerdir herhalde, ama Nika'nın onlarla birlikteliği birkaç dakikayı aşmamıştı. Gerçi Nika'dan başka türlüsünü beklemek, kaldırımda yürüyen bir yayanın çimentoyu döşemiş işçilere minnet beslemesini beklemek kadar aptalca olurdu. Çevresini saran insanlar, anlaşılmaz bir nedenle ortaya çıkan ve sonra bir o kadar anlaşılmaz nedenlerle gözden kaybolan, konuşan duvarlardan ibaretti. Nika başkalarının duygularıyla hiç ilgilenmese de, içgüdüleri sayesinde, insanların onun hakkında neler düşündüğünü bilirdi ve ziyaretçim olduğunda, çoğunlukla kalkıp mutfağa giderdi. Arkadaşlarım ona karşı açıktan açığa kabalık etmezlerdi, ama ortalarda görünmediğinde küçümsemelerini gizlemezlerdi. Hiçbiri, kuşkusuz, onu kendisiyle eşit görmezdi.

"Sorun ne?" diye sormuştu biri alaycı bir tebessümle. "Senin Nika varlığıma bile tahammül edemiyor, öyle mi?" Aslında aklından bile geçmezdi böyle bir şey. Arkadaşım tuhaf mı tuhaf bir bönlükle, Nika'nın kalbinin en gizli yerlerinde ona hayranlık duyduğunu, onu yücelttiğini sanıyordu.

"Onları nasıl eğiteceğine dair en ufak bir fikrin yok," demişti biri, sarhoşluğun verdiği bir samimiyetle. "Ben olsam bir haftada muma çevirirdim."

Neden söz ettiğinin farkında olduğunu biliyordum, çünkü karısı üç yıldan uzun bir zamandır onu eğitiyordu – ama benim en son isteyeceğim şey birinin eğitmeni olmaktı.

* Nike, Yunan mitolojisinde zafer tanrıçası, Athena'nın diğer adı olarak da kabul görür. – ç.n.

Nika rahatına düşkündü. Patolojik bir tutarlılık sergiler, hep benim oturmak istediğim koltukta otururdu. Ancak, kendisine ait neredeyse hiçbir şeyi olmadığından olsa gerek, nesneler onun için ancak kullandığı sürece var olur, sonra gözden kaybolurdu. Bazen onun, eski tarz komünistlerin nasıl bir şey elde edecekleri konusunda en ufak bir fikir sahibi olmadan yetiştirmeye çalıştıkları tip olduğunu düşünürdüm. Etrafındaki insanların duygularına hiç önem vermezdi, kötü huyluluğundan değil, çoğu zaman bu duyguların varlığından bile habersiz olduğu için yapardı bunu. Dolabın üstünde duran eski bir Kuznetsoz porselen şekerliği kazayla kırmıştı, bir saat sonra, ani bir öfkeyle, bunun için onu tokatladım ve Nika ona neden vurduğumu anlamadı bile. Ok gibi fırlayıp odayı terk etti ve özür dilemek için peşinden gittiğimde, yüzünü duvara çevirip bana arkasını döndü. Nika için şekerlik, kâğıtla doldurulmuş ucu kesik bir koniden başka bir şey değildi. Bana göreyse, hayatım boyunca topladığım varoluş kanıtlarımın bir tür deposuydu: Hiç çevirmediğim bir telefon numarasının bulunduğu, uzun zaman önce yok edilmiş bir adres defterinden kalma bir sayfa, "Hayal" filminin, koçan kısmı hâlâ sağlam duran bir bileti, küçük bir fotoğraf, hiç kullanılmamış birkaç reçete... Nika'ya vurduğum için utanç duyuyordum, ama özür dilemek aptalca olurdu. Ne yapacağımı bilmiyordum, bu nedenle onunla karmaşık, ağdalı bir üslupla konuştum:

"Kızma, Nika. Öteberinin insan üzerinde tuhaf bir gücü olabiliyor. Eski bir gözlüğü fırlatıp atmak, onunla görülen bütün bir dünyanın sonsuza dek kaybolduğunu ya da tam tersi, hiç var olmadığını (ki aslında aynı şeydir), o dünyanın çok yakınlardaki yokluk diyarında bir yerlerde bulunduğunu itiraf etmektir... Nika, beni bir anlayabilsen... Geçmişin parçaları, artık var olmayan şeyleri kalbimize bağlayan bir çapa gibidir, günü geldiğinde, genellikle kalp denilen şeyin de gerçekte var olmadığını gösterir, çünkü –" Başımı eğip ona baktığımda esnediğini gördüm. Aklından neler geçtiğini ancak Tanrı bilir, ama benim sözlerim o küçük güzel kafası-

na girmiyordu, orası kesin. Üzerinde oturduğu kanepeyle de konuşabilirdim pekâlâ.

O akşam Nika'ya karşı daha bir kibardım ve onun için, hâlâ bedeninde dolaşabilen ellerimle, ormanda gezerken bedenini okşayan dallar arasında hiçbir fark olmadığı düşüncesinden kurtulamıyordum. O sıralar hâlâ birlikte yürüyüşe çıkıyorduk.

Her gün birlikteydik, ama hiçbir zaman gerçekten yakın olamadığımızın farkına varacak kadar kendimdeydim. Kıvrak bedenini benimkine bastırdığı sırada, bambaşka yerlerde olabileceğim, onun varlığını bütünüyle unutabileceğim aklından bile geçmezdi. Son tahlilde Nika sığdı, çabaları boşa çıkarıyordu ve ihtiyaçları bütünüyle fizyolojikti: Tok bir karın, iyi bir uyku ve sağlam bir sindirim sağlayacak kadar fiziksel sevgi. Televizyonun önünde, ekrana pek az göz atarak, ara sıra bir şeyler atıştırarak (yağlı besinleri yeğlerdi) saatlerce pineklerdi; uykuya düşkündü. Sanırım bir kere bile elinde kitap görmedim. Ama gençliği ve doğal zarafeti, kişiliğinin her öğesine, tüm tavırlarına aldatıcı bir manevi içerik katıyordu. O hayvani tarzında (bir bakıma gerçekten böyleydi) yüce bir uyumun parıltısı, sanatın ümitsizce elde etmeye çalıştığı o ele avuca sığmaz güzelliğin ışığı yansıyordu. Basit hayatının gerçekten güzel ve anlamlı oldığunu, kendi hayatımınsa başkalarının icat ettiği saçmalıklardan başka bir şeye dayanmadığını düşünmeye başlamıştım. Benim için ne düşündüğünü keşfetmeyi düşlerdim, ondan cevap almaya çalışmak anlamsızdı, gizlice okuyabileceğim bir günlük de tutmazdı.

Bir gün aniden, onun dünyasıyla gerçekten ilgilendiğimi fark ettim. Uzun süre pencerenin önünde oturup aşağılara bakma alışkanlığı vardı. Bir keresinde arkasında durdum, elimi ensesine koydum (hafifçe ürperdi, ama çekilmedi) ve neye baktığını, gördüğünden ne anlam çıkardığını tahmin etmeye çalıştım.

Önümüzde uzanan manzara tipik bir Moskova bahçesiydi: Bir-iki çocuğun eşelendiği bir kum havuzu, kütükten bir küçük oyunevi, birilerinin halı dövdüğü yatay bir demir çu-

buk, çöp konteynerleri, kargalar, bir lamba direği, birbirine kaynaklanmış borulardan oluşan kırmızı bir metal çadır iskeleti. Bir keresinde, çocukluğumun yavan kış günlerinden birinde, Doğu Almanya'dan gelen, mamut avcılarının çoktan yeryüzünden silinmiş olan kültürüne adanmış dev bir kitabın ağırlığı ruhumu ezmişti, bundan olacak herhalde, kırmızı metal iskelet beni hepsinden çok sarsmıştı. Onlarınki Sibirya'nın bir yerinde, birkaç bin yıl hiç değişmeden yaşayabilmiş hayli köklü bir uygarlıktı. İnsanları, modern kırmızı oyun parkı yapılarının geometrisini üreten, fakat kaynak yapılmış demir borular yerine, birbirine bağlanmış mamut dişlerinden yapılma bir çerçeveye mamut derisi gerilmesiyle elde edilen yarım küre biçimindeki küçük evlerde yaşıyordu. O koca kitapta bu avcıların (ki ayda bir, dibinde sivri uçlu kazıkların bulunduğu bir çukurda iri, aptal bir hayvanı tuzağa düşüren, yıkanmak nedir bilmeyen toplayıcılar için romantik ve büsbütün anlamsız bir terimdir bu avcı terimi) hayatları çok ayrıntılı bir biçimde betimlenmişti; gündelik faaliyetleri, yaşam alanları ve yüzleri hakkında öğrendiklerim beni şaşkına çevirmişti. İşte o zaman hayatımın ilk mantıksal çıkarımını yaptım: Kitabı resimleyen Alman ressam mutlaka bir Sovyet mahkûmu olmalıydı. Hemen her bahçede duran bu kırmızı yarım küreler o gün bugündür bana türediğimiz kültürün bir yankısı gibi gelir. Bir diğer yankı da binyılların derinliklerinden çıkıp geleceğe, sayıları milyonlarla ifade edilebilecek Rus tezgâhlarına gelen küçük porselen mamutlarda, bu modern mamut sürülerinde duyulurdu. Başka atalarımız da var diye düşünürdüm. Örneğin, binlerce yıl önce bozkırlarda tarım ve hayvancılıkla uğraşan Tripolye halkı; boş zamanlarında ufak taşlardan, her evin putlara ayrılan köşesine konan, şişman, koca kalçalı çıplak kadın heykelleri yapmışlardı (şimdi bilindikleri şekliyle, bu "Venüsler"den günümüze çok sayıda ulaşmıştır). Toplu çiftliklerinde ahşap evlerin, geniş bir ana caddesi olan şaşmaz bir plana göre yerleştirildiğini ve bir köydeki tüm evlerin mutlak bir özdeşlik içinde olduğunu da biliyoruz. Nika'yla benim bakmakta olduğum

oyun parkındaki ufak kütük ev, bu kültürün bir kalıntısıydı. Lastik çizmeli, küçük bir kız, bir saatten fazla bir süredir orada oturuyordu. Kendisi görünmüyordu, tek görünen ileri geri sallanan açık mavi çizmeleriydi.

"Tanrım," diye düşündüm, Nika'yı yaklaştırarak, "kum çukuru, çöp konteynerleri ve lamba direği hakkında söyleyecek ne kadar çok şeyim var!"

Ama bunların hepsi yine de benim dünyamdı, artık iyiden iyiye bıktığım ve bir türlü içinden çıkamadığım kendi dünyam. Düşüncelerim, kafamda kurduklarını, gözlerimin retinalarına yansıyan şeylerin üzerine toplanıyordu, tıpkı sinekler gibi. Nika bir çöp konteynerinin üzerinde kükreyen alevi 1773'teki Moskova Yangını'yla veya manavın yanındaki karganın geğirtili gaklamasını "Dönek Julian"da kaydedilen eski Roma alametiyle ilişkilendirme gibi küçük düşürücü bir zorunluluktan bütünüyle azadeydi. Peki ama, bu durumda, onun ruhunu meydana getiren şey neydi?

Nika tam anlamıyla benim kontrolümde olduğu halde, giremediğim iç dünyasına duyduğum kısa süreli ilgi, hiç kuşkusuz bir değişme, kendi kazdıkları çukura düşen düşüncelerimin bitip tükenmek bilmeyen yaygarasından kurtulma arzumdan kaynaklanıyordu. Uzun bir süre gerçek anlamda yeni hiçbir şey olmadı bana, Nika'ya yakın olmakla yeni, benim için alışılmadık bir algılayış ve yaşayış biçimi keşfedeceğimi ümit ediyordum. Pencereden dışarı baktığında orada ne varsa onu gördüğünü, zihninin geçmişe ve geleceğe yolculuk etmeye hiç mi hiç yatkın olmadığını, "şimdi"den pek memnun olduğunu kendime itiraf ettiğimde, aslında gerçek Nika'yla değil, bir dizi öznel düşünceyle ilgilendiğimi fark ettim. Gördüğüm ve bundan sonra da daima göreceğim şey, sadece onun şeklini almış olan, kendi kavrayışımdı. Benden ancak bir adım ötede oturan Nika, Kremlin'in Spasskaya Kulesi'nin külahı kadar erişilmezdi. Bir kez daha omuzlarımda yalnızlığın ağırlıksız, ama dayanılmaz yükünü hissettim.

"Biliyorsun, Nika," dedim, ondan uzaklaşırken, "oraya neden baktığın veya neye baktığın umrumda bile değil."

Dönüp bana baktı ve ardından tekrar pencereye döndü. Benim çocukça patlamalarıma alışıktı ve dahası, hiç itiraf etmemiş olsa bile, söylediğim şeyleri pek umursamazdı.

Hızla bir uçtan diğerine kaymıştım. Yeşilimsi gözlerindeki gizin, salt optik bir olgu olduğuna inandıktan sonra, onun hakkında bilinecek ne kadar şey varsa hepsini bildiğime karar verdim; ona bağlılığım hafif bir horgörüyle gevşemişti, fark etmeyeceği inancıyla, zaten pek sık hissetmediğim bu horgörüyü ondan saklamaya çalışıyordum. Ama kısa süre sonra, tekdüze hayatımızın inzivasını sıkıcı bulduğunu, gitgide rahatsızlık duymaya başladığını, hatta bıktığını hissettim.

Mevsimlerden bahardı ve hemen her zaman evdeydim, onun da benimle kalması gerekiyordu, bu arada dışarda çimler çoktan yeşermiş ve gökyüzüne yayılmış puslu bulutların ince, gri tabakasının ardında, ıslak güneş normal büyüklüğünün iki katına çıkmıştı. İlk ne zaman bensiz yürüyüşe çıktığını hatırlamıyorum, ama bana ne hissettirdiğini gayet iyi hatırlıyorum. Zihnimi kurcalayan o yersiz düşünceyi, benim de onunla birlikte gitmem gerektiği düşüncesini bastırarak, zerre kadar huzursuzluk duymaksızın, gitmesine izin verdim.

Onun arkadaşlığını yavan bulduğumdan değildi bu yaptığım, sadece, o beni baştan beri nasıl değerlendiriyorsa, ben de onu öyle değerlendirmeye başlamıştım, yani insanın bir sandalye veya kaktüsü ya da gökteki yuvarlak bir bulutu değerlendirdiği gibi. Genellikle, dışarı çıkmasına izin vermemin ona olan ilgimin azaldığı anlamına gelmediğini ifade edebilmek için, merdiven boşluğuna kadar ona eşlik eder, çıkarken belli belirsiz bir şeyler homurdanır, sonra yeniden daireme dönerdim. Asansörü hiç kullanmazdı, çabuk, sessiz adımlarla merdivenlerden inerdi. Fiziğiyle ilgili bir takıntısından, kendini beğenmişlikten ileri geldiğini sanmıyorum bunun – gerçekten o kadar genç ve enerji doluydu ki, onun için, merdivenlerden iki dakikada, uçarcasına, basamaklara neredeyse hiç dokunmadan inmek, aynı zamanı sidik ve "Depeche Mode" kokan, çiğ bir sarı ışıkla aydınlanan ve bir tabutu andıran o homurtulu kabini bekleyerek geçirmekten daha kolay-

dı. (Aslında, Nika bu gruba karşı, hatta genel olarak *rock*'a karşı da kayıtsızdı, ilgisini uyandırdığına tanık olduğum tek şarkı, Pink Floyd'un *Animals*'ından bir şarkıydı; derinlerden gelen bir sintisayzırın, esrar dumanının ağır bulutları arasından ön saflara doğru, havlayan elektronik köpeklerle dolu bir askeri kamyon gibi gürlediği bir şarkı.)

Onun nereye gittiğini merak ediyordum, gizlice peşinden gidecek kadar değilse bile, evden çıktıktan birkaç dakika sonra dürbünümle balkona tüneyecek kadar merak ediyordum. Yaptığım şey doğruymuş gibi davranmadım hiç. Bu yürüyüşler sırasında adımları onu, tüm ara sokakları içine alan caddeden, bankların yanından, hafif içecekler satan bir tezgâhın yanından ve manavın özel siparişler bölümüne çıkan sarmal merdivenlerden geçiriyordu. Sonra on altı katlı uzun, yeşil bir binanın arkasında, toz pislik dolu geniş bir arsanın ilerisindeki ağaçlığa yöneliyordu. Buradan sonra onu gözden kaybederdim. Tanrım, bir iki saniyeliğine onun yerine geçmeyi, artık farkına bile varamadığım şeyleri yeni gözlerle görmeyi nasıl da isterdim. Ancak bundan sonra kendim olmaktan vazgeçmek istediğimi fark ettim – yani, var olmaktan vazgeçmek istediğimi. İntihar itkisi ülkemizde yaygın olarak yeniye özlem şeklinde gösterir kendini.

İngilizler'in şu sözünü düşünürdüm: "Herkesin dolapta bir iskeleti vardır." Genel olarak her şeyi çok açık biçimde düşünen İngilizlerin nihai gerçekliğe yaklaşmasını engelleyen bir şey var. En feci olan da şu ki, dolabınızdaki iskelet, yalnızca sahip olduğunuz bir şey değil, aslında bizzat kendi iskeletinizdir, "dolap"sa söz sanatlarından örtmeceye örnek teşkil eder ve bedeni simgeler; bir gün dolap kaybolduğunda, içinden bu iskelet çıkacaktır. Ben Nika dediğim dolabın bir iskelet içerdiğini hiç düşünmedim. Onun ölebileceğini hiç aklıma getirmedim. Onunla ilgili her şey dünyanın anlamıyla çelişiyordu. Tıpkı sütün yoğunlaşıp pelteleşmesi gibi, o da yoğunlaşmış, koca bir hayatı ufacık bir zaman dilimine sıkıştırmıştı. Buz gibi bir kış akşamı, korkuluğa bir güvercin konunca, çırılçıplak, karla kaplı balkona çıktı. Kuşu kor-

kutmaktan çekinircesine, çömelip öylece kalakaldı. Öyle bir dakika geçirdi, orada durup hayran hayran onun esmer sırtını seyrederken, soğuğu hissetmediğini veya soğuğu büsbütün unuttuğunu fark ettim ve şaştım kaldım.

Ölümünün üzerimde kalıcı bir etki bırakmamasının nedeni de budur. Ölümü duygularla ilgili bilinç alanına uymuyordu; duygusal bir olgu haline gelmedi. Belki de bu, ölümünün benim kendi davranışlarımın sonucu olmasına karşı psikolojik bir tepkiydi. Kuşkusuz onu kendi ellerimle öldürmedim, fakat ona günler sonra çarpacak olsa da, kaderin görünmez tramvayını raylar üzerinde harekete geçiren bendim. Ölümüyle sonuçlanan olaylar zincirini başlatma suçu bana aitti. Çeşitli nedenlerle bazılarının "Vatansever" dediği, hayatında son gördüğü şey olan o iğrenç hayvan, salyalı ağzıyla, tüylü alnıyla, ölümün gerçeklik kazandığı özel bir formdan ibaretti. Bir suçlu aramak anlamsız. Her idam kendi celladını bulur ve her birimiz bir cinayet yığınının suç ortağıyız. Dünyadaki her şey birbiriyle ilişkilidir ve neden ile sonuç arasındaki bağları izlemek veya yeniden kurmak asla mümkün değildir. Metroda kindar bir yaşlı kadına yer vermekle Zanzibar'ın çocuklarını açlığa mahkum edip etmediğimizi kim bilebilir? Öngörü ve sorumluluk alanımız çok sınırlıdır ve son tahlilde, tüm nedenler dünyanın yaratılmasına kadar gider.

Bir mart günüydü, ama kış hâlâ çok zorlu geçiyordu. Pencerenin dışındaki sis, bir gemici kabanı kadar karaydı ve ben yandaki inşaat alanında yükselen, yük taşıyan vincin paslı *zieg heil*'ını zar zor fark edebiliyordum. Bir yük kıyametleri koparark yere çarptı, gümbürtüsü nihayet dindiğinde, sisin içinden şamatacı sarhoşların sesleri ve küfürler yükseldi, ama titrek bir tenor sesi onları bastırdı. Bir başka metal yükü çekmeye başladılar ve yine kulakları tırmalayan bir ses duyuldu, ağza alınmaz küfürler yankılandı. Karanlık çöktüğünde işler biraz daha kolaydı. Kanepeye yayılan Nika'nın karşısında duran koltuğa oturdum ve Gaito Gazdanov'un bir kitabını karıştırdım. Yüksek sesle okumayı alışkanlık edinmiştim, dinlememesi beni hiç rahatsız etmezdi.

Kendime tanıdığım tek zevk belli yerlerde tonlamayı vurgulamaktı. "Ona ketum denemezdi, ama hayatının nasıl geçtiğini, nelerden hoşlanıp nelerden hoşlanmadığını, ilgisini nelerin çektiğini, karşılaştığı insanlarda nelere değer verdiğini keşfetmek için uzun bir tanışıklık veya duygusal yakınlık gerekirdi. Onunla birçok konuda konuştuğum halde, ağzından kendi tavırlarını tanımlayan hiçbir söz duymamıştım. Genelde sessiz kalıp dinlerdi. Birlikte geçirdiğim haftalar içinde, onun hakkında ilk günlere oranla pek az şey öğrenmiştim. Aslında benden bir şeyler saklaması için herhangi bir neden yoktu. Bu, bana garip gelen doğal suskunluğunun bir sonucuydu sadece. Ne sorarsem sorayım, cevap verme konusunda isteksiz olurdu ve bu beni hep şaşırtırdı..."

Beni şaşırtan bir başka şey de şuydu: Düşününce neredeyse her kitap ve her şiir Nika'ya ithaf edilmişti, adı ne olursa olsun ve hangi kılığa bürünürse bürünsün. Sanatçı ne kadar zeki ve güç anlaşılır olursa, gizemi o kadar çözülmez ve erişilmez olur. En ince ruhların en ince çabaları, bu sessizliği, bu yeşil gözlü anlaşılmazlığı daha bir bulandırmaya harcanmıştı, tüm çabalar görünmez veya aslında var olmayan –ve dolayısıyla aşılmaz– bir engelin önünde paramparça oluyordu. Son anda lirik kahramanının arkasına saklanmayı başaran göz kamaştırıcı Vladimir Nabokov'dan bile geriye kalan tek şey, bir çift üzgün göz ve ayak kadar bir *phallus*'tu (bu sonuncuyu, ünlü romanını anavatan Rusya'dan çok uzaklarda, ama onun ölçü sistemiyle yazmış olmasıyla açıklarım). Hayallere dalıp, "Sarhoşlar arasında her zaman tek başına, her zaman yalnız, yavaş yavaş ilerleyerek..." diye geveledim, çağlar boyunca hızlı yolculuğu içinde pek çok değişik kalbi esir alan bu sessizliğin gizemini düşünürken. "Yunan divanı tüy gibiydi ve duvar, silme resim kaplıydı..." Kitabımın üstünde uykuya daldım, uyandığımda Nika odada yoktu.

Geceleri kısa bir süre için dışarı çıktığını fark edeli çok olmuştu. Yatmadan önce yürüyüşe çıkmayı alışkanlık edindiğini ya da kapı önünde – ki orada müzik hiç eksik olmazdı, apartman sakinlerinden birinin teybinden geliyordu her-

halde – ışığın çevresinde toplanan arkadaşlarıyla bir iki dakikalık bir sohbete ihtiyaç duyduğunu düşünürdüm. Galiba Maşa adında, zeki, kızıl saçlı bir arkadaşı vardı. Onları birkaç kez birlikte gördüm. Bunların hiçbirine itirazım yoktu; hatta karanlık koridorda el yordamıyla aranırken beni uyandırmasın ve gece yürüyüşlerinin farkında olduğumu bilsin diye kapıyı açık bıraktım. Hissettiğim tek şey her zamanki kıskançlığımdı; dünya üzerinde kaçırdığım yeni bir şey daha olduğu düşüncesi. Ama asla onunla birlikte çıkmayı düşünmedim, o ortamda onunla olmamın ne kadar yersiz olacağını fark etmiştim, hem bu samimi ortamı ilginç bulmam da güçtü. Hal böyleyken, beni dışlayan bir arkadaş çevresi olduğu için hafiften kırıldım.

Kucağımda kitabım, uyanıp odada yalnız olduğumu görünce, aşağı inip girişin önündeki bankta bir sigara içmek istedim. Nika ve arkadaşlarıyla karşılaşacak olsam bile, aramızdaki bağı ele vermeyecektim, buna karar vermiştim. Asansörle inerken, beni görünce titreyeceğini, ama sonra kayıtsızlığımı fark edince, Maşa'ya dönüp (her nedense ikisinin bankta birlikte oturduğundan emindim) sadece onun gibilerin anlayabildiği sessiz sohbete devam edeceğini bile hayal ettim.

Dışarıda kimsecikler yoktu ve birden, onunla karşılaşacağımdan kuşkuya düştüm. Kahverengi, Mercedes marka bir spor araba bankın hemen yanına park etmişti. Arabayı civardaki sokaklarda ve binanın önünde ara sıra görüyordum. Kesin aynı arabaydı, çünkü plakasını akılda tutmak çok kolaydı; KRA veya KAM ya da onun gibi bir şey. İkinci kattan hafif bir müzik sesi geliyor, çalılar rüzgârda hafif hafif sallanıyordu ve yerdeki kar erimişti. "Önümüz bahar," diye düşündüm. Ama hava hâlâ soğuktu.

Yeniden içeri girdiğimde, kapının yanındaki nöbet yerinde oturan, kurumuş bir güle benzeyen yaşlı kadın başını kaldırıp yüzünde sabırsız bir ifadeyle bana baktı. Dış kapının kilitlenmesi gerekiyordu. Asansörle çıkarken, bodrum kattan gelip geçen eski kapıcıları, eski Parti kuşağının son vardiyasında, solmuş halkın birliği ağacının yaşayan son dalını hâlâ

dimdik tutan emeklileri düşündüm. Gözlerindeki hüzünlü, trajik bakışlardan, bu dalı öyle uzak bir geleceğe taşıyamayacakları, teslim edecekleri kimselerinin olmadığı anlaşılıyordu. Katta son bir kez gerindim ve sigaramı atmak için merdiven boşluğuna uzandım. Alt kattan tuhaf sesler duydum, korkuluğun üzerinden eğilince, Nika'yı gördüm.

Ruh sağlığı daha nazik bir dengede olan bir kimse, Nika'nın, kendi dairesinden ancak birkaç basamak uzakta olan bu yeri özel bir zevk yaşamak için, yuva ve ocağa ihanetin tadına varmak için seçtiği sonucuna varabilirdi. Bu düşünce aklımdan bile geçmedi, bunun Nika için fazlasıyla karmaşık bir şey olduğunu biliyordum, ama gördüğüm şey bende içgüdüsel bir tiksinti uyandırdı. Bir yanıp bir sönen arızalı lambanın altında çırpınmayı andıran bir hareket içinde kaynaşmış o iki gövde, cana gelmiş bir dikiş makinesini andırıyor, insani olmaktan uzak o ses, makinenin yağlanmamış dişlilerinin gıcırtısına benziyordu. Bunu ne kadar seyrettim bilemiyorum, belki bir saniye, belki birkaç dakika. Birdenbire kendimi Nika'nın gözlerine bakarken buldum ve elim kendiliğinden, çöp kutusunun paslı kapağını kaldırdı, çok geçmeden kapak duvara çarpıp Nika'nın kafasında patladı.

Anlaşılan onları fena korkutmuştum. Hızla merdivenlerden aşağı indiler, yine de Nika'nın kiminle olduğunu görme fırsatım vardı. Bizim binada bir yerde yaşıyordu, asansör bozukken onu birkaç kez merdivenlerde görmüştüm. İfadesiz gözleri, kaba, renksiz bıyıkları ve önemli biri olduğunu vurgulayan tavırları vardı. Bir keresinde, o övüngen tavırlarından ödün vermeden çöp kutusunda eşelendiğini görmüştüm; yanından geçerken başını kaldırıp bana bakmıştı. Merdivenlerde birkaç basamak indim ve rakip olmadığımdan kuşkusu kalmadı, ancak ondan sonra araştırmasına geri döndü, arkamdan patates kabuklarının hışırtısının yeniden başladığını duymuştum. Nika'nın o türden, kelimenin tam anlamıyla hayvanlardan hoşlandığından; kendisi ay ışığında veya başka bir ışıkta neye benzerse benzesin, bunlara vurulduğundan uzun zamandır kuşkulanıyordum.

Aslında kimseye benzediği yoktu, diye düşündüm daire-min kapısını açarken. Eğer, ben ona baktığımda, kusursuz bir sanat eseri gibi görünüyorsa, bu Nika'dan değil, benden ileri geliyordu. Gördüğüm bütün güzellik benim kalbimdeydi, çünkü tüm varlığımı akord etmede kullandığım diyapozonu orada saklıyordum. Her zaman kendimi kendi imgemle karıştırarak, dışarıdaki bir şeyle uğraştığımı sandım, oysa çevremdeki dünya çeşitli eğrilik dereceleri bulunan aynalardan oluşan basit bir sistemden başka bir şey değildi. Tuhaf bir şekilde düzenlenmişiz, diye düşündüm, sadece görmek istediğimizi görüyoruz, ama onu en ince ayrıntısıyla (yüzler ve konumlar dahil) gerçekte tanık olduğumuz şeyin yerine görüyoruz – tıpkı kapı komşusunun penceresindeki şişman sosyal demokratın dirseğini, ilham perisinin hareketsiz dizi sanan Humbert Humbert gibi.

Nika o gece eve gelmedi, sabah erkenden, kapının tüm kilitlerini kilitleyip iki haftalığına şehirden ayrıldım. Geri geldiğimde, yarım daire şeklinde bir masanın etrafında, evlerinden getirdikleri sandalyelerinde oturan üç yaşlı kadına bakan pembe saçlı ihtiyar kapıcıyla karşılaştım, kadın yüksek sesle bana Nika'nın buraya geldiğini ama eve giremediğini, son birkaç gündür de hiç görünmediğini haber verdi. Yaşlı kadınlar bana meraklı gözlerle bakıyordu, ben de çabucak yürüyüp gittim. Böyle olduğu halde, asansöre binerken ahlaki konumuma ilişkin bir yoruma gafil avlandım. Huzursuz oldum, çünkü onu nerede aramam gerektiğini hiç bilmiyor, ama geri geleceğini biliyordum. Yapacak çok işim vardı ve akşama kadar Nika'yı bir daha düşünmedim, ama sonra telefon çaldı ve yaşlı kapıcı, hayatıma girmeye kesin karar vermiş olacak ki, bana adının Tatyana Griegorievna olduğunu ve biraz önce Nika'yı aşağıda gördüğünü söyledi.

Binanın önündeki kaldırımlar çiseleyen yağmur altında kararıyordu. Girişin önünde birkaç kız boyunları yüksekliğinde gerilmiş bir lastiğin üzerinden atlıyor ve bacaklarını ustalıkla onun üzerinden savurdukça, tempo tutup bağırıyorlardı. Rüzgâr yırtık bir plastik torbayı başımın üzerinden geçirdi.

Nika göz önünde bir yerlerdeydi. Ben binanın köşesini döndüm ve evlerin arkasına gizlenen ağaçlığa doğru gittim. Nereye gittiğimden emin değildim, ama Nika'yla karşılaşacağımdan emindim. Boş araziden önceki son binaya ulaştığımda, yağmur neredeyse durmuştu. Nika, o tuhaf plakalı kahverengi Mercedes'in önünde duruyordu. Bir tekerleği kaldırımda olacak biçimde, her an kalkmaya hazırmış gibi park edilmişti. Ön kapı açıktı ve ön camın arkasında hoş bir çizgili ceket giymiş, Stalin'in gençliğini andıran bir adam sigara içiyordu.

"Hey Nika!" dedim ve durdum.

Nika bana baktı, ama tanımışa benzemiyordu. Eğildim ve ellerimi dizlerime koydum. Onun gibilerin hakareti asla affetmediğini söyleyip durmuşlardı bana, ama ben, muhtemelen o güne kadar beni hep affetmiş olduğundan, bu sözleri ciddiye almamıştım. Mercedes'teki adam bana küçümseyerek baktı ve hafifçe kaşlarını çattı.

"Nika, beni affet, tamam mı?" diye fısıldadım, adamı dikkate almamaya çalışarak. Sonra da, ne kadar bayağı bir hareket olduğunu çok acı biçimde fark ederek, Nika'ya ellerimi uzattım. Bunun Nika veya ön camın arkasında şimdi altın dişlerini sergileyen Gürcü tarafından sezilmesinin çok zor olduğu düşüncesiyle biraz rahatladım. Düşüncelere dalar gibi, başını öne eğdi ve birden belirsiz bir ayrıntı beni, Nika'nın bana doğru geleceğine, bu çalıntı Mercedes'ten ve arabanın rengine uyan gözleriyle kafamda bir oyuk açan sürücüden uzaklaşarak bana doğru bir adım atacağına ve birkaç dakika içinde onu kucağımda taşıyarak girişte duran kadının yanından geçeceğime inandırdı. Bir daha yalnız çıkmasına izin vermeyeceğime dair kendime söz veriyordum. Nika, o adımı atacaktı bana doğru. Gökte süzülen yağmur damlalarının yere çarpacağı kadar kesindi bu, ama birden fırlayıp yana doğru koşmaya başladı ve korkmuş bir çocuğun arkamdan bağırdığını duydum.

"Dur! Sana ne diyorsam onu yap! Dur!"

Dönüp bakınca kocaman bir Alsas çoban köpeğinin çimlerin üzerinde sessizce bize doğru geldiğini gördüm. Sahibi,

siperi kocaman bir kasket giymiş oğlan, elindeki tasmayı sallayıp bağırıyordu.

"Vatansever! Geri gel! Yanıma gel!"

O bitmek bilmeyen saniyeyi kusursuz hatırlıyorum: Çimlerin yüzeyinde hızla hareket eden o siyah gövde; birini kırbaçlayacakmış gibi tek kolu havaya kalkmış küçük karaltı; yoldan geçerken bize bakıp donakalan bir sürü insan. O an aklıma gelen düşünceyi hatırlıyorum: Amerikan kepli çocuklar bile burada yabancı bir argoyla konuşuyor. Arkamda acı bir fren sesi duydum ve bir kadın feryat etti. Gözlerim Nika'yı ararken, ben ne olduğunu biliyordum. Araba (arka penceresinde parlak çıkartmalar olan cafcaflı bir Alda'ydı galiba) yeniden hızlandı. Belli ki, hiçbir hatası olmadığı halde, sürücü korkmuştu. Koşmaya başladığımda, araba çoktan kavşağı dönmüştü. Gözucuyla sahibine geri koşan köpeğe baktım. Birden, ıslak yoldaki kızıl, doğal olamayacak kadar parlak lekeye büyülenmiş gibi bakan bir sürü meraklı insan peydah oldu.

"Ne domuzmuş," dediğini duydum arkamdan Gürcü aksanlı bir sesin. "Kaçıp gitti."

"Böyle adamları vurmak lazım," dedi bir başka ses, bir kadın sesi. "Her şeyi satın aldılar, her şeyi... Ne diye öyle bakıyorsun bana? Demek sen de onlardansın..."

Arkamdaki kalabalık büyümeye devam etti. Başka bir sürü ses konuşmaya katıldı, ama artık dinlemiyordum. Yeniden yağmur yağmaya başlamıştı ve su birikintilerinde kabarcıklar, düşüncelerimiz ve umutlarımız gibi, hayatlarımız gibi sürükleniyordu. Ağaçlıktan gelen rüzgâr, o ana kadar hiç var olmamış bir şey vaat eden tarif edilemez bir tazelikle yazın ilk kokularını getirdi. Hiç üzülmedim, olağanüstü ölçüde sakindim, ama onun betonun üzerine serilmiş cansız, esmer bedenine, gizem dolu Siyam güzelliğini öldükten sonra bile koruyan güzel bedenine bakarken şunu biliyordum ki, hayatım ne kadar değişirse değişsin, yarınım ne getirirse getirsin, sevdiğim ve nefret ettiğim şeylerin yerini ne alırsa alsın, kucağımda başka bir kediyle penceremin önünde durmayacaktım.

OYUNUN ORTASI

HOTEL National'ın önündeki kaldırım, Gorki-Tverskaya Caddesi'nin son on metresi, kırmızı flamaları soğuk ocak rüzgârında pır pır eden ahşap direklerle çevrelenmişti. Caddenin karşısına geçmek için alt geçide gitmek isteyen birinin kaldırımdan inip park etmiş arabaların oluşturduğu sıra boyunca yürümesi, ön camlarının içine yapıştırılmış parlak renkli, yabancı dildeki hakaretleri okuması gerekirdi. Lusya aerodinamik biçimli kocaman bir otobüsün üzerindeki bir çıkartmayı özellikle kırıcı buldu: "Biz size Avrupa'yı gösteriyoruz." Buradaki "biz", belli ki otobüsün sahibi olan firmaydı, ama "siz" kimdi? Nasıl olduysa "siz"in yurtdışına çıkmak isteyen bir yabancı değil de, kendisi olduğundan, karla sıvanmış otobüsün de bizzat Avrupa –çok ama çok yakın ve bir o kadar erişilmez Avrupa– olduğundan kuşku duydu. Avrupa'nın arkasından bir asker, ışıldayan kırmızı yüzünü çıkardı: Lusya'nın düşünceleriyle öyle uyumlu bir şekilde sırıttı ki, kız ani bir tepki vererek topukları üzerinde dönüp geldiği yoldan geri gitti.

Intourist'in önündeki açık platforma giden basamakları çıkarak kahve satan tezgâha gitti. Genelde, itişip kakışan insanların oluşturduğu sıranın önüne gelmek en az beş dakika alırdı, ama bugün hava o kadar soğuktu ki, etrafta kimsecikler yoktu. Plastik camdan pencere bile kapalıydı. Lusya camı tıklattı. Izgaranın yanında uyuklayan kız tezgâha doğ-

ru bir adım atıp Lusya'nın tilki kürkü mantosunu (arkadaşları ona "on beş tilki derisi" derdi), tilki kürkü şapkasını; pahalı bir makyajın soluk izleriyle, karanlık, karlı dünyadan ona bakan yüzü tanıdık bir nefretle süzdü.

"Kahve, lütfen," dedi Lusya.

Kız sobanın üstündeki kum tabakasına iki ufak madeni cezve sürdü, parayı alıp sordu:

"Dışarısı soğuk değil mi, bu soğukta bütün gece sokakta çalışılır mı?"

"Vay orospu," diye geçirdi içinden Lusya, ama cevap vermedi, kahvesini alıp masalardan birine gitmekle yetindi.

Çok iyi bir gün değildi. Aslında, çok kötü bir gündü, National çevresinde sarhoş Finlilerden başka kimse yoktu, onlar da balıkçıya benziyordu. Umut veren tek insan, gözleri fır dönen, saçları ağarmış, bir deri bir kemik bir Fransızdı, ama Lusya bir iki kez önünden geçtikten sonra bile adam hiçbir şey söylememiş, boş Gitane paketini çöp kutusunun yanına atmış, ellerini koyun derisi kabanının cebine sokmuş ve köşede gözden kaybolmuştu. Dondurucu bir soğuk vardı. Hava o kadar soğuktu ki, sigara, kondom ve bira satan şoförler bile serbest ticaret bölgelerini caddeden "National"ın dar lobisine taşımışlardı, orada neşeli kapıcıyla tatlı tatlı küfürleşiyorlardı.

"Sen KGB'de büyük bir adamdın, şimdiyse herkes gibi bir boksun... Belki de bütün salonu satın almışsındır. İnsan hakları diye bir şey var, herkes gibi bizim de haklarımız var..."

Lusya içeri gidip, orta yaşlı, burnu aşınmış bir adamdan bir paket Salem aldı ve yeniden dondurucu soğuğa çıktı. Yabancı müşterilerin hepsi odalarında kestiriyor veya pencerelerinden donmuş şehrin yanıp sönen renkli ışıklarına bakıyorlardı ve anlaşılan, Lusya'nın duyarlı genç bedeniyle geçirecek zamanları yoktu.

"Belki Moskva'ya gitsem daha iyi olur." Lusya, kocaman beyaz flamaların üstünde, üç metre yukarıda duran, mavi kar taneleriyle süslü gri, gösterişli ön cepheye küçümseyerek baktı. Kumaş, kar tanelerini soğuk duvarda sürünen

mavi renkli iri bitler gibi göstererek rüzgârda dalgalanıyordu. "Ama orada da işler kesat..." diye düşündü.

Hotel Moskva'nın girişi insanı bunaltıyordu. Uluyan rüzgâr ve kar sanki bir tehdit savuruyordu: Ordu paltoları giymiş, donuk yüzlü bir grup genç adam çıkarabilirdi insanın karşısına, hem de dev tasmalı Alsas çoban köpekleri eşliğinde. İçeride, mermer döşemeli geniş giriş salonunda, Asyalı sarhoşlardan oluşan bir kalabalık eski bir savaş ilahisi söylerken, üçüncü kata farklı bir tür müzik –sızlanan bir restoran müziği– yayılıyordu:

"*Hoah-oah, you're in the army now...*"

Lusya kürk mantosuyla şapkasını vestiyerde bıraktı, gümüş pullu, tüy kadar hafif kazağını düzeltip ikinci kata çıktı. Burası çok işlek bir yer olmayabilirdi, ama geçen sonbahar Lusya bir Almanı üç yüz mark ve bir şişe "Poison" parfümü karşılığında buraya getirmişti. Adam kusursuzdu, kıllı yüzük parmağında bir evlilik yüzüğü bulunan orta yaşlı bir tüccar; Sovyet yetkililerle işi bağlayıp rahatlayan, bu çılgın kuzey ülkesinde biraz tatlı, biraz tehlikeli bir macera arayan şişman, tıknaz bir adamdı. Böyle bir müşteri Intourist'in merdivenlerinde dolanmazdı, Moskva, hatta Minsk gibi daha karanlık köşelere giderdi, çünkü parasını çarçur etmekten çekinirdi. Böyle bir müşterinin hastalıklı olması imkânsızdı, isteklerinin olağanüstü basit olacağı da su götürmezdi. Ama böyleleri nadir bulunur ve hepsinden önemlisi, ne zaman ortaya çıkacakları tahmin edilemez. Oltayla balığa çıkmak gibidir bu iş.

Lusya iki kokteyl alıp barda köşedeki masaya oturdu, çakmağını çakıp dumanı tavana doğru üfledi. Mekân neredeyse bomboştu. Karşı masada, kafaları kel, yüzleri mahkeme duvarı, siyah üniformalı donanma subayları oturuyordu. İkisinin de önünde, bardakta olduğu gibi duran sarı bir kokteyl vardı ve masanın altında, yerde bir şişe votka duruyordu – uzun plastik bir borudan votkayı içiyorlar, nükleer denizaltının kontrol panelinin düğmelerine basarken, şalterlerini kaldırırken sergiledikleri serinkanlılıkla, hiç aksamayan hareketlerle boruyu birbirlerine veriyorlardı.

"Bunu içip eve giderim," diye düşündü.

Bir teyp çalmaya başladı, üçüncü kattan gelen müziği boğuyordu ve Lusya sırtının hafifçe ürperdiğini hissetti. Abba'nın eski şarkılarından biriydi, şu trompetçi, ay vs. hakkında olan. Geçmişte, 84'te –yoksa 85 miydi– stajyerlerden oluşan inşaat ekibinin ofisinde çift kasetçalarlı eski bir "Mayak"la bütün yaz bu şarkıyı çalmışlardı. Neredeydi? Astrahan mı? Yoksa Saratov mu? Tanrım, diye düşündü Lusya, garip bir duyguyla, hayatın beni fırlatıp attığı yere bak. O zaman birisi bana sen şöyle olacaksın dese, suratını dağıtırdım. Her şey kendiliğinden olup bitti. Yoksa kendiliğinden değil miydi?

"Sizi davet edebilir miyim lü-üt-fen?"

Lusya kafasını kaldırdı. Siyahlı donanma subaylarından biri önünde durmuş, boş gözlerle ona bakıyor, uzattığı kolları belli belirsiz sallanıyordu.

"Nereye?" diye sordu Lusya şaşkınlık içinde.

"Dansa. Dans bir ritimdir. Ritim özgürlük getirir."

Lusya tam cevap vermek için ağzını açacaktı ki, başıyla onaylayıp tek söz etmeden ayağa kalkarak, subaydan çok kendisini şaşırttı.

Siyah kollar arkasında, bir bavulu kapatan kilit gibi birleşmişti ve subay masalar arasında hareket etmeye, küçük adımlar atmaya, Lusya'yı peşinden sürükleyerek siyah üniforma ceketini ona yaslamaya başladı – doğru düzgün bir üniforma ceketi bile değildi, daha çok bir öğrenci ceketine benziyordu, sadece daha büyük ve apoletliydi. Subay müziğin ritminden kopmuştu. Anlaşılan içinde bir yerlerde, yavaş ve hüzünlü bir müzik çalan kendi küçük orkestrası vardı. Ağzından votka kokusu geliyordu, ekşi, bayat bir koku değil, soğuk, arı, kimyasal bir koku.

"Neden kel kaldın böyle?" diye Lusya sordu, subayı kendisinden biraz daha uzaklaştırırken. "Daha gençsin."

Subay cılız bir sesle, şarkı söylercesine, "Çe-e-elik bir tabutta yedi yıl," dedi, son sözcükte sesini bir *falsetto*'ya yükselterek.

"Dalga mı geçiyorsun?" diye sordu Lusya.

"Bir ta-a-butta," diye mırıldandı subay, artık açıktan açığa ona yaslanarak.

"Özgürlükten bahsediyorsun. Özgürlüğün ne olduğuna dair bir fikrin var mı?" diye sordu Lusya onu iterek. "Var mı?"

Subay anlaşılmaz bir şeyler mırıldandı.

Müzik sona erdi ve Lusya merasime gerek görmeden kollarını çekti, masasına dönüp oturdu. Kokteylin tadı iğrençti. Lusya onu itip, sırf bir şey yapmış olmak için çantasını dizlerinin üstünde açtı. Pudra kutusu ve diş fırçasının yanındaki *Genç Muhafız*'ın sayfalarını karıştırırken (dövizlerini derginin içinde saklamıştı, çünkü kimsenin dergiyi açmaya zahmet etmeyeceğini biliyordu), kafasında Lincoln'ün soylu simasını ve kendi diline "yasal sevgi" diye çevirdiği "yasal koruma" [*legal tender*] yazısını canlandırarak, yeşil beş dolarlıkları saymaya başladı. Sadece sekiz banknot kalmıştı ve Lusya içlenerek en iyisinin şansını üçüncü katta denemek olduğuna karar verdi, böylece sonradan vicdan azabı çekmeyecekti.

Üst kata çıkan merdivenler kalın bir kadife iple kesilmişti ve yerlilerden oluşan bir kalabalık, restorana girmeyi ümit ederek ipin önünde dönüp duruyorlardı. Dar koridorda bir taburede oturan kişi başgarsondu, sarı süsleri olan mavi bir üniforma giymişti. Lusya başıyla ona selam verdi ve ipin üzerinden atlayarak restorana girdi, barın önündeki çinili bölmeye döndü. Orada Seryoja adında tanıdık bir garsonla karşılaştı. Etrafı sayısız kadehle çevrili olan garson, kadehlerin dibinde kalan şampanyayı plastik bir huniyle, şimdiden peçeteye sarılı halde bir buz kovasına yerleştirilmiş olan boş bir şişeye dolduruyordu.

"Hey, Seryoja," dedi Lusya, "manzara nasıl bugün?"

Seryoja gülümseyip el salladı. Ona, cumartesi geceleri freze makinesinde becerikli bir arkadaşa ihtiyaç duyan iyi bir torna ustasına göstereceği aynı önyargısız saygı ve sevgiyi gösterirdi.

"Bir bok yok be Lusya. İki bitli Polonyalı, bir de Kam-

boçyalı. Sen cuma günü gel. Arap petrol şeyhleri burada olacak. Seni grupta en çok terleyenin yanına oturtacağım."

"Şu Asyalılardan korkuyorum," diye söylendi Lusya. "Bir keresinde bir Arap götürmüştüm, Seryoja, nasıl bir şeydi, inanamazsın. Şam çeliği palasını bavulunda taşıyordu, pala aynı, aynı bir..." – Lusya elleriyle gösterdi.

"Kemer gibi," diye önerdi Sergei.

"Hayır, kemer gibi değil, aynı... katlanan bir cetvel gibi. O pala olmadan yatmıyordu. Bütün bir gece boyunca elinden bırakmadı, hatta bir yastığı ikiye böldü. Sabahleyin her tarafım tüy içindeydi. İyi ki odalarda banyo var..."

Seryoja güldü, şampanya kovasının bulunduğu tepsiyi alıp yemek salonuna daldı. Lusya süslü tavana bakmak için mermer korkuluğun yanında biraz oyalandı – ortada büyük bir fresk vardı; Lusya bu freskin, doğup büyüdüğü, ama nasıl olduysa son yıllarda büsbütün yok olan o dünyanın yaratılışını anlattığını bir ara geçirmişti sanki aklından. Tam ortasında özel törenlerde atılan havai fişekler birer buket gibi açmıştı ve köşelerde Titanlar, ya da kayak kıyafetleriyle kayakçılar, belki de defterlerini koltuklarının altına alan öğrenciler nöbet tutuyordu. Lusya daha önce bunlara hiç dikkatle bakmamıştı, çünkü ister istemez tüm dikkatini, kuyruklu yıldızlara benzeyen, uzun zaman önce unutulan renklerle boyanmış parlak havai fişeklere veriyordu, bazı sabahlar yaşlı Kremlin'in duvarları işte bu renklerle boyanırdı: Leylaklar, pembeler ve geçmişin sisleriyle birlikte buharlaşan nesneleri – mesela karamela kutularını, diş tozlarını, unutulan bir ninenin vergi karneleriyle birlikte geride bıraktığı eski takvimleri – hatırlatan solgun morlar.

Bu freskin görüntüsü Lusya'yı hep hüzne boğardı. Burası ona genellikle, varoluşun geçiciliğine ilişkin şeyler düşündürürdü, sonra arkadaşı Nataşa'yı hatırlardı; kendisiyle evlenecek yaşlıca bir zenci bulan, sıcak, huzur dolu Zimbabwe'ye doğru yola koyulmak için bavullarını hazırlarken, soğuk ve nemli bir Rus mezarını boylayan Nataşa'yı. Onu kimin öldürdüğü konusunda kimse fikir yürütemiyordu, ama man-

yağın biri olduğu kesindi, çünkü kızın ağzında beyaz bir satranç taşı bulmuşlardı – bir piyon.

Lusya buzla kaplı bir kar yığını getirdi gözünün önüne, içindeyse kendi cesedi; beyaz bir piyon tıkılan ağzı bir karış açık. Birden bir korku aldı içini, kükreyen sarhoşların gürültüsü, tabakların şangırtısı içinde, bu kirli dev binada olmaktan rahatsızlık duydu.

Çarçabuk salondan çıkıp merdivenlerden inerek vestiyere gitti. Korkusu yüzünden okunuyor olmalı ki, başgarson bir an ona baktı, hemen sonra şaşkın gözlerini kaçırdı. "Sakin ol, seni aptal," dedi Lusya kendi kendine, "kafanda böyle düşüncelerle nasıl yaşayacaksın? Seni kimse öldürmeyecek." Restorandan gelen müzik aşağı katta, üçüncü katta olduğunıdan daha netti, daha sakin, ama daha net.

Şarkıcı "ho-ah, ho-ah" diye uludu yeniden, sonra kapı çarparak kapandı ve rüzgâr aynı şarkıyı söylemeye başladı.

Girişte bir kız duruyordu, paraşütçü kıyafetine benzeyen siyah deriden bir elbise ve yeşil yün bir başlık giymişti. Cebinden taşan *Genç Muhafız* nüshasından, Lusya onunla meslektaş olduğunu anladı. Gerçi dergi olmasa da anlardı.

"Sigaran var mı?" diye sordu kız.

Lusya kıza bir sigara verdi, kız da yaktı.

"Hareket var mı burada?" diye sordu.

"Bir numara yok," diye cevapladı Lusya, "sarhoş denizcilerle Sovyetikler. Intourist'e bir bakayım diyorum."

"Ben demin oradaydım," dedi kız. "Baskın vardı, Anya'yı yine götürdüler. Kübalı generali ona biraz kokain verdi. İnek öyle bir uçtu ki, garsona yirmi dolar bahşiş vermeye kalktı. Neyse ki herif almadı, vatanla milletle kafayı bozmuş – El Salvador'da savaşırken tırlatanlardanmış meğer. Dedi ki: Seni ormanda elime geçirseydim, önce biraz oynamaları için çocuklara verirdim, sonra o aptal koca kıçını bir akkarınca yuvasına tıkardım. Ben kanımı döktüm, dedi, uğruna kanımı döktüğüm ülke için bir yüz karasısın sen."

"Bu ülke için asıl kimin yüz karası olduğu belli. Neden

kendi işlerine bakmıyorlar ki? Viyana'daki görüşmeler yine çıkmaza mı girmiş?"

"Görüşmelerle ilgisi yok," dedi kız. "Yeni bir şey var. Nataşa'yı duydun mu?"

"Hangi Nataşa? Öldürülen Nataşa'yı mı diyorsun?" Lusya soruyu, sıradan bir soru gibi sormaya çalıştı.

"Evet. Ağzında bir piyonla kar yığınına gömdükleri."

"Duydum. Ne olmuş ona?"

"Önceki gün, Tanya Polikarpova'yı Cosmos Oteli civarında ağzında bir kaleyle bulmuşlar."

"Tanya'yı götürmüşler miydi?" Lusya buz gibi oldu. "Güvenlik güçleri mi? Yoksa mafya mı?"

"Bilmiyorum, bilmiyorum," diye cevapladı kız düşünceli düşünceli. "Ama öyle değil gibi. Dolarlarını ya da ötekberisini almamışlar. Sadece ağzına şu kaleyi tıkmışlar. Neyse, önümde uzun bir gece var, şimdi bunu konuşmanın âlemi yok..."

Lusya sinirli hareketlerle, bir sigara daha çıkarmak için çantasına uzandı.

"Adın ne?" diye sordu.

"Nelli," diye yanıtladı kız, "sen de Lusya'sın, biliyorum. Anya bugün senden söz ediyordu."

Lusya muhatabına daha bir dikkatle baktı. Yanaklarındaki şu gamzeler, şu hafif kıvrık burun, siyah maskara – Lusya bu yüzü daha önce bir yerlerde görmüş gibiydi, defalarca kez görmüş gibi.

Hafızasını zorlayarak, "Nerede görmüş olabilirim ki?" diye sordu Lusya kendi kendine, iyice meraklanmıştı. "Belki KGB'de..."

"Ben çoğunlukla Cosmos'tayım," dedi Nelli, Lusya'nın aklından geçenleri okumuştu sanki, "ama bir hafta önce bütün kapıcıları değiştirdiler. Yenilerle tanışana kadar bayağı bir cadılık etmen gerekiyor. Dün şu Fransız herifini otel kartını odasında unuttu diye içeri almadılar. Kayıt defterine baksınlar diye bağırıp çağırdı, ama sanki duvarla konuşuyordu..."

Lusya şimdi hatırladığını düşündü.

"Seni National'da gördüm," dedi biraz da kuşkuyla, "barda. Harika bir elbisen vardı."

"Hangisi?"

"Kahverengi-siyah."

"Ah," diye gülümsedi Nelli. "Yves Saint Laurent."

"Öf, bırak ya!"

Nelli omuz silkti. Şaşkın, bir süre sustular, sonra birkaç dakikadır etraflarında dolaşan, fırsat kollamakta olan gençten bir adam, bir adım yaklaşıp Ukrayna aksanıyla, titrek bir sesle, ama tane tane konuştu:

"Hey gacolar, takas edecek yeşilliğiniz var mı?"

Lusya adamın tavşan derisinden şapkasına ve ucuz deri ceketine, sonra da kızılımsı ufak bıyığına ve sulu gözlerine, pembe suratına alaylı bir ifadeyle baktı. "Yuh, hödük," dedi, "kim yolluyor sizi böyle Moskova'ya? Bizim burada neye yeşillik dediğimizi biliyor musun?"

"Neye?" diye sordu genç adam, pembe teni kıpkırmızı kesildi.

"Dolarlara. Biz de gaco değil, kızız. Yüzbaşınıza söyle boktan sözlüğü on yıl geriden geliyor."

Nelli araya girdiğinde genç adam cevap vermeye hazırlanıyordu: "Aldırış etme, Vasya. Bir zamanlar hepimiz senin gibiydik. Al sana beş dolar, git kendine bardan bir kahve al."

"Onu böyle aşağılamamalıydın," dedi Nelli, genç adam kare sütunlardan birinin ardında gözden kaybolunca. "Adı Vasya, Vneşekonombank'ın kapıcısı. Onu döviz kurunu öğrenmesi için her hafta buraya gönderirler."

"Pekala," dedi Lusya, "Neyse ben artık gidiyorum. Sonra görüşürüz."

"Bir şeyler içelim mi?"

Lusya kaşlarını kaldırıp gülümsedi.

"Cık," dedi, "sonra görüşürüz."

Bir taksi durdurmak için kolunu sürekli havada tutarak Manege binasına kadar yürüyen Lusya, geçen süre zarfında gerçekten çok üşümüştü. Yüzüyle elleri buz gibiydi ve her

zaman olduğu gibi, dondurucu hava göğüslerini ağrıtmıştı. Acıyla irkildiğini fark etti, alnında oluşmaya başlayan kırışığı hatırladı ve yüzünü gevşetmek için çaba harcadı. Birkaç saniye sonra ağrısı kayboldu.

Taksiler yanından hızla geçip gidiyordu, küçük yeşil lambaları alaylı alaylı göz kırpıyordu. Taksi şoförleri genelde votkaya düşkündü, nadiren, o da keyifleri yerindeyse ve müşterinin görünüşünü beğenirlerse dururlardı. Lusya artık ona doğru gelen sarı Volgalara el kaldırmıyor, özel bir araba dursun diye bekliyordu.

Moskva'nın merdivenlerinde geçen konuşmayı kafasından atamıyordu. Anlamsızca, "Tanya'yı götürmüşler," diye tekrarladı kendi kendine. Söyledikleri gerçekte bilincine nüfuz etmiyordu. Hava fazlasıyla soğumuş, göğüsleri yeniden ağrımaya başlamıştı. Hâlâ metroya yetişebilirdi, ama yetişse bile, tarihöncesi bir canavarın adıyla anılan buzla kaplı geniş bir yolda, beton kemerli dev geçitlerde kendinden geçip kahkahalar atan rüzgârla ve pahalı kürk mantosuyla tek başına, titreyerek dolaşması gerekecekti. Çift harfli askeri plakalı, küçük, yeşil bir minibüs yanaştığında, gecenin böyle sona ereceğine çoktan karar vermişti.

Direksiyondaki subay restorandaki dans arkadaşıydı, ama şimdi üzerinde siyah bir palto ve başında yana yatırılmış, üstünde metalden bir fors olan bir kep vardı.

Öbür kel karaltı, "Bin," dedi minibüsün arka bölmesinden. "Buralarda sürtme."

Lusya minibüsün loş arka bölmesine baktı ve Nelli'yi denizcinin yanındaki uzun koltukta gevşemiş bir halde otururken görünce şaşırdı.

"Lusya!" diye haykırdı Nelli mutlulukla. "Binsene. Denizciler hoş çocuklar. Beni benim orda bırakacaklar, sen nereye gitmek istiyorsun?"

"Krilatskoe," dedi Lusya.

"Sen de mi Krilatskoe'ye? Yani komşuyuz. Hadi, binsene..."

O gün Lusya ikinci kez tuhaf davrandı. Kendine saygı

duyan, piyasa değeri yüksek her kız gibi onlara kaybolmalarını söyleyeceği yerde, eğilip bükülerek basamakları çıktı. Minibüs birden ok gibi fırladı, virajı hünerle döndü ve Bolşoy Tiyatrosu'nun, "Çocukların Dünyası" oyuncakçısının, büyük ressam Cerjerski ve onun kocaman atölyesinin yanından hızla geçtiler; karanlığa, uğultulu yan sokaklara, yıkılmaya yüz tutan ahşap çitlerin, boş, siyah, dipsiz pencerelerin arasına daldılar.

"Ben Vadim," dedi kel denizcilerin ikincisi. "Bu da (kafasıyla direksiyondaki adamı işaret etti) Valera."

"Valer-r-ra," diye tekrar etti şoför, sanki kelime haznesine yeni giren bir sözcüğü tekrarlıyormuş gibi.

"Biraz votka ister miydin?" diye sordu Vadim.

"Olur," dedi Lusya, "ama borudan içerim."

"Ne borusu?" diye sordu Nelli.

Dar plastik borunun ince, yumuşak ucunu alıp dudaklarına götürürken, "Onlar böyle içiyor, boruyla," dedi Lusya.

Votka içmenin zor ve hiç de hoş olmayan bir yoluydu bu, yine de şişeyi ağzına dikmekten daha eğlenceliydi.

"Ne keyifli bir hayatınız var, kızlar," diye fısıldadı Vadim, "biz de..."

"Evet, şikâyet edemeyiz," dedi Nelli, "ama bir sakıncası yoksa ben bardakta alayım."

"Hallederiz."

Lusya birden minibüsün içinde müzik de olduğunu fark etti, Valera'nın yanındaki motor kapağının üstünde duran bir kasetçalardan geliyordu. Çalan, Bad Boys Blue'ydu. Lusya'nın hoşuna gitti, müzik değil tabii, müziğin etkisi. Gitgide çevresindekiler – ışıl ışıl parlayan iki denizci kafası, müzikle uyum içinde bacağını sallayan Nelli, pencereden şimşek gibi geçen evler, arabalar ve insanlar; minibüsün karanlık iç mekânı – ona daha bir huzur verici, hatta doğal gelmeye başladı. Votka etkisini göstermeye başladı ve Lusya'nın Moskva'dan getirdiği o hüzünle korku karışımı duygu toz olup uçtu. Kalbini ve aklını sıradan bir gençkızlık hayali, çaresizliği içinde temiz bir rüya – yanık tenli, ince kalpli bir Amerikalı –

işgal etti ve birden, pişmanlık duymamamız gerektiğini, hiçliğe giden bu trende sarsıla sarsıla bayağı bir yol aldığımız halde, bir zaman makinesiyle buradan uçup gidebileceğimizi söyleyen yabancı şarkıcıya inanmayı o kadar çok istedi ki...

"*Train to nowhere... train to nowhere...*"

Kaset bitti.

Minibüs buz tutmuş ağaçların kuşattığı geniş bir yola çıktı ve arka kapısına sarı harflerle HALK yazılmış bir kamyonun ardına düştüler. Kamyonun arkasından takırdayan bir metal nesne seyrediyordu ve takırtı tatlı tatlı kestiren Lusya'yı uyandırdı.

"Hangi cehenneme gidiyoruz?" diye patlayıverdi. Dışarıdaki manzara tanıdık olmadığından, hatta Moskova çevresine bile benzemediğinden korkmuştu.

"Boş ver," dedi Valera yüksek sesle ve iki kız tir tir titremeye başladı.

"Tamam, sadece yakıt deposunu doldurmamız gerekiyor," diye araya girdi Vadim. "Krilatskoe'ye gidecek kadar benzinimiz yok."

"Uzağa gitmemiz şart mı benzin için?" diye sordu Lusya.

"Kuponları kabul eden bir benzin istasyonu var buralarda..."

Kuponlar sözcüğü sonunda Lusya'nın korkularını dindirmişti.

"Biz filoda çalışıyoruz, kızlar," dedi Vadim. "Atom denizaltısı Tambov'da. Mürettebat büyük bir aile gibidir, denizaltıysa koskoca, zırhlı bir sualtı treni. Ya işte böyle... Yedi yıldır oradayız."

Kepini çıkardı ve elini kafatasının donuk bir ışıkla parlayan eğrisinde gezdirdi. Minibüs yanlarda beton sığınaklar bulunan, dar bir sokağa saptı. Çoktan şehirden çıkmış, kırsal alanda geziniyorlarmış gibiydi. Gökteki yıldızlar, o Fransızın gözleri gibi soğuk, zampara bir bakışla onları süzüyordu ve motorun gürlemesi birden garip biçimde suskunlaştı, belki de yanı başlarında yol alan kamyonların sesi kesildi.

"Okyanus," dedi Vadim, kollarıyla Nelli'nin omuzlarını sararken, "engindir. Nereye baksan, göz alabildiğine uzanan sonsuz bir grilik vardır ve yukarıda, geçip giden bulutlarıyla uzak göğün yıldızlı kubbesi... bu kalın su tabakası... su altındaki göklerin muazzam uzayı, önce parlak yeşil, sonra koyu mavi, böyle millerce gider. Kocaman balinalar, obur köpekbalıkları, derinlerin gizemli yaratıkları... bir düşün, bu acımasız evrenin tam ortasında bizim denizaltımızın narin kabuğu asılı duruyor, öylesine minik, minicik, bir durup düşününce... bir lombozun sarı ışıltısı, arkasında da bir toplantı sürüp gidiyor ve Valera rapor veriyor. Etraftaysa –düşün bir– yüce, sonsuz okyanus..."

"İşte geldik," dedi Valera.

Lusya başını kaldırıp etrafa baktı. Minibüs ıssız bir ana yoldan yaklaşık kırk metre uzakta, karla kaplı dümdüz bir yerde duruyordu. Motor durdu, sesi iyiden iyiye kesildi. Pencerelerin dışında yıldızlar tehditkâr ışıklar savuruyordu, uzaklarda bir orman vardı. Lusya birden, tek bir sokak lambası bile olmadığı halde dışarısının ne kadar aydınlık olduğuna şaşırdı, sonra karın dağınık yıldızların ışığını yansıttığını düşündü. Votka kendini rahat ve güvende hissetmesini sağlamıştı, ters giden bir şeyler olduğuna dair kuşkusu da hızla buharlaştı.

"Neden buradayız? Şaka falan mı yapıyorsunuz?" diye sordu Nelli kaba bir üslupla.

Vadim kolunu onun omuzlarından kaldırdı ve yüzünü ellerinin arasına gömüp, sessizce, kıkır kıkır gülerek oturdu kaldı. Valera sürücü tarafından kayıp çıktı ve çok geçmeden minibüsün yan kapısı vız diye açıldı. Buhar bulutları dondurucu soğuğa akın etti. Valera basamakları büyük bir ciddiyet içinde, ağır ağır çıktı. Loş ışıkta yüzünün ifadesi görünmüyordu, ama elinde bir Makarov tabanca tutuyordu ve kolunun altında aşınmış, büyükçe bir satranç tahtası vardı. Arkasını dönmeden, kapıyı sol eliyle iterek kapattı, kapının lastik contası buzdan ötürü gıcırdayarak öttü.

Tabancayla Vadim'i işaret etti.

Lusya hıçkırarak, korkunç bir hızla koltuktan kaydı ve minibüsün arkasına yöneldi. Nelli de gerilemeye başladı, sonra bir şeye basıp kaydı, az kalsın Lusya'nın üzerine düşüyordu, ama ayakta kalmayı başardı.

Valera, kızlara doğrulttuğu tabancayı, iki eliyle, bir korkuluğa yaslanmış gibi tutarak ön platformda durdu. Vadim hemen onun yanında duruyordu, bir eliyle tabancasını çıkardı, diğer eliyle de satranç tahtasını Valera'dan alıp taşlarını motor kapağının üstüne döktü. Sonra, ne yapacağını unutmuş gibi, dondu kaldı. Valera hiç kıpırdamadan orada durdu. Gösterge tablosundaki yeşil bir ışık iki siyah mukavva siluetin arasında ısrarla yanıp söndü; onu yaratan zekâya, minibüsün karmaşık mekanizması içinde her şeyin yolunda olduğunu bildirdi.

"Hadi çocuklar," dedi Nelli kısık, kibar bir sesle, "istediğiniz her şeyi yaparız, yeter ki şu satranç takımını bir toplayın..."

"Satranç!" diye tekrarladı Lusya kendi kendine, sonunda neler olup bittiğini anlamıştı.

Nelli'nin sözleri denizcileri canlandırmış gibiydi.

"İşte," dedi Valera ve bir elini tabancadan çekti. Vadim de ona bakıp aynı şeyi yaptı.

"Devam et," dedi Valera, Vadim dönüp Makarov'unu motorun üstüne koydu ve satranç taşlarının yanında duran bir pakete uzandı. Lusya onun ne yaptığını anlayamadı: Vadim sıradan minibüs şoförlerinin kupon defterleri, bozukluk kutusu ve mikrofon gibi şeyleri sakladığı kahverengi vinil motor kapağının üzerine eğilerek, kibrit yakmaya, bir kâğıdı incelemeye devam etti. Valera kaskatı duruyordu ve birden Lusya'nın aklına, Valera'nın silah tutan elinin çok yorulmuş olması gerektiği geldi.

Vadim sonunda hazırlıklarını tamamlayıp yana doğru adım attı. Bir kare oluşturacak biçimde yerleştirilmiş olan dört mum, motor kapağını tuhaf bir sunağa dönüştürdü. Karenin ortasında açık satranç tahtası, ışıkta pırıltılar saçıyordu, siyah ve beyaz ordular çoktan kurulmuştu. Dehşet, Lus-

ya'nın duygularını aşırı bir düzeye çıkarmıştı. Bütün bir ömrü boyunca satranç oyununa ilgisiz kalmış olmasına karşın, kareli alandaki acımasız ahşap figürlerin temsil ettiği mutlak anlamda uzlaşmaz olan iki ilkenin çarpışmasından doğan gerilimi hissetti.

Siyahların tarafında madeni bir heykelcik duruyordu: Ceketli, avurtları çökmüş, alnı çelikten bir kakülün ardına gizlenmiş ince yapılı bir adam – Lusya Karpov'un ifadesiz yüzünü tanıdı. Yaklaşık yirmi beş santim boyundaydı, ama nedense kocaman görünüyordu ve titreşen mum alevleri, Karpov'u canlıymış ve yerinde duramıyormuş, anlamsız, ufak hareketler yapıyormuş gibi gösteriyordu.

"Kâse," dedi Valera, Vadim de sürücü mahallinden küçük bir emaye kâse çıkardı.

Lusya kendinden geçerek tuhaf bir ses tonuyla, "Yapmayın, çocuklar," diye söze girdi, iki siyah figür yeniden hareket etmeye başlayınca hata ettiğini anladı.

"Sen," dedi Valera, Nelli'yi göstererek.

Nelli bir soru soruyormuş gibi, başparmağıyla kendisini gösterdi ve siyahlar içindeki iki adam aynı anda başlarıyla onayladılar. Nelli onlara doğru yürüdü, Fransız malı el çantasının kayışını sımsıkı tutuyor, çantayı acınası bir çabayla ileri geri sallıyordu. Nelli minibüsün ortasına geldiğinde durup Lusya'ya baktı. Lusya onu yüreklendirmek için gülümsedi, gözlerinin dolduğunu hissediyordu.

"Sen," diye tekrar etti Valera.

Nelli yürüdü, siyahlar içindeki iki figüre ulaşınca durdu.

"Şimdi, kızım," dedi Vadim resmi bir tavırla, "beyaz için bir hamle yap."

"Ne hamlesi?" diye sordu Nelli. Sakin ve kayıtsız görünüyordu.

"Sen karar ver."

Nelli tahtaya bakıp taşlardan birini oynattı.

"Şimdi dizlerinin üstüne çök lütfen," dedi Vadim aynı resmi tavırla.

Nelli yine Lusya'ya baktı, yanlış tarafa geçerek yavaşça diz

çöktü, eteğinin kenarını bacaklarının arasına sıkıştırdı. Valera tabancasını bir yana bırakıp cebinden uzun bir tığ çıkardı.

"Kâsenin üzerine eğil," dedi Vadim.

"Kâ-âse, kunduracı bezi," dedi Valera.

Nelli başını omuzlarının arasına çekti.

"Tekrar ediyorum, kâsenin üzerine eğil."

Lusya gözlerini sımsıkı kapattı.

"İşte," dedi Valera aniden.

Lusya gözlerini açtı.

"İşte," diye tekrarladı Valera, tığı tutan elini indirirken, "fil öyle gitmez."

"Ama bunun önemi yok," dedi Vadim. Güvence verircesine, Valera'yı kolundan tutarak, "bunun hiç önemi yok..."

"Çok önemli! Karpov yine yenilsin mi istiyorsun? Hımm? Seni de mi satın aldılar?" diye bağırdı Valera.

"Sakin ol," dedi Vadim, "lütfen. Yeni bir hamle yapmasını mı istiyorsun?"

"Yine yenilecek," dedi Valera, "yine senin yüzünden yenilecek, seni beyinsiz orospu."

"Şimdi, kızım," dedi Vadim gergin bir ses tonuyla, "kalk, doğru bir hamle yap."

Nelli ayağa kalktı, Valera'ya baktı ve adamın elinde titreyen tığı gördü. Bundan sonra her şey çok hızlı oldu – Nelli olup biten her şeyin gerçek olduğunu anlamış olmalıydı, madeni heykelciği kafasından tuttuğu gibi, küp şeklindeki kaidesini bir çığlık eşliğinde Valera'nın siyah kepine indirdi ve Valera, sanki bunların hepsi önceden ayarlanmış gibi, ön kapının basamak boşluğuna yuvarlandı.

Lusya, Vadim'in tabancasını ateşlemesini bekleyerek, elleriyle kulaklarını örttü, ama Vadim bunun yerine kıç üstü çömelip ellerini başına koydu. Nelli madeni heykelciği bir kez daha savurdu ve Vadim acı içinde haykırdı – darbe eline gelmişti – ama duruşunu değiştirmedi. Nelli ona bir kez daha vurdu, ama Vadim, darbe alan elini diğerinin parmaklarıyla sarmak ve homurdanmak dışında bir şey yapmadı: "Ah, vay orospu!"

Nelli Vadim'e bir kez daha vurmaya hazırlanıyordu ki, birden satranç tahtasının yanında bıraktığı tabancayı fark etti. Madeni heykelciği yere attı ve tabancayı kapıp, Lusya'nın oradaki metal bölme yüzünden göremediği Valera'ya doğrulttu.

"Silahını at," dedi sert, erkekçe bir sesle. "Hemen!"

Bölmenin arkasından el yordamıyla arama sesleri geldi ve ardından tabanca uçarak çıkıp – Valera onu neredeyse tavana fırlatmıştı – yere düştü. Nelli onu yerden alıp dedi ki:

"Şimdi çık oradan! Eller havada!"

Siyah yenli iki kol, bölmenin üstünde göründü, ardından kel bir kafa ve bir çift dikkatli göz. Nelli minibüste, Lusya'nın korkudan donakaldığı yere doğru yavaşça geri geri gitti. Vadim hâlâ çömelmiş vaziyetteydi, fırtına kuvvetinde bir rüzgâr esiyormuş gibi, kepini başına bastırıyordu. Valera kızlara baktı, sonra eğildi, emekleye emekleye, yere saçılmış satranç taşlarını toplamaya başladı. Bir şarkı mırıldanıyordu:

"Çe-e-elik bir tabutta yedi yıl."

Nelli iki silahı birden tavana ateşleyince Valera sıçradı ve ellerini kaldırdı. Vadim ise kafasını paltosuna iyice gömmekle yetindi.

"Rezil piçkuruları," dedi Lusya, ona doğrultulan, ucu tüten tabancayı ihtiyatla alırken. Yanaklarından iki siyah damla süzüldü.

"Şimdi beni dinleyin," diye tısladı Nelli siyahlar içindeki iki subaya. "Sen kıpırdama, sen de," silahının namlusunu Valera'ya çevirdi, "direksiyonun başına geç. Eğer yanlış yerde frene basarsan, bu demirle kelini bir güzel düzlerim, dediğimi yaparım, inan bana," dedi.

Askerlere özgü kabadayı jargonu anında etkisini gösterdi. Vadim'in alnıyla kepi zar zor görünüyordu, geriye kalanı paltonun altına saklanmıştı ve Valera yanan mumları devirerek satranç tahtasının üstüne oturdu, bacağını telaş içinde şoför mahalline savurdu. Motor hırlayarak canlandı ve minibüs ana yola çıktı.

"Nelli," dedi Lusya birden, "ona Bad Boys Blue'yu koymasını söyle."

Nelli bir şey söylemedi, ama Valera söyleneni duymuştu, müzik çalmaya başladı. Vadim kıçı üstünde sallandı. Önce bir-iki kez hıçkırdı, sonra bir koltuktan diğerine geçerek karnından ulumaya başladı. Kavşaklardan birinde Valera dönüp ona dedi ki:

"Kes zırlamayı, seni köpek leşi... Bütün filonun yüzkarasısın sen..."

Ama Vadim hıçkıra hıçkıra ağlamaya devam etti. Olan bitene ağlıyor gibi değildi, sanki başka bir şeyin yasını tutuyordu, sanki çocukluğunda kaybettiği bir pul albümünü yeni hatırlamış gibiydi. Lusya adamın halinin, kadın kalbini burktuğunu hissetti, sonra eline borusuyla birlikte hâlâ koltuğun üzerinde duran şişe geldi.

"Şu ev," dedi Nelli, önlerindeki yolda on altı katlı yüksek bir binayı göstererek. "Girişe çek, Keltoş... Kapıyı aç."

Kapı tıslayarak açıldı.

"Bizi karargâha mı teslim ediyorsun?" diye sordu Valera. "Yoksa başka bir şey mi?"

"Sizi bok herifler – hemen toz olun," dedi Nelli, "bir daha görürsem... Ben domuzlarla işbirliği yapmam."

"Benim de demek istediğim buydu," diye akıl yürüttü Valera sakin sakin, "en iyisi uygar bir anlaşma. Ya tabancalar?"

Nelli bir an düşündü.

"Şu kar yığınını görüyor musun?" Minibüsten beş metre kadar uzakta olan bir kar yığınını gösterdi. "Pencereden onları size atacağız. Kefenimizde saklayacak halimiz yok ya, değil mi Lusya?"

Lusya başıyla onayladı. Şimdi çok sakindi; kendisini kahraman bir makineli tüfekçi gibi hissediyordu.

Nelli, "Beş dakika minibüste kalacaksınız, rezil herifler, anladınız mı?" dediğinde, Lusya çoktan dışarı çıkmıştı. Nelli çıkarken madeni heykelciği yerden alıp koltuğunun altına yerleştirdi ve Lusya, sessiz bir inilti koyveren Valera'nın, şe-

kilden şekile giren yüzüne dayadığı yumruklarını sıktığını gördü. Vadim ise elleri başının üstünde, olduğu yerde oturmayı sürdürdü.

Geri geri girişe kadar yürüdüler. Minibüsün motoru usulca hırlıyordu, camın arkasında iki hareketsiz karaltı görebiliyorlardı.

"Asansöre, çabuk," diye homurdandı Nelli. Lusya onun peşinden asansörlerin önündeki sahanlığa koştu, ama sonra Nelli birden posta kutusuna yöneldi, *Genç Muhafız*'ın yeni sayısını alıp geri koştu. Asansör tam zamanında geldi ve kapılar arkalarından kapandığında Lusya derin bir nefes aldı.

Gözlerini kısıp Nelli'nin koltuk altından çıkan küçük kafaya bakarken, "Ne gün ama!" diye düşündü.

"Gerçekten korktun mu?" diye sordu Nelli.

"Biraz," diye cevap verdi Lusya. "İkisi de manyak, işimizi bitirip bir kar yığınına gömeceklerdi bizi, ta bahara kadar. Ağzımızda piyonla. Hey, Nataşa ve Tanya'yı öldürenler de onlar... Ne diye salıverdik ki?"

"Buraya bak," dedi Nelli, yeni dergisinin son sayfasını açıp Lusya'nın gözüne sokarken. "Tirajın büyüklüğünü görüyor musun?"

"Ee, yani?"

"Yanisi, her ormanın çöpçüsü vardır. Sayıları dengede tutarlar."

"Ne kadar bencil, ne kadar menfaatçisin," diye homurdandı Lusya.

Asansör üst katlardan birinde durdu, Lusya hangi kat olduğunu tam olarak anlayamadı. Nelli'nin dairesinin kapısı bu katta suni deriyle kaplı olmayan, yalın ahşap tek kapıydı. Kilit bir tıkırtıyla açıldı.

"Gelsene."

Nelli'nin dairesi aşırı dağınık bir haldeydi. Tek odanın kapısı aralıktı ve ışık yanıyordu – Nelli çıkarken açık unutmuş olmalıydı. Her yerde etrafa fırlatılmış elbiseler vardı. Pahalı parfüm şişeleri, bir alkoliğin evindeki votka şişeleri

gibi yere saçılmıştı. Gelişigüzel dağılmış dergilerin (çoğu *Vogue*'du, ama bir iki tane *Newsweek* de vardı) arasında halının üstünde, izmaritlerin kötü kokular saçtığı birkaç kül tablası vardı. Duvarın yanında yerde küçük bir Japon televizyonu, yanı başında da kocaman, siyah bir çift kasetçalarlı teyp duruyordu. Pencerenin yanında ufak bir kitaplık vardı, en az on tane kabarık *Genç Muhafız* duruyordu – en iyi zamanlarında bile Lusya beşten fazla biriktirememişti, bir an için kıskandı. Havada ekşi bir koku vardı ve Lusya dökülen, sonra da buharlaşmak üzere öylece bırakılan şampanyanın, birkaç gün sonunda yapış yapış olduktan sonra ortaya çıkardığı kokuyu hemen tanıdı.

Odada başköşe, ilk bakışta kolaylıkla gözden kaçabilecek kadar büyük ikiz yatağa aitti. Üzerinde kardeş Vietnam'dan hediye gelen mavi bir pike ve çeşitli renklerde flanel çarşaflar vardı.

"Herifleri eve de getiriyor," diye düşündü Lusya, madeni heykelciğe dikkatle bakarken, "demek ki bunda çekinecek bir şey yok. Tek değilim..."

"*Grossmeister* Karpov," diye okudu, küp şeklindeki kaideye yapıştırılmış ufak gri kâğıttan.

Nelli siyah saçları ve yeşil küpeleriyle muhteşem bir uyum sergileyen ince siyah kemerli, yeşil bir yün elbiseyle kaldı.

"Mantonu çıkarsana," dedi, "hemen döneceğim."

Lusya kürk mantosuyla şapkasını çıkarıp askılık işlevi gören bir geyik boynuzuna astı. Ayrı çiftlerden iki terliği sürükleyip ayaklarına geçirdi ve önce yanaklarındaki siyah makyaj izlerini yıkamak için banyoya gitti. Sonra mutfakta Nelli'ye katıldı, mutfak da bir o kadar dağınıktı ve orada da aynı bayat şampanya kokusu vardı. Nelli çeşitli yiyecekleri bir poşette topluyordu: iki kutu çikolatalı şekerleme, bir paket sosis, bir ekmek, birkaç kutu bira.

"Denizciler için," dedi Lusya'ya, "onları biraz sevindirmek için. Yerde hıçkıra hıçkıra ağlayan vardı ya..."

"Vadim," dedi Lusya.

"Hıh, Vadim. Onda cidden insanın içini burkan bir şey vardı."

Lusya omuz silkti.

Nelli tabancaları poşete koydu, sonra büyük satranççının ağır heykelciğini elinde tarttı, buzdolabının üstüne koydu.

"Hatıra olsun," dedi, pencereyi açarken.

Yoğun buhar bulutları tıpkı bir saat önce minibüste olduğu gibi dışarı akın etti. Aşağıda minibüs yeşil bir Noel ağacı süsüne benziyordu, iki uzun gölge minibüsün yanındaki düzlükte dalgalandı. Nelli poşeti fırlattı ve poşet uçarken büzüştü, sonra karla kaplı dikdörtgen çimenliğe güm diye düştü. İki karaltı poşete doğru koştu.

Nelli telaşla pencereyi kapadı, tir tir titriyordu.

"Onlara tuğla atman gerekirdi," dedi Lusya.

"Boş ver," dedi Nelli. "Bu onların daha çok gücüne gidecek. Çay ister misin?"

"Alkollü bir şey daha iyi gelir," dedi Lusya.

"Öyleyse içeri gidelim, şu herifi de yanımıza alalım... Bende bir sürü Johnny Walker var."

Lusya Johnny Walker'ın merhum yoldaş Andropov'un favori içkisi olduğunu hatırladı. Tanrım, diye düşündü birden, sanki dün gibi – Kalininski Alanı'ndaki kar fırtınası, disiplin mücadelesi, televizyon ekranındaki Amerikalı genç öncü kızın zarif yüzü, cevabın daktilo edilmiş metninin altında, eğri büğrü, mavi bir imza, "Androp"... Şimdi onun kaba ruhu, ondan biraz daha uzun yaşamış olan Samantha Smith'in genç ince ruhuna neler fısıldıyordu? Dünya fani, insan aciz...

Nelli dolup taşan kül tablalarını, koltuğun arkasından sarkan içi dışına çevrilmiş taytları, greyfurt kabuklarını ve halının üstünde ezilmiş bisküvileri telaşla temizliyordu, çok geçmeden yerde dergi yığını ile demirden yapılma büyük ustadan başka bir şey kalmadı.

"İşte, böyle biraz daha uygar oldu..."

Lusya yatağın kenarına oturup geniş ağızlı bardağından bir yudum aldı. Plastik boruyla içilen votkadan sonra, viski-

nin tadından bir şey anlamadı, yalnızca boğazında hafif bir yanma oldu.

Nelli onun yanına oturarak gözlerini halının ortasındaki heykelciğe dikti.

"Biliyor musun," dedi, "bir kitapta bir masal okumuştum. Bir ovada iki ordu savaşıyormuş, arkalarında kocaman bir dağ varmış. Dağın doruğunda iki büyücü satranç oynuyormuş. Biri hamle yaptığında, aşağıdaki ordulardan biri hareket etmeye başlayacakmış. Biri taş alırsa, ovadaki askerler ölecekmiş ve biri kazanırsa, öbürünün ordusu yok olacakmış."

"Ben de böyle bir şey görmüştüm..." dedi Lusya. "Doğru, Yıldız Savaşları'ndaydı, üçüncü film, Darth Vader yıldız gemisinde öbür adamla savaşırken, aynı şeyler gezegende de oluyordu. Şu iki kafa olayından mı söz ediyorsun?"

"Sadece düşünüyordum," diye sürdürdü Nelli, Lusya'nın sorusunu duymazdan gelerek, "belki de tam tersidir."

"Ne demek istiyorsun?"

"Tam tersi. Ordulardan biri ilerlediği veya gerilediğinde, büyücülerden birinin hamle yapması gerekiyordur. Öbür sihirbazın askerleri öldürüldüğünde de, taşlardan birini alması gerekiyordur."

"Ben bir fark göremiyorum," dedi Lusya. "Bu sadece hangi yönden baktığına bağlı."

Nelli ince uzaktan kumanda aletini tutan elini televizyona çevirdi ve renkli buz hokeyi oyuncuları ekranda sessizce kaymaya başladı.

"Öyleyse bu iki ordu ne?" diye sordu Lusya. "İyi ve kötü mü?"

"İlerleme ve tepki," dedi Nelli, Lusya'yı güldüren bir ses tonuyla. "Bilmiyorum. Bunu seyredelim mi?"

Buz hokeyi sahası kaybolup gözlüklü şişmanca bir adam belirdi ekranda, duvara monte edilmiş, büyük bir satranç tahtasının yanında duruyordu.

"Dünya satranç şampiyonası maçının son aşamasında oyun beklenmedik bir dönemece girdi," dedi, sesini gitgide

yükselterek – Nelli uzaktan kumandadaki düğmelere basmaya devam etti. "Oyuna ara verildiğinde, Siyah açıkça avantajlı durumdaydı, ancak Beyaz kalelerden birinin paradoksal bir hamlesi karmaşık bir durum ortaya çıkardı..."

Tahtanın üzerindeki şekiller bir kareden diğerine ilerliyordu.

"Siyah'ın konumunun temelini oluşturan iki subaydan, pardon, iki filden biri saldırıya uğradı; aslında oyuncu tehdidi kendi kendine yaratmıştı, karşı taraf onu beklerken, Beyaz atın görünüşte kötü düşünülmüş hamlesinin tüm sonuçlarını çözümleyemedi."

Kameraman yorumcunun parmaklarıyla beyaz atın profilinin yakın çekimine geçti.

"Siyah'ın beyaz karedeki fili geri çekilmeye zorlandı..." şekiller tahtanın üzerinde yeniden gümbürdedi, "... siyah karedeki filin durumu neredeyse ümitsiz."

Yorumcu parmağını tahtadaki beyaz karelere, sonra da siyah karelere uzattı, elini havada çevirdi, yüzünde hüzünlü bir tebessüm belirdi. "Oyunun nasıl sonuçlanacağını, öyle ümit ediyorum ki, akşam bültenine kadar öğrenmiş olacağız."

Ekran, iki tarafı çitle çevrili bir tarlayla doldu, çitler tarlayı sınırlayan ormana kadar uzanıyordu. Ekranın alt kısmında ana yol uzanıyordu, hava tahminine ilişkin rakamlar bu yolda yavaş yavaş ilerliyordu – rakamların her biri tuğlayı andıran kalın bir eksi işaretiyle başlıyordu.

"Şu tuğlalardan birini alıp Valera'nın kel kafasına çalabilsem..." diye geçirdi içinden Lusya.

"Şu müziğin ne olduğunu biliyo' musun?" diye sordu Nelli, Lusya'ya yaklaşırken.

"Hayır," diye cevapladı Lusya kaçarken ve göğüslerinin yine ağrımaya başladığını hissederken.

"*Manchester-Liverpool* diye bir Fransız şarkısı."

"Ama onlar İngiliz şehirleri," dedi Lusya.

"Ne olmuş yani? Şarkı Fransız şarkısı. Bilirsin – bir ömür boyu bu trende seyahat ettik, ben Manchester'ı hatırlamıyorum ve muhtemelen Liverpool'a hiç gidemeyeceğim."

Lusya Nelli'nin yine yaklaşmaya çalıştığını fark etti, artık ince yeşil yün giysinin ardındaki vücudun sıcaklığını hissedebiliyordu. Sonra Nelli kolunu onun omzuna koydu, basit bir hoşlanma ifadesi, başka bir belirsiz davranış, ama Lusya sıradakinin ne olduğunu biliyordu.

"Nelli, sen ne..."

"Ah, Fransa," diye içlendi Nelli fısıltıyla, kolu Lusya'nın omzundan beline kaydı.

Haber programı bitti. Ardından ekranı yine bir sunucu ve ortada kasketleriyle duran kasvetli bir işçi kalabalığıyla birlikte, köhne bir atölye kapladı. Mikrofonuyla bir muhabir belirdi, hemen arkasında ceketli tonton bayların oturduğu bir masa göründü. Adamlardan biri Lusya'nın gözünün içine baktı, kaba denilebilecek ölçüde kıllı ellerini masanın altına saklayarak konuşmaya başladı.

"Paris..." diye fısıldadı Nelli Lusya'nın kulağına.

"Bunu yapmamalıyız," diye fısıldadı Lusya, ekranda konuşan kafanın sözlerini adeta mekanik bir biçimde tekrarlayarak, "işçiler anlamayacak, onaylamayacaktır..."

"O zaman onlara söylemeyiz," diye mırıldandı Nelli cevap olarak, gitgide daha bir utanmaz oldu. Büyüleyici "Anais Anais" kokusunu, kim bilir ne zaman bu tene sinmiş olan, hafiften acı bir "Fiji" eşliğinde içine çekti.

"Pekâlâ öyleyse," diye düşündü Lusya, beklenmedik bir rahatlama duygusuyla, "bu benim son sınavım olacak."

Lusya sırt üstü uzanıp tavana baktı. Nelli dalmıştı, Lusya'nın ince bir pudra tabakasıyla kaplı yüzüne yandan bakıyordu.

"Biliyor musun?" dedi uzun bir sessizlikten sonra. "Sen benim için ilksin."

"Sen de benim için ilksin," diye yanıtladı Lusya.

"Gerçekten mi?"

"Evet."

"Nasıl, iyi miydim?"

Lusya gözlerini kapayıp memnun bir ifadeyle, usul usul başını sallayarak onayladı.

"Dinle," diye fısıldadı Nelli, "bana bir konuda söz verir misin?"

"Evet," diye fısıldadı Lusya cevaben.

"Söz ver, sana ne söylersem söyleyeyim, kalkıp gitmeyeceksin. Söz ver."

"Tabii ki söz veriyorum. Sormana gerek yok."

"Bende alışılmadık bir şey fark ettin mi?"

"Hayır. Asker argosunu iyi biliyorsun, o kadar. Ama onlarla çalışıyorsan, bundan bana ne?"

"Başka. Başka bir şey?"

"Hayır, hiçbir şey."

"Pekâlâ öyleyse... Hayır, yapamayacağım. Öp beni... Tamam. Biliyor musun ben eskiden neydim?"

"Yüce Tanrım, ne fark eder?"

"Hayır, demek istediğim bu değil. Transseksüel diye bir şey duymadın mı? Cinsiyet değişikliği ameliyatlarını?"

Lusya birden minibüste hissettiğinden daha beter bir korkuya kapıldı ve göğüslerine korkunç ağrılar saplandı. Nelli'den kaçtı.

"Evet, ne olmuş onlara?"

"Pekâlâ, bitirmeme izin ver," diye fısıldadı Nelli aceleyle, sanki kendisine yeterli zaman verilmeyeceğinden korkuyormuş gibi. "Ben eskiden bir erkektim. Adım Vassili'ydi, Vassili Tsiruk, Genç Komünist Birliği Bölge Komitesi Sekreteri. Takım elbise, yelek ve kravatla dolaşır, her türlü toplantının kaydını tutardım... Kişisel dosyalar... Tüm o gündemlerle tutanaklar... sonra eve giderken, o pahalı restoranın önünden geçerdim, havalı arabalar, senin gibi fıstıklar, hepsi gülerdi, ben de o boktan takım elbisemle, rozetim ve bıyığımla, evrak çantamı taşırdım, hepsi arabalarında gülüşe gülüşe, keyif çatacakları bir yere giderlerdi... Boş ver, derdim kendi kendime... Ben vaktimi Parti'ye vakfedecek, sonra Şehir Komitesi'nde eğitmen olacaktım – İhtiyacım olan her şeyi elde etmiştim. Sonra, diye geçirirdim içimden, bundan çok daha iyi restoranlarda yiyeceğim, dünyayı gezeceğim... sonra bir gün, hiç işin içinde yokken, Filistin dostluk gecesi-

ne gittim... ve o sarhoş Arap, Avada Ali, çayını suratıma fırlattı... Böylece Bölge Komitesi bana sormaya başladı: İnsanlar neden senin suratına çay fırlatıyor, Tsiruk? Neden senin suratına fırlatıyorlar da bizimkine fırlatmıyorlar? Dosyama resmi bir ihtar girmiş oldu. O zaman neredeyse çıldırıyordum, sonra *Edebiyat Gazetesi*'nde bir adamın, Profesör Vişnevski diye birinin ameliyat yaptığını okudum – homolar için, bilirsin, ama benim de öyle olduğumu düşünme... ben sapık değildim. Çeşitli hormonlar aşıladığını, fizyolojik yapıyı değiştirdiğini okudum, eski psikolojik yapımla gerçekten zor günler geçiriyordum. Böylece, kısa keseyim, eski 'Moskviç'imi satıp kliniğe gittim. Altı ameliyat oldum, bana sürekli hormon aşılıyorlardı. Bir yıl önce klinikten çıktım, saçım uzamıştı zaten ve her şey değişmişti, sokakta yürüyordum, karlar Noel ağacının altındaki pamuklar gibi görünüyordu... Sonra gitgide alıştım. Ama son zamanlarda, herkes beni seyrediyormuş, herkes hakkımda her şeyi biliyormuş gibi bir hisse kapıldım. Hal böyleyken seninle karşılaştım ve gerçekten bir kadın olup olmadığımı sınayabilirim diye düşündüm... Lusya neyin var?"

Lusya geri çekilmişti ve şimdi duvarın yanında oturuyor, bacaklarına doladığı kollarıyla dizlerini göğüslerine bastırıyordu. Bir süre ikisi de konuşmadı.

"Seni tiksindirdim mi?" diye fısıldadı Nelli. "Tiksindirdim mi?"

"Demek eskiden bıyığın vardı," dedi Lusya, yüzüne düşen bir tutam saçı kenara iterken. "Belki bir örgüt temsilciniz olduğunu hatırlıyorsundur? Andron Pavlov? Ona bit derdin hep?"

"Evet, hatırlıyorum," dedi Nelli şaşkınlık içinde.

"Kendine bira alır, sonra gidip seninkini de getirirdi. Sonra sen onu propaganda afişi yüzünden fişlemiştin, değil mi? Lenin'i eldivenli ve Cerjinski'yi gölgesiz çizdiklerinde?"

"Nerden biliyo... Bit, sen misin?"

"Benim için o adı uyduran da sendin – niçin? Söylediğin her şeyi yaptığım ve tutanakları imzalamak için her gece

saat on bire kadar işyerinde olduğum için mi? Tanrım, her şey ne kadar farklı olabiliyor... Son iki yıldır ne düşlediğimi biliyor musun? Bir Mercedes 500 içinde fiyakalı giysilerle Bölge Komitenizin önünden geçmek ve Tsiruk'u, yani seni, Tatar bıyığınla ve toplantı tutanaklarıyla dolu evrak çantanla seni görmek ve oturduğum arka koltuktan sana sadece bakmak, gözlerine bakmak, sonra seni delip geçerek duvara bakmak... Seni fark etmemek. Beni anlıyor musun?"

"Ama Andron, ben değildim... Parti Bürosu'nda Şerteneviç, örgüt temsilcisinin sorumluluk taşıması gerektiğini söyledi... Öyle bir skandaldı ki, bölgedeki en yaşlı parti üyesi, şu moruk, senin standını gördüğünde çıldırdı. Sadece *kefir** alıyordu... Hayır, Andron, tüm içtenliğimle söylüyorum – gerçekten sen misin?"

Lusya çarşafla dudaklarını sildi.

"Votkan var mı?"

"Çok iyi bir içkim var," dedi Nelli, yataktan kalkarken, "bir saniye."

Kırış kırış olan çarşafa sarınarak mutfağa koştu, Lusya tabak şakırtısı duydu. Camdan yapılmış bir şey yere düşüp parçalandı. Lusya öksürdü ve salyaları halıya damladı, sonra yeniden, dudaklarını çarşafa sertçe sildi.

Bir dakika sonra Nelli yarı yarıya dolu iki ucuz bardakla döndü.

"Al şunu... Bölge Komitesi bardakları... sana nasıl hitap edeceğimi bile bilmiyorum..."

"Eskiden nasıl hitap ediyorduysan, öyle hitap et, Bit de bana," diye karşılık verdi Lusya, gözleri dolu doluydu.

"Aaa, unut bunu. Aptal bir kadın gibisin... Buluşmamıza."

İçtiler.

"Eski çeteden kimseyi görüyor musun?" diye sordu Nelli, bir duraklamanın ardından.

* Süt temelli, mayalanarak yapılan bir içki. – ç.n.

"Hayır. Dedikodular duyuyorum. Enternasyonal seksiyondan Vasya Prokudin'i hatırlıyor musun?"

"Evet."

"İki sene kadar önce İsveçli bir herifle evlenmiş."

"Ne? Yani o da mı ameliyat olmuş?"

"Hayır. İsveç'te istersen bir zürafayla bile evlenebilirsin."

"Hmm. Sadece düşünüyordum. Felaket çopurdu ve de şaşıydı."

"Bu yabancıları anlamak mümkün değil," dedi Lusya, bıkkın. "Önlerinde mümkün olduğunca çok seçenek olsun istiyorlar, sonunda çıldırıyorlar. En son metroda bir herif gördüm, kırk yaşında falan, tuğla gibi bir surat, alnı yok gibi, çantasında *Genç Muhafız* vardı. Demek ki ona bile talep var... Hey, dinle, Astrahan'ı hatırlıyor musun, inşaat ekibini?"

Nelli, Lusya'ya şefkatle baktı.

"Tabii ki."

"Aynı şarkıyı defalarca, ama defalarca çaldıklarını hatırlıyor musun? Ay ışığında dans etmekten bahseden hani? Bugün onu Moskva'da çalıyorlardı."

"Hatırlıyorum. Bende var. Çalayım mı?"

Lusya başıyla onayladı, yataktan kalkıp çıplak omuzlarına bir çarşaf atarak ufak masaya gitti. Arkasından müzik çalmaya başladı.

"Nerede ameliyat oldun?" diye sordu Nelli.

"Bir kooperatifte," dedi Lusya, masanın üzerine saçılmış Fransız tampon kutularını incelerken. "Galiba hızlı bir ameliyat yaptılar. Amerikan silikonu yerine, boktan bir Sovyet lastiği koydular. Ben Leningrad yakınındaki tren istasyonunda Finlerle çalışırdım, soğuktan donacağımı sanırdım. Çoğu zaman göğüslerim acırdı."

"Lastikten değil. Benimkiler de çoğunlukla acıyor. Bir süre sonra geçtiğini söylüyorlar."

Nelli iç çekip sustu.

"Ne düşünüyorsun?" diye sordu Lusya bir dakika kadar sonra.

"Ah, hiçbir şey... Sadece bazen, bilirsin işte, kendimi hâlâ parti çizgisini izliyormuş gibi hissediyorum. Pencereden denizcilere sosis fırlatmak. Anlıyor musun? Halbuki zaman değişti."

"Eskiye dönmekten korkmuyor musun?" diye sordu Lusya. "Dürüst ol ama."

"Hayır, gerçekten hayır," dedi Nelli. "Değişse bile başımızın çaresine bakarız. Artık bayağı bir kaşarlandık, öyle değil mi?"

Kışın solgun şafağı geniş tarlaya yayıldı. Ufak, yeşil bir minibüs ıssız otobanda yol alıyordu. Arada bir bir kolektif çiftliğin parlak kırmızı adı, minibüsü yolun kenarında bir tabelayla karşılamak için ileri çıkıyor, sonra bir-iki çirkin, çarpık çurpuk ev yanlarından hızla geçiyor, ardından aynı adla bir başka tabela geliyordu, yalnız bu defa ortasından kalın bir kırmızı çizgi geçiyordu.

Minibüsün içinde siyah giyimli iki donanma subayı vardı. Birinin, direksiyon başındakinin kafası sargılıydı, kepi güçlükle dengelenmişti. Diğerinin, sürücü bölümüne en yakın koltukta oturanın elleri sargılıydı. Yüzü ağlamaktan şişmişti ve orasında burasında çikolata izleri vardı. *Genç Muhafız*'ın kalın, beyaz bir nüshasının sayfaları arasında geziniyor ve yüksek sesle okudukça acı içinde yüzünü buruşturuyordu.

"Disiplin beğenisi. Disiplin ve soyluluk. Disiplin ve onur. Yaratıcı iradenin ifadesi olarak disiplin. Bilinçli disiplin sevgisi. Disiplin düzendir. Düzen ritim yaratır ve ritim özgürlük verir. Disiplin olmazsa özgürlük de olmaz. Düzensizlik kaostur. Kaos çöküştür. Düzensizlik köleliktir. Ordu disiplindir. Çeliğe su verilmesinde olduğu gibi, önemli olan madeni fazla ısıtmamak ve bundan kaçınmak için onu belli aralıklarla soğumaya bırakmaktır..."

Minibüs keskin bir dönemece girdi, arkadaki subay dergisini düşürdü.

"Sen n'aptığını sanıyo'sun?" diye sordu meslektaşına. "Kontrolünü mü kaybediyo'sun?"

"Onları nasıl bırakabildik..." diye inledi meslektaşı. "Şimdi o kaybedecek. Şu... şuna... yenilecek..."

Derginin üstüne kapanırken, "Gitmemize izin verdiler," diye karşılık verdi denizci alaycı bir üslupla. "Ee, okumaya devam edeyim mi?"

"Daha iyileşmedin mi?"

"Hayır. İyileşmeme çok var."

"Öyleyse paltoyla ilgili kısmı oku."

"Nerede o bölüm?" diye sordu beriki, el yordamıyla çamurla lekelenmiş sayfaları ararken.

"Şimdiden unuttun mu, orospu?" dedi ikinci denizci çarpık bir gülümsemeyle. "Hafızan çok zayıfmış."

Birinci denizci bir şey söylemedi, yalnızca donuk, yaralı gözlerle baktı.

" 'Lermontov' sözcüğünden başla," dedi ikinci denizci.

"Lermontov," diye başladı beriki, "vaktiyle uzun Çeçen paltosunu erkekler için dünyadaki en iyi giysi olarak tanımlamıştı. Simgesel anlamda, Rus subayın paltosunun artık hiç tereddütsüz, Çeçen paltosunun hemen yanı başına konabileceği söylenebilir. Biçimi, silueti ve kesimi kusursuzdur ve en önemlisi (tarihte pek az gerçekleşen bir olaydır) Borodino ve Stalingrad savaşlarından sonra ulusal bir simge haline gelmiştir. Ressam paltonun siluetinin izlerini eski fresklerde bulabilir. Dünyanın bütün tasarımcıları bu işe koşulsa bile, Rus paltosundan daha kusursuz veya daha soylu bir giysi yaratamazlar. Albay Taras Bulba'nın dediği gibi, 'Çekingen tabiatları bu işi yapmalarına engeldir...'"

"Orada 'albay' demiyor," diye araya girdi ikinci denizci.

"Hayır," dedi beriki, gözlerini sayfada dolaştırırken, "o kelime başka bir satırda geçiyor: 'Babanın buyruğu, senin hayatını nasıl sürdüğüne dair bir rapordur. Albay Taras Bulba'yı anımsayalım. Erkeklik öncelikle bir ahlaki kategoridir. Bunda...'"

"Bu kadarı yeter," dedi ikinci denizci. Yüzü bu son sözlerin ardından aydınlanmış gibiydi ve gözbebeklerinin siyah

benekleri güven içinde, otobandan, ormanın karlı duvarı üzerinde asılı duran, gitgide solgunlaşan aya çevrildi.

Birinci denizci dergiyi balmumu damlamış vinil yüzeye koydu, şekerleme kutularından birini çekerek tıkınmaya başladı. Sonra birden hıçkırıklara boğuldu.

Gözyaşlarına hâkim olma çabası içinde, suratını ekşiterek, "Ben her zaman senin sözünü dinledim," dedi ağlarken, "çocukluğumuzdan beri hep dinledim. Senin yaptığın her şeyi taklit ettim. Ama yıllar önce çıldırdın, Varvara. Bunu şimdi anlayabiliyorum... Şu halimize bir bak – keliz, denizci kıyafetleri giyiyoruz, bir sardunya kutusu içinde orada burada sürtüyoruz ve sürekli içiyoruz, içiyoruz... Bir de şu satranç işi..."

"Ama bu bir savaş," dedi ikinci denizci: "Bir savaş, kimsenin değer vermediği bir savaş. Beni de zorluyor, Tamara."

Beriki elleriyle yüzünü örttü, birkaç saniye konuşamadı. Gitgide sakinleşti, kutudan bir şekerleme alarak ağzına attı. "Seninle nasıl da gurur duyardım! Hatta ablaları olmayan kız arkadaşlarım için üzülürdüm... her gittiğin yere peşinden geldim, senin her yaptığını yaptım... sen her zaman ne için yaşadığımızı ve nasıl yaşamamız gerektiğini biliyormuş gibi davranıyorsun... ama artık yeter. Her çekaptan önce ölesiye bir korku, sonra o kunduracı beziyle her gece... hayır, benden buraya kadar. Artık yeter."

"Peki ya davamız?" diye sordu ikinci denizci.

"Davamız mı? Doğrusunu bilmek istersen, satranç umrumda bile değil."

Minibüs yine bir dönemece girdi ve neredeyse yol kenarındaki kar yığınına tosluyordu. İkinci subay sargılı elleriyle bir korkuluğa tutunarak, acıyla uludu.

"Yeter! Artık yeter!" diye bağırdı birincisi. "Şu andan itibaren kendimi düşünüyorum. Tambov'una dönebilirsin. Beni duyuyo' musun? Minibüsü durdur!"

Yeniden acı acı ağlamaya koyularak, cebinden çeşitli renklerde birkaç kimlik çıkardı ve kahverengi vinilin üstüne fırlattı. Arkasından tabancayı da attı.

"Dur, seni domuz!" diye bağırdı. "Dur yoksa atlayacağım."

Minibüs fren yaptı ve ön kapı açıldı. Subay bir feryatla yola atladı, sosisin bulunduğu poşeti göğsüne bastırdı ve otoban, orman ve çitler tarafından çevrelenen engin, el değmemiş, karla kaplı alanı çaprazlama koştu, bembeyaz aya ve ormana doğru ilerledi. Hareketleri beceriksizceydi, hatta neredeyse fil gibiydi, ama hayli çabuk hareket ediyordu.

İkinci denizci karaltının düz, beyaz alanın üstünde gitgide küçülmesini seyretti. Karaltı bazen sendeleyip düşüyor, sonra kalkıp koşmaya devam ediyordu. En sonunda büsbütün gözden kayboldu ve ufak, parlak bir gözyaşı damlası direksiyonun başında oturan denizcinin yanağından süzülüverdi.

Minibüs yola koyuldu. Subayın yüzü gitgide sakin ifadesini geri kazandı. Çenesinde titreyen gözyaşı damlası üniforma ceketine düştü, yüzünde bıraktığı iz kuruyup yok oldu.

Yeni günü ve hayat kadar geniş olan açık yolu selamlayarak, "Çe-e-lik bir tabutta yedi yıl," diye mırıldandı şarkısını.

KULÜBE NO XII'NİN HAYATI VE MACERALARI

BAŞLANGIÇTA söz vardı, belki tek bir söz de değil, ama bunu kim bilebilir ki? Başlangıç saydığı yerde bulduğu şey, ıslak çimlerin üzerinde taze reçine kokuları yayan, sarı yüzeyleriyle güneşi emen bir kalas yığınıydı: Kontrplak kutu içinde çiviler, çekiçler, testere vs. buldu – ama bütün bunları gözünde canlandırırken, bu tabloya can veren şeyin gördüklerinden çok düşündükleri olduğunu anladı. Çok sonra, bisikletler onun içinde bir yerlere dizilip de, üst üste duran üç raf, sağ duvarını kaplayınca, hafif bir benlik duygusu kendini gösterdi. Öyleyse gerçekte No XII değildi; kalas yığının yeni bir yapılandırılışından ibaretti. Fakat en saf ve kalıcı izlenimi bırakan zamanlar bunlardı. Dört bir yanda geniş, kavranamaz dünya uzanıyordu ve sanki burada, bu noktada bir süreliğine durarak dünyadaki yolculuğuna ara vermiş gibiydi.

Kuşkusuz daha iyi bir noktada durabilirdi – alçak, beş katlı prefabriklerin tam arkasında, sebze bahçeleriyle çöplüğün yanındaydı. Ama böyle bir şeye neden üzülecekti ki? Ne de olsa bütün hayatını burada geçirmeyecekti. Tabii ki, bu konu üzerinde gerçekten düşünecek olsa, hayatını buradan başka bir yerde geçiremeyeceğini itiraf etmek zorunda kalırdı, kulübeler için hayat böyledir, ama hayatın en erken başlangıçlarının büyüsü bu tür düşüncelerin yokluğundan ileri gelir. Orada güneşin alnında duruyor, rüzgâr orman-

dan estiğinde çatlaklarında fısıldayan esintiyle neşeleniyor, rüzgâr çöplükten estiğindeyse biraz canı sıkılıyordu. Rüzgâr yön değiştirir değiştirmez, sıkıntısı, henüz kısmen şekillenmiş olan ruhu üzerinde uzun vadeli bir etki bırakmadan geçiyordu.

Bir gün belinden yukarısı çıplak olan, kırmızı bir eşofman altı giymiş bir adam geldi, yanında bir fırça ve koskoca bir kova dolusu boya vardı. Kulübe, diğer insanların aksine içeri giren, bisikletlerle rafların yanına kadar gelen bu adamı tanımaya başlıyordu. Duvarın yanında durdu, fırçayı kovaya daldırıp kalaslar üzerine parlak kırmızı bir çizgi çekti. Bir saat sonra kulübe kıpkırmızı olmuştu. Bu hafızasındaki ilk gerçek kilometre taşıydı – ondan önce gelen her şey hâlâ uzak ve düşsel bir mutsuzluk duygusuyla kaplıydı.

Boyadan sonraki gece (kendisine o Roma rakamından oluşan ad verildiği zaman, ki etrafındaki öbür kulübelerin hepsinin numaraları normaldi), bir yandan güzel güzel kururken, katran kaplamalı çatısını aya çevirdi. "Neredeyim?" diye sordu. "Kimim ben?"

Üstünde karanlık gökyüzü ve içinde yepyeni bisikletler vardı. Bahçedeki lambadan gelen bir ışık huzmesi çatlakların birinden sızarak bisikletlerin üstüne düşüyor ve gidonlardaki ziller yıldızlardan daha gizemli ışıklar saçarak göz kırpıyordu. Biraz daha yukarıda, duvarda plastik bir kasnak asılıydı ve No XII, kalaslarının en incesiyle, onu –büyük bir mucize sonucu– kendi ruhunda da temsil edilen sonsuz yaradılış dalgasının bir simgesi olarak tanıdı. Raflarda iç dünyasına çeşitlilik ve özgünlük kazandıran her tür aptal ıvır zıvır vardı. Bir duvardan diğerine gerili bir ipte kuruyan dereotu ve diğer kokulu otlar ona, asla bir kulübenin başına gelmeyecek bir şeyi hatırlatıyordu – ama hatırlatıyordu işte, öyleyse belki bir zamanlar basit bir kulübe değil, bir kır evi ya da hiç değilse bir garajdı.

Kendisinin farkına varıyordu ve farkına vardığı şeyin, yani kendisinin birçok küçük bireysel özellikten meydana geldiğini anlıyordu: Yani uzun mesafeleri fethetmeye yara-

yan, lastik ve çelik kokan makinelerin esrarengiz kişiliklerinden; kendi kendini kuşatan kasnağın gizemci içe dönüklüğünden; raflara dağılmış çivi ve somun gibi ufak nesnelerin ruhlarındaki feryatlardan ve tüm diğer şeylerden. Bu varoluşların her birinin içinde, anlaşılmaz çeşitlilikte bir sonsuzluk vardı, ama yine de onun için her biri önemli bir şeyle, belirleyici bir duyguyla bağlantılıydı – bu duygular bir araya gelerek, uzamda yeni boyanmış kalaslar aracılığıyla tanımlanan, ama aslında herhangi bir şey tarafından sınırlanmayan yeni bir birliğe vücut verdiler. Bu duygu oydu, No XII, ve başının üstünde ay, sisle bulutlar arasında sürüklenirken, ona denkti... Hayatı gerçekte, işte tam o gece başladı.

No XII çok geçmeden, tüm duygular içinde en çok bisikletlerden türeyen veya bisikletlerin ilettiği duyguyu sevdiğini fark etti. Sıcak yaz günlerinde bazen, etrafını saran dünya sessizleştiğinde, kendisini gizlice, sırasıyla "Sputnik" ve katlanabilen "Kama"yla, bu iki bisikletle özdeşleştirir, iki farklı mutluluk türünü deneyimlerdi.

İşte bu yolla, kendisini olduğu yerden kırk mil uzakta, beton kıyılarla çevrili bir kanal üzerindeki ıssız bir köprüde, ya da güneşin kavurduğu mor bir otobanın kenarında ilerlerken, yağmur sularını çevreleyen yüksek çalıların oluşturduğu geçitlere sapıp, ormana giden bambaşka bir yolda seyrederken; çalıların arasından ormanın içine, açık alanlara, ufkun üzerindeki turuncu göğe çıkıncaya kadar hızla yol alırken bulabilirdi kolayca: Belki hayatının sonuna dek bu yolda ilerlemeyi sürdürebilirdi, ama bunu istemezdi, çünkü ona mutluluk veren şey, olasılığın kendisiydi. Kendisini şehirde, döşeme taşlarının çatlaklarından filizler çıkan bir bahçede bulabilir ve akşamı orada geçirebilirdi – aslında hemen hemen her şeyi yapabilirdi.

Deneyimlerinin bir kısmını, yanında duran gizemci garajla paylaşmaya çalıştığında aldığı cevap, aslında tek bir yüce mutluluk olduğuydu: Arketip garajla esrik birlik. Şu durumda komşusuna nasıl iki farklı kusursuz mutluluk türü

olduğundan, birinin üç vitesi, diğerinin katlanabilme özelliği olduğundan söz edebilirdi?

"Benim de bir garaj gibi hissetmeye çalışmam gerektiğini mi söylemek istiyorsun?" diye sordu bir gün.

"Başka yolu yok," diye yanıtladı garaj. "Tabii ki, başarılı olman pek olası değil, ama sizin şansınız köpek kulübeleri ve tütüncü dükkânlarından daha fazla."

"Peki ya ben bir bisiklet gibi hissedersem?" diye sordu No XII, sırrını açığa vurarak.

"Her halükârda, tek biri gibi hisset. Bisiklet gibi hissetmemen gerektiğini söyleyemem," dedi garaj. "Bazılarımız için bayağı duygular en üst sınırdır, bu konuda yapılacak bir şey yoktur."

"Tebeşirle yanına yazılmış olan ne?" diye sordu No XII.

"Sana ne! Seni ucuz, boktan kontrplak parçası," diye yanıtladı garaj beklenmedik bir kötücüllükle.

Elbette, No XII gücendiği için bu konuya değinmişti – özlemlerine "bayağı" denen kim gücenmezdi ki? Bu olaydan sonra, garajla haşır neşir olma gibi bir şey söz konusu olamazdı, ama No XII bundan pişmanlık duymadı. Bir sabah garaj yıkıldı ve No XII tek kaldı.

Aslında pek yakında, hemen solunda iki kulübe daha vardı, ama onları düşünmemeye çalıştı. Farklı inşa edildiklerinden ya da soluk, belirsiz renklerle boyandıklarından değil – buna alışabilirdi. Sorun başka bir şeydi: No XII'nin sahiplerinin yaşadığı beş katlı prefabrik evin zemin katında büyük bir manav vardı ve bu kulübeler onun deposu olarak hizmet görüyordu. Havuçlar, patatesler, pancarlar ve salatalıkları depolamak için kullanılıyorlardı, ama No 13 ve No 14'ün her unsuruna şekil veren asıl etken, plastik kaplı iki kocaman varildeki lahana turşusuydu. No XII, genellikle bu kulübelerin etrafının, çelik kasnaklar gerili fıçıları bahçeye yuvarlayan bir deri bir kemik kalmış işçiler tarafından sarıldığını görürdü. Böyle zamanlarda korkar ve genellikle üzüntüyle yad ettiği merhum garajın en sevdiği deyişlerden birini hatırlardı: "Hayatta, olabildiğince çabuk

sırtını dönmen gereken bazı şeyler vardır." Deyişi hatırlar hatırlamaz, uygulamaya geçerdi. Komşularının karanlık ve bilinmezliklerle dolu hayatları, ekşi nefesleri ve hayata körü körüne bağlanışları No XII için bir tehditti: Bu bodur yapıların varoluşları diğer her şeyi olumsuzlamaya yetmekteydi. Fıçılarındaki her tuzlu su damlası No XII'nin evrendeki varoluşunun bütünüyle gereksiz olduğunu beyan ediyordu: En azından, dünyaya dair bilinçlerinden yayılan titreşimleri böyle yorumluyordu.

Ama günün sonu gelir, ışık donuklaşır, No XII ıssız bir otobanda hızla yol alan bir bisiklet olurdu ve günün korkularıyla ilgili anılar artık ona gülünç gelirdi.

Yaz ortasında bir gün kilit tıkırdadı, kenet geri savruldu, iki kişi No XII'ye girdi. Girenler, sahibi ve bir kadındı. No XII kadından hoşlanmadı – nedense, sevmediği ne kadar şey varsa, kadın ona onları hatırlatıyordu. Kadın lahana turşusu koktuğu için böyle bir izlenim doğmuş değildi; lahana turşusu kokusu, kadın hakkında bilgi vermiş, kadının bir şekilde fermantasyonun cisimlenmiş hali ve No 13 ve 14'ün şimdiki varoluşlarını borçlu oldukları baskıcı irade gücü olduğunu iletmişti.

No XII düşünmeye başlarken iki insan şu şekilde konuştu:

"Eh, rafları indirirsek güzel olur."

"Bu birinci sınıf bir kulübe," diye yanıtladı sahibi, bisikletleri dışarı çıkarırken. "Akan kokan bir şey olmaz bunun içinde. Bir de rengine bak!"

Bisikletleri çıkarıp duvara yasladıktan sonra, raflarda duran şeyleri gelişigüzel indirmeye başladı. İşte o zaman No XII'nin canı sıkıldı.

Kuşkusuz bisiklet sık sık belli süreler için ortalıktan kaybolurdu ve o da boşluğu doldurmak için hafızasını nasıl kullanacağını bilirdi. Bisikletler yerlerine döndüğünde, hafızasının yarattığı imgenin, bisikletlerin mekâna yaydığı gerçek güzellikle karşılaştırıldığında ne kadar yetersiz olduğuna hep şaşardı. Ama bu defa her şey farklıydı – bisikletler temelli götürülüyordu.

Bunu, kırmızı pantolonlu adamın nasıl da düzensiz çalıştığından, onda meydana getirdiği yıkımı nasıl formalitesiz gerçekleştirdiğinden anladı – daha önce böyle bir şey hiç olmamıştı. Beyaz önlüklü kadın çoktan gitmişti, ama sahip hâlâ etrafı karıştırıyor, alet edevatı bir çantaya tıkıyor ve eski tenekelerle, yamalı iç lastikleri duvardan alıyordu. Sonra kapısına bir kamyon yanaştı ve bisikletlerin ikisi birden, tıka basa dolu çantaların ardından, kamyonun açık branda ağzından içeri itaatkâr bir şekilde girdiler.

No XII boş kalmıştı ve kapısı ardına kadar açıktı.

Her şeye rağmen kendisi olmaya devam etti. Alınıp götürülen bütün o hayatın ruhları onda yaşamaya devam etti ve kendi kendilerinin gölgeleri haline gelmiş olsalar da, No XII'yi meydana getirmek için hâlâ birleşiyorlardı: Ama artık bireyselliğini korumak için tüm iradesiyle mücadele etmesi gerektiriyordu.

Sabah kendisinde bir değişiklik hissetti. Şimdi çevresindeki dünyayla ilgilenmiyordu; dikkati, eşmerkezli anı halkaları içinde hareket ederek, büyük ölçüde geçmişe yönelmişti. Bunu açıklayabiliyordu: Çıkarken sahibi kasnağı unutmuştu ve o şu anda No XII'nin ruhunun tek gerçek kısmıydı, o olmasa No XII tümden bir hayalet olacaktı, işte bunun için kendisini kapalı bir çember gibi hissediyordu. Ama bu konuda gerçekten bir şeyler hissedecek, veya iyi mi kötü mü olduğunu merak edecek gücü yoktu. Yılgın, renksiz bir özlem diğer her duyguyu kaplıyordu. Bir ay böyle geçti.

Bir gün işçiler geldi, savunmasız açık kapıdan girip bir iki dakika içinde rafları kırdılar. No XII duygularına yenik düşmeden önce yeni halinin tam olarak farkında değildi – bu aynı zamanda, hâlâ korkacak kadar yaşam enerjisi olduğunu gösteriyordu.

Bahçeden ona doğru bir fıçı yuvarlıyorlardı. Ona doğru! Nostalji ve kendine acıma duygusunun derinlerine daldı, şu anki halinden daha beter bir duruma düşebileceğini hiç aklına getirmemişti – demek bu da başına gelecekti!

Fıçının görüntüsü korku vericiydi. Kocamandı, karnı

şişkindi ve çok eskiydi, ağır, berbat bir koku saçan öylesine iğrenç bir şeyle dolmuştu ki, hayatın pis yanlarına hiç de yabancı olmayan, fıçıları devirip yuvarlayarak yürüten işçiler bile yüzlerini çevirip küfrediyorlardı. O an adamların göremediği bir şeyi daha gördü: Fıçı nemli, göze benzer bir şeyden dünyaya bakarken, etrafa soğuk bir dikkat halesi yayıyordu. No XII, işçilerin fıçıyı içeri yuvarlayıp, tam ortaya koymak üzere yerden kaldırdığını göremedi – bayılıvermişti.

Acı veren sakatlanmalar. No XII'nin düşünce ve duygularını toparlaması iki gün aldı. O artık farklıydı, içindeki her şey farklıydı. Ruhunun orta yerinde, bir zamanlar bisikletlerin rüzgâr görmüş gövdelerinin durduğu yerde nabız gibi atarak büyüyüp küçülen, iğrenç bir "yaşayan ölü" vardı, fıçının ağır varoluşu, eşit derecede ağır düşüncelerine yoğunlaşmıştı, ki bu düşünceler, artık aynı zamanda No XII'nin de düşünceleriydi. Tuzlu sudaki fermantasyonu hissedebiliyordu, kabarcıklar yüzeyde patlamak, yeşil maya tabakasında delikler bırakmak üzere yükseliyordu. Hıyarların şişkin cesetleri gaz tarafından bir oraya bir buraya sürükleniyordu; yosun tutmuş tahtalar, paslı demir kasnakları zorluyordu. Bunların hepsi şimdi kendisiydi.

No 13 ve 14 artık onu korkutmuyordu – tam tersine, çabucak, onlarla yarı bilinçli bir arkadaşlık ilişkisine girdi. Ama geçmiş büsbütün ortadan kalkmadı; bir yana itilivermiş, bir köşeye sıkıştırılmıştı. No XII'nin yeni hayatı, çifte bir hayattı. Bir yandan, kendisini No 13 ve 14'le eşit hissediyordu; diğer yandan, içinde bir yerlerde, derinlere gömülü olarak, başına gelenleri hak etmediği, büyük bir haksızlığa uğradığı duygusu kalmıştı. Ama yeni yaşantısının merkezi, bisiklet lastiklerinin beton üzerindeki hayali vınlamasının yerini alan, sürekli çağıltı ve çatırtı yaymakta olan fıçıydı.

No 13 ve 14, yaşadıklarının yaşla birlikte gelen normal bir değişiklik olduğunu söylediler ona.

"Gerçek güçlükler ve kaygılarla gerçek dünyaya giriş,

her zaman büyük zorluklar içerir," dedi No 13. "Kişinin ruhu yepyeni sorunlarla meşgul olur."

Birkaç yüreklendirici söz de ekledi:

"Boş ver, alışacaksın. Başlangıçta zor olur."

No 14, kafası felsefeye yatkın bir kulübeydi. Genelde ruhsal sorunlardan söz ederdi. Şayet güzellik uyumdan ("Bu bir") oluşuyorduysa ve içinizde – nesnel konuşacak olursak – hıyar veya lahana turşusu ("Bu da iki") var idiyse, hayatın güzelliği fıçısının içindekilere uyum sağlamak ve buna mani olan engellerin kaldırılmasından meydana geliyordu. Arkadaşını buna inandırdı. Kendi fıçısının altına, taşmasın diye, takoz niyetine eski bir felsefe terimleri sözlüğü konulmuştu, genelde bu sözlükten alıntılar yapardı. Bu sözlük, No XII'ye hayatını nasıl yaşaması gerektiğini açıklamakta yardımcı oldu. Ancak No 14, onda kendisinde artık sezmediği bir şeyler sezdiğinden, yoldaşına asla tam anlamıyla güven duymadı.

Gel zaman git zaman No XII içinde bulunduğu koşullara gerçekten teslim oldu. Coşku seline kapılıp, bu yeni hayata sarılma isteğiyle dolup taştığı bile oldu. Ama yeni arkadaşlarının güvensizliği gelip geçici değildi. No XII birkaç kez, içinde, anahtar deliğinden sızan ışık huzmesi gibi, unutulan şeylerin kıpırtılarını yakaladı ve kendini horgörme dürtüsüne yenik düştü – tabii ki diğer ikisinden nefret etti.

Doğal olarak, bunların hepsi hıyar fıçısının başa çıkılmaz dünya görüşüne mağlup oldu ve çok geçmeden No XII, ona bu kadar üzüntü veren şeyin ne olduğunu merak etmeye başladı. Gitgide basitleşti ve geçmiş onu daha az rahatsız etmeye başladı, çünkü hafızanın uçarı tepkilerine ayak uydurmak gittikçe güçleşiyordu. Zamanla fıçı, tıpkı bir geminin safrası gibi, istikrar ve huzur güvencesi oldu ona ve No XII kendisini bu şekilde, geleceğe doğru yüzen bir gemiye benzer hissetti.

Ancak ruhunu ona açtıktan sonra, fıçının doğuştan iyi tabiatını hissetmeye başladı. Artık hıyarlar gözüne neredeyse çocukları gibi görünüyordu.

No 13 ve 14 kötü arkadaşlar değillerdi ve en önemlisi, yeni yaşantısında ona destek oldular. Bazen akşamları üçü,

çevrelerinde ne var ne yok her şeyi bir hoşgörü ruhuyla kuşatarak, sessizce dünyanın varlıklarını sınıflandırır, yakınlara son zamanlarda inşa edilen yeni küçük kulübelerden biri titrediğinde, ona bakar ve şöyle düşünürlerdi: "Ne kadar aptal, ama boş ver, şimdi kanı deli akıyor, sonra anlayacak..." Gözü önünde böyle pek çok dönüşüm gerçekleşmişti ve her biri, onun hayat görüşünü doğrulamaya yaramıştı. Dünyada gereksiz bir şey ortaya çıktığında kin de duymuştu, ama Tanrı'ya şükür, bu çok sık olmuyordu. Günler, yıllar geçti, hiçbir şey tekrar değişmeyecek gibiydi.

Bir yaz akşamı, kendi içine bakarken, No XII anlaşılmaz bir nesneyle, örümcek ağı bağlamış bir plastik kasnakla karşılaştı. Önce ne olduğunu veya ne işe yarayabileceğini çıkaramadı, sonra birden, bir zamanlar bu nesneyle bağlantılı bir sürü şey olduğunu anımsadı. İçindeki fıçı uyukluyordu ve başka bir parçası, hafızanın iplerini dikkatle çekiyordu, ama iplerin hepsi kopuktu ve hiçbiri bir yere götürmüyordu. Bir ara bir şey vardı, değil mi? Yoksa yok muydu? Yoğunlaşamadığı, hatırlayamadığı şeyin ne olduğunu anlamaya çalıştı ve bir an için fıçıyı hissetmeyi sona erdirip, bir şekilde ondan koptu.

Tam o anda bahçeye bir bisiklet girdi ve hiçbir neden yokken bisiklete binen kişi gidondaki zilleri iki kez çaldı. Bu kadarı No XII'nin hatırlamasına yetmişti: Bisiklet. Otoban. Günbatımı. Bir nehrin üzerindeki köprü.

Gerçekte kim olduğunu hatırladı ve en sonunda, gerçekten kendisi oldu. Fıçıyla bağlantılı her şey, kurumuş bir yara kabuğu gibi düştü. Birden içindeki suyun iğrenç kokusunu fark etti ve dünkü arkadaşlarını, No 13 ve 14'ü gerçekte oldukları gibi gördü. Ama tüm bunları düşünecek zamanı yoktu, elini çabuk tutması gerekiyordu. Şimdi yapması gerekeni yapmazsa, iğrenç fıçının yeniden ona egemen olacağını ve onu kendisine benzeteceğini biliyordu.

Bu arada fıçı uykusundan uyanıp bir şeyler olduğunun farkına vardı. No XII, bir süredir kendisine ait olduğunu

düşündüğü, soğuk duygusuzluk akımını hissetti. Fıçı uyanmış ve yine ona hâkim olmaya başlamıştı – verebileceği tek bir karşılık vardı.

Saçaklarının altından iki elektrik teli geçiyordu. Fıçı soğuk tavrını takınıp yanlış olanı yaparken, o elinden gelen tek şeyi yaptı. Çaresizlikten doğan taze bir gücü kullanarak, var gücüyle iki teli sıkıştırdı. Çok geçmeden, hıyar fıçısından yayılan başa çıkılmaz güce yenik düştü, bir süre için varoluşu kesintiye uğradı.

Ama iş bitmişti. Yalıtımlarından sıyrılan teller birbirlerine değdiler ve buluştukları noktada mor-beyaz bir alev çıktı. Bir saniye sonra sigorta attı ve akım kablolardan çekildi, ama ince duman şeridi kalasların üzerinde yılan gibi kıvrılıyordu. Sonra başka yerleri de alev aldı, ateş herhangi bir direnişle karşılaşmadan çatıya doğru yayılmaya, ağır ağır ilerlemeye başladı.

No XII ilk darbeden sonra fikrini değiştirdi ve fıçının onu bütünüyle ortadan kaldırmaya karar verdiğini anladı. Bütün varlığını tavanındaki kalaslardan birine sıkıştırdı, fıçının yalnız olmadığının farkına vardı – dışarıdan, düşüncelerini fıçıya yöneltmiş olan No 13 ve 14, onunla işbirliği yapıyorlardı.

"Anlaşılan," diye geçirdi içinden No XII, kendisini tuhaf bir biçimde etrafından kopuk hissediyordu, "şu anda yaptıkları bir deliyi zaptetmek gibi geliyor onlara, uzun süre onlardanmış gibi görünen bir düşman casusunun, şimdi teşhir olduğunu görüyorlar –"

Düşüncesini hiçbir zaman tamamlayamadı, çünkü o anda fıçı, eskisinden iki kat daha büyük bir güçle, tüm kokuşmuşluğunu onun varoluşunun sınırlarına fışkırttı. Darbeye karşı koydu, bir sonraki darbenin işini bitireceğini anladı ve ölmeye hazırlandı. Zaman geçti, yeni bir darbe gelmedi. Sınırlarını biraz genişletti ve iki şey fark etti – birincisi, fıçının korkusu, sergilediği her duygu kadar soğuk ve hantaldı; ikincisi, dört bir yanı saran alevler, No XII'nin tavanda canlandırdığı kalasa yaklaşmaya başlamıştı. Duvarlar tutuşmuştu, katran kaplı çatı ateşli gözyaşları döküyor ve plastik ayçiçek yağı şi-

şeleri yerde yanıyordu. Bazıları patlıyordu, tuzlu suysa fıçıda kaynıyordu; fıçı olanca kuvvetine rağmen, belli ki ölüyordu. No XII kendisini çatının hâlâ ayakta duran kısmına yaydı ve boyandığı günü, daha da önemlisi, o geceyi hatırladı, bu düşünceyle ölmek istedi. Yanı başında No 13'ün alev aldığını gördü ve bu fark ettiği son şey oldu. Yine de ölüm henüz gelmemişti ve son kıymığı alevlere gömüldüğü zaman, hiç beklenmedik bir şey oldu.

Manav 17'nin müdürü, yani sahiple birlikte No XII'yi ziyaret eden kadın, kötü bir ruh hali içinde eve gidiyordu. O akşam, saat altıda, durup dururken, yağ ve hıyarların depolandığı kulübede yangın çıkmıştı. Dökülen yağlar yangını diğer kulübelere sıçratmıştı – kısacası, yanabilecek ne varsa yanmıştı. Kulübe No XII'den geriye kalan tek şey anahtarlardı ve No 13 ile 14 artık yanık birkaç kalastan ibaretti.

Raporlar hazırlanıp itfaiyecilere açıklamalar yapılırken, karanlık çöktü, müdür yol kenarlarında haydutlar gibi duran ağaçların arasında, boş yolda yürürken korkuya kapıldı. Durup peşinde kimse olmadığından emin olmak için arkasına baktı. Kimse yok gibiydi. Bir iki adım daha attı, sonra yeniden dönüp baktı ve uzaklarda parlayan bir şey gördüğünü sandı. Her ihtimale karşı, yol kenarına gidip bir ağacın arkasında durdu. Dikkatle karanlığa bakarak, ne olacağını görmek için beklemeye koyuldu. Yolun görülebilen en uzak yerinde parlak bir nokta belirdi. "Bir motosiklet!" diye düşündü müdür, ağacın gövdesine iyice yaslanarak. Ama motor sesi yoktu.

Parlak nokta, kadın onun tekerlekleri yol tutan bir araç değil, uçan bir araç olduğunu görünceye dek yaklaştı. Çok geçmeden ışık noktası büsbütün düşsel bir şeye dönüştü – havada, üç dört metre yukarıda süzülen, sürücüsüz bir bisiklet. İskeleti tuhaftı; nedense sanki çiviyle tutturulan kalaslardan yapılmış gibiydi. Fakat en tuhafı, parlıyor, kıvılcımlar çakıyor ve renk değiştiriyor; bir şeffaflaşıyor, bir tutuşuyordu göz alıcı parlaklıkla. Müdür büsbütün kendinden

geçmiş bir halde, yolun ortasına yürüdü ve bisiklet, kadının ortaya çıkmasına çok açık bir tepki verdi. İrtifasını ve hızını azaltarak, afallamış kadının başının üstünde birkaç daire çizdi. Ardından yükseldi ve yolun üzerinde bir rüzgâr gülü gibi dönüp durmaya başlamadan önce, hareketsiz, havada asılı kaldı. Bir ara tekrar durup, son kez hareket etmeye başladı; gökte parlak bir noktadan ibaret oluncaya dek gitgide, inanılmaz bir oranda hız kazandı.

Müdür kendine geldiğinde, yolun ortasında oturuyordu. Ayağa kalkıp her şeyi unuttu, üstünü başını silkeledi... Kadının bundan sonra ne yaptığı, bizi hiç mi hiç ilgilendirmiyor.

MAVİ FENER

PENCERENİN dışında yanan fener, yatakhaneyi aydınlatıyordu. Fenerin ışığı mavi ve cansızdı, yataktan sağa doğru eğilerek görebildiğim ay da olmasa huzursuz olacak, kendimi tehlikede hissedecektim. Ay uzun direğin tepesinden yayılan korkunç ışığı seyreltip yumuşatıyor, ona gizem katıyordu. Ben sağ yana sallandığımda, yatağın iki ayağı bir an için havada kaldı, ardından güm diye çarptı yere; boğuk ses iki yatak arasındaki mavi ışık demetiyle tuhaf bir uyum gösterdi.

"Kes şunu," dedi Crutch, bana mavi bir yumruk savururken, "duyamıyoruz."

Kulak kesildim.

"Ölü kasabayla ilgili olanı duymuş muydunuz?" diye sordu Tolstoy.

Kimse cevap vermedi.

"Pekâlâ öyleyse. Adam iki aylığına bir iş gezisine gider. Döndüğünde, herkesin ölü olduğunu fark eder."

"Nasıl yani, herkes öyle sokaklarda mı yatıyormuş?"

"Hayır," dedi Tolstoy, "hayır, işe gidiyor, birbirleriyle konuşuyor, kuyruğa giriyorlarmış. Tıpkı önceden olduğu gibi. Ama o hepsinin ölü olduğunu görebiliyormuş."

"Ölü olduklarını nasıl anlamış?"

"Nereden bileyim?" diye cevap verdi Tolstoy. "Ben anlamadım ki, o anladı. Neyse, hiçbir şeyi fark etmemiş gibi davranmaya karar vermiş. Bir karısı varmış, karısını görür

görmez, onun da ölmüş olduğunu anlamış. Onu gerçekten severmiş.

Bu yüzden o yokken neler olduğunu sorar ona. Karısı hiçbir şey olmadığını söyler. Hatta nereye varmaya çalıştığını anlamaz. Sonra adamı karısına her şeyi anlatmaya karar verir: 'Ölü olduğunu biliyor musun?' der. Karısı cevap verir: 'Evet, biliyorum. Etrafta neden yalnızca ölülerin bulunduğunu biliyor musun?' 'Hayır,' der adam. Sonra kadın sorar: 'Benim neden ölü olduğumu biliyor musun?' 'Hayır,' der adam yeniden. Sonra kadın sorar: 'Söyleyeyim mi?' Bu, adamı korkutur, ama 'Pekâlâ, söyle,' der. Kadın der ki: 'Çünkü sen kendin de bir cesetsin.' "

Tolstoy bu son sözü o kadar kuru, o kadar soğuk bir sesle söyledi ki, biz bile az daha korkacaktık.

"Evet, cidden hoş bir iş gezisiymiş adamın gittiği..." Bu Kolya'ydı, diğerlerinden bir-iki yaş küçük, gençten bir çocuktu. Aslında daha küçük görünmüyordu, çünkü ona somut bir saygınlık havası veren, kemik çerçeveli kocaman gözlükleri vardı.

"Demek hikâye anlatma sırası sende," dedi Crutch ona, "ilk sen konuştuğuna göre..."

"Bugünkü anlaşma böyle değildi," diye cevapladı Kolya.

"Her günkü anlaşma böyledir," diye karşılık verdi Crutch. "Hadi, anlat bakalım."

"Ben bir tane anlatayım," dedi Vasya. "Mavi tırnakla ilgili hikâyeyi biliyo' musunuz?"

"Tabii ki," dedi bir fısıltı köşeden. "Mavi tırnakla ilgili hikâyeyi herkes bilir."

"Peki ya kırmızı yamayla ilgili olanı biliyor musunuz?" diye sordu Vasya.

"Hayır, onu bilmiyoruz," diye cevapladı Crutch herkes adına. "Dinleyelim."

"Aile yeni bir eve taşınır," diye usul usul anlatmaya başladı Vasya "duvarda kırmızı bir yama vardır. Çocuklar yamayı fark edip, göstermek için annelerini çağırır. Ama anneleri bir şey demez. Orada öylece durup gülümser. Sonra

çocuklar babalarını çağırırlar. 'Bak, baba,' derler. Ama babaları annelerinden ölesiye korkmaktadır. 'Gidelim,' der çocuklarına, 'bu sizin işiniz değil.' Anneleri de öylece durup gülümser, bir şey söylemez. Sonra hepsi yatar."

Vasya konuşmaya ara vererek derin bir nefes aldı.

"Sonra ne oldu?" diye sordu Crutch bir iki saniyelik sessizlikten sonra.

"Sonra sabah olur. Sabahleyin kalkarlar ve çocuklardan birinin eksik olduğunu görürler. Çocuklar annelerine gidip sorar: 'Anne, kardeşimiz nerede?' Anneleri de cevap verir: 'Büyükanneye gitti. Büyükannenin yanında.' Çocuklar ona inanır. Anneleri işe gider ve akşam eve gelir, gülümser. Çocuklar annelerine der ki: 'Anne, biz korkuyoruz!' Anneleri yine gülümseyerek babalarına der ki: 'Benim sözümü dinlemiyorlar. Bunları bir temiz patakla!' Bunun üzerine babaları tutup onları bir temiz pataklar. Çocuklar kaçmak isterler, ama anneleri akşam yemeklerine bir şey koyar, bu yüzden oturdukları yerde kalır, kalkamazlar –"

Kapı açıldı ve hepimiz birden, anında gözlerimizi kapattık, uyuyormuş gibi yaptık. Birkaç saniye sonra kapı kapandı. Vasya bir dakika kadar koridordaki ayak seslerinin kesilmesini bekledi.

"Ertesi sabah uyanırlar ve çocuklardan biri daha eksiktir. Geriye yalnızca bir küçük kız kalmıştır. Gidip babasına sorar: 'Ortanca kardeşim nerede?' Babası cevap verir: 'İzci kampında.' Annesi de der ki: 'Birisine anlatırsan seni öldürürüm!' Kızı okula bile bırakmaz. Akşamleyin anne eve döner ve küçük kızın yemeğine yine bir şey koyar, kız ayakta duramaz olur. Baba da kapıyı pencereyi kilitler."

Vasya yine konuşmaya ara verdi. Bu defa kimse devam etmesini istemedi, yarı aydınlıktaki tek ses derin bir soluk sesiydi.

"Sonra başka insanlar gelir," diye devam etti, "daireye bakarlar ve boş olduğunu görürler. Bir yıl geçer ve yeni kiracılar taşınır. Kırmızı yamayı görünce, gidip duvar kâğıdını yırtarak açarlar ve anne oradadır, mosmor, öyle bir şiş-

miştir ki dışarı çıkamaz. Meğer anne çocukları yiyormuş, baba da ona yardım ediyormuş."

Uzun bir süre kimse konuşmadı, sonra biri sordu:

"Vasya, senin annen nerde çalışıyo'?"

"Konuyla ne alakası var?" diye sordu Vasya.

"Kız kardeşin var mı?"

Vasya cevap vermedi, ya gücenmiş ya da uyuyakalmıştı. "Tolstoy," dedi Crutch, "bize cesetler hakkında başka bir hikâye anlatsana."

"İnsanların nasıl ceset olduğunu biliyo' musunuz?" diye sordu Tolstoy.

"Herhalde," diye cevapladı Crutch, "büyür ve ölürler, ceset olurlar."

"Ya sonra?"

"Hiçbir şey," dedi Crutch, "tıpkı uyku gibi, yalnız bir daha uyanmıyorsun."

"Hayır," dedi Tolstoy, "benim demek istediğim bu değildi. Her şeyin nasıl başladığını biliyo' musunuz?"

"Nasıl?"

"Her şey insanların cesetlerle ilgili hikâyeler dinlemesiyle başlıyor. Sonra orada öyle yatıyor, düşünüp duruyorlar: Neden biz cesetlerle ilgili hikâyeler dinliyoruz?"

Sinirleri bozulan biri kikirdemeye başladı ve Kolya yatağında aniden doğrularak, çok ciddi bir tavırla dedi ki: "Kesin, çocuklar."

"İş-şte," dedi Tolstoy, halinden memnun bir şekilde. "Önemli olan, zaten bir ceset olduğunuzun farkına varmak, gerisi kolay."

"Asıl sen... kendin cesetsin," diye kestirip attı Kolya duraksayarak.

"Ben bunu inkâr etmiyorum ki," dedi Tolstoy. "Bir cesetle konuşarak ne yapmakta olduğunu düşünsen iyi edersin."

Kolya bir süre düşündü.

"Crutch," dedi, "sen ceset meset değilsin, öyle değil mi?"

"Ben mi? Nereden bileyim?"

"Ya sen, Lyoşa?"

Lyoşa, Kolya'nın kasabadan arkadaşıydı.

"Kolya," dedi, "bunu şimdi bir düşün. Sen kasabada oturuyordun değil mi?"

"Evet," diye onayladı Kolya.

"Sonra durup dururken bu öbür yere getirdiler, değil mi?"

"Evet."

"Sonra birden bütün bu cesetlerle birlikte yattığını, kendinin de bir ceset olduğunu fark ettin."

"Evet."

"Pekâlâ öyleyse," dedi Lyoşa, "bu konu üstüne biraz düşün."

"Bekledik ki," dedi Crutch, "düşünüp kendin çözesin. Bütün ölümüm boyunca böyle aptal bir ceset görmedim. Neden hepimizin burada birlikte olduğunu anlamıyor musun?"

"Hayır," dedi Kolya. Yatağında dizlerini göğsüne çekmiş oturuyordu.

"Biz seni ceset topluluğuna kabul etmek için buradayız," dedi Crutch. Kolya mırıltıyla hıçkırık arası bir ses çıkardı, yataktan sıçrayıp ok gibi fırladı koridora. Çıplak ayaklarının patırtısını duyabiliyorduk.

"Gülmeyin," diye fısıldadı Crutch, "sizi duyacak."

"Ne var bunda gülecek?" diye sordu Tolstoy hüzünlü bir sesle. Uzun gelen birkaç saniye süresince çıt çıkmadı, ardından Vasya kendi köşesinden sordu: "Ama çocuklar, ya öyleyse?"

"Ah, yapmayın," dedi Crutch. "Tolstoy, başka bir tane anlat."

"Tamam, hikâye şöyle," diye başladı bir duraksamanın ardından. "Birileri arkadaşlarını korkutmaya karar vermiş. Böylece, ceset kılığına girmişler, gidip demişler ki: 'Biz cesediz, senin için geldik.' Çocuk adamakıllı korkup kaçmış. Onlar da orada durup gülmüşler, sonra içlerinden biri demiş ki: 'Dinleyin, çocuklar, böyle ceset kılığında ne yapıyoruz biz?' Hepsi ona bakar, ne demek istediğini anlamazlar. Bunun üzerine, tekrar dener: 'Neden bütün diriler bizden kaçıyor?'"

"Ee, ne olmuş yani?" diye sordu Crutch.

"İşte bu. O an hepsi anlamış."

"Neyi anlamışlar?"

"Her şeyi işte."

Her şey sessizliğe büründü, sonra Crutch konuştu: "Dinle, Tolstoy. Doğru düzgün bir hikâye anlatır mısın, anlatmaz mısın?"

Tolstoy cevap vermedi.

"Hey, Tolstoy," dedi Crutch, "neden böyle sustun? Öldün mü yoksa?"

Tolstoy hiçbir şey söylemedi ve her geçen saniye sessizliği daha da büyüdü, daha da uğursuzlaştı. Yüksek sesle bir şey söylemek zorunda kaldım.

"Televizyon şovu *Zaman*'la ilgili hikâyeyi biliyor musunuz?" diye sordum.

"Devam et," dedi Crutch çarçabuk.

"O kadar korkutucu değil."

"Olsun, devam et."

Anlatacağım hikâyenin tam olarak nasıl bittiğini hatırlamıyordum, ama anlatırken hatırlayacağımı düşündüm.

"Aslında, otuz yaşlarında bir adam var, *Zaman*'ı seyretmek için televizyonun karşısına kurulur. Televizyonu açar, rahat etmek için koltuğunu çeker. Her zamanki gibi önce saat görünür, o da kendi saatini kontrol eder, doğru olduğundan emin olmak için. Neyse, saat dokuzu vurur ve ekranda 'Zaman' sözcüğü görünür, her zaman olduğu gibi beyaz değildir, bu kez siyahtır. Eh, önce biraz şaşırır, ama sonra belki yeni başlıklar tasarlamışlardır diye düşünür ve seyretmeye devam eder. Her şey alıştığı gibidir. Önce bir traktör gösterirler, ardından İsrail ordusunu. Sonra herkese, akademinin bir üyesinin öldüğünü söylerler, sonra biraz spor gösterirler, ardından ertesi gün için hava tahmini. Hepsi bu kadardır. Böylece *Zaman* sona erer ve adam koltuğundan kalkmaya çalışır –"

"Bana hatırlatın, size yeşil koltukla ilgili hikâyeyi anlatayım," diye araya girdi Vasya.

"Koltuktan kalkmak ister, ama kalkamadığını fark eder. Tüm gücünü yitirmiştir. Eline bakar, derisinin sarkık ve kırışık olduğunu görür. Korkup koltuktan kalkmak için var gücünü kullanır ve aynaya bakmak üzere banyoya gider, ama yürümek onun için gerçekten çok zordur... Sonunda bir şekilde varır banyoya. Aynada kendisine bakar ve saçının tamamen ağardığını, yüzünün bir kırışık yumağı olduğunu, tüm dişlerinin döküldüğünü görür. *Zaman*'ı izlerken bütün ömrü geçmiştir."

"Bunu biliyordum," dedi Crutch. "Hokey topuyla futbol oynadıkları hikâyenin aynısı. Adam onları seyretmektedir –"

Koridorda ayak sesleri duyduk ve bir kadının öfke dolu sesi yükseldi, anında hepimizin sesi kesildi, hatta Vasya horlama taklidi yapmaya başladı. Bir iki saniye sonra kapı ardına kadar açıldı, yatakhanenin lambaları yandı.

"Pekâlâ, buradaki başçeset kim bakalım? Sen misin, Tolstenko?" Antonina Vasilievna beyaz ceketiyle Kolya'nın yanında, kapıda duruyordu, Kolya'nın gözleri ağlamaktan kıpkırmızı olmuştu, yüzünü radyatörün arkasına saklamaya çalışıyordu.

"Başçeset Moskova'ya gitti," diye cevapladı Tolstoy tüm ciddiyeti takınarak, "Kızıl Meydan'da. Ne diye beni gecenin bir yarısı uykudan uyandırıyorsunuz?"

Böylesi bir küstahlık Antonina Vasilievna'yı çileden çıkardı.

"İçeri gir, Averyanov," dedi en sonunda, "gir ve uyu. Kamp müdürü yarın hakkından gelir bu cesetlerin. Ümit edelim, hepsi birden eve gönderilmesin."

"Antonina Vasilievna," diye söze girdi Tolstoy ismi heceleye heceleye, "neden beyaz bir önlük var üstünüzde?"

"İşim gereği, anlarsın ya..."

Kolya, Antonina Vasilievna'ya kaçamak bir bakış attı. "Yat," dedi kadın, "yat da uyu. Sen ne biçim erkeksin? Sana gelince..." Tolstoy'a döndü. "Bir kelime daha edersen, çırılçıplak, kızlar yatakhanesinde bulursun kendini. Anlaşıldı mı?" Tolstoy sessiz, Antonina Vasilievna'nın beyaz önlüğü-

ne baktı. Kadın kendini tepeden tırnağa süzdü, ardından Tolstoy'a baktı ve parmağıyla kulağını karıştırdı. Sonra birden o kadar öfkelendi ki, yüzü kıpkırmızı kesildi. "Bana cevap vermedin, Tolstenko," dedi, "başına gelecekleri biliyor musun?"

"Antonina Vasilievna," dedi Crutch, "siz kendiniz dediniz, bir kelime daha ederse... Nasıl cevap verebilir ki size?"

"Sana gelince, Kostilev," dedi Antonina Vasilievna, "müdür odasında özel bir şey söyleyecek sana. Bunu unutma."

Işık söndü, kapı çarparak kapandı. Bir süre, üç dakika kadar belki, Antonina Vasilievna kapıyı dinledi. Sonra koridordan ayak sesleri duyduk. Crutch'ın fısıltısı duyuldu.

"Dinle, Kolya, yarın sana gününü göstereceğim..."

"Biliyorum," diye cevapladı Kolya üzüntüyle.

"Yaa, ya, gününü göstereceğim..."

"Yeşil koltukla ilgili hikâyeyi dinlemek istiyo' musunuz?" diye sordu Vasya. Kimse cevap vermedi. "Büyük bir şirkette," diye başladı, "halılı, dolaplı, yeşil sandalyeli ve ahşap masalı bir müdür odası varmış. Odanın köşesinde de, uzun bir zamandır orada duran, kırmızı bir 'meydan okuma flaması' varmış. Sonra bir adamı şirkete müdür tayin etmişler.

Adam odaya girip etrafa bakar ve gördüklerini çok beğenir. Koltuğa oturup çalışmaya başlar. Sonra yardımcısı gelir ve koltukta patronunun yerine bir iskeletin oturduğunu görür. Eee, polisi çağırırlar, her yeri araştırır, bir şey bulamazlar. Sonra da yardımcıyı müdür tayin ederler. O da koltuğa oturup çalışmaya başlar.

Sonra gelirler ve koltukta yine bir iskeletin oturmakta olduğunu görürler. Polisi çağırırlar, bu defa da bir şey bulamazlar. Bunun üzerine yeni bir müdür tayin ederler. O da diğer müdürlere ne olduğunu bilmektedir, gerçek boyutlarda büyük bir manken sipariş eder. Ona kendi kıyafetini giydirip koltuğa oturtur, ardından kaçıp perdenin arkasına saklanır – unutturmayın, sarı perdelerle ilgili bir hikâye geldi aklıma – bekleyip ne olacağını görecektir.

Bir saat geçer, sonra bir saat daha, ve birden koltuktan teller çıktığını; tellerin mankeni her tarafından sardığını görür. Tellerden biri boynunu sarmaktadır. Teller mankeni boğduğunda, kırmızı yarış flaması koltuğa gelip mankeni örter. Bir iki dakika sonra mankenden geriye hiçbir şey kalmaz, flama masadan çekilip kendi köşesine döner. Yeni müdür odadan sıvışır, merdivenlerden iner, duvardan yangın baltasını alır, odaya dönüp baltayı var gücüyle flamaya indirir. Sonra bir inleme duyar ve ahşap kaideyi ikiye böldüğünde yere kan dökülmeye başlar."

"Ya sonra ne olur?" diye sordu Crutch.

"Hepsi bu kadar," diye cevapladı Vasya.

"İyi ya adama ne olmuş?"

"Adamı flama yüzünden görevinden uzaklaştırmışlar."

"Ya flamaya ne olmuş?"

"Onarıp yerine koymuşlar," dedi Vasya, biraz durup düşündükten sonra.

"Ya yeni bir müdür tayin ettiklerinde ona ne olmuş?"

"Aynı şey."

Kamp müdürünün odasında, izci taburlarının numaralarını taşıyan birkaç flama olduğu geldi aklına. Dahası müdür tören yürüyüşleri sırasında iki flamayı birilerine hediye olarak vermişti. Odasında bir döner koltuk vardı, kırmızıydı.

"Ha unutmuşum," dedi Vasya, "adam perdelerin arkasından çıktığında saçları bembeyazmış. Sarı perdelerle ilgili hikâyeyi biliyo' musunuz?"

"Ben biliyorum," dedi Crutch.

"Tolstoy, sarı perdelerle ilgili olanı biliyo' musun?"

Tolstoy cevap vermedi.

"Hey, Tolstoy!"

Tolstoy hiçbir şey söylemedi.

Ben Moskova'daki evde sarı perdelerim olduğunu düşündüm, sarımsı-yeşil daha doğrusu. Yazın, bulvara bakan balkonun kapısı sürekli açık olduğu zaman, çiçek kokusuna benzer bir şeyle karışık egzoz dumanı ve trafik gürültüsü içe-

ri akın ederken, ben genellikle balkonda yeşil bir koltukta oturur, yeşil perdelerin rüzgârda salınışını izlerim.

"Dinle, Crutch," dedi Tolstoy birden, "insanların ceset topluluğuna kabul edilişi senin düşündüğün gibi olmaz."

"Nasıl olur ya?"

"Çeşitli şekillerde olur. Yalnız kimse kimseye cesetler arasına katıldığını söylemez. Bu yüzden cesetler ölü olduklarını öğrenmezler, diri olduklarını sanırlar."

"Yani sen kabul edildin, öyle mi?"

"Bilmiyorum," dedi Tolstoy, "belki edilmişimdir. Ya da belki beni sonra, kasabaya döndüğümde kabul edeceklerdir. Dediğim gibi, sana söylemezler."

" 'Onlar' da kim oluyo?"

"Kim mi? Ölüler."

"Gene başladınız," dedi Crutch. "Bir kapasanız şu çenenizi. Yeter artık be."

"Ta'am," diye bağırdı Kolya. "Bu kadarı yeter."

"Sana gelince, Kolya," dedi Crutch, "yine de yarın sana gününü göstereceğim."

Tolstoy bir süre bir şey demedi, sonra konuşmaya başladı: "Önemli olan şu," dedi, "yenileri kabul edenler bile, onları cesetler topluluğuna kabul ettiklerini bilmezler."

"Öyleyse nasıl kabul edebiliyorlar?" diye sordu Crutch.

"Nasıl isterlerse. Diyelim ki birine bir konuda bir şey sordun veya televizyonu açtın, onlar seni cesetler topluluğuna kabul etmiş oluyorlar."

"Benim demek istediğim bu değil. Kabul ettiklerinde birini kabul ediyor olduklarını bilmeleri gerekir."

"Gerekmez. Ölüyseler nasıl bir şey bilebilirler?"

"O zaman bunu anlamanın bir yolu yok," dedi Crutch. "Kimin ölü, kimin diri olduğunu nereden bilebilirler ki?"

"Niye, sen bilmez misin?"

"Hayır," dedi Crutch, "arada gerçek bir fark yok gibi."

"Pekâlâ, bir an için ölü mü diri mi olduğunu bir düşün," dedi Tolstoy. Crutch karanlıkta bir hareket yaptı ve bir şey Tolstoy'un kafasının hemen üzerinde duvara çarptı.

"Ahmak," dedi Tolstoy, "az daha kafama geliyordu."

"Ne de olsa ölüyüz," dedi, "kimin umrunda?"

"Hey çocuklar," dedi Vasya, "size sarı perdeyle ilgili olanı anlatayım mı?"

"Al da o sarı perdeleri kıçına sok Vasya. Bugüne kadar yüz defa dinledik aynı hikâyeyi."

"Ben dinlemedim," dedi Kolya köşeden.

"Ne yani, senin hatırın için hepimiz onu dinlemek zorunda mıyız? Sonra yine ağlayarak Antonina'ya gidersin."

"Ben bacağım incindiği için ağlıyordum," dedi Kolya. "Yolda bacağımı çarptım."

"Neyse, senin bize bir hikâye anlatman gerekiyor. İlk sen konuşmuştun. Unuttuğumuzu mu sandın?"

"Vasya benim yerime bir tane anlattı."

"O senin yerine bir tane anlatmadı, sadece bir hikâye anlattı. Şimdi sıra sende. Yoksa yarın cidden gününü göreceksin."

"Siyah yabani tavşanla ilgili olanı biliyo' musunuz?" diye sordu Kolya. Her nasılsa hangi siyah yabani tavşandan söz ettiğini biliyordum: Kantinin karşısındaki koridorun duvarında asılı duran şeylerden biri, kızgın demirle, kravat takmış bir yabani tavşan çizilmiş bir kontrplaktı. Başarıyla yapıldığı ve çok ayrıntılı olduğu için, yabani tavşan gerçekten yanmış gibi görünüyordu.

"İşte, hani hiç bilmiyordun. Anlat bakalım."

"Bir zamanlar bir izci kampı varmış. Ana binada duvara çizilmiş her tür hayvan varmış, biri de davullu bir siyah tavşanmış. Nedense ayaklarına iki çivi çakılıymış. Sonra bir gün öğle vakti, genç bir kız yemekten sonra öğle uykusuna giderken, tavşan için üzülmüş. Gidip çivileri sökmüş ve birden siyah tavşanın sanki canlıymış gibi ona baktığı hissine kapılmış. Ama sonra düş gördüğüne karar verip yatakhaneye gitmiş.

Dinlenme saati başlamış. Kamptaki herkes uykuya yenik düşmüş. Sonra birdenbire, tavşan davul çalmaya başlamış. Dinlenme saatinin sona erdiğini, uyandıklarını ve beş çayına gittiklerini düşlemişler. Sonra her şeyi her zamanki gibi yap-

tıklarını, pinpon oynadıklarını, kitap okuduklarını falan sanmışlar. Ama bunların hepsini rüyalarında yapıyorlarmış. Sonra hepsi büyümüş, okullarından mezun olmuş, evlenmiş ve çalışmaya, çocuklarını yetiştirmeye başlamışlar. Ama aslında düş görüyorlarmış. Siyah tavşan dur durak bilmeksizin davul çalıyormuş."

Kolya sözlerini bitirdi.

"Ben anlamadım," dedi Crutch, "hepsinin eve gittiğini söyledin. Ama evde aileleri, onlarla aynı yaşta arkadaşları olmalı. Onlar da mı düş görüyordu?"

"Hayır," dedi Kolya, "onlar düş görmüyorlardı, düşün içindeydiler."

"Ne saçmalık," dedi Crutch. "Siz buna inandınız mı, çocuklar?"

Kimse cevap vermedi. Sanki herkes uyuyakalmıştı.

"Tolstoy, sen buna inandın mı?"

Yataktan eğilip Kolya'ya bir şey fırlatan Tolstoy'un yatağı gıcırdadı.

"Seni piç kurusu," dedi Kolya. "Suratını dağıtacağım senin, görürsün."

"Geri ver bakayım," dedi Crutch, Tolstoy'un Kolya'ya attığı şey, onun daha önce Tolstoy'a attığı koşu ayakkabısıydı.

Kolya ona ayakkabıyı geri verdi.

"Hey," dedi Crutch bana, "neden sen hiçbir şey söylemiyorsun?"

"Çok uykum var," dedim.

Crutch yatağında döndü. Başka bir şey söyleyeceğini sandım, ama söylemedi. Kimse bir şey söylemedi. Vasya uykusunda bir şeyler sayıkladı.

Ben tavana baktım. Dışarıda fener, direğiyle birlikte bir ileri bir geri sallanıyordu, yatakhanemizdeki gölgeler de onunla birlikte sallandı. Yüzümü pencereye çevirdim. Artık ayı göremiyordum. Her şey mutlak bir sessizliğe gömülmüştü, bir banliyö treninin çok uzaklardan gelen takırtısı dışında ses yoktu. Mavi fenere bakmaya devam ettim, uykuya daldığımı fark etmedim.

YUKARI DÜNYANIN TEFİ

Asker girişe adımını attığı andan itibaren gözlerini Tanya ve Maşa'dan hiç ayırmadan yürüdü, sonra köşeye baktı – durdu ve şaşkınlık içinde, orada oturan kadını seyretti.

Kadın gerçekten çok tuhaf görünüyordu. Kenarları kıvrık üç günlük bir kafeterya kekine benzeyen Moğol yüzü, özellikle de gözleri deri kurdeleler ve boncuk dizilerinin ardına saklandığı için, yaşını hiç belli etmiyordu. Hava ılık olduğu halde, kürk bir şapka takmıştı. Şapkada üç geniş deri şerit vardı. Şeritlerden biri alnından başının arkasına gidiyor, yüzüne, omuzlarına ve göğsüne sarkıyordu; şeridin üzerindeki deri örgülere küçük bronz heykelcikler, ziller ve buna benzer uğurlar bağlanmıştı.

Rengeyiği kürkünden ince şeritler, deri örgüler, küçük parlak metal plakalar ve tren her durduğunda çok hoş melodik sesler çıkaran bir sürü zille bezenmiş, uzun ve geniş, kaftanı andıran, el dokuması bir gömlek giymişti. Bunların üst tarafında, gömleğine bağlanmış, ne anlama geldiği belirsiz çok sayıda ufak tefek nesne daha vardı – zikzaklı demir oklar, iki Onur Madalyası, ağızsız basılmış ince yüzler ve sağ omzundaysa, bir Aziz George nişanı kurdelesine iliştirilmiş iki uzun paslı çivi vardı. Elinde gergin bir deri tef tutuyordu, bu tef de çok sayıda küçük zille süslenmişti; bağdaş kurup üzerine oturduğu geniş spor çantadan bir başka tefin kenarı fırlamıştı.

"Belgeler," dedi asker en sonunda.

Kadın askerin sözlerine karşılık vermedi.

"O benimle birlikte seyahat ediyor," diye araya girdi Tanya, "belgeleri yok. Rusça bilmiyor."

Gün içinde aynı şeyi tekrar tekrar açıklamak zorunda kalan insanların bıkkın sesiyle konuşmuştu.

"Nasıl olur, belgesiz?"

"Neden yaşlı bir kadın yanında belge taşısın? Bütün belgeleri Moskova'da, Kültür Bakanlığı'nda. Bir halk müziği ve dans grubuyla birlikte burada bulunuyor."

"Neden bu kılıkta geziyor?" diye sordu asker.

"Ulusal kıyafeti," diye cevapladı Tanya. "Saygın bir rengeyiği çobanıdır. Sırf bu yüzden ona madalya takmışlar, bak, şurada, şu zilin sağında."

"Burada tundrada değiliz. Bu, toplumsal düzenin bozulmasıdır."

"Hangi düzenin?" dedi Tanya, sesini yükselterek. "Sen hangi düzeni savunmaya çalışıyorsun? Kompartımanlardaki su birikintilerini mi? Yoksa onların iğrenç kokularını mı?" Başıyla kapıyı gösterdi, kapının arkasından sarhoş bağrışmaları geliyordu.

"Kompartımanda oturmaya korkuyoruz, düzen sağlayacağın yerde, tek yapabildiğin yaşlı bir kadının belgelerini kontrol etmek."

Asker Tanya'nın yaşlı dediği kadına kuşkuyla baktı. Kadın girişin köşesinde sessiz sedasız oturuyor, trenin ritmiyle bire bir sallanıyor, onun hakkında yürütülen tartışmaya zerre kadar ilgi göstermiyordu. Garip görüntüsüne karşın, ufak tefek vücudu öylesine sakin, öylesine huzur dolu bir enerji yayıyordu ki, teğmen ona bir dakika kadar bakınca pes etti. Çok uzaklarda kalan bir şeye gülümsüyor gibiydi, sol eli, kemerden sarkan cobu mekanik şekilde ovuşturmaktan vazgeçti.

"Adı ne?" diye sordu.

"Tyimi" diye yanıtladı Tanya.

"Pekâlâ," dedi asker, ağır kompartıman kapısını çekerken. "Ama dikkatli olun..."

Kapı askerin arkasından kapandı ve kompartımanın içinden gelen sesler biraz yatıştı. Şehirlerarası tren, fren yaptı ve buharlı birkaç saniye boyunca genç kadınlar kendilerini tümsekli bir asfalt platformun, onun da ötesinde yer yer incecik tüten her boy ve çapta bir sürü bacanın bulunduğu alçak binaların karşısında buldular.

Duygusuz bir kadın sesi, "Kremotovo istasyonu," diye duyurdu hoparlörden, kapılar çarparak kapanırkense, "Bir sonraki durak, Kırk-Üçüncü-Mil."

"Biz orada mı ineceğiz?" diye sordu Tanya.

Maşa başıyla onaylayıp Tyimi'ye baktı, kadın herhangi bir duygu belirtisi göstermeksizin, köşede oturuyordu. "Uzun zamandır mı seninle?"

"İki yıl oldu," diye cevapladı Tanya.

"Geçimsiz biri mi?"

"Yo, hayır," dedi Tanya, "çok sakindir. Hep mutfakta oturur, aynen bu şekilde. Televizyon seyreder."

"Hiç yürüyüşe çıkmaz mı?"

"Hayır," dedi Tanya, "çıkmaz. Bazen balkonda uyur."

"Ona zor gelmiyor mu? Şehirde yaşamak, yani?"

"İlk başta zordu," dedi Tanya, "sonra alıştı. Önceleri bütün gece tef çalar, görünmez biriyle güreşirdi. Şehir merkezinde bir sürü ruh var. Artık hepsi onun emrinde galiba. Ama hâlâ, havai fişek gösterisi olduğunda banyoda saklanıyor."

Kırk-Üçüncü-Mil ismi bu istasyona çok yakışıyordu. Tren istasyonu yakınında her zaman belli oranda yerleşim olur doğal olarak, ama burada tuğladan yapılma bilet gişesinden başka bir şey yoktu ve öyle görünüyordu ki, bu mekânla ilişkilendirilebilecek tek düşünce, Moskova'ya uzaklığıydı. Platformun hemen ilerisinde orman başlıyor ve göz alabildiğine uzanıyordu – tren bekleyen birkaç pespaye yolcunun nereden geldiğiyse bir gizdi.

Çantasının ağırlığı yüzünden iki büklüm olan Maşa önde gidiyordu. Tanya onun yanında yürüyor, omzunda benzer bir çanta taşıyordu ve Tyimi, çangır çungur arkadan ge-

liyor, su birikintilerinin üzerinden geçerken, uzun eteğinin uçlarını kaldırıyordu. Ayağına mavi Çin lastikleri giymişti, baldırları ince boncuklarla çevrelenmiş, hafif bol, deri tozluklarla sarılıydı. Maşa, Tyimi'nin sol tozluğuna dikili bir saat kadranı görüp, sağ tozluğuna bağlı sifon zincirinin ucunda, çamurda sürünen bir at nalı olduğunu fark edinceye dek, birkaç kez etrafına baktı.

"Baksana, Tanya," diye sordu usulca, "şu at nalını niçin taşıyor?"

"Aşağı Dünya için," dedi Tanya. "Oradaki her şey çamura gömülüdür. Böylece o, çamura saplanmıyor."

Maşa ona kadranı soracak oldu, ama vazgeçti.

İstasyondan ormana doğru iyi yapılmış bir yol uzanıyordu, her iki yanda düzgün sıralanmış huş ağaçları vardı, ama üç yüz metre kadar sonra ağaçların dağılımındaki tüm düzen kayboldu ve asfalt ansızın sona erdi, ayaklarını yutan ıslak çamurda ilerlemeye çalışırken buldular kendilerini.

Maşa vaktiyle büyükbaş birinin ormana asfalt bir yol yapılması için emir verdiğini, ama sonradan, bir yere çıkmadığı anlaşılan yolun yarım bırakılıp unutulduğunu düşündü. Yolun görüntüsü Maşa'yı hüzünlendirdi, birden, yirmi beş yıl kadar önce bilinmez bir iradenin müdahalesiyle başlayan kendi hayatı buna benzer bir yol gibi göründü ona; başlangıçta düz ve engebesiz, yalın doğruların özenli, düzgün sıraları arasında uzanan, sonra –bilinmez bir yönetici tarafından unutularak– nereye çıktığını bir tek Tanrı'nın bildiği çarpık çurpuk bir patikaya dönüşen bir yol.

İleride, bir huş ağacının dalına bağlanmış örgülü, beyaz bir kumaş parçası gözüne ilişti.

"Buradan," dedi Maşa, "doğruca ormanın içine dönüyoruz. Bir sekiz mil daha."

"Çok yakın," dedi Tanya kuşkuyla, "nasıl olmuş da korumuş kendini?"

"Buraya kimse gelmez," diye cevapladı Maşa. "Burada hiçbir şey yoktur ve ormanın yarısı dikenli telle çevrilidir."

Çok geçmeden önlerine ilk alçak beton sütun çıktı, her iki tarafından aşağı dikenli teller sarkıyordu. Sonra birkaç sütun daha göründü, daha köhneydiler ve sık çalıların ardına gizlenmişlerdi, öyle ki iyice yakınına gelinceye dek dikenli tel görünmüyordu.

"İşte," dedi.

Dikenli teller aralanmış, birbirine dolaşmıştı. Maşa ve Tanya hiç zorlanmadan geçtiler tellerin altından, fakat nedense Tyimi'nin gömleği takıldı, kadın geri geri gitti. Zillerini çınlatarak, uzun bir süre arada kıvrandı.

Telin ötesinde orman tıpatıp aynıydı; insan eli değdiğine dair en ufak bir belirti yoktu. Maşa güvenle ilerledi, dibinde ufak bir derenin şırıldadığı bir koyağın kenarında birkaç dakika durdu.

"İşte geldik," dedi, "şurada, çalıların içinde."

Tanya aşağı baktı. "Ben bir şey göremiyorum."

"Şuradan çıkan kuyruğu," dedi Maşa, göstererek, "şu da kanadı. Hadi, aşağı giden bir yol var."

Tyimi aşağı inmedi, Tanya'nın çantasının üzerine oturdu, bir ağaca yaslandı ve kıpırdamadan durdu. Maşa ile Tanya dallara tutunup ıslak toprakta kayarak koyağa indiler.

"Baksana, Tanya," dedi Maşa kısık sesle, "bir bakması gerekmez mi? Nasıl başaracak?"

"Bu konuda endişe etme," dedi Tanya, çalılara bakarak, "o bizden iyi biliyor... gerçekten öyle. Bu nasıl korumuş kendini Tanrı aşkına?"

Çalıların arkasında koyu kirli renkte, son derece eski bir şey vardı. İlk bakışta, hayatının sonunda Hıristiyanlığın tuhaf bir biçimini kabul eden küçük bir göçebe hükümdarının mezarını andırıyordu. Uzun, ince bir tümsekten, eğri bir haç şeklinde koskoca bir metal yapı fırlıyordu. Biraz çabayla bunun, aldığı darbeyle parçalanan bir uçağın hasar görmüş kuyruğu olduğu anlaşılabiliyordu. Uçağın gövdesi tamamen yere gömülmüştü. Bir iki metre ileride fındık çalılarıyla çimenler arasında, kırılmış kanatların dış hatlarını seçebiliyor,

kanatların birinin üzerinde, çamurun döküldüğü bir noktada bir haç görebiliyorlardı.

"Kitaba baktım," dedi Maşa, sessizliği bozarak, "anlaşılan bir saldırı uçağı, bir Heinkel. İki farklı modeli varmış, birinin gövdesinin altında bir makineli tüfek var, diğerindeyse başka bir şey, ne olduğunu hatırlamıyorum. Neyse, bu önemli değil."

"Pilot kabinini açtın mı?" diye sordu Tanya.

"Hayır," dedi Maşa, "tek başıma yapmaktan korktum."

"Ya kimse yoksa?"

"Olması gerek," dedi Maşa, "cama dokunulmamış. Bir bak." Bir adım ilerledi, bir iki dalı araladı ve elinin kenarıyla, oluşması yıllar almış bir humus tabakasını silip attı.

Tanya yüzünü eğerek cama yaklaştırdı. Camın arkasında ıslak gibi görünen koyu renkli bir şey seçebiliyordu.

"Bunlardan kaç tane vardı?" diye sordu. "Bu Heinkel'se, bir de makineli tüfekçi olması gerekmez mi?"

"Bilmiyorum," dedi Maşa.

"Pekâlâ," dedi Tanya, "Tyimi bulur. Pilot kabininin kapalı olması kötü. Elimizde bir tutam saç veya kemik olsaydı, her şey çok daha kolay olurdu."

"Bunu beceremez mi?"

"Becerir," dedi Tanya, "yalnız biraz zaman alır. Hava kararmaya başladı bile. Gidip dalları toplayalım."

"Ama bu kaliteyi etkilemez mi?"

"Kalite mi?" diye sordu Tanya. "Kalite bu işte ne anlama gelebilir ki?"

Ateş güzel güzel yanıyor, alçaktaki bulutların ardına saklanan akşam göğünden daha fazla ışık veriyordu. Maşa çimler üzerinde sabırsızlıkla dans eden bir gölgesi olduğunu fark etti; gölgesinin ondan çok daha rahat, çok daha kendinden emin olmasına bozuldu. Şehir giysileri içinde kendisini aptal gibi hissetti; gün boyunca karşılaştıkları herkesin, fal taşı gibi açılan gözlerle baktığı Tyimi'nin kıyafetiyse, giyilebilecek en rahat ve doğal giysi gibi görünüyordu şimdi.

"Pekâlâ," dedi Tanya, "birazdan başlarız."

"Neyi bekliyoruz ki?" diye sordu Maşa fısıltıyla.

Tanya usulca, "Böyle acele etme," diye cevap verdi, "neyin ne zaman yapılması gerektiğini o bilir. Şimdi sakın ona bir şey söyleme."

Maşa arkadaşının yanında yere oturdu. "Korkunç," dedi, ceketinin altında, kalbinin bulunduğu yerde elini gezdirdi. "Ne kadar beklememiz gerek?"

"Bilmem, her defasında değişir. Geçen yıl..."

Maşa titredi. Tefin kuru sesi, sayısız küçük zilin çınlamasıyla birlikte çayırın üzerine yayıldı.

Tyimi ayaktaydı, öne eğilmiş, koyağın kenarındaki çalılara bakıyordu. Yeniden tefe vurdu, açıklıkta iki kez saat yönünün tersi yönde kendi etrafında döndü, inanılmaz bir rahatlıkla, çalıların oluşturduğu duvarın üzerinden sıçrayıp koyağın içinde gözden kayboldu. Aşağıdan insanın içini burkan, acı dolu bir çığlık duyuldu, Maşa Tyimi'nin bacağını kırdığından emindi, ama Tanya gözlerini kapamakla yetindi, bu Maşa'yı rahatlatmaya yetti.

Tefe vurulan hızlı darbeleri ve bir çırpıda mırıldanılan sözleri duydular. Sonra her şey sessizleşti ve Tyimi çalıların arasından çıktı. Hareketleri yavaş, törenseldi. Açıklığın ortasına geldiğinde durdu, ellerini kaldırdı ve tefle ritim tutmaya başladı. Maşa işi sağlama almak için gözlerini yumdu.

Çok geçmeden tefin sesine yeni bir ses eklendi. Maşa gerçekte ne zaman başladığını fark etmedi, ilk önce ne olduğunu da anlayamadı, sanki yakınlarda tanıdık olmayan bir telli çalgı çalıyordu, sonra bu delici, yankılı sesin Tyimi'nin boğazından çıktığını anladı.

Sesin tınısı tamamen ayrı bir boşlukta, sesin kendi yarattığı ve içinde ilerlediği bir boşlukta, karşısına çıkan niteliği belirsiz pek çok nesneye çarpması sonucu vücuda geliyor gibiydi; her bir çarpışma Tyimi'den sert bir gırtlak sesi çıkarıyordu. Nedense Maşa, karanlık bir havuzun dibinde ilerleyerek karşısına ne çıkarsa toplayan bir ağ hayal etti.

Birdenbire, Tyimi'nin sesi bir şeye takıldı ve Maşa onun kurtulmak için boş yere çabaladığını duydu.

Maşa gözlerini açtı. Tyimi ateşe çok yakın duruyor ve bileğini boşluktan çekmeye çalışıyordu. Var gücüyle kolunu çekiyor, ama boşluk o sımsıkı kavrayışı hiç gevşetmiyordu.

"*Nilti dolgong*," dedi Tyimi tehditkâr bir ses tonuyla, "*nilti djamai!*"

Maşa, Tyimi'yi karşılayan boşluğun bir cevap verdiği yolunda belirgin bir hisse kapıldı.

Tyimi gülüp tefini salladı.

"*Nein, Herr General!*" dedi. "*Das hat mit Ihnen gar nichts zu tun. Ich bin hier wegen ganz anderer Angelegenheiten.*"

Boşluk bir şey sordu ve Tyimi başını salladı.

"Almanca biliyor muydu?" diye sordu Maşa.

"Temas halinde olduğu sürece evet," dedi Tanya. "O zaman her dili konuşabilir."

Tyimi elini kurtarmak için bir hamle daha yaptı.

"*Heute ist es schon zu spät, Herr General. Verzeihung, ich habe es sehr eilig*," diye bağırdı hiddetle.

Bu defa Maşa boşluktan gelen tehdidi hissedebiliyordu.

"*Wozu?*" diye bağırdı Tyimi aşağılarcasına, sonra iki paslı çivisi olan Aziz George nişanı kurdelesini omzundan koparıp başının üzerinde salladı. "*Nilti djamai! Blyai budulan!*"

Boşluk elini aniden bıraktı, Tyimi çimlerin üzerine kıç üstü oturdu. Yerde gülmeye başladı, ardından Tanya ile Maşa'ya dönerek kafasını salladı.

"Ne oldu?" diye sordu Maşa.

"Kötü haber," dedi Tanya. "Senin müşteri Aşağı Dünya'da değil."

"Belki her yere bakmamıştır?" diye önerdi Maşa.

"Hangi her yere? Orada bir yer yok. Ne başlangıcı var ne de sonu."

"Peki şimdi ne yapacağız?"

"Yukarı Dünya'ya bakmayı deneyebiliriz," dedi Tanya.

"Fazla şansımız yok, bugüne kadar hiç işe yaramadı. Yine de şansımızı deneriz." Hâlâ çimlerin üzerinde oturmakta olan Tyimi'ye dönüp yukarıyı işaret etti. Tyimi başıyla onayladı, ağacın yanındaki spor çantaya gidip diğer tefi çıkardı. Sonra da bir Coca-Cola kutusu buldu ve kafasını sallayıp birkaç yudum aldı. Maşa'nın aklına Wimbledon merkez kortundaki Martina Navratilova geldi.

Yukarı Dünya'nın tefinin farklı bir sesi, daha sakin ve daha düşünceli bir havası vardı. Tyimi'nin sesi de farklıydı, daha yaslı bir tını seçmişti. Maşa korku yerine hafif bir hüzün ve huzur hissetti. Birkaç dakika öncesinin olayları yinelendi, ama bu defa korkunç değil, coşkuluydu – aslında duruma pek uygun değildi. Uygun değildi, çünkü Maşa bile, tefine hafif darbeler indirip, yüzünü dallar arasındaki boşluklardan karanlık olduğu görülen gökyüzüne çeviren Tyimi'nin hitap ettiği bu dünyayı rahatsız etmenin tamamen anlamsız olduğunun farkına varmıştı.

Maşa Moskova banliyösünün dar, iç karartıcı renklerle boyalı kapalı mekânlarında dolaşan ufak bir bozkurdu anlatan o eski çizgifilmi hatırladı. Çizgifilmde tüm bunlar bazen kaybolur ve hiç yoktan, belli belirsiz çizilmiş bir figürün solgun bir suluboya yolda yürüdüğü, öğle güneşine boğulan, neredeyse şeffaf bir açık alan belirirdi.

Maşa zihnini boşaltmak için kafasını sallayıp etrafına baktı.

Çevresini oluşturan tüm bileşenler, biraz önce birbiriyle doğrudan temas halinde olan bütün bu çalılar ve ağaçlar, çimler, bitkiler ve gökyüzü tefin ahengiyle gevşemiş gibiydi. Bir an için tuhaf, parlak, yabancı bir dünya çatlaklardan kaçamak bir bakış attı.

Tyimi'nin sesi bir şeye takıldı, ilerlemeye çalıştı, ama başaramadı. Tek bir gergin notaya saplanıp kaldı.

Tanya Maşa'nın kolunu çekiştirdi.

"Bak, orada," dedi. "Onu bulduk. Şimdi Tyimi ona kancayı takacak..."

Tyimi kollarını kaldırıp delici bir çığlık koyverdi ve çimlerin üzerine yığıldı kaldı.

Maşa uzaklardan bir gürleme duydu. Ses uzun bir süre kesilmediyse de, nereden geldiğini çıkaramadı ve kesildiğinde başka sesler duydu: Cama indirilen bir darbe; paslı demirin takırtısı; bir erkeğin sessiz, ama duyulacak kadar belirgin aksırığı.

Tanya kalkıp koyağa doğru bir adım attı. Maşa açıklığın kenarında bir karaltı seçebildi.

"*Sprechen Sie Deutsch?*" diye sordu Tanya boğuk bir sesle.

Karaltı sessizce ateşe doğru ilerledi.

"*Sprechen Sie Deutsch?*" diye yineledi Tanya geri geri giderken. "Sağır mı ne?"

Ateşin kırmızı ışığı deri ceketli ve uçuş kasklı, kırklarında, tıknaz bir adam çıkardı açığa. Adam yaklaşarak, sinirleri bozulduğu için kıkır kıkır gülen Tanya'nın karşısına bağdaş kurup oturdu, baktı.

"*Sprechen Sie Deutsch?*"

"Şunu keser misin?" diye karşılık verdi adam Rusça. "Hep aynı şey, hep aynı!"

Tanya hayal kırıklığıyla bir iç geçirdi. "Kimsin öyleyse?" diye sordu.

"Ben mi? Binbaşı Zvyagintsev. Nikolay İvanoviç Zvyagintsev. Ya siz kimsiniz?"

Maşa ile Tanya bakıştılar.

"Ben anlamıyorum," dedi Tanya. "Binbaşı Zvyagintsev diye birinin bir Alman uçağında ne işi var?"

"Ele geçirilmiş bir uçak," dedi binbaşı. "Onu başka bir piste götürüyordum ve sonra..."

Binbaşı Zvyagintsev'in yüzü çarpıldı, hiç hoş olmayan bir şeyi hatırlamakta olduğunu görebiliyorlardı.

"Yani bir Sovyet pilotu," diye girdi söze Tanya, "bir Sovyet pilotu olduğunu mu söylemek istiyorsun?"

"Bunu bilmiyorum," diye cevap verdi Binbaşı Zvyagint-

sev. "Eskiden öyleydim, ama şimdi emin değilim. Şu anda bulunduğum yerde her şey farklı."

Başını kaldırıp Maşa'ya baktı ve Maşa utanarak gözlerini kaçırdı.

"Siz burada ne yapıyorsunuz, kızlar?" diye sordu. "Ölülerle dirilerin yolu asla kesişmez. Öyle değil mi?"

"Ah," dedi Tanya, "lütfen, özür dileriz. Biz Sovyet pilotlarını hiç rahatsız etmeyiz. Hepsi uçak yüzünden. İçinde bir Alman olduğunu sandık."

"Peki bir Almanla işiniz ne?"

Maşa gözlerini kaldırıp Binbaşı'ya baktı. Birkaç günlük bir sakalı olan, sakin ifadeli, hafif kalkık burunlu geniş bir yüzü vardı. Maşa bu tür yüzleri severdi. Binbaşı'nın görüntüsü şakağındaki kurşun deliğiyle biraz bozulmuştu, ama Maşa uzun zaman önce bu dünyada kusursuzluk diye bir şey olmadığı sonucuna ulaşmıştı, insanlarda kusursuzluk aramazdı – hele ki görünüşlerinde. "Bu devirde," dedi Tanya, "taşı sıkıp suyunu çıkarmak gerekiyor, geçim zor. Arkadaşımla ben..."

Başıyla, tepkisiz duran Tyimi'yi işaret etti.

"Şey, şu kadarını söyleyelim, bizim işimiz bu. Şimdilerde herkes ülke dışına çıkıyor. Bir yabancıyla evlenmek dört bin dolara patlıyor, biz beş yüz dolara ayarlıyoruz."

"Yani ölü adamlarla mı evlendiriyorsunuz insanları?" diye sordu kulaklarına inanamayan binbaşı.

"Ne olmuş? Hâlâ vatandaşlıkları var. Evlenmeleri koşuluyla onları hayata döndürüyoruz. Genellikle Almanlar oluyor. Bir Alman cesedi Zimbabweli diri bir zenciye veya Rusça bilen, ama vizesi olmayan bir Yahudiye bedel. En iyi mal, kuşkusuz, Mavi Bölük'ten bir İspanyol, ama bu pahalı bir ceset. Çok nadir. İtalyanlarla Finler de var. Romenlerle Macarlara dokunmuyoruz."

"Demek öyle," dedi Binbaşı. "Peki ya sonra, uzun yaşıyorlar mı?"

"Üç yıl kadar," dedi Tanya.

"Çok da uzun değilmiş," dedi Binbaşı. "Onlara üzülmüyor musunuz?"

Tanya bir an için düşündü. Güzel yüzü ciddi bir ifade aldı ve kaşları arasında derin bir kırışık belirdi. Peşinden gelen sessizlik içinde duyulan tek şey, ateşteki dalların çıtırtısı ve yaprakların usul hışırtısıydı.

"Bu, konunun can damarı," dedi en sonunda. "Gerçekten bilmek istiyor musun?"

"Yüzde yüz bir."

Tanya biraz daha düşündü. "Benim duyduğum," diye başladı, "bir yer yasası var, bir de gök yasası. Göksel gücü yer üzerinde uygularsanız, yaratılmış tüm varlıklar hareket geçer ve görünmezler görünür olur. İçlerinde töz yoktur – karanlığın geçici bir yoğunlaşmasından oluşurlar. İşte bunun için sonsuz dönüşüm çevrimi içinde uzun bir süre dayanamazlar. Özleri boşluktan ibaret olduğundan, onlara üzülmüyoruz."

"Çok doğru," dedi Binbaşı, "çok iyi anlamışsın."

Tanya'nın kaşları arasındaki kırışık gevşedi.

"Dürüst olmak gerekirse, çoğu zaman o kadar meşgul oluyorum ki, bunu düşünmeye vaktim olmuyor. Genelde ayda on tane yapıyoruz, kışın daha az. Moskova'da Tyimi için iki yıllık bir rezervasyon var."

"Ya hayata döndürdüğünüz adamlar, onlar buna razı geliyor mu?"

"Hemen her zaman," dedi Tanya. "Aşağısı çok ürkütücü. Karanlık ve kalabalık, göksel hiçbir şey yok. Diş gıcırtısı. Senin bulunduğun yer nasıl bilmiyorum, Yukarı Dünya'dan pek müşterimiz olmuyor. Ama aşağıda bile, hiç kuşkusuz, ölüler çeşit çeşit. Bir sene önce Harkov yakınlarında gerçekten içler acısı bir olay oldu. Kafatası Bölüğü'nden bir tank sürücüsüyle çok uğraştık. Adamı giydirdik, yıkadık, tıraş edip her şeyi açıkladık. Kabul ettiğini söyledi. Karısı sevimliydi, Marina'ydı adı, Moskova Üniversitesi'nden. Galiba sonradan bir Japon denizciyle işi bağladı... Tanrım, suyun üzerinde gelişlerini bir görmeliydiniz... Ne zaman aklıma gelse... Ne diyordum?"

"Tank sürücüsü," dedi Binbaşı.

"Ha, evet. Eh, kısa kesecek olursam, kendini yurdunda hissetsin diye biraz para da verdik. Bunun üzerine tabii ki içmeye başladı, hepsi önce içer. Sonra bir büfede ona votka vermemişler. Ruble istemişler, onda da sadece kuponlar ve işgal dönemi Alman markları varmış. Önce silahıyla büfenin camını havaya uçurmuş, o gece *Tiger*'ıyla geri gelip tren istasyonu civarındaki bütün büfeleri dümdüz etmiş. O gün bu gündür insanlar geceleri bir tank görüyorlar. Büfeleri düzleyerek Harkov civarında dolaşıyor. Gündüzleri sırra kadem basıyor. Nerelerde olduğunu kimse bilmiyor."

"Böyle tuhaf şeyler olur," dedi Binbaşı, "dünya tuhaf bir yerdir."

"O günden beri sadece Wehrmacht'la çalışıyoruz. SS'le işimiz olmaz. Hepsi çatlak. Evlenmek de istemiyorlar, kuralları izin vermiyor."

Açıklıkta sert, soğuk bir rüzgâr esti. Maşa fal taşı gibi açılan gözlerini Binbaşı Zvyagintsev'den ayırdı ve açıklığın kenarında duran bir ağacın arkasından gölgeyi andıran üç şeffaf karaltı çıktığını gördü. Tyimi çığlık atarak Tanya'nın arkasına saklandı.

"İşte yine başlıyoruz," diye homurdandı Tanya. "İşler yine karıştı. O kadar korkma, seni yaşlı tavuk, sana dokunmazlar."

Tanya ayağa kalkıp şeffaf karaltılara doğru yürümeye başladı. Onları yatıştırmak için uzaktan el kol hareketleri yapıyordu, tıpkı bir kuralı ihlal ettiği için yol kenarına çekilen, arabasından inip yürürken polise el sallayan bir şoför gibi.

Tyimi fazla hava basılmış bir top gibi olup başını dizlerine bastırdı ve yaprak gibi titremeye başladı. Maşa işi sağlama almak için ateşe iyice yaklaştı ve birden Binbaşı Zvyagintsev'in bakışlarının tüm gücünü hissetti. Gözlerini kaldırdı. Binbaşı hüzünle gülümsedi.

"Güzelsin, Maşa," dedi sessizce. "Sizin Tyimi beni çağırmaya başladığında, bahçede çalışıyordum. Tepemi attırana kadar susmadı. Sizi korkutup kaçırmak istedim, bunun için

şöyle bir baktım, sonra seni gördüm. Elim ayağım birbirine dolaştı, nasıl anlatacağımı bilemiyorum. Okulda sana benzeyen bir arkadaşım vardı – adı Varya'ydı. Aynı senin gibiydi, burnunun üstündeki çilleri bile aynıydı. Sen olmasan, Maşa, niye buraya gelme zahmetine girecektim ki?"

"Orada bir bahçem mi var dedin?" diye sordu Maşa, biraz da kızararak.

"Evet."

"Yaşadığın yer neresi?"

"Bir ad vermedik," dedi Binbaşı, "huzur ve neşe içinde yaşıyoruz."

"Nasıl bir yer peki?"

"Güzel," dedi Binbaşı ve yeniden gülümsedi.

"Şey, orada malınız mülkünüz var mı, yani insanlar gibi?"

"Nasıl açıklayayım, Maşa. Var, ama aslında yok. Her şey bir parça belirsiz, anlaşılmaz. Ama bu ancak üzerinde düşünmeye başlayınca böyle."

"Nerede yaşıyorsun?"

"Küçük, ev gibi bir şeyim var, biraz da toprağım. Oralar çok sakin, çok hoş."

"Araban var mı?" diye sordu Maşa, sonra sorusu çok aptalca göründüğü için utandı.

"İstersem, oluyor. Neden olmasın ki?"

"Ne tür?"

"Duruma göre," dedi Binbaşı. "Bazen bir mikrodalga fırınım da oluyor, bazen, ne diyorlar... çamaşır makinem. Yalnız yıkayacak bir şey yok. Bazen renkli televizyonum oluyor. Tek bir kanal var, ama hepinizi gösteriyor."

"Her defasında farklı bir televizyon mu?"

"Evet," dedi binbaşı. "Bazen Panasonic, bazen Aıwa. Ama yakınına gidince, kayboluyor, havada asılı duran sisten başka bir şey kalmıyor... Dediğim gibi, her şey buradaki gibi, yalnız adları yok. Her şey adsız. Yukarılara çıktıkça her şey daha da adsızlaşıyor."

Maşa'nın aklına soracak başka soru gelmiyordu, bu nedenle bir şey söylemeyip Binbaşı'nın son sözlerini düşün-

meye başladı. Bu arada Tanya ısrarla, üç şeffaf karaltıyı bir şeye ikna etmeye çalışıyordu.

"Size söyledim, gökgürültüsüne karşı büyüler yapıyor," dediğini duydular. "Bu tamamen yasalara uygun. Çocukken onu yıldırım çarpmış ve gökgürültüsü tanrısı ona bir teneke parçası vermiş, böylece kendine bir vizör yapabilmiş... Size ne göstermem gerekiyor? Neden yanında böyle bir şey dolaştırsın ki? Bugüne kadar hiç böyle bir sorunumuz olmamıştı... Yaşlı bir kadına musallat olduğunuz için utanmalısınız. Siz gidip Moskova'daki o halk hekimlerini cezalandırın. Şu çürümüş bok bile yeter sizi ölesiye korkutmaya, buraya gelip yaşlı bir kadının canını sıkıyorsunuz... Ben sizi şikâyet edeceğim..."

Maşa, Binbaşı'nın dirseğine dokunduğunu hissetti.

"Maşa," dedi, "Ben artık gidiyorum. Beni hatırlaman için sana bir şey bırakmak istiyorum."

Binbaşı'nın bu sözleri söylerken kullandığı sıcak ses tonundan hoşlanmıştı.

"Nedir o?" diye sordu.

"Bir kaval," dedi Binbaşı. "Kamıştan bir kaval. Bu hayattan usandığında, benim uçağıma gel. Kavalı çalarsan, sana gelirim."

"Peki evine de konuk olabilecek miyim?" diye sordu Maşa.

"Evet," dedi Binbaşı. "Çilek yersin. Oradaki çileklerimi bir görmelisin."

Ayağa kalktı.

"Gelecek misin?" diye sordu, "Beklerim."

Maşa, başıyla neredeyse fark edilemeyecek kadar nazik bir hareket yaparak onayladı.

"Ama nasıl olur... sen şimdi dirisin..."

Binbaşı omzunu silkti, cebinden paslı bir "TT" tabanca çıkardı ve namluyu kulağına tuttu.

Silahın sesi gök gürlemesi gibiydi.

Tanya dönüp korku içinde Binbaşı'ya baktı, adam sallandı, ama hâlâ ayaktaydı. Tyimi başını kaldırıp sinirden kıkır

kıkır gülmeye başladı. Yine soğuk bir esinti oldu ve Maşa şeffaf karaltıların açıklığın kenarında kaybolduğunu gördü.

"Beklerim," diye yineledi Binbaşı Zvyagintsev ve yavaşça sallanarak belli belirsiz bir gökkuşağının havada asılı durduğu koyağa doğru yürüdü. Birkaç adım daha atınca, silueti karanlıkta, tıpkı bir bardak sıcak çaydaki şeker gibi çözüldü.

Maşa trenin penceresinden hızla geçip giden sebze bahçelerine ve evlere bakıp sessizce ağlıyordu.

"Neyin var, Maşa, ne oldu?" dedi Tanya, gözyaşlarına boğulan arkadaşının yüzüne bakarak. "Unut gitsin. Bazen olur böyle. Neden diğer kızlarla birlikte Arhangelsk'e gelmiyorsun? Oradaki bataklıkta bir B-29, Amerikan 'Uçan Kalesi' var. On bir kişi, herkese yeter. Gelecek misin?"

"Ne zaman gideceksin?" diye sordu Maşa.

"Ayın on beşinden sonra. Nasıl olsa on beşinde Temiz Çadır Festivali için geleceksin. Tyimi şapkalı mantarları hazırladı bile. Senin için Yukarı Dünya'nın Tefi'ni çalarız, sen çok seviniyorsun ya. Tyimi, Maşa gelse ne harika olur değil mi?"

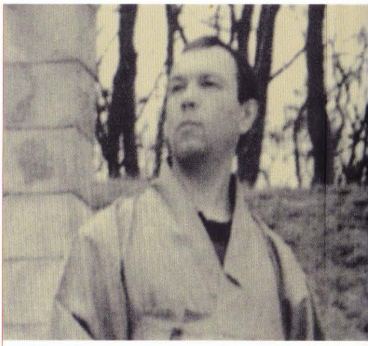
Tyimi karşılık olarak başını kaldırıp, damaklarından çeşitli yönlere doğru fırlayan kahverengi dişlerini göstererek kocaman bir gülücük bahşetti. Gülümsemesi korkutucuydu, çünkü şapkasından sarkan deri kurdeleler gözlerini saklıyordu – sanki bir tek ağzı gülümsüyordu ve görünmeyen gözlerindeki ifade yine soğuk, yine tuhaftı.

"Korkma," dedi Tanya, "çok kibardır, gerçekten."

Ama Maşa pencereden dışarıya bakıyordu. Cebindeki elinde, Binbaşı Zvyagintsev'in verdiği kavalı sımsıkı tutuyor, derin derin düşünüyordu.

Viktor Pelevin, çağdaş Rus edebiyatının en renkli simalarından biri. Elinizdeki kitap genç yaşta ünü tüm dünyaya yayılan yazarın sekiz güzel öyküsünden oluşuyor. Yazar, bu öyküleriyle, hayatın anlamı üzerine kafa yoran tavukların, ya da en büyük hayali bir bisiklete dönüşmek olan bir kulübenin ağzından insanlığımızı sorguluyor. Öldükten sonra, cennete değil, izci kampına gittiğini zanneden bir grup insanın, kampta vakit geçirmek için birbirlerine anlattıkları korku dolu hikâyeleri; bir insanın bir kediye duyabileceği sevginin sınırlarını anlatıyor. Birkaç devlet memurunun, sosyalizmin çöküşünün ardından düştükleri kimlik bunalımını ve bu bunalımın memurların cinsel tercihlerine yansımasını anlatan "Oyunun Ortası"ysa, günümüz Rusya'sının ironik, trajikomik bir panoraması. Yayınevimiz, yazarın *Buda'nın Serçe Parmağı* adlı yapıtını da yakın zamanda Türk okuruyla buluşturacak.

Viktor Pelevin, 1962'de, halen yaşamakta olduğu Moskova'da doğdu. Kitapları birçok dile çevrilen yazar, çağdaş Rus edebiyatının en önemli genç yazarlarından biri olarak tanınmaktadır. Bugüne kadar yayınlanan eserleri arasında, *Omon Ra*, *Buda'nın Serçe Parmağı* ve *Böceklerin Hayatı* adlı romanlar, *Sarı Ok* adlı bir anlatı, *Orta Rusya'da Bir Kurtadam Sorunu* ve hem Rusya'da hem de ülkesi dışında ödüllere değer görülen *Mavi Fener* adlı iki öykü kitabı bulunuyor.

ISBN: 975-458-292-0
OTM: 11016501

KDV dahil fiyatı: 5.400.000 TL.

Kapak İllüstrasyonu: Mehmet Ulusel